

सत्यमेव जयते

महाराष्ट्र शासन

कार्यक्रम अंदाजपत्रक

२०२३-२०२४

विधि व न्याय विभाग

(सर्व कार्यालयांसहित)

PERFORMANCE BUDGET

2023-2024

LAW AND JUDICIARY DEPARTMENT

(Including all Offices)

कार्यक्रम अंदाजपत्रक

२०२३-२०२४

विधि व न्याय विभाग

(सर्व कार्यालयांसहित)

PERFORMANCE BUDGET

2023-2024

LAW AND JUDICIARY DEPARTMENT

(Including all Offices)

(ii)

(iii)
अनुक्रमणिका
CONTENTS

	<i>Page No.</i>
प्रस्तावना Introduction	1
समग्र कार्यक्रम Overall Performance	3
कार्यक्रमवार-तपशील-एकूण अर्थसंकल्पीय अंदाज, २०२३-२०२४ <i>Programmewise--Details of Total Budget Estimates, 2023-2024</i>	
विवरण पत्र "अ" Statement "A"	10
विवरण पत्र "ब" Statement "B"	14
कार्यक्रम - <i>Programme</i>	
१. विधी व न्याय विभाग (मंत्रालय विभाग) Law and Judiciary Department (Mantralaya Department)	17
२. उच्च न्यायालय High Court	47
३. दिवाणी, सत्र व फौजदारी न्यायालये Civil, Sessions, Criminal Courts	71
कौटुंबिक न्यायालये Family Court	73
४. सी. बी. आय. न्यायालय C.B. I. Nyayalya	115
५. ग्राम न्यायालय Gram Nyayalya	117
६. लघुवाद न्यायालय Small Causes Court	119
७. मुख्य महानगर दंडाधिकारी न्यायालये, मुंबई Chief Metropolitan Magistrates Courts, Mumbai	127
८. महाप्रशासक आणि शासकीय विश्वस्त Administrator General and Official Trustee	133
९. मुंबईचे शेरीफ Sheriff of Mumbai	141
१०. विधी सल्लागार व समुपदेशी Legal Advisors and Counsels	147
११. धर्मादाय संघटना Charity Organisation	171
१२. धर्मादाय दाननिधी Charitable Endowments	207
१३. निबंधक, भागीदारी संस्था Registrar Partnership Firms	215
१४. महाराष्ट्र राज्य विधी आयोग Maharashtra State Law Commission	223
१५. महिलांचे सक्षमीकरण Strengthening of Women	225

प्रस्तावना INTRODUCTION

१. या प्रकाशनात विधि व न्याय विभागाचे कार्यक्रम अंदाजपत्रक प्रस्तुत करण्यात आले आहे. विभागाचे कार्यक्रम आणि कार्ये यांचा आढावा नेमून दिलेल्या कार्याच्या पार्श्वभूमीवर घेणे हा कार्यक्रम अंदाजपत्रकाचा उद्देश होय. विभागाने ज्या कार्यक्रमासाठी निधीची विनिर्देशपूर्वक मागणी केली आहे, अशाच कार्यक्रमाचा अंतर्भाव कार्यक्रम अंदाजपत्रकात केलेला आहे. विधि व न्याय विभागाच्या नियंत्रणाखाली असलेल्या अर्थसंकल्पीय अनुदानाचा तपशील तक्ता 'अ' व 'ब' मध्ये नमूद करण्यात आला आहे.

२. विधी व न्याय विभाग हा शासनाचा विधिविषयक सल्लागार विभाग म्हणून आणि दुय्यम न्यायालयांचा तसेच विभागाच्या अधिपत्याखालील कार्यालयांचा प्रशासकीय विभाग म्हणून काम करतो. न्यायमंडळास त्यांच्या गरजेप्रमाणे शासनामार्फत अनुदान दिले जाते.

३. सल्लागार विभाग म्हणून विधि व न्याय विभाग करीत असलेली कामे मुख्यतः तांत्रिक असतात. हा विभाग मुख्यतः खालील चार विषयावर मंत्रालयातील प्रशासकीय विभागांना विधिविषयक सल्ला देत असतो.

(१) भारताचे संविधान तसेच वेगवेगळे दिवाणी व फौजदारी अधिनियम, नियमावली व विनियम इत्यादी अंतर्गत उद्भवणारे विधिविषयक मुद्दे,

(२) विधिविधान (प्रधान व गोण असे दोन्ही),

(३) वाद (दिवाणी व फौजदारी असे दोन्ही),

(४) अभिहस्तांतरणपत्र करणे.

४. कार्यक्रम अंदाजपत्रकाच्या तंत्रानुसार प्रत्येक कार्यक्रम चार भागांत विभागण्यात आला आहे. तो म्हणजे :-

(१) प्रस्तावनात्मक, (२) वित्तीय आवश्यकता, (३) कार्यक्रमाच्या कार्यभारचा सारांश व आर्थिक गरजांबाबत स्पष्टीकरण, (४) कर्मचारी विषयक गोषवारा.

वित्तीय आवश्यकतेसंबंधीच्या भागाचे आणखी तीन भागांत वर्गिकरण करण्यात आले आहे व ते म्हणजे :-

(अ) कामाचे वर्गिकरण :- हे योजनेवरील खर्च करण्याचा हेतू वा प्रयोजन याचा स्पष्टपणे उल्लेख करते.

(ब) उद्दीष्ट :- कोणत्या अधिकाराच्यामार्फत कसा खर्च होणार याबाबतचे स्पष्टीकरण देते.

(क) स्रोत :- कार्यक्रमनिहाय व लेखाशीर्षनिहाय व त्याखाली येणारा सर्व खर्च इत्यादी बाबतच्या तरतुदी दर्शवितात.

५. कार्यक्रम अंदाजपत्रक हे मुल्यमापनाचे प्रतीवृत्त नसते हे सर्वमान्य आहे. विधि व न्याय विभागाने केलेल्या निरनिराळ्या कार्याचे स्वरूप लक्षात घेऊन उपलब्ध असलेल्या आधारसामग्रीच्या मदतीने करण्यात आलेली वेगवेगळी कार्ये शक्यतो दर्शविण्यात आली आहेत.

समग्र कार्यक्रम

OVERALL PERFORMANCE

प्रशासकीय बाजू :-

विधि व न्याय विभागाचे प्रशासकीय कामकाज पाहणारी एकुण २६ कार्यासने आहेत.

पंढरपूर मंदिर अधिनियम, १९७३ च्या तरतुदीनुसार पंढरपूर येथील श्री. विठ्ठल रुक्मिणी मंदिराचा कारभार श्री. विठ्ठल रुक्मिणी मंदिरे समिती पंढरपूरकडे शासनामार्फत सोपवण्यात आलेली आहे. या अधिनियमानुसार श्री. विठ्ठल रुक्मिणी मंदिरे समितीने कामकाजचालविण्यात येते. श्री. विठ्ठल रुक्मिणी मंदिरे समितीकडे श्री. विठ्ठल रुक्मिणीयचे पंढरपूरतील मुख्य मंदिर आणि मंदिरातील ३६ परिवार देवता. तसेच पंढरपूर शहर व परिसरातील २८ परिवार देवता यांचे व्यवस्थापन करण्याचे कामकाज आहे. या सर्व देवदेवतांची पुजा-अर्चा इ. दररोजचे नित्योपचार, नैमित्तिक उपचार मंदिरे व मंदिरावाहेरील परिवार देवताच्या मंदिरात साजरे करण्यात येणारे यात्रा व उत्सव, वर्षातून चार वेळा येणाऱ्या आषाढी, कार्तिकी, माघी व चैत्री या चार मोठ्या यात्रा कालावधीत भाविकांची गर्दी माठ्या प्रमाणात असते.

श्री. विठ्ठल रुक्मिणी मंदिर हे दक्षिण काशी म्हणूनही ओळखले जाते. लाखो वारकऱ्यांच्या श्रद्धेचे स्थान व उभ्या महाराष्ट्राचे आराध्य दैवत असणाऱ्या या दैवताच्या दर्शनासाठी महाराष्ट्र, कर्नाटक, आंध्रप्रदेश, तामिळनाडू या राज्यातून व देशभरातून वर्षभरात अंदाजे १ कोटीपेक्षा जास्त भाविक भेटी देताता. त्यांना मंदिर समितीकडून पुरेसा प्रमाणात सोयीसुविधा उपलब्ध करून देणे आवश्यक आहे. त्यानुसार श्री. विठ्ठल रुक्मिणी मंदिरे समिती. पंढरपूर मार्फत भाविकांना खालीलप्रमाणे सुविधा उपलब्ध करून देण्यात येतात.

१) दर्शन व्यवस्था :- श्री. विठ्ठल रुक्मिणी मातेचे मुखदर्शन व पदस्पर्शदर्शन भाविकांना उपलब्ध करून दिले जाते. त्यासाठी दर्शनरांगेत दर्शनमंडप व स्कॉयवॉक उभारण्यात आले आहे. तसेच यात्रा कालावधीत दर्शनरांगेत बॅरीकेटींग करण्यात येते. सद्यस्थितीत कोरोना विषाणूच्या पार्श्वभूमीवर श्रीचे पदस्पर्शदर्शन भाविकांसाठी बंद आहे. दर्शनरांगेत भाविकांना बसण्याची व्यवस्था, मॅट टाकणे, पिण्याच्या पाण्याची सोय, स्वच्छतागृहे, विश्रांतीची, लाईव्ह दर्शन, चहाची व फराळाची व्यवस्था करण्यात येते. तसेच दर्शनरांगेत भक्त मोजणी मशिन बसविण्यात आल्या आहेत. तसेच जीओ टीव्ही व www.vitthalrukminimandir.org, या संकेतस्थळावर तसेच श्री. विठ्ठल रुक्मिणी देवस्थान, पंढरपूर या मोबाईल ॲपवर देखील श्रीचे लाईव्ह दर्शन उपलब्ध करून देण्यात येते. तसेच या संकेतस्थळावर ऑनलाईन दर्शनपास बुकींगची सोय आहे.

२) आपत्कालीन व सुरक्षा व्यवस्था :- मंदिर, मंदिर परिसर व दर्शनरांगेमध्ये कायम स्वरूपी १०० सीसीटीव्ही कॅमेरे बसविण्यात आलेले आहेत. तसेच तात्काळ संपर्कासाठी २५ वायरलेस सेटचा वापर करण्यात येत आहे.

तसेच प्रवेशद्वाराजवळ बॅंग स्कॅनर मशिन व मेटल डिटेक्टर मशिन बसविण्यात आल्या आहेत. श्री. संत ज्ञानेश्वर दर्शनमंडप येथे चौकशी कक्ष उभारण्यात आला आहे. तसेच सर्व ठिकाणी सिझफायर यंत्रणा कार्यन्वीत करण्यात आली आहे.

३) निवास व्यवस्था :- मंदिर समितीच्या वेदांता, व्हिडीओकॉन व श्री. विठ्ठल रुक्मिणी भक्तनिवास या एकूण ३ भक्तनिवासामध्ये ३६२ रुमध्ये १५६१ भविकांना निवास व्यवस्था उल्पदरात उपलब्ध करून देण्यात येते.

४) वैद्यकीय सुविधा :- मंदिर परिसरामध्ये दोन अद्यावत रुग्णवाहिका वैद्यकीय पथकासह ठेवण्यात आल्या आहेत. तसेच दर्शनमंडप अद्यावत प्रथमोपचार केंद्र आहे.

५) भाविकांची अपघात विमा पॉलिसी :- श्री दर्शनासाठी आलेल्या भाविकांसाठी दि ओरिएंटल इन्शुरंस कंपनी लिमिटेड यांचेमार्फत अपघात विमा (क्षेत्र- पंढरपूर नगरपालिका क्षेत्र, ६५ एकर जमीन क्षेत्र, श्री. विठ्ठल रुक्मिणी मंदिर व परिसर, दर्शरांग, टाकळी, गोपाळपूर, भट्टबरे, शेगाव दु. व वाखरी पालखी तळ) उतरविण्यात आलेला आहे. त्यासाठी वार्षिक रक्कम रु. १०.००/- लक्ष खर्च येत आहे. मागील वर्षी ६ मयत भाविकांच्या वारसांना प्रत्येकी रु. २.००/- लक्ष प्रमाणे रु. १२.००/- लक्ष इतका लाभ मिळाला आहे.

■ अपघाताने मृत्यू झाल्यास (२५ भाविक - रु. २,००,०००/-) रु. ५०,००,०००/-

■ अपघाताने दोन अवयव निकामी झाल्यास (२५ भाविक- रु. १,००,०००/-) रु. २५,००,०००/-

■ अपघाताने एक अवयव निकामी झाल्यास (२५ भाविक-रु.५०,०००/-) रु. १२.५०,०००/-

■ अपघाताचा दवाखाना खर्च (२५ भाविक - रु. २५,०००/-) - रु. ६,२५,०००/-

■ एकूण विमा रक्कम रु. ९३,७५,०००/-

६) पिण्याचे पाण्याची व्यवस्था :- पंढरपूर शहरात उपजिल्हा रुग्णालय, नवीन एस. टी. बसस्थानक, काळा मारुती शेजारी, महाद्वार पोलीस चौकी, महात्मा फुले पुतळयाशेजारी या पाच ठिकाणी वॉटर ए.टी.एम. बसविण्यात आलेले आहेत.

७) स्वच्छता व्यवस्था :- मंदिर परिसर, संत तुकाराम भवन, मंदिर, प्रदक्षिणा मार्ग, दर्शनरांग व दर्शनमंडप याठिकाणची स्वच्छता करण्यात येते.

८) फोटो व्यवस्था :- श्री. विठ्ठल रुक्मिणीचे वेगवेगळ्या आकारातील फोटो भाविकांना अल्पदरात उपलब्ध करून देण्यात येतात.

९) मोबाईल लॉकर व्यवस्था :- दि. ०१/०१/२०२० पासून मंदिरात मोबाईल बंदी करण्यात आली आहे. त्यानुसार भाविकांच्या सोईसाठी मोबाईल/कॅमेराप्रतिनग रक्कम रु. ५.००/- शुल्क आकारून मोबाईल ठेवण्यासाठी दर्शनमंडप, तुकाराम भवन, कासार घाट, शिरवळकर मठ, पश्चिमद्वार इ. ठिकाणी मोबाईल लॉकर उपलब्ध करून देण्यात येते.

१०) चप्पल स्टॅंड व्यवस्था :- मंदिर परिसरामध्ये भाविकांसाठी पाच ठिकाणी मोफत चप्पल व्यवस्था करण्यात आली आहे.

११) स्थानिकांची दर्शन व्यवस्था :- पंढरपूर वासियांना गर्दीचे दिवस वगळून दैनंदिन प्रातःकाळी ५.३० ते ६.०० वाजता दर्शन व्यवस्था करण्यात येते.

१२) पुरेसा पोलीस/खाजगी बंदोबस्त :- भाविकांना सुलभ व जलद दर्शन होण्यासाठी व दर्शनरांगेचे नियमन करणेसाठी दर्शनरांगेच्या मार्गावर पुरेसा पोलीस बंदोबस्त पोलीस प्रशासनामार्फत नियुक्त करण्यात येतो. तसेच पोलीस बंदोबस्ता व्यतिरीक्त दर्शनरांगेतील गर्दीवर नियंत्रण ठेवणेसाठी

आणि भाविकांचे सुलभ दर्शनासाठी आवश्यकतेनुसार सवयंसेवक नियुक्त करण्यात येतात.

१३) अन्नछत्र व लाडूप्रसाद व्यवस्था :- कोरोना प्रादुर्भाव रोखण्यासाठी अन्नछत्र व लाडूप्रसाद व्यवस्था बंद ठेवण्यात आला आहे. तथापि इतरवेळी भाविकांना दररोज दुपारी अन्नदान करण्यात येते. तसेच अल्पदरात बुंदी व राजगिरा लाडूप्रसाद उपलब्ध करून देण्यात येतो. सदरचे अन्नछत्र नुकतेच नुतनीकरण करण्यात आले आहे.

१४) श्री संत तुकाराम भवन :- मंदिरातील परंपरेनुसार धार्मिक कार्यक्रम पार पाडण्याचे हेतूने मंदिरा लागत श्री. जगतगुरु संत तुकाराम महाराज भवन या नावाने इमारत समितीचे वतीने बांधण्यात आली आहे. सदरचे भवन भाविकांना भजन किर्तन व इतर कार्यक्रमासाठी अल्पदरात उपलब्ध करून दिले जाते.

१५) संत साहित्य वाचनालय :- संत साहित्याचा अभ्यास भाविकांना व्हावा या हेतूने संत साहित्य ग्रंथालय व वाचनालय सुरू करण्यात आलेले आहे.

१६) गोशाळा :- मंदिर समितीचे वतीने गोशाळा सन १९९० पासून करण्यात आली आहे. सदर गोशाळेत असून लहान मोठी गार्ड, वासरे, खोंडे इत्यादी मिळून १५० जनावरे आहेत. या गार्डपासून मिळणाऱ्या दुधाचा वापर श्रीचा महानैवेद्य तयार करण्यासाठी वापरण्यात येते.

१७) नित्योपचार :- पंढरपूर मंदिरे अधिनियम, १९७३ चे नियमाप्रमाणे व त्यातील तरतुदीप्रमाणे श्री. विठ्ठल रुक्मिणीमातेचे सर्व नित्योपचार व पारंपरिक सण व उत्सव पूर्व परंपरेनुसार त्याच तोलामोलाने व रित रिवाजानुसार साजरे केले जातात व ते करणेचे कार्यवाहीबाबत मंदिर समिती कटाक्षाने दक्षता घेत आहे.

१८) देणगी व्यवस्था :- भाविकांना दान देण्यासाठी मंदिरात विविध ठिकाणी देणगी पेड्या ठेवण्यात आलेल्या आहेत. तसेच मंदिर समितीच्या www.vitthalrukminimandir.org, या संकेतस्थळावर ऑनलाईन देणगी व्यवस्था आहे. तसेच भाविकांना सोने चांदी व इतर भेट वस्तू देण्यासाठी स्वतंत्र व्यवस्था उपलब्ध आहे.

१९) विद्युत व्यवस्था व लाईटींग डेकोरेशन :- आपत्कालिन व्यवस्थेसाठी मंदिर व भक्तनिवास येथे जनरेटर बसविण्यात आले आहेत, तसेच यात्रा व सण उत्सव कालावधीत दानशुर भाविकामार्फत मंदिरात लाईटींग डेकोरेशन करण्यात येते.

२०) फुलांची आरास :- यात्रा, सण, उत्सव कालावधीत मंदिरामध्ये दानशुर भाविकामार्फत फुलांची आरास करण्यात येते.

२१) शौचालय व्यवस्था :- पंढरपूर शहर व परिसरातील अधिकृत १४६ मठांमध्ये मंदिर समितीच्या निधीतून १३४७ इतकी शौचालये बांधकाम करण्यात आली आहेत. त्यासाठी अंदाजे रु. २.००/- कोटी इतका खर्च झाला आहे.

२२) चेंजिंग रुम व हिरकणी कक्ष :- महिला भाविकांच्या सोई चंद्रभागा वाळवंटामध्ये चेंजिंग रुम व मंदिरात हरकणी कक्ष उभारण्यात आले आहेत.

२३) विविध योजना माहिती :-

- अन्नछत्र वाढदिवस योजना :- या योजनेत किमान रु. २५,०००/ पासून पुढे रक्कम गुंतवल्यास इच्छित दिवशी अन्नछत्रात अन्नदान करता येते.
- पशुखाद्य कायमठेव योजना :- श्री. विठ्ठल रुक्मिणीचे नित्योपचारासाठी व महाप्रसादासाठी समितीच्या गोशाळेतील देशी गार्डचे दूध वापरण्यात येते या गोशाळेसाठी पशुखाद्य कायम ठेव योजनेअंतर्गत कमीत कमी रु. १५०००/- गुंतवणूक करून दान देता येते.
- नित्यपुजा :- श्री. विठ्ठल रुक्मिणीच्या पहाटे ४.०० ते ५.०० यावेळेत होणाऱ्या काकडा आरती व नित्यपूजेत रु. २५,०००/- (श्री. विठ्ठल)/ रु. ११,०००/- (श्री. रुक्मिणी) भरून आपल्या कुटुंबातील १० व्यक्तींना सहभागी होता येते. सदर पुजा ऑनलाईन बुकींग करण्याची सोय लवकरच उपलब्ध करून देण्यात येत आहे.

- **पाद्यपुजा** :- यात्रा कालावधी व अन्य गर्दीचे दिवस सोडून इतर दिवशी रात्री ११.०० ते १२.०० यावेळेत श्री. विठ्ठल रुक्मिणीची पाद्यपुजा रु. ४०.००/- भरून करण्याची सोय उपलब्ध आहे.
- **महावस्त्र विक्री** :- श्री. ला अर्पण केलेल्या व नेसवलेल्या महावस्त्रे भाविकांना अल्पदरात उपलब्ध करून देण्यात येतात.
- **महानैवेद्य योजना** :- श्रीस महानैवेद्य समर्पित करण्यासाठी रु. १५,०००/- देणगी देऊन १ वर्ष महानैवेद्य योजनेत सहभागी होता येते.

२४) श्री पांडुरंगाचा पालखी सोहळा :- कार्तिक वद्य त्रयोदशीला संत ज्ञानेश्वर महाराज संजीवन समाधी सोहळ्यासाठी श्री. पांडुरंगाच्या पादुका पालखीतुन आळंदी येथे घेवून जाण्याचा व परत आणण्याचा उपक्रम सन २०१४ पासून सुरु केलेला आहे.

२५) श्री विठ्ठल रुक्मिणी मंदिर संवर्धन :- श्री. विठ्ठल रुक्मिणी मंदिर व २८ परिवार देवतांची मंदिरे खुप प्राचीन स्वरूपाची आहेत. सदर सर्व मंदिरांचे कोल्हापूर व तुळजापूर देवस्थानच्या धर्तीवर सुशोभिकरण करणे आवश्यक आहे. त्यामुळे मंदिरांची प्राचीन शैली जपण्यास मदत होणार असल्याने मंदिराचा-सर्वकष विकास आराखडा - तयार करणेकामी आर्किटेक्ट श्री प्रदिप देशपांडे यांची नियुक्ती करण्यात आली आहे. आर्किटेक्ट व पुरातन विभाग यांच्या मार्फत आराखडा तयार करण्याचे काम अंतिम टप्प्यात आहे. त्यांचेकडून आराखडा प्राप्त झाल्यानंतर मंदिर संवर्धनाचे काम हाती घेण्यात येत आहे. तत्पुर्वी मंदिरातील भिंतींना देण्यात आलेला रंग पुरातत्व विभागाच्या मार्गदर्शनाखाली स्थानिक कर्ममात्यामार्फत काढण्यात आला आहे. त्यामुळे मंदिराला प्राचीन स्वरूप प्राप्त झाले आहे.

२६) मंदिर समितीच्या मालकीची पंढरपूर शहर व परिसरातील परिवार देवता मंदिरांचे संवर्धन करणेबाबत :- श्री रोकडोबा मंदिर, श्री. रिद्धी सिद्धी गणपती मंदिर, श्री. सोमेश्वर मंदिर श्री. अंबाबाई मंदिर, श्री. लखुबाई मंदिर श्री. लक्ष्मण पाटी मंदिर इ. परिवार देवतांची मंदिरे दानशुर देणगीदार यांचेमार्फत सेवाभावी तत्वावर मोफत बांधकाम करून घेण्यात येत आहे.

२७) हरित वारी अभियान :- हरित वारी अभियानांतर्गत मंदिर समितीच्या वतीने पंढरपूर ते मंगळवेढा या पालखी महामार्गावर तसेच पंढरपूर शहरात विविध ठिकाणी अंदाजे १० हजार देशी वृक्षांची लागवड करण्यात आली आहे.

२८) संत तुकाराम महाराज संतपीठ या नावाची परिसंस्था स्थापन करणेबाबत :- शासनाकडून सदरबाबत १५ नामवंत व्यक्तींची समिती गठीत करण्यात आली आहे. तसेच त्यासाठी एमटीडीसी भक्तनिवासाची जागा

दिर्घमुदतीच्या भाडेतत्वावर घेवून, त्याठिकाणी प्रशासकीय कार्यालय नियोजित करण्यात आले आहे. तसेच त्यासाठी आर्किटेक्टची नियुक्ती करण्यात आली आहे.

२९) कोरोना व्हायरसच्या मार्श्वभूमीवर मंदिर समितीने सामाजिक उत्तरदायित्व व मानवतावादी भूमिकेतून केलेली मदत :-

- **मुख्यमंत्री सहायता निधीला मदत** :- मुख्यमंत्री सहायता निधीला रु. १.००/- कोटीची भरघोस मदत
- **पीपीई किट** :- उपजिल्हा रुग्णालय पंढरपूर यांना ५०० पीपीई किट (८२ हजार) व रुग्णावाहिका उपलब्ध करून दिली.
- **रुग्णावाहिका** :- उपजिल्हा रुग्णालय पंढरपूर यांना माहे एप्रिल, २०२० पासून रुग्णावाहिका उपलब्ध करून दिली.
- **फुड पॅकेट वाटप** :- पंढरपूर शहरातील निराधार व परराज्यातील मजुरांना तीन महिने दैनंदिन २ वेळा फुड पॅकेट वाटप (१५ अंदाजे लक्ष खर्च)
- **गाईना चारा व पाण्याची सोय** :- पंढरपूर शहरातील भटक्या जनावरांना तसेच बार्डी, ता. पंढरपूरच्या नवक्षेत्रातील वनगाईना व इतर वन्यजीवांना चारा पाण्याची सोय (३ लक्ष अंदाजे खर्च) केली.
- **निवास व्यवस्था** :- परजिल्हातील व परराज्यातील मजुरांना निवास व्यवस्थेसाठी व विलगीकरण कक्षासाठी वेदांता, व्हिडीओकॉन, एमटीडीसी भक्तनिवास प्रशासनास उपलब्ध करून दिले.
- **ऑक्सिजन मशिन** :- उपजिल्हा रुग्णालय, पंढरपूर यांना कोरोना रुग्णासाठी उपयुक्त असलेले हाय फ्लो जेट ऑक्सिजन मशिन (३ नग) उपलब्ध करून दिले. त्यासाठी रु.९.००/- लक्ष खर्च झाला आहे.
- **मनुष्यबळ पुरवठा** :- पोलीस प्रशासन, तालुका प्रशासन व नगरपरिषद यांना मंदिर समितीकडील लिपीक, सेवक, सुरक्षा कर्मचारी उपलब्ध करून दिले.

३०) श्री विठ्ठल रुक्मिणी मुर्ती संवर्धन :- श्री. विठ्ठल रुक्मिणी मातेच्या मुर्तीचे संवर्धन करणेकामी पुरातत्व विभागाकडून मा. राज्य शासनाच्या परवानगीने मुर्तीस वज्रलेप करण्यात आला आहे.

३१) सामाजिक उत्तरदायित्व व मानवतावादी भूमिकेतून श्री. संत नामदेव महाराज पालखी सोहळ्यातील अपघाती मयत झालेल्या दोन भाविकांच्या वारसांना प्रत्येकी रु.२.५०/- लक्ष प्रमाणे मदत दिली. तसेच अंध विकास संस्था, पंढरपूर यांचेकडील ४५ अंध मुलांना सन २०२०-२१ मध्ये प्रतिमहा २०० किलो गहु व १५० किलो तांदूळ मोफत देण्यात आला.

३२) कोरोना विषाणूच्या पार्श्वभूमीवर विशेष उपाययोजना :-

● **थर्मल स्कनिंग व ऑक्सीजन पातळी तपासणी :-** दर्शनासाठी येणाऱ्या १०० टक्के भाविकांचे थर्मल स्कनिंग व ऑक्सीजन पातळी तपासणी करण्यात येते. ज्या भाविकांमध्ये शारिरीक तापमान विहित मर्यादेपेक्षा जास्त व ऑक्सीजन विहित मर्यादेपेक्षा कमी असेल अशा भाविकांना मंदिरामध्ये प्रवेश देण्यात येत नाही. यासाठी प्रशिक्षित कर्मचारी दोन शिफ्टमध्ये नियुक्त करण्यात आले आहेत.

● **सॅनिटायझर :-** कोरोना विषाणूचा प्रसार होऊ नये. यादृष्टीने येणाऱ्या प्रत्येक भाविकांच्या हातावर सॅनिटायझर देण्यात येते. तसेच प्रत्येक स्लॉटमधील भाविकांचे दर्शन पूर्ण झाल्यानंतर नवीन भाविकांना सोडण्या अगोदर दर्शनमार्गावर सॅनिटायझर फवारणी करून निरजंतूकीकरण करून घेण्यात येत आहे. यासाठी प्रशिक्षित कर्मचारी दोन शिफ्टमध्ये नियुक्त करण्यात आले आहेत.

● **भाविकांची ओळख पटविणे :-** १० वर्षाखालील मुले व ६५ वर्षावरील व्यक्तींना दर्शनासाठी सोडण्यात येत नाही. त्यामुळे भाविकांनी सोबत आणलेल्या ओळखपत्राद्वारे वयाची तपासणी केली जाईल व खात्री झाल्यानंतर अशा भाविकांना दर्शनरांगेत सोडण्यात येईल. वयाबाबत संदिग्धता आढळल्यास अशा भाविकांना प्रवेश देण्यात येत नाही.

● **कर्मचाऱ्यांची सुरक्षिता :-** दर्शनरांगेशी संबंधित सर्व कर्मचाऱ्यांना मंदिर समिती मार्फत मास्क व फेसशिल्ड देण्यात येत आहे. प्रत्येक कर्मचाऱ्यांचे थर्मल स्कनिंग व ऑक्सीजन पातळी कामकाजाला सुरवात होण्यापूर्वी करण्यात येत आहे. मंदिर समितीच्या सर्व कर्मचाऱ्यांची ग्रुप वैद्यकीय विमा पॉलीसी उतरविण्यात आली आहे.

३३) मंदिर समितीच्या जमा खर्चाचा तपशिल :-

अ. क्र.	सन	जमा रु.	जमा रु.	शिल्लक रु.
१	२	३	४	५
१	२०१७-२०१८	२६५६१००१४	११४४६३४५१	१५११४६५५३
२	२०१८-२०१९	३१७४७२८७०	१४०४८१३७१	१७६९९१४९९
३	२०१९-२०२०	३८७६१६७६३	२२१५५६२५	१६६०६०२३७
४	२०२०-२०२१	१०५७२३३४९	१३०८३९६९७	२५११६३४७
५	२०२१-२०२२	२०४७१७७८७	११८८७००६७	८५८४७७१९
६	२०२२-२३ (ऑक्टो. २०२२ अखेर)	२५१५७४८५६	९९०७६५२६	१५२४९८३३०

● **कोरोना किलर मिशिनचा वापर :-** सोळखांबी मध्ये प्रतिदिन हजारो भाविक येणार आहेत. तसेच सोळखांबी, चारखांबी व श्री रुक्मिणी मातेच्या समारील चारखांबी येथे सॅनिटायझर फवारणी करणे योग्य होणार नाही. ही बाब विचारात घेता, आयसीएमआर यांनी शिफारस केलेले हवेचे निरजंतूकीकरण करणारे कोरोना किलर हे मिशिन पुरेशा संख्येत उपरोक्त ठिकाणी बसविण्यात आले आहे.

● **विशेष उपाययोजना :-** कोरोना विषाणूचा प्रसार होवू नये या दृष्टीने भाविकांचा दर्शनमार्ग सुलभ करण्यात आला आहे. प्रवेश व बाहेर पडण्याचे ठिकाण एकमेव ठेवण्यात आलेले असून भाविक मंदिरात दर्शना व्यतिरिक्त एकत्र येणार नाहीत या दृष्टीने अर्धा भाग (बाजीराव पडसाळी व परिसर) बंद करण्यात आला आहे. मुखदर्शन खेरीज अन्य मूर्तीला स्पर्श करणे, गरूड खांबाला स्पर्श करणे इ. बाबी टाळण्याच्या दृष्टीने या ठिकाणी योग्य प्रकारचे अडथळे निर्माण करण्यात आलेले आहेत.

● **सुरक्षा व्यवस्था :-** दर्शनरांगेमध्ये दोन भाविकांमध्ये विहित अंतर राखतील तसेच भाविकांचे एकत्र येणे, गर्दी करणे, शिस्त राखण्याच्या दृष्टीने पुरेशा प्रमाणात सुरक्षा रक्षक तैनात करण्यात येतील.

● **वैद्यकीय सुविधा :-** दर्शनरांगेतील ज्या भाविकांना तपासणी अंती काही आजार आहेत असे निष्पन्न झाल्यास त्यांना तातडीच्या उपचारासाठी दर्शनमंडप येथील तळमजल्यावर असलेल्या मंदिर समितीच्या प्रथमोपचार केंद्रामध्ये आवश्यक ती वैद्यकीय सुविधा उपलब्ध करून देण्यात आलेली आहे. याशिवाय मंदिर समितीचे रूग्णावाहिका ही भाविकांच्या सोईसाठी पूर्णवेळ उपलब्ध करून देण्यात येत आहे.

● **सार्वजनिक सुचना प्रसारण प्रणाली :-** कोविडच्या पार्श्वभूमीवरील अटी व शर्ती, दर्शनाच्या वेळा, कोविड प्रतिबंधात्मक उपाययोजना इत्यादीची महिती भाविकांना देण्याची व्यवस्था मंदिर समिती मार्फत करण्यात आलेली आहे.

प्रशासकीय बाजू :-

विधि व न्याय विभागाचे प्रशासकीय कामकाज पाहणारी एकूण २६ कार्यासने आहेत.

२. श्री. सिध्दी विनायक गणपती मंदिर, प्रभादेवी या मंदिराचा कार्यभार पाहण्यासाठी शासनाने "श्री. सिध्दी विनायक गणपती मंदिर विश्वस्त व्यवस्था (प्रभादेवी) अधिनियम १९८०" अन्वये श्रीसिध्दिविनायक गणपती मंदिर विश्वस्त समितीची स्थापना केलेली आहे. सदर अधिनियमातील तरतुदीनुसार विश्वस्त व्यवस्थेचा विश्वस्त निधी असून यामध्ये देवापुढे ठेवलेल्या अर्पण वस्तू, भेटी, देणग्या, वस्तूरूपाने मिळालेल्या वस्तू तसेच अशा वस्तूंच्या लिलावापासून मिळालेले विक्रीचे उत्पन्न, विश्वस्त व्यवस्थेच्या स्थावर मालमत्तेपासून मिळालेले उत्पन्न, विश्वस्त व्यवस्थेला मिळालेली अंशदाने किंवा अनुदाने, यांचा समावेश होतो. प्रस्तुत निधीचा विनियोग मंदिराची मालमत्तेची देखभाल, व्यवस्थापन व प्रशासन मंदिरातील पूजा अर्चा व भक्तगणांसाठी सोय उपलब्ध करून देण्यासाठी, व शासन मंजूरीने शैक्षणिक संस्था, रुग्णालये, दवाखाने, निराश्रीत किंवा शारीरिकदृष्ट्या अपंग व्यक्तींसाठी कार्य करणाऱ्या संस्थांना / व्यक्तींना अर्थसहाय्याकरिता करण्याचे अधिकार मंदिराच्या विश्वस्त समितीस आहेत. श्रीसिध्दिविनायक गणपती मंदिर विश्वस्त समितीने शैक्षणिक तथा इतर सार्वजनिक धर्मादाय संस्थांना व रुग्णांना देणगीरूपाने खालीलप्रमाणे अर्थसहाय्य केलेले आहे.

वर्ष Year	वर्षाच्या आरंभाची शिल्लक Opening Balance	जमा झालेल्या रकमा Amount Received	देणगी रूपाने केलेली मदत Help given by way of Donation
1	2	3	4
2021-2022	45522390	548009943	75386434
2023-2024 (दि. १५ नोव्हें. २०२२ प.)	69857438	494949357	76322626

३. श्री. साईबाबा मंदिर, शिर्डी हा उत्पन्न व खर्चाच्या दृष्टीने भारतातील दुसऱ्या क्रमांकावर असणारा सार्वजनिक न्यास आहे. या न्यासाची नोंदणी मुंबई सार्वजनिक न्यास नोंदणी अधिनियम, १९५० अन्वये श्री. साईबाबा संस्थान, शिर्डी या नावाने करण्यात आली आहे. संस्थानतर्फे अधिक व्यापक व कल्याणकारी कार्यक्रम जनहितार्थ राबविता यावेत यासाठी तसेच न्यासाचे व्यवस्थापन अधिक चांगल्या प्रकारे करता यावे म्हणून महाराष्ट्र अधिनियम, १४, दिनांक १७ ऑगस्ट २००४ अन्वये न्यासाचे व्यवस्थापन महाराष्ट्र शासनाच्या नियंत्रणाखाली आणण्यात आले आहे. न्यास आर्थिकदृष्ट्या स्वयंपूर्ण असून न्यासातर्फे विविध धार्मिक उपक्रमांना तसेच सामाजिक कार्यांना आर्थिक सहाय्य दिले जाते. न्यासाचा दिनांक डिसेंबर २०२२ पर्यंतचा जमाखर्चाचा तपशिल पुढीलप्रमाणे आहे.

वर्ष Year	आरंभीची शिल्लक रु. Opening Balance Rs.	जमा रक्कम रु. Amount Reveived Rs.	खर्च रक्कम रु. Expenditure Rs.
1	2	3	4
2021-2022	22808485567	4369495213	3477346031
2023-2024 (दि. ३१ डिसें. २०२२ प.)	23568099400	5764574705	3756856370

४. उच्च न्यायालय व इतर न्यायालयात दाखल झालेली, निकालात काढलेली व प्रलंबित असलेल्या प्रकरणांची तुलनात्मक स्थिती खालीलप्रमाणे.

Administrative Side.---

There are 26 Desks who look after the administrative work of the Department.

2. Shri SiddhiVinayak Ganapati Mandir Naysa Prabhadevi (Mumbai) for the management of the Shri Siddhi Vinayak Temple at Prabhadevi, The Government has constituted committee called Shree Siddhi Vinayak Ganpati Temple Trust committee under the "Shree Siddhivinay Ganpati Temple Trust (Prabhadevi) Act 1980". Under the provision of this Act, there is a trust fund which includes items, from devotees and the sale of auctioned items such as items, income generated from the real estate assets of the trust, contributions or subsidies received to Trust. The Shree SiddhiVinayak Ganpati Temple Trust management committee has right to utilized the fund for the administration of the temple, puja, daily rituals and for the providing best facilities to the devotees and the public at large. The committees has given donation out of these funds to various educational and other charitable public institutions and patients as mentioned below.

3. Shri Saibaba Sansthan, Shirdi, is second largest public charitable trust in India, as far as income and expenditure are concerned. The Trust is registered under Bombay Public Trusts Act, 1950 in the name of Shri Saibaba Sansthan Shirdi. In order to implements schemes on large scale and in larger public interest so also for giving better administration to the trust, the administration of the trust is brought under control of Maharashtra State, by Maharashtra Act No. 14, dated 17th August, 2004. The trust is financially self sufficient. It is extending helping hand to various religious and social organisations. Unaudited income and expenditure of the trust upto to December 2022 are as follows :-

4. The comparative Figures of the Cases instituted, disposed off and pending in the High Court and other Courts are shown below :-

न्यायालयाचे नाव	आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे		दाखल केलेली प्रकरणे		निकालात काढलेली प्रकरणे		वर्ष अखेरीस प्रलंबित प्रकरणे		न्यायाधिकाऱ्यांची पदे	न्यायाधिकाऱ्यांची पदे
	Pending Cases at the begining		Cases instituted		Cases disposed of		Cases pending at the end of the Year			
1	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	10	11
१. उच्च न्यायालय-										
मूळ शाखा ...	70024	75837	22130	31012	16327	21764	75827	85075	94	1. High Court
अपील शाखा ...	434684	464795	106012	141502	75901	110925	464795	495372	--	Original side
एकूण ...	504708	540622	128142	172514	92228	132689	540622	580447	94	Total

विवरण पत्र 'अ' व 'ब'

विवरणपत्र 'अ'
एकूण अर्थसंकल्पीय अंदाजाचा कार्यक्रमानुसार तपशील

(रुपये हजारात)

अनुक्रमांक	कार्यक्रम	प्रत्यक्ष रकमा २०२१-२०२२ Actual 2021-2022	अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२२-२०२३ Budget Estimates 2022-2023
1	2	3	4
विधी व न्याय विभाग मंत्रालय			
	२०५२ दत्तमत्त
		401490	818650
		—	—
		401490	818650
२.	उच्च न्यायालय		
	०० भारित
		3812908	4933290
	१०२ दत्तमत्त
		312246	1560280
		4125154	6493570
३.	दिवाणी व सत्र न्यायालये		
	१०५ दत्तमत्त
		15640026	21825977
		—	—
		15640026	21825977
४.	लघुवाद न्यायालये		
	१०६ दत्तमत्त
		707989	811447
		—	—
		707989	811447
५.	महानगर दंडाधिकारी न्यायालये		
	१०७ दत्तमत्त
		743231	869761
		—	—
		743231	869761
६.	फौजदारी न्यायालये		
	१०८ दत्तमत्त
		838562	1226110
		—	—
		838562	1226110
७.	महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त		
	११० दत्तमत्त
		17417	21500
		—	—
		17417	21500

STATEMENT 'A'
Programmewise details of the Budget Estimates

(Rs. in thousands)

सुधारित अंदाज २०२२-२०२३ Revised Estimates 2022-2023	अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२३-२०२४ Budget Estimates 2023-2024	Programme
5	6	
		... Law and Judiciary Deptt. Mantralaya
		2052 Voted
647197	1577790	...
—	—	...
647197	1577790	...
		High Court
5323779	5356403	... 102 Charged
1541960	739218	... Voted
6865739	6095621	...
		Civil Session & Criminal Courts
23777695	26724933	... 105 Voted
—	—	...
23777695	26724933	...
		Small Cause Courts
910702	976402	... 106 Voted
—	—	...
910702	976402	...
		Metropolitan Magistrates Courts
928801	983844	... 107 Voted
—	—	...
928801	983844	...
		Criminal Court
1236857	1348483	... 108 Voted
—	—	...
1236857	1348483	...
		Administrator General & Offical Trus
21334	22387	... 110 Voted
—	—	...
21334	22387	...

विवरणपत्र 'अ' - चालू

1	2	3	4
८.	मुंबईचे शेरीफ ११३ भारित	...	28837
		...	—
	एकूण	...	28837
९.	विधी सल्लागार व समुपदेशी ११४ दत्तमत्त	...	1505146
		...	—
		...	1505146
१०.	धर्मादाय संघटना २०७० दत्तमत्त (भारित)	...	1136207
		...	—
		...	1136207
११.	धर्मादाय दाननिधी २२५० दत्तमत्त (भारित)	...	6648
		...	—
		...	6648
१२.	निबंधक, भागीदारी संस्था, ३४७५ दत्तमत्त	...	48671
		...	—
		...	48671
१३.	महाराष्ट्र राज्य विधी आयोग, २०१४	...	10
		...	—
		...	10
१४.	सरकारी मुखत्यार १११ दत्तमत्त	...	42907
		...	—
		...	42907
१५.	स्थानिक संस्था व पंचायत राज ३६०४ दत्तमत्त	...	73260
		...	—
		...	73260
१६.	सामाजिक सुरक्षा व कल्याण २२३५ दत्तमत्त भारित	...	4000
		...	700
		...	4700
	एकूण	...	34913401

STATEMENT 'A' — Contd.

5	6	
		Sheriff Of Mumbai
24653	31667	... 113 Voted
—	—	...
24653	31667	...
		Legal Advisors and Counsels
1484066	1941316	... 114 Voted
—	—	...
1484066	1941316	...
		Charity Organisations
1128255	1276868	... 2070 Voted
—	—	... Charged
1128255	1276868	...
		Charitable and Religious Endowments
6286	7307	... 2250 Voted
—	—	... Charged
6286	7307	...
		Registrar of Firms
47286	49565	... 3475 Voted
—	—	...
47286	49565	...
		Maharashtra State Law Commission
10	10	...
—	—	...
10	10	...
		Official Assignees
42809	47136	... 111 Voted
—	—	...
42809	47136	...
		Compensation & Assignment to Local Bodies
73260	73260	... 3604 Voted
—	—	...
73260	73260	...
		Social Security & Welfare
4000	5000	... 2235 Voted
700	1000	...
4700	6000	...
37199650	50017186	... Grand Total

विवरणपत्र 'ब'

प्रधान शीर्ष-नि कार्यक्रमानुसार तपशिलवार एकूण अर्थसंकल्पीय अंदाज

(रुपये हजारात)

अनुक्रमांक	प्रधान शीर्षकाचे नाव	प्रत्यक्ष रकमा २०२१-२०२२ Actual 2021-2022	अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२२-२०२३ Budget Estimates 2022-2023
1	2	3	4
२०१४- न्यायदान			
१.	न्यायदान दत्तमत	19557261	27863728
	न्यायदान भारित	3830758	4962127
	उच्च न्यायालय (१०२) दत्तमत	312246	1560280
	उच्च न्यायालय (१०२) भारित	3812908	4933290
२.	दिवाणी व सत्र न्यायालये (१०५)	15640026	21825977
३.	फौजदारी न्यायालये (१०८)	838562	1226110
४.	लघुवाद न्यायालये (१०६)	707989	811447
५.	इलाखा शहर दंडाधिकारी न्यायालये (१०७)	743231	869761
६.	महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त (११०)	17417	21500
७.	मुंबई शेरीफ (११३)	17850	28837
८.	महाराष्ट्र राज्य विधी आयोग	0	10
९.	विधी सल्लागार व समुपदेशी (११४)	1149365	1505146
१०.	सरकारी मुखत्यार (११९)	36101	42907
११.	८०० इतर खर्च	112324	600
	एकूण	23388019	32825865
२०५२- सचिवालय - सर्वसाधारण सेवा			
१.	विधी व न्याय विभाग (मंत्रालय) योजनेतर	401490	818650
	योजनांतर्गत	—	—
	एकूण	401490	818650
२०७०- इतर प्रशासनीक सेवा			
१.	धर्मादाय संघटना	837279	1136207
	एकूण	837279	1136207
२२५०- इतर सामाजिक सेवा			
१.	धर्मादाय दाननिधी	5552	6648
	एकूण	5552	6648
३४७५- इतर सर्वसाधारण आर्थिक सेवा			
१.	निबंधक, भागिदारी संस्था	40217	48671
	एकूण	40217	48671
३६०४- स्थानिक संस्था आणि पंचायत राज्य			
	संस्था यांना नुकसान भरपाईच्या व	10953	73260
	अभिहस्तांकित रकमा देणे		
	एकूण	10953	73260
४०५९- सार्वजनिक बांधकामावरील भांडवली खर्च			
		89301	130000
	एकूण	89301	130000

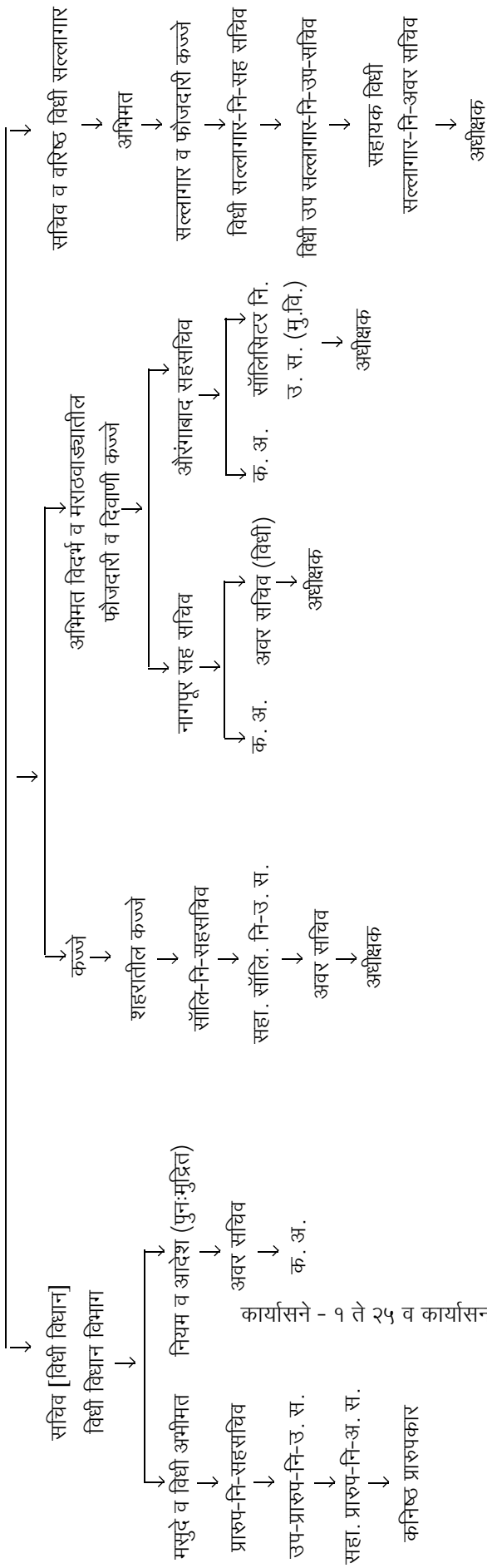
STATEMENT 'B'
Major-Heads-cum-Programmewise details of the Budget Estimates

(Rs. in thousands)

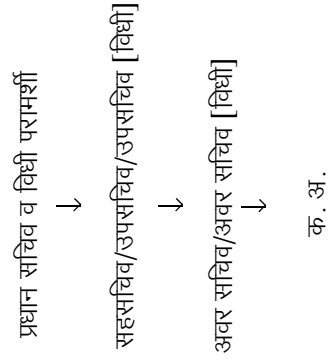
सुधारित अंदाज २०२२-२०२३ Revised Estimates 2022-2023	अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२३-२०२४ Budget Estimates 2023-2024	
5	6	
		... 2014—ADMINISTRATION OF JUSTICE
30345244	32784179	... Adm. of Justice (voted)
5348432	5388070	... Adm. of Justice (charged)
1541960	739218	... High Court voted (102)
5323779	5356403	... High Court charged (102)
23777695	26724933	... Civil & Sessions Courts
1236857	1348443	... Criminal Courts
910702	976402	... Small Causes Courts
928801	983844	... Metropolitan Magistrates Courts
21334	22387	... Administrator General & Official Trustees
24653	31667	... Sheriff of Mumbai
10	10	... Mah. State Law Commission
1484066	1941316	... Legal Advisors and counsels
42809	47136	... Official Assignee
401020	500	... 800 Other Expences
35693686	38172259	... Total
		... 2052—SECRETARIATE GENERAL SERVICES
647197	1577790	... Law & Judiciary Deptt. (Mantralaya)
—	—	... Plan
647197	1577790	... Total
		... 2070—OTHER ADMINISTRATIVE SERVICES
1128255	1276868	... Charity Organisation
1128255	1276868	... Total
		... 2250—OTHER SOCIAL AND COMMUNITY SERVICES
6286	7307	... Charitable and Religious Endowments
6286	7307	... Total
		... 3475—OTHER GENERAL ECONOMIC SERVICE
47286	49565	... Registrar of Firms
47286	49565	... Total
—	—	3604— COMPENSATION AND ASSIGNMENTS
73260	73260	... TO LOCAL BODIES AND PANCHAYATI RAJ INSTITUTIONS.
73260	73260	... Total
		... 4059 --- CAPITAL OUTLAY ON PUBLIC WORKS
130000	250000	...
130000	250000	... Total

विधी विषयक शाखा

प्रधान सचिव व विधी परामर्शी (विभाग प्रमुख)

विधी विषयेतर शाखा [प्रशासन]

१. विधी व न्याय विभाग (मंत्रालय विभाग)

प्रस्तावना

मंत्रालयातील विधी व न्याय विभाग हा मुख्यतः तांत्रिक विभाग आहे. त्याच्या दोन शाखा असून त्यापैकी एक विधीविषयेतर आणि दुसरी विधीविषयक काम पाहणारी आहे.

विधीविषयेतर शाखा ह्या विधी व न्याय विभाग (खुद्द), न्यायमंडळ, विधी अधिकारी व धर्मदाय संघटना, महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त आणि निबंधक, भागीदारी संस्था ह्या कार्यालयांच्या आस्थापनेसंबंधी व अनुषंगिक बाबींवर कार्यवाही करीत असतात. ही प्रशासकीय बाबींची कामे एकूण २६ कार्यासने पाहतात.

विधीविषयक कामाचे तीन भाग पडतात मंत्रालयीन विभागांना वैधानिक सल्ले देणारा, कज्जे व अभिहस्तांतरण लेखनविषयक कामे करणारा आणि विधी विधान विषयक कामाचे मसुदे तयार करणारा, असे ते तीन भाग आहेत.

विभागाच्या कामाचा सविस्तर तपशील

(१) विधीविषयेतर शाखा :-

(अ) विधी व न्याय विभागाच्या प्रशासकीय नियंत्रणाखाली असलेल्या खालील कार्यालयांच्या प्रशासकीय व वित्तीय बाबी या विभागाकडून हाताळण्यात येतात.

- (१) विधी व न्याय विभाग (मंत्रालय खुद्द),
- (२) धर्मादाय आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई,
- (३) महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त,
- (४) लघुवाद न्यायालये,
- (५) मुंबईचे शेरीफ,
- (६) दिवाणी, सत्र आकण फौजदारी न्यायालये,
- (७) महानगर दंडाधिकाऱ्यांचे न्यायालय, मुंबई,
- (८) विधी सल्लागार व समुपदेशी,
- (९) धर्मादाय व धार्मिक दाननिधी,
- (१०) निबंधक, भागीदारी संस्था,
- (११) महाराष्ट्र राज्य विधी आयोग,
- (१२) महाराष्ट्र विधी सेवा प्राधिकरण.

(ब) तसेच या विभागाकडून उच्च न्यायालयाशी संबंधित वित्तीय बाबीही हाताळल्या जातात.

(क) नागपूर व औरंगाबाद येथे मुंबई उच्च न्यायालयाच्या खंडपीठाची स्थापना झाल्यानंतर या विभागाच्या आस्थापनेअंतर्गत नागपूर व औरंगाबाद येथे सह सचिव यांच्या नियंत्रणाखाली कार्यालये स्थापन करण्यात आली आहेत. ही कार्यालये संबंधित खंडपीठातील विविध विभागांच्या प्रकरणी विधी विषयक सल्ले देण्याचे काम करतात.

(ड) श्री सिध्दिविनायक गणपती मंदिर विश्वस्त व्यवस्था (प्रभादेवी) अधिनियम, १९८० नुसार श्री सिध्दिविनायक गणपती मंदिर न्यास दादर, मुंबई; श्री साईबाबा संस्थान विश्वस्त व्यवस्था (शिर्डी) अधिनियम, २००४ मधील

तरतूदीनुसार श्री साईबाबा विश्वस्त व्यवस्था, शिर्डी; पंढरपूर मंदिर अधिनियम, १९७३ अन्वये श्री विठ्ठल रुक्मिणी मंदिर, पंढरपूर समिती व मुंबई विश्वस्त अधिनियम, १९६० मधील प्रकरण ७(अ) अन्वये पश्चिम महाराष्ट्र देवस्थान व्यवस्थापन समिती, कोल्हापूर यांच्या कामकाजाचे नियमन या विभागामार्फत केले जाते.

(ई) या उच्च न्यायालयातील व दुय्यम न्यायालयातील सरकारी वकील व सहायक सरकारी वकील व महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरणामधील मुख्य सादरकर्ता अधिकारी व सादरकर्ता अधिकारी यांच्या नियुक्त्यांचे आदेश निर्गमित केले जातात. तसेच गृह विभागाकडून विशेष शासकीय अभियोक्त्यांबाबत आलेल्या प्रस्तावांवर अभिप्राय देऊन ते शासनाच्या मान्यतेसाठी सादर केले जातात.

(२) विधीविषयक शाखा

(अ) वैधानिक बाबींवर अभिप्राय / सल्ले देणारी शाखा :-

या शाखेस 'अ' शाखा असे संबोधले जाते. या शाखेचा संबंध मुख्यतः मंत्रालयातील सर्व प्रशासकीय विभागांना दिवाणी व फौजदारी प्रकरणी विधीविषयक सल्ला देण्याच्या कामाशी तसेच विद्यापीठांच्या कायदानुसार कुलगुरु/राज्यपाल यांच्या कार्यालयास अभिप्राय देण्याच्या कामाशी येतो.

(ब) या शाखेकडून पुढील कामे केली जातात :-

या बाबतची कामे पुढील ३ भांगामध्ये केली जातात.

(१) फौजदारी कज्जे :- राज्यातील प्रथम संवर्ग न्यायदंडाधिकारी, सत्र न्यायालये व उच्च न्यायालयातील फौजदारी खटल्यामध्ये शासनाच्या विरुद्ध पारीत होणाऱ्या न्यायनिर्णयाविरुद्ध उच्च न्यायालयात/सर्वोच्च न्यायालयात अपिल दाखल करण्याबाबत प्राप्त होणाऱ्या अपिल प्रस्तावांची छाननी करून अपिल दाखल करण्याबाबतचे निर्णय या शाखेकडून घेण्यात येतात.

(२) अभियोग मंजूरी :- शासकीय कर्मचाऱ्याविरुद्ध भ्रष्टाचार प्रतिबंधक अधिनियम, १९८८ च्या कलम १९ तसेच फौजदारी प्रक्रिया संहिताचे कलम १९६/१९७ अन्वये अभियोग दाखल करण्यास आवश्यक असलेली मंजूरी देण्याबाबतचे प्रस्ताव या शाखेकडून हाताळण्यात येतात.

(३) खटले मागे घेण्याबाबत :- कारखाना अधिनियम १९४८ व भारतीय दंड संहिता, १८६०, मुंबई पोलीस अधिनियम, १९५० अंतर्गत दाखल झालेले खटले फौजदारी प्रक्रिया संहिताचे कलम ३२१ मधील तरतूदीनुसार मागे घेण्याबाबतच्या प्रस्तावांची छाननी करून त्याबाबत अभिप्राय देण्याचे काम या शाखेकडून केले जाते.

(४) विशेष अभियोक्त्याचे नेमणूक :- मा. उच्च व सर्वोच्च न्यायालयामध्ये तसेच इतर राज्यांच्या उच्च न्यायालयात फौजदारी प्रकरणामध्ये विशेष विशेष अभियोक्त्याची नेमणूक या शाखेकडून केली जाते.

हा शाखेस ई शाखा असे म्हणतात. या शाखेकडून पुढील कामे केली जातात.

(१) निर्णयार्थ पाठविण्यात आलेल्या विक्रीकरांच्या कज्जांसह उच्च न्यायालयाच्या मूळ न्यायशाखेतील कज्जे, उच्च न्यायालयातील (अपील न्याय शाखेत) रिट अर्ज, नगर दिवाणी न्यायालये, लघुवाद न्यायालये व सर्वोच्च न्यायालयातील कज्जे संबंधीचे काम शहर कज्जे शाखा पहात असते. शिवाय कज्जाच्या बाबतीत इतर विभागांना ही शाखा सल्ला देत असते. शासकीय अभियोक्त्यांना प्रशासकीय विभागाने सूचना केल्यास त्या प्रस्तावावर कायदेशीर बाबींचा विचार करून विशेष सरकारी अभियोक्त्यास सरकारची बाजू मांडण्याबाबत सूचना दिल्या जातात.

(२) महाराष्ट्राचे राज्यपाल ज्यांत पक्षकार आहेत असे विलेख अगर लेख तयार करणे व त्यांची छाननी करणे, तसेच भाडेपट्टा लेख, लायसन्स वगैरेसाठी करारनामे करणे व अभिहस्तांतरणाची संबंधित असलेली इतर प्रकरणेही या शाखेमार्फत हाताळली जातात.

(३) नौ अधिकरण वाद, समन्स आणि सन १९५२ च्या लेख प्रमाणक (नोटरी) अधिनियमांसंबंधीचे काम देखील 'इ' शाखा पहाते.

(३) मुफसल कज्जे :-

या शाखेस 'म' शाखा असे संबोधले जाते. या शाखेकडून पुढील कामे केली जातात.

(१) विदर्भ आणि मराठवाडा विभागाशिवाय इतर विभागातील मुफसल कज्जांच्या कामात शासनाच्या वतीने कज्जे दाखल करणे अगर कज्जात शासनाच्या वतीने बचाव करणे या कामाच्या सुसाध्यतेबद्दल सल्ला देणे, फिर्दाद-कज्जांची व कैफियतेची छाननी करणे आणि जिल्हा न्यायालये, उच्च न्यायालय यात अपील दाखल करण्याबद्दल अगर न करणे इ. कामाचा समावेश होतो. या विभागातून इतर राज्याच्या वतीने किंवा भारतातील इतर राज्यातील अधिकाऱ्यांच्या वतीने आणि भारत सरकार व त्यांचे अधिकारी यांच्या वतीने मुफसल न्यायालयामधील दिवाणी कज्जांवर लक्ष ठेवण्यात येते व असे कज्जे चालविण्यात येतात.

(२) जिल्ह्यातील शासकीय मुफसल खटल्यावर योग्य नियंत्रण ठेवण्याच्या प्रयोजनासाठी महाराष्ट्र शासनाने १९७७ पासून जिल्हा सरकारी वकीलांच्या कार्यालयांच्या तपासणीचे काम हाती घेण्याची योजना सुरु केली आहे. सॉलिसिटर (मुफसल वाद), अपर सॉलिसिटर (मुफसल वाद), यांनी या तपासण्या करावयाच्या असतात. अशा तपासणीच्या वेळी जिल्ह्यातील सर्व स्थानिक अधिकारी व न्यायासनाचे अध्यक्ष व सदस्य यांच्याशी संपर्क साधून शासकीय कज्जासंबंधीच्या बाबीसंबंधी चर्चा केली जाते. मुफसल क्षेत्रातील शासकीय दिवाणी खटल्यांचे प्रभावी पर्यवेक्षण करण्याच्या आणि त्यावर नियंत्रण ठेवण्याच्या बाबतीत आणि बऱ्याचश्या अडचणी दूर करण्याच्या व विधि अधिकाऱ्यांच्या मनातील गैरसमज दूर करण्याच्या तसेच जिल्हा कार्यालयातील कामाचा दर्जा सूधारण्याच्या दृष्टीने या तपासण्या फारच उपयुक्त ठरत असल्याचे दिसून आले आहे.

(३) प्रशासकीय सोयीसाठी नागपूर आणि औरंगाबाद येथे विभागाच्या दोन स्वतंत्र शाखा आहेत. ह्या मंत्रालयीन विभागाचाच एक भाग असून त्या-त्या महसूल विभागाच्या कक्षेत काम करतात. या शाखांना सह सचिवांच्या दर्जाचे अधिकारी आहेत. नागपूर आणि औरंगाबाद येथे असलेल्या विधि व न्याय विभागाच्या शाखा अनुक्रमे विदर्भ आणि मराठवाडा विभागातील दिवाणी व फौजदारी कज्जे, अभिप्रायाच्या बाबी तसेच रिट, वादाच्या सूचना आणि किरकोळ बाबी यासंबंधी कार्यवाही करीत असतात.

(२-ब) विधि विधानाचे मुसदे तयार करणारी शाखा :-

(१) विधि व न्याय विभागाच्या ह्या शाखेस व (विधि विधान) शाखा असे संबोधले जाते. विधि विधानाचे काम म्हणजे भारतीय संविधानाच्या सातव्या परिशिष्टातील याद्या २ व ३ या नमूद केलेल्या सर्व राज्य व समवर्ती विषयासंबंधीची शासकीय विधेयके व अध्यादेश या संबंधात कार्यवाही होय. तसेच सर्व गौण विधि विधानाचे मुसदे म्हणजे संविधानीक नियम, उपविधि, अधिसूचना, आदेश, योजना व तत्सम इतर लेख जे केंद्रीय अधिनियमाखाली अगर राज्य अधिनियमाखाली काढावयाचे असतात त्यांचे मुसदे तपासण्याचे/ छाननी करण्याचे काम ही शाखा करते. ही शाखा वेगवेगळ्या मंत्रालयीन प्रशासकीय विभागांनी तयार केलेल्या विधि विधान विषयक प्रस्तावांना त्याचप्रमाणे महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालयकडून आलेल्या अशासकीय विधेयकांचा अंमल करण्याकरिता कोणत्याही विधि विधानाचे काम हाती घेण्याच्या इच्छेचा व सक्षमतेचा प्रश्न विधिविषयक दृष्टीकोनातून तपासून पाहते. या अनुषंगाने राज्याच्या विधिमंडळाशी संबंधित असलेल्या सर्व तांत्रिक बाबींचे कामही याच शाखेमार्फत करण्यांत येत असते.

(२) महाराष्ट्र राज्यात अंमलात असलेले सर्व राज्य अधिनियम असलेले महाराष्ट्र संहिता हे एक शासकीय प्रकाशन आहे. कायद्याचा व्यवसाय करणाऱ्यांना तसेच इतर नागरिकांनाही हे प्रकाशन उपयुक्त असल्याचे आढळून आले आहे. त्यामुळे या प्रकाशनाद्वारे राज्याचे सर्व अधिनियम हे सर्वसाधारण जनतेला वाजवी किंमतीत उपलब्ध करून देण्याचा उद्देश आहे. अधिनियमांच्या पुनर्मुद्रणाचे काम आणि महाराष्ट्र संहिता अद्ययावत ठेवण्यासाठी पुनःस्थापना मालिका वेळोवेळी काढण्याचे काम, त्याचप्रमाणे राज्य अधिनियम शासनाच्या संकेतस्थळावर (वेबसाईट) घेण्याचे काम देखील या शाखेत सचिव (विधि विधान), विधि व न्याय विभाग यांच्या देखरेखीखाली होत असते.

(३) नियम व आदेश अद्यावत करणाऱ्या शाखेस 'र' शाखा असे संबोधले जाते. महाराष्ट्र नियम व आदेश हे सर्वात जुन्यापैकी एक महत्वाचे प्रकाशन असून त्यामध्ये भारतीय संविधानासहित केंद्राने व राज्याने केलेल्या निरनिराळ्या अधिनियमाखाली राज्या शासनाने केलेले नियम व आदेश समाविष्ट आहेत. हे प्रकाशन दोन भागात म्हणजे राज्याने केलेल्या अधिनियमाखाली केलेले नियम व आदेश आणि केंद्राने केलेल्या अधिनियमाखाली केलेले नियम व आदेश यामधील सर्व महत्वाच्या दुय्यम विधि विधानाचा एकाच ठिकाणी समावेश केलेला आहे. हे प्रकाशन विधानमंडळाचे सभासद, न्यायालये, वकिलवर्ग व सर्वसाधारण जनता यांना उपयुक्त ठरते असे आढळून आले आहे. वेळोवेळी पुनःस्थापना मालिका काढून हे नियम व आदेश अद्ययावत ठेवण्यात येत आहेत. सचिव, विधि व न्याय विभाग (विधि विधान) यांच्या देखरेखीखाली विधि व न्याय विभागाची 'र' शाखा हे काम पाहते.

(दोन) वित्तीय आवश्यकता

(II) Financial Requirements

(दोन) वित्तीय आवश्यकता
(II) Financial Requirements

तक्ता - १
TABLE-I

(रुपये हजारत)
(Rs. in thousands)

1	प्रत्यक्ष रकमा २०२१-२०२२		अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२२-२०२३		अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२३-२०२४	
	Actual 2021-2022	Budget Estimates 2022-2023	सुधारित अंदाज २०२२-२०२३	Revised Estimates 2022-2023	Budget Estimates 2023-2024	Budget Estimates 2023-2024
2	3	4	5			
(अ) कार्याचे वर्गीकरण विधी व न्याय विभाग
एकूण (अ)
ब) उद्दिष्टनिहाय वर्गीकरण (०९०) ०१ विधी व न्याय विभाग (मंत्रालयीन विभाग) (२०५२०२५९)
(१) वेतन	239963	443705	380146	488076		
(२) अतिकालिन भत्ता	60	216	85	227		
(३) दूरध्वनी वीज, पाणी	397	1150	677	1150		
(४) कंत्राटी सेवा	--	3124	4860	16800		
(५) देशांतर्गत प्रवास खर्च	495	2478	1244	2602		
(६) कार्यालयीन खर्च	10182	16109	13500	16914		
(७) भाडेपट्टी व कर	4	10	9	100		
(८) प्रकाशने	0	1	1	1		
(९) संगणक खर्च	398	1250	1250	1313		
(१०) इतर प्रशासकीय खर्च	0	7	5	7		
(११) जाहिरात व प्रसिध्दी	168	100	70	100		
एकूण- (ब) (एक)	251667	468150	401847	527290		Total -- (B) (I)

तक्ता - १ - चालू
TABLE-I - Contd.

(रुपये हजारत)
(Rs. in thousands)

1	2	3	4	5
(००) (०२) इ. गव्हर्नन्स प्रकल्पाच्या अमलबाजवणी साठी तरतुद (२०५२५११६)				
संगणक खर्च	149823	350000	245000	1050000
एकूण	149823	350000	245000	1050000
(००) (०३) प्रशिक्षण				
(००) (०१) शासकिय कर्मचाऱ्यांना प्रशिक्षण (२०५२५११९)				
५० इतर खर्च	0	500	350	500
एकूण (ब) (दोन)	0	500	350	500
(ब) (दोन) मागणी क्रमांक जे-३				
३६०४ स्थानिक संस्था व पंचायती राज्य संस्था यांना नुकसान भरपाईच्या व अभिहस्तांकित रकमा देणे :-	10953	73260	73260	73260
एकूण (ब) (दोन)	10953	73260	73260	73260
Total--(B) (II)				

तक्ता - १ - चालू
TABLE-I - Contd.

1	2	3	4	5
(तीन) २०१४ - २०० (०१) जनावरास निवृत्ततेने वागविण्यास प्रतिबंध व निर्धन पेटी निधी सहायक अनुदान (२०१४०३२३)	0	600	420	500
	...	600	420	500
एकूण (ब) (तीन)	0	600	420	500
(चार) ४०५९ - सार्वजनिक बांधकामावरील खर्च भू-संपादन (४०५९०५९२)	89301	130000	130000	250000
	...	130000	130000	250000
एकूण (ब) (चार)	89301	130000	130000	250000
एकूण (ब)	501744	1022510	850877	1901550

(क) वित्तीय व्यवस्थेची साधने मागणी क्रमांक : प्रधान शीर्ष				
जे १ २०१४ न्यायदान (दत्तमत)	19557261	27863728	30345244	32784179
जे २ २०१२ सर्वसाधारण सेवा सचिवालय	401490	818650	647197	1577790
जे ३ ३६०४ स्थानिक संस्था व पंचायती राज यांना नुकसान भरपाई रकमा देणे.	10953	73260	73260	73260
जे - ४				
४०५९ - सार्वजनिक बांधकामावरील भांडवली खर्च	89301	130000	130000	250000

एकूण (क)	20059005	28885638	31195701	34685229

Total -- (C)				

विधि व न्याय विभाग
Law and Judiciary Department

कार्यासन पध्दती कामाचा तक्ता

THE DESK SYSTEM WORK-LOAD TABLE

विधि व न्याय विभागाचे प्रशासित मुख्य कार्य म्हणजे न्यायांग, धर्मादाय संघटना वगैरे आहेत.

न्यायांगाशी संबंधित असलेले कार्यक्रम (म्हणजे उच्च न्यायालय, दिवाणी, सत्र व फौजदारी न्यायालये, लघुवाद न्यायालये, महानगर दंडाधिकार्यांची कार्यालये) वगळता या विभागाच्या अखत्यारीतील येणाऱ्या इतर कार्यक्रमांचे कार्यन्वयन संबंधित विभाग प्रमुख किंवा कार्यालय प्रमुखाद्वारा केले जाते. न्यायांगासंबंधीच्या कार्यक्रमांचे उच्च न्यायालयाद्वारा कार्यन्वयन केले जाते. कार्यक्रमाच्या कार्यभाराचा सारांश प्रत्येक कार्यक्रमांची कामगिरी दर्शवितो.

हे कार्यक्रम मंत्रालयीन स्तरावर घेतलेल्या धोरणविषयानुसार कार्यान्वित केले जातात त्यामुळे मंत्रालयीन विभागांना कार्यक्रमांच्या कार्यभाराचा गोषवारा देण्यासाठी कोणतीही मोजमापे विहित करणे योग्य व सुसंबद्ध ठरणार नाही. ही मोजमापे फक्त प्रत्येक कार्यात्मक कार्यक्रमाच्या प्रगतीचा अंदाज घेण्यासाठी उपयुक्त आहेत. खालील विवरणपत्रे विधी व न्याय विभागात हाताळलेल्या कार्यभाराची व्याप्ती दर्शवितात.

कार्यासन पध्दती
DESK SYSTEM
तक्ता-२

TABLE-II

संबंधित वर्षांमध्ये विधि व न्याय विभागातील कार्यासनात आलेली व त्यांनी निकालात काढलेली प्रकरणे खालील तक्ता दर्शवितो.

कार्यासन/ शाखांची संख्या No. of Desks Branches	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the year		वर्षात आलेली प्रकरणे Cases received during the year		एकूण Total	वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed off during the year		वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year		२०२१-२२ मध्ये येणारी अंदाजित प्रकरणे Cases estimated to be received during 2021-22		कार्यासनाच्या कामाच्या उरकाची सरासरी Average disposal per Desk					
	2021 Upto one year	2022 Over one year	2021	2022		2021	2022	2021 Upto one year	2022 Over one year	2021	2022	2021	2022 (Estimated)				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	18	--
1858	2304	1296	1866	4821	6878	8983	10040	5821	6551	1296	1866	2892	597	12000	170	207	

तक्ता-३
TABLE-III

Low and Judiciary Department/ 'B' Note to be recorded in the Performance Budget 2020-2021

The appended Table indicates, for the years 2020, 2021 and 2022 the Acts passed by the State Legislature and the Ordinances promulgated by the Hon'ble Governor of Maharashtra with reference to the subjects enumerated in Lists II and III in the Seventh Schedule to the Constitution of India. The Table also indicates the Subordinate Legislation work undertaken by the Legislation Branch, consisting of drafting and scrutiny of statutory notifications, rules, orders, schemes, regulations and bye-laws made under the State Acts as well as Central Acts in its application to the State of Maharashtra. In addition to the work mentioned above, the said Table also includes the advisory work done by the Legislation Branch in respect of expediency matters received from various Mantralaya Departments and the work of advice on the technical aspects relating to any legislative proposal received from the Mantralaya Departments and relating to the Non-Official Bills received from the Parliamentary Affairs Department, which are proposed to be introduced in the State Legislature by the members of the State Legislative Assembly and State Legislative Council.

2. Apart from the above legislative work, Legislation Branch also prepares Replacement Series to the Maharashtra Code in order to update the State Acts in force in the State, compiled in the Maharashtra Code, which is an official publication, kept for sale to public by the Directorate of Printing, Stationary and Publication Maharashtra State Mumbai. Besides this, as per the requisition received from the Directorate of printing, Stationary and publication Maharashtra State Mumbai, from time to time, having regard to the public demand for revision and reprinting of various Maharashtra Acts and Central Acts in its application to the State of Maharashtra, the work relating to printing of up-to-date 'Reprints' of the Maharashtra Acts and Central Acts in its application to the State of Maharashtra is also undertaken by this Branch as shown in the said Table. However, having regard to number of extensive amendments made to State or Central Acts, this branch also undertakes work of updation of reprints of Acts. Certain Central Acts, which are of interest to general public of the state are republished in the Maharashtra Government Gazette, by this Branch, for the information of the public.

3. The work relating to up-loading of all the Acts and regulations in force in the State of Maharashtra contained in the Maharashtra Code (Volume Numbers I to X) on the Website of the Law and Judiciary Department by this Branch, i.e. www.lj.maharashtra.gov.in, for an information of all the concerned and general public is already completed. This branch also uploads reprints of State Acts and Central Acts, in its application to the State of Maharashtra, on its above referred website in co-ordination with the Director, Directorate of printing, Stationary and Publication, Maharashtra State, Mumbai and the Directorate of Information Technology, Government of Maharashtra.

4. Since the nature of work mentioned in paragraph 1 above is of highly technical nature, it is not possible to fix any rigid norms or time, for the legislation work undertaken by the Legislation Branch. Disposal of each case depends upon the nature and volume of the legislative work involved in each individual legislative proposal as well as the nature of the law points involved therein.

5. Besides the above work, the Legislation Branch is also required to attend to the entire legislation process in the State Legislature starting from the giving of notice for introduction of a Bill in the State Legislature, till its final publication as an Act, after receiving the assent of the Hon'ble Governor or the Hon'ble President, as the case may be, in the *Official Gazette*, as well as promulgation of an Ordinance.

प्रारूप शाखा 'ब'

—खमसील तक्त्यात २०२०, २०२१ व २०२२ या वर्षात मसुदे तयार केलेली, प्रख्यापित केलेली किंवा अधिनियमात केलेली विधेयके व अध्यादेश, छाननी केलेले नियम, अधिसूचना, आदेश, उपविधी आणि इतर संकिर्ण संदर्भ, पुनःस्थापना मालिकेची संख्या दर्शविण्यात आलेली आहे.

२. विधेयके, अध्यादेश, नियम, अधिसूचना, आदेश व उपविधी ही प्रकरणे निकालात काढण्यासाठी लागणारा अवधी हा प्रत्येक वैयक्तिक प्रकरणाचे स्वरूप, त्यातील विधीविषयक मुद्दा तसेच त्यातील खंडाचे किंवा नियमाचे स्वरूप यावर अवलंबून असतो. यामुळे विधी विषयक काम निकालात काढण्यासाठी कोणत्याही प्रकारची प्रमाणके निश्चित करणे शक्य नाही. वरील कामाव्यतिरिक्त विधी विधान शाखेत महाराष्ट्र विधान मंडळाच्या अधिवेशन काळात व त्यानंतर विधेयके व वैधानिक संदर्भ यांचे अधिनियमात रूपांतर होई पर्यंत सर्व कार्यवाही पहावी लागते व वरील संदर्भांचा मागोवा घ्यावा लागतो. तथापि विधी विधान शाखेच्या सरासरी वार्षिक उरकाचे आकडे रतम २ मध्ये दर्शविण्यात आले आहेत.

प्रकरणाचे स्वरूप	प्रमाणके काही असल्यास त्याप्रमाणे निकालात काढवयाची प्रकरणे	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे			वर्षात आलेली प्रकरणे			वर्षात मसुदा लेखन केलेली व निकालात काढलेली प्रकरणे			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे			Nature of Cases			
		2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022				
1	As per norms if any, No. of cases to be disposed of	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
१. विधेयके	...	0	0	0	69	65	52	69	65	52	69	65	49	0	0	3	1. Bills.
२. इच्छता प्रकरणे आणि घटनात्मक विधिग्राहते संबंधी प्रकरणे.	--	1	4	4	225	166	225	226	170	229	220	166	222	4	4	7	2. Expendiency cases and cases regarding Constitutional validity.
३. अधिसूचना, आदेश, नियम, उप-विधी, विनियम, योजना, इतर विलेख.	--	21	23	37	830	1126	1359	851	1149	1396	827	1113	1359	23	37	37	3. Notifications, Orders, Rules, By-Laws, Regulations, Schemes, other Instruments.
४. अध्यादेश	--	0	0	0	51	29	23	51	29	23	50	29	23	1	0	0	4. Ordinances.
५. अधिनियमांचे पुनःरिक्षण व पुनःमुद्रण	--	17	4	19	519	653	985	536	657	1004	543	638	968	4	19	36	5. Revision and Reprinting of Acts.
६. महाराष्ट्र संहिता पुनःस्थापना मालिका	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6. Maharashtra Code Replacement Series.
७. किरकोळ प्रकरणे	--	7	10	13	517	530	557	524	540	570	614	561	565	10	13	5	7. Miscellaneous.
८. वैधानिक संदर्भ	--	0	0	8	1225	1246	1336	1225	1246	1344	1225	1238	1344	0	8	0	8. Legislative References.

तक्ता-8
TABLE-IV

सल्ला शाखा 'अ'

Opinion Branch 'A'

वेगवेगळ्या दिवाणी व फौजदारी अधिनियमाखाली देण्यात आलेले अभिप्राय आणि त्या त्या वर्षी (दोष मुक्ती विरुद्ध व शिक्षेत वाढ करण्याबद्दलची) दाखल करण्यात आलेली अपील खालील तक्त्यात दर्शविण्यात आली आहेत.

The following table indicates the number of opinions given under several Civil Acts and Criminal Acts and the number of Appeals (against acquittal and for enhancement of sentences) filed during the respective years.

या शाखेत येणाऱ्या प्रकरणांचे आणि कराव्या लागणाऱ्या कामाचे स्वरूप म्हणजे प्रत्येक प्रकरणामध्ये असलेले मुद्दे व त्यासाठी त्या शाखेमध्ये करीत असलेले संशोधन कार्य विचारात घेता प्रकरणे निकालात काढण्यासाठी प्रमाणके ठरविणे शक्य नाही. तथापि कामाच्या सरासरी वार्षिक उरकाचे आकडे स्तंभ २ मध्ये दाखविण्यात आले आहेत.

After taking into consideration the type of cases and the work done i. e. points involved and research work done in each case by this Branch, no norms for disposal of cases can be fixed. However, the figures of average annual disposal are shown in Column No. 2.

प्रकरणे स्वरूप	प्रमाणके काही असल्यास त्याप्रमाणे निकालात काढावयाची प्रकरणे As per norms if any, No. of cases to be disposed of	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे					वर्षात आलेली प्रकरणे					एकूण Total	वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे					वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of year	Nature of Cases
		2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020		2021	2022	2020	2021	2022		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17			
१. दिवाणी अधिनियमाखाली अभिप्रायासाठी आलेली प्रकरणे.	...	193	216	285	420	499	439	613	715	724	397	430	509	216	285	215	1. References for opinion under Civil Acts.		
(अ) संविधानिक कायदा	...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(a) Constitutional Law		
(ब) प्रशासकीय कायदा	...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(b) Administrative Law		
(क) भूधृति	...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(c) Tenure		
(ड) सेवा	...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(d) Services		
(इ) स्थानिक कर	...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(e) Local Tax		
(फ) विद्यापीठीय कायदा	...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(f) University Law		
(ग) इतर किरकोळ प्रकरणे	...	-	5	10	25	90	112	218	122	243	85	97	206	10	25	37	(g) Other Miscellaneous Cases		
२. फौजदारी अधिनियमाखाली अभिप्रायासाठी आलेली प्रकरणे.	...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2. References for opinion under Criminal Act.		

३. आलेली किरकोळ (दिवानी) प्रकरणे.	-	0	0	0	57	95	56	57	95	56	0	0	0	0	3. Miscellaneous references (Civil).
४. आलेली फौजदारी प्रकरणे	-	7	0	0	12	16	19	12	16	14	0	0	0	0	4. Criminal references
५. (१) दोषमुक्ती विरुद्ध व शिक्षित वाढ करण्याबद्दी फौजदारी अपील.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5. (i) Criminal Appeals against Acquittal and for enhancement of sentence.
(अ) उच्च न्यायालयात	-	92	52	44	179	209	329	271	261	326	52	44	47	47	(a) In the High Court
(ब) सर्वोच्च न्यायालयात	-	8	0	0	51	29	39	59	37	36	8	2	3	3	(b) In the Supreme Court
(२) फौजदारी अर्ज	-	-	-	--	-	-	-	-	--	-	-	-	-	-	(ii) Criminal Applications.
(अ) उच्च न्यायालयात	-	43	13	7	90	147	116	133	160	114	43	13	9	9	(a) In the High Court
(ब) सर्वोच्च न्यायालयात	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(b) In the Supreme Court
(३) किरकोळ प्रकरणे	-	83	51	21	811	979	1322	894	1030	1275	51	21	68	68	(iii) Miscellaneous references.

न्यायालयीन वाद शाखा (शहर) - 'ई'

Litigation Branch (City) 'E'

त्या त्या वर्षाच्या शब्दात आलेले निकालात काढलेले मुंबईच्या उच्च न्यायालयातील विशेष दिवाणी अर्जाशी संबंधित कामकाज या शाखेत सर्वोच्च न्यायालयाच्या बाबी, किरकोळ विनंती अर्ज, विक्रीकराच्या बाबी, कंपनी संबंधीचे विनंती अर्ज, आणि वादाची सूचना व दाखल केलेले वाद यांच्याशी संबंधित प्रकरणे खालील तक्त्यात दर्शविण्यात आले आहेत. याशिवाय त्या त्या वर्षी छाननी केलेली व मसुदे तयार केलेली अग्रिहस्तांतरणासंबंधीची प्रकरणे त्या तक्त्यात दाखविण्यात आली आहेत.

The following table, indicates the no of cases relating to the Special Civil Applications in the High Court, Mumbai, Supreme Court matters, Miscellaneous Petitions, Sales Tax matters, Petitions and Notices of Suits and Institution of Suits, received and disposed of during the respective years. The table also indicates the cases scrutinised and drafted relating to conveyancing during the respective years.

बाब क्रमांक १ ते ७ व ९ ते १६ संबंधीच्या कामाचा उरक न्यायालयीन प्रकरणांवर अवलंबून असल्याने त्या संबंधी प्रमाणे निश्चित करता येत नाहीत. तथापि बाब क्रमांक ८ च्या संबंधी सरासरी वार्षिक उरकाचे आकडे स्तंभ २ मध्ये दाखविण्यात आलेले आहेत.

The disposal of the work in respect of matters relating to items 1 to 7, 9 to 16 depends on the cases in courts and no norms of disposal can be fixed in respect thereof. As regards item 8, the average annual disposal is shown in Column No. 2 of the table.

प्रकरणे स्वरूप	प्रमाणे काही असल्यास त्याप्रमाणे निकालात काढावयाची प्रकरणे As per norms if any, No. of cases to be disposed of	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे				वर्षात आलेली प्रकरणे				वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे				वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे				Nature of Cases
		2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023	
१. मुंबईच्या उच्च न्यायालयातील विशेष रिट याचिका.	--	34	29	32	322	343	402	356	372	434	327	340	405	29	32	29	29	(1) City Litigation Section 1. Writ Petitions in the High Court of Mumbai.
२. सर्वोच्च न्यायालयाच्या बाबी	--	17	15	12	78	89	70	95	104	82	80	92	73	15	12	9	9	2. Supreme Court Matters
३. किरकोळ विनंती अर्ज	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3. Miscellaneous Petition
४. विक्रीकराच्या बाबी	--	3	3	2	11	15	12	14	18	14	11	16	13	3	2	1	1	4. Sales Tax Matters
५. उच्च न्यायालयातील वाद	--	0	0	0	0	5	4	0	5	4	0	5	4	0	0	0	0	5. High Court suits
६. उच्च न्यायालयातील इतर बाबी	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6. Other High Court Matters
७. कंपनी संबंधीचे विनंती अर्ज	--	2	1	1	6	9	11	8	10	12	7	9	10	1	1	2	2	7. Company petitions
८. वादाच्या सूचना व दाखल केलेले वाद.	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8. Notices of suits and institution of suits.
९. नगर दिवाणी न्यायालयातील वाद	--	2	1	2	5	7	13	7	8	15	6	6	15	1	2	0	0	9. City Civil Court suits

(१) नगर न्यायालयीन वाद

(1) City Litigation Section
1. Writ Petitions in the High Court of Mumbai.
2. Supreme Court Matters
3. Miscellaneous Petition
4. Sales Tax Matters
5. High Court suits
6. Other High Court Matters
7. Company petitions
8. Notices of suits and institution of suits.
9. City Civil Court suits

१०. लघुवाद न्यायालयातील वाद	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10. Small Cause Court suits
११. मोटार अपघात दावा न्यायाधिकरण बाबी.	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	11. Motor Accident Claim Tribunal matters.
१२. नगर दिवाणी न्यायालयातील किरकोळ अपिले व किरकोळ दिवाणी अर्ज.	--	0	0	0	--	0	0	0	--	0	0	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	12. Misc. Appeals and Misc. Civil Appins in City Civil Court.
१३. किरकोळ बाबी	--	12	22	24	45	57	73	57	79	97	35	55	83	22	24	14	13.	Miscellaneous matter				
१४. लवाद दावे	--	0	--	--	0	0	--	0	0	--	0	--	0	0	--	--	14.	Arbitration matters				
१५. पॉपर पिटिशन	--	0	--	--	0	0	--	0	0	--	0	--	0	0	--	--	15.	Paupar Pettion				
१६. गिरण्यांच्या बाबी	--	0	--	--	0	0	--	0	0	--	0	--	0	0	--	--	16.	Mills matters				
१७. मृत्युपत्रीय व अमृत्युपत्रीय अधिकारीतांचे प्रकरणे.	--	0	--	--	0	0	--	0	0	--	0	--	0	0	--	--	17.	Testamentary and Imtestate Jurisdiction.				
१८. जमीन संदर्भ	--	0	--	--	0	0	--	0	0	--	0	--	0	0	--	--	18.	Land References				
१९. निवडणूक विषयक विनंती अर्ज	--	0	--	--	0	0	--	0	0	--	0	--	0	0	--	--	19.	Election petitions				
२०. दत्तक बाबी	--	0	--	--	0	0	--	0	0	--	0	--	0	0	--	--	20.	Adoption matters				
२१. सल्ल्यासाठी इतर विभागाकडून अनौपचारिकरित्या पाठविण्यात आलेली प्रकरणे.	--	28	14	20	412	544	598	440	558	618	886	538	564	14	20	54	21.	Un-official references received from other Deptt. for advice.				
२२. महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण.	--	8	9	11	110	180	306	118	189	317	109	178	296	8	9	11	22.	Maharashtra Administration Tribunal.				
२३. केंद्रीय प्रशासकीय न्यायाधिकरण.	--	0	0	0	2	2	3	2	2	3	2	2	3	0	0	0	23.	Central Administration Tribunal.				
(२) सामान्य अभिहस्तांतरण																						
१. छाननी/मसुदा तयार करणे	--	29	20	1	45	44	47	74	64	48	54	63	45	20	1	3	1.	Scrutiny/drafting				
२. लेखा प्रमाणकांची प्रकरणे	--	43	113	198	428	609	423	471	722	621	358	524	548	113	198	23	2.	Notary cases				
३. अभिहस्तांतरणाशी संबंधीत असलेली इतर प्रकरणे.	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	0	3.	Other References connected with conveyancing.				
(३) नगर अभिहस्तांतरण																						
१. नगर अभिहस्तांतरण म्हणजे भाडेपट्टा, अभिहस्तांतरणाचा लेखा, लायसन्स वगैरेसाठी पट्ट्यांचे करासनामे.	--	3	0	0	4	4	2	7	4	--	7	4	2	0	0	0	1.	City Conveyancing i. e. agreement for lease-deed of transfer licence etc.				

तक्ता-६
TABLE-VI

न्यायालयीन वाद (मुफसल) “म” शाखा

Litigation Branch (Mofussil) “M”

शासनाने वादात दाखल केलेल्या कैफियती व मुद्दे व फिर्दाद अर्ज आणि जिल्हा न्यायालय, उच्च न्यायालय व सर्वोच्च न्यायालयात अपील करण्याच्या शक्यतेबद्दल विचार करावयाची, अपीले प्रकरणे आणि त्या त्या वर्षात देण्यात आलेले अभिप्राय खालील तक्त्यात दर्शविण्यात आले आहेत.

The following table, indicates the Written Statement and Plaints filed by Government in suit and the Appeal cases for considering the feasibility of going in Appeal to the District Court, High Court and Supreme Court and the opinion given in litigation during the respective years.

या शाखेतील काम मुफसिल न्यायालयातील न्यायालयीन वादांशी संबंधित असते म्हणून निकालात काढण्यासाठी प्रकरणे प्रमाणके निश्चित करता येत नाहीत. तथापि सरासरी वार्षिक उरकाचे आकडे स्तंभ २ मध्ये दाखविण्यात आलेले आहेत.

The work-done by this Branch relates to litigation filed in mofussil courts and therefore it is not possible to fix any norms of disposal. However figures of average annual disposal of work are given in column 2 of the table.

प्रकरणे स्वरूप	प्रमाणके काही असल्यास		वर्षाची आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे		वर्षात आलेली प्रकरणे		वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे		वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे		Nature of Cases								
	त्याप्रमाणे निकालात काढवयाची प्रकरणे	As per norms if any, No. of cases to be disposed of	Cases pending at the beginning of the year	Cases received during the year	Cases drafted and disposed during the year	Cases pending at the end of year	एकूण Total	2020	2021	2022		2020	2021	2022					
१. शासन व त्यांच्या अधिकार्यांनी दाखल केलेल्या कैफियतीची छाननी.	--	2	--	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	1. Scrutiny of written statements filed by Govt. and its officers.
२. शासनाने दाखल केलेल्या वादातील फिर्दाद अर्जांची छाननी.	--	2	--	3	4	0	147	56	148	150	60	148	146	60	0	4	0	2	2. Scrutiny of plaint in suits filed by Government.
३. जिल्हा न्यायालय, उच्च न्यायालय व न्यायालयात अपील करावयाच्या शक्यतेचा विचार करावयाची प्रकरणे.	--	2	--	3	4	4	1	71	97	75	106	98	71	101	97	4	5	1	3. Appeal cases for considering the feasibility of going in appeal to District Court, High Court and Supreme Court.
४. कब्जासंबंधात अभिप्रायासाठी मंत्रालयाच्या विभागाकडून अनौपचारिकरित्या आलेली प्रकरणे.	--	2	--	4	4	4	1	102	97	75	106	98	71	101	97	4	5	1	4. Un-official references from Mantralaya Departments for opinion considering litigation.
५. वादाबद्दलच्या सूचना	...	2	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	5. Suits notices

६. सर्वोच्च न्यायालयात व इतर	--	3	0	0	38	18	3	41	18	41	3	41	18	0	0	0	0	0	0	6. Miscellaneous Receipts
राज्यातील न्यायालयात																				relating to litigation
हजर होणे, मसुदे तयार																				arising from
करणे, वगैरे कामाबद्दल																				Mofussil Court
समुपदेशी यांना धावयाच्या																				including references
फी संबंधी आलेल्या																				for payment of Counsel
प्रकरणांसह मुफसल																				fees for appearance,
न्यायालयातून उद्भवणाऱ्या																				drafting etc. in
कळ्यांसंबंधी किरकोळ																				Supreme Court and in
प्रकरणे.																				Court in other States.

तक्ता-७
TABLE-VII

शासनाचे सहसचिव विधी व न्याय विभाग, नागपूर यांचे कार्यालय.

The Office of the Joint Secretary to Government, Law and Judiciary Department, Nagpur.

चेमवेमळ्सा विसाणी अधिनिसम-व फौजदारी अधिनिसमखाली देव्सात-आलेले अभिप्राय आणि (दोषमुक्ती विरुद्ध व शिक्षेत वाढ करण्याबद्दलची) फौजदारी अपीले तसेच त्या त्या वर्षी उच्च न्यायालयात व सर्वोच्च न्यायालयात दाखल करण्यात आलेले फौजदारी अर्जही खालील तक्त्यात दर्शविण्यात आले आहेत.

The following table, indicates the opinions given under several Civil Acts and Criminal Acts and the Criminal appeals against acquittals and for enhancement of sentence and also Civil and Criminal applications filed in the High Court and Supreme Court during the respective years.

हे कार्यालय मुख्यतः विदर्भ विभागासंबंधीचे काम करते व ते, विधी व न्याय विभागातील 'अ' शाखा निकालात काढित असलेल्या कामकाजाप्रमाणेच असल्याने निकालासंबंधीची प्रमाणके निश्चित करता येत नाहीत.

This office mainly does the work pertaining to Vidarbha Region and is similar to the work disposed of by litigation Branch in L. & J. D. Mantralaya Mumbai. Hence no norms of disposal can be fixed.

प्रकरणाचे स्वरूप	प्रमाणके काही असल्यास त्याप्रमाणे निकालात काढावयाची प्रकरणे	वर्षाची आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे	वर्षात आलेली प्रकरणे	एकूण Total	वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे							वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे	Nature of Cases	
					2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020			2021
1	As per norms if any, No. of cases to be disposed of	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	
१. दिवाणी अधिनियमाखाली अभिप्रायांसाठी आलेली प्रकरणे-														
(अ) रविविधानिक कायदा	...	0	--	--	0	--	--	0	--	--	0	--	--	(a) Constitutional Law
(ब) प्रशासकीय कायदा	...	0	--	--	0	--	--	0	--	--	0	--	--	(b) Administrative Law
(क) भूधृति	...	0	--	--	0	--	--	0	--	--	0	--	--	(c) Tenure
(ड) सेवा	...	0	--	--	0	--	--	0	--	--	0	--	--	(d) Services
(इ) स्थानिक कर	...	0	--	--	0	--	--	0	--	--	0	--	--	(e) Local Tax
(फ) विद्यापीठीय कायदा	...	0	--	--	0	--	--	0	--	--	0	--	--	(f) University Law
(ग) इतर किरकोळ प्रकरणे	...	0	--	--	0	--	--	0	--	--	0	--	--	(g) Other Miscellaneous cases
२. फौजदारी अधिनियमाखाली अभिप्रायांसाठी आलेली प्रकरणे.														1. References for opinion under Civil Acts.
३. दोषमुक्ती विरुद्ध व शिक्षेत वाढ करण्याबद्दलची फौजदारी अपीले.														2. References for opinion under Criminal Acts.
														3. Criminal Appeals, opinions (against Acquittal and enhancement of sentence).

8. किरकोळ प्रकरणे (एक) दिवाणी (दोन) फौजदारी	--	0	--	--	100	105	200	100	100	10	200	100	105	200	0	0	0	0	2	14. Miscellaneous references (i) Civil (ii) Criminal
५. सर्वोच्च न्यायालयातील वाद (एक) दिवाणी (दोन) फौजदारी (तीन) नं. ऑफ एसएलपी	--	0	--	--	3	30	45	3	30	30	45	0	0	0	0	0	0	0	0	5. Supreme Court Litigation (i) Civil (ii) Criminal (iii) No. of SLP
६. उच्च न्यायालयातील वाद (एक) प्रथम व द्वितीय अपीले (दोन) किरकोळ दिवाणी व फौजदारी अर्ज.	--	0	--	--	0	5	--	0	5	5	--	0	5	--	0	--	--	--	6. High Court Litigation's (i) 1st and 2nd Appeal (Civil) (ii) Miscellaneous application (Civil and Criminal). (iii) Criminal Appeals (iv) Revision and Bail Applications. (v) Writ Petitions (vi) Approval of Draft returned received from Govt. Dept. Offices.	
७. महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरणातील वाद.	--	0	--	--	45	60	--	45	60	60	--	45	60	--	0	--	--	--	7. Maharashtra Administrative Tribunal Litigation.	
८. जिल्हा न्यायालयातील वाद (एक) दिवाणी संहिताच्या कलम ८० खालील सूचना. (दोन) दिवाणी दाव्याच्या सूचना करिता किंवा बचावाकरीता मंजुरी. (तीन) दिवाणी दाव्यातील लिखित विवरण पत्रास मान्यता.	--	0	--	--	0	0	--	0	0	0	--	0	0	--	0	--	--	--	8. District Court Litigation (i) Suit notices u/s 80 of Civil Procedure Code. (ii) Sanction for institu- tion or defence of Civil Suits. (iii) Approval of written statements in Civil Suits. (iv) Sanction for filling of defence of Civil Appeal.	
(चार) दिवाणी अपीले दाखल करण्यास मान्यता.	--	0	--	--	2	30	10	2	30	10	2	30	10	2	30	10	0	--		
९. अनौपचारिक संदर्भ	--	0	--	--	94	110	248	94	110	248	94	110	248	94	110	248	0	0	--	9. Un-official References
१०. माहितीचा अधिकार	--	0	--	--	4	5	6	4	5	6	4	5	6	4	5	6	0	0	--	10. RTI

तक्ता-८
TABLE-VIII

शासनाचे सह-सचिव विधी व न्याय विभाग, औरंगाबाद यांचे कार्यालय.

The Office of the Joint Secretary to Government, Law and Judiciary Department, Aurangabad.

वेगवेगळ्या दिवाणी अधिनियम व फौजदारी अधिनियमाखाली देण्यात आलेले अभिप्राय आणि (दोषमुक्ती विरुद्ध व शिक्षेत वाढ करण्याबद्दलची) फौजदारी अपील तसेच त्या त्या वर्षी उच्च न्यायालयात व सर्वोच्च न्यायालयात दाखल करण्यात आलेले फौजदारी अर्जही खालील तक्त्यात दर्शविण्यात आले आहेत.

The following table, indicates the opinions given under several Civil Acts and Criminal Acts and the Criminal appeals against acquittals and for enhancement of sentence and also Civil and Criminal applications filed in the High Court and Supreme Court during the respective years.

हे कार्यालय मुख्यतः मराठवाडा विभागासंबंधीचे काम करते व ते, मुंबई कार्यालयीन वाद शाखा निकालात काढित असलेल्या कामकाजप्रमाणेच असल्याने निकालासंबंधीची प्रमाणके निश्चित करता येत नाहीत.

This office mainly does the work pertaining to Marathwada Region and is similar to the work disposed of by litigation Branch in Mumbai. Hence no norms of disposal can be fixed.

प्रकरणेचे स्वरूप	प्रमाणके काही असल्यास		वर्षाची आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे		वर्षात आलेली प्रकरणे		एकूण Total		वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे		वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे		Nature of Cases					
	त्याप्रमाणे निकालात काढण्याची प्रकरणे		Cases pending at the beginning of the year		Cases received during the year		Total		Cases drafted and disposed during the year		Cases pending at the end of year							
	As per norms if any, No. of cases to be disposed of		2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021						
१. दिवाणी अधिनियमाखाली अभिप्रायांसाठी आलेली प्रकरणे-	--	4	4	4	6	204	342	383	208	346	389	204	341	381	4	5	8	1. References for opinion under Civil Acts.
(अ) संविधानिक कायदा	--	0	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	(a) Constitutional Law
(ब) प्रशासकीय कायदा	--	10	11	8	243	292	453	253	303	461	242	294	455	11	9	6	3. Criminal Appeals, opinions (against Acquittal and enhancement of sentence).	
(क) भूयुति	--	0	0	0	--	0	--	0	0	0	--	0	0	--	0	0	--	(b) Administrative Law
(ड) सेवा	--	0	0	0	--	0	--	0	0	0	--	0	0	--	0	0	--	(c) Tenure
(इ) स्थानिक कर	--	0	0	0	--	0	--	0	0	0	--	0	0	--	0	0	--	(d) Services
(फ) विद्यापीठीय कायदा	--	0	0	0	--	0	--	0	0	0	--	0	0	--	0	0	--	(e) Local Tax
(ग) इतर किरकोळ प्रकरणे	--	0	0	0	--	0	--	0	0	0	--	0	0	--	0	0	--	(f) University Law
२. फौजदारी अधिनियमाखाली अभिप्रायासाठी आलेली प्रकरणे.	--	0	0	0	--	0	--	0	0	0	--	0	0	--	0	0	--	(g) Other Miscellaneous cases
३. दोषमुक्ती विरुद्ध व शिक्षेत वाढ करण्याबद्दली फौजदारी अपीले.	--	10	11	8	243	292	453	253	303	461	242	294	455	11	9	6	3. Criminal Appeals, opinions (against Acquittal and enhancement of sentence).	

४. किरकोळ प्रकरणे		४. Miscellaneous references															
(एक) दिवाणी	--	12	10	13	2989	4113	4309	3001	4123	4322	2991	4110	4307	10	13	15	(i) Civil
(दोन) फौजदारी	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	(ii) Criminal
५. सर्वोच्च न्यायालयातील वाद																	
(एक) दिवाणी	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	(i) Civil
(दोन) फौजदारी	--	3	0	2	15	25	39	18	25	41	18	25	39	0	0	2	(ii) Criminal
६. उच्च न्यायालयातील वाद																	
(एक) प्रथम व द्वितीय अपीले	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	(i) 1st and 2nd Appeal (Civil)
(दोन) किरकोळ दिवाणी व फौजदारी अर्ज.	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	(ii) Miscellaneous application (Civil and Criminal).
(तीन) फौजदारी अपीले, सुधारीत.	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	(iii) Criminal Appeals and Applications Bail Revision.
(चार) लेखी जामीन अर्ज	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	(iv) Writ Petitions receipts.
७. महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरणातील वाद.																	
७. महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरणातील वाद.	--	0	--	--	0	--	--	0	--	--	0	--	--	0	--	--	7. Maharashtra Administrative Tribunal Litigation.
८. जिल्हा न्यायालयातील वाद																	
(एक) दिवाणी संहिताच्या कलम ८० खालील सूचना.	--	0	--	--	0	--	--	0	--	--	0	--	--	0	--	--	(i) Suit notices u/s 80 of Civil Procedure Code.
(दोन) दिवाणी दाव्याच्या सूचना करिता किंवा बचावाकरिता मंजुरी.	--	0	--	--	0	--	--	0	--	--	0	--	--	0	--	--	(ii) Sanction for institutions or defence of Civil Suits.
(तीन) दिवाणी दाव्यातील लिखित विवरण पत्रास मान्यता.	--	0	--	--	0	--	--	0	--	--	0	--	--	0	--	--	(iii) Approval of written statement in Civil Suits.
(चार) दिवाणी अपीले दाखल करण्यास मंजुरी.	--	0	--	--	146	813	351	146	813	351	146	813	351	0	0	0	(iv) Sanction for filing of Civil Appeals

विधी सल्लागार व समुपदेशीची फी व वादव्ययांची देयके.

संबंधीत वर्षामध्ये विशेष समुपदेशी आणि सर्वोच्च न्यायालयातील अधिवक्ते यास दिलेली फी व वादव्ययासंबंधीची आलेली व चुकती केलेली बिले, खुन प्रकरणातील फी संबंधीची बिले तसेच मंत्रालयाच्या इतर विभागाकडून, भारत सरकार व इतर राज्य सरकारकडून आलेले फीच्या संयुक्तिकतेबद्दलचे संदर्भ आणि जिल्हा सरकारी वकील तसेच उच्च न्यायालयातील मुळ व अपील शाखेकडील सरकारी समुपदेशीची फी व वादव्ययाची बिले खालील तक्ता दर्शवितो. या बिलाशिवाय सरकारी वकीलांची दिवाणी प्रकरणातील फी व वादव्ययासंबंधीच्या बिलांची छाननी, मंजूरी व प्रतीस्वाक्षरी करणे यासंबंधीचे कामकाज कार्यासन अठरा, तसेच सहसचिव विधी व न्याय विभाग, नागपूर व औरंगाबाद यांच्या कार्यालयात केले जाते.

अ. क्र.	बिलाचे स्वरूप	वर्षाची आरंभी प्रलंबित असलेली बिले			वर्षात आलेली बिले			एकूण देयके		
		Bills pending at the beginning of the year			Bills received during the year			Total Bills		
		2020-21	2021-22	2022-23	2020-21	2021-22	2022-23	2020-21	2021-22	2022-23
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
अ) कार्यासन-अठरा										
१.	विशेष समुपदेशीची फी व वादव्ययाची बिले.	4	5	0	6	8	12	10	13	12
२.	सर्वोच्च न्यायालयातील अभिवक्त्यांची व वादव्ययाची बिले.	48	7	0	51	41	54	99	48	54
३.	खून प्रकरणातील फी बिले	0	0	0	0	0	0	0	0	0
४.	उच्च न्यायालय, मुंबई आणि नगर दिवाणी व सत्र न्यायालय, मुंबईकडील सरकारी वकील, सरकारी अभियोक्ता आणि समुपदेशी यांची फी.	0	0	0	336	504	466	336	504	466
५.	महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरणा-कडील सादरकर्ता अधिकारी व मंडल समुपदेशीची फी.	0	0	0	65	--	48	46	65	48
६.	जिल्हा सरकारी वकीलांची फी व वादव्ययांची बिले.	3	0	0	6	--	33	20	6	33
एकूण (१ ते ६)		55	12	0	456	624	601	511	636	601
७.	फी बदलच्या रास्तपणासाठी आलेले संदर्भ.	0	0	--	0	0	--	0	0	--
ब) सह सचिव, विधी व न्याय विभाग, नागपूर.										
१.	विशेष समुपदेशीची फी व वादव्ययांची बिले.	0	0	--	0	0	--	0	0	--
२.	सर्वोच्च न्यायालयातील अभिवक्त्यांची व वादव्ययाची बिले.	0	0	--	0	0	--	0	0	--
३.	खून प्रकरणातील फी बिले	0	0	--	0	0	--	0	0	--
४.	मुळ आणि अपील शाखांकडील समुपदेशीची फी.	0	0	--	227	132	71	227	252	71
५.	महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरणा-कडील सादरकर्ता अधिकारी व मंडल समुपदेशीची फी.	0	0	--	48	48	33	48	48	33
६.	जिल्हा सरकारी वकीलांची फी व वादव्ययांची बिले.	0	0	--	14	18	14	14	18	14
७.	विधी सहाय्य	--	--	--	--	--	--	--	--	--
एकूण (१ ते ७)		0	0	--	284	278	118	289	218	118
८.	फी बदलच्या रास्तपणासाठी आलेले संदर्भ.	0	0	--	0	0	--	0	0	--

Fees and Law Charges Bill of Law Officers

The following table, indicates the Number of bills of fees and law charges received and paid to the Special Counsel and Supreme Court Advocates fees for murder cases and references; regarding reasonableness of fees from other Departments of Mantralaya, Government of India and other State Governments and law charges of District Government Pleaders and the Government Counsels in the Appellate side and original side of the High Court during the respective years. In addition to these Bills the work of scrutiny, passing and duly counter signing of Bills of Fees and Law Charges in civil cases, enhanced fees of Government Pleaders is done in the XVIII and in the office of the Joint Secretary, Law and Judiciary Deptt., Nagpur and Aurangabad.

रक्कम देण्यात आलेली बिले						वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली बिले			Nature of Bills (up to 31-12-2022)
Payment of Biills made						Bills pending at the end of year			
2020-21	2021- 2022		2022-2023		2020-21	2021-22	2022-23		
बिले Bills 12	रक्कम Amount 13	बिले Bills 14	रक्कम Amount 15	बिले Bills 16	रक्कम Amount 17	18	19	20	
A. Desk XVIII									
--	1337000	--	2639000	--	974500	0	4	2	1. Fees and Law Charges Bills of Special Counsel.
--	5154750	--	3338300	--	4378000	15	0	8	2. Fees and Law Charges Bills of Supreme Court Advocates.
--	0	--	0	0	0	0	0	0	3.Fees Bills in Murder Cases.
--	60363082	--	31227150	--	60141270	30	36	12	4.Fees of Govt. Pleaders, Public Prosecutors and Counsel of High Court and City Civil and Sessions Court, Mumbai.
--	4629700	--	2711200	--	3740000	0	9	0	5.Fees of Presenting Officers and Panel Counsel of Maharashtra Administative Tribunal.
--	352302	--	180363	--	320095	2	13	20	6.Fees and Law charges of District Govt. Pleaders.
--	71836834	--	40096013	--	69553865	47	71	42	Total (1 to 6)
0	0	--	0	--	--	0	0	42	7.Reference regarding reasonableness of fees.
B. Joint Secretary Law and Judiciary, Department, Nagpur.									
0	0	0	0	0	0	0	0	0	1.Fees and Law Charges Bills of Special Counsel.
0	0	0	0	0	0	0	0	0	2.Fees and Law Charges Bills of Supreme Court Advocates.
0	0	--	0	--	--	0	0	--	3.Fees Bills in Murder Cases.
227	34607250	152	37016500	71	19586250	0	0	0	4.Fees of Counsel on original side and Appellate side.
48	4866150	48	6378400	33	6350100	0	0	0	5.Fees of Presenting Officers and Panel Counsel of Maharashtra Administative Tribunal.
14	184000	18	33000	14	143500	0	0	--	6.Fees and Law Charges of District Govt. Pleaders.
--	--	--	--	--	--	--	--	--	7.Legal Assistance.
289	39632400	218	43724800	118	26154850	0	0	0	Total (1 to 7)
--	--	--	--	--	--	--	--	--	8.Reference regarding reasonableness of fees.

तक्ता -
TABLE---

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
क) सह. सचिव, विधी व न्याय विभाग, औरंगाबाद										
१. विशेष समुपदेशींची फी व वादव्ययाची बिले.		3	3	1	3	2	31	6	5	12
२. सर्वोच्च न्यायालयातील अभिवक्त्यांची फी व १२८ वादव्ययाची बिले.		--	--	--	--	--	--	--	--	--
३. खून प्रकरणातील फी व बिले		--	--	--	--	--	--	--	--	--
४. मूळ आणि अपील शाखांकडील समुप-देशींची फी		8	16	1	208	176	206	216	192	206
५. महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरणांकडील समुपदेशींची फी.		Nil	Nil	0	34	45	52	34	45	52
६. जिल्हा सरकारी वकीलांची फी व वादव्ययाची बिले.		0	0	0	7	6	8	7	6	3
७. फी बदलच्या रास्तपणासाठी आलेले संदर्भ		--	--	--	--	--	--	--	--	--
एकूण (१ ते ७)		11	19	2	252	229	297	263	248	273

तक्ता - १०
TABLE--X

खालील तक्ते महाराष्ट्र राज्य विधी सेवा प्राधिकरणाची माहिती दर्शवितात.
(डिसेंबर २०२२ पर्यंत)

Following table indicates the budget provision and expenditure made by Maharashtra State Legal Services Authority. (December 2022)

वित्तिय वर्ष	अनुदान Budget provision	झालेला खर्च Expenditure incurred
1	2	3
2020-2021	248903000	207695233
2021-2022	339020500	233451314
2022-2023	356720000	235260954

खालील तक्ता लोकन्यायालयाची माहिती दर्शवितो

वर्ष	लोकन्यायालयाची संख्या	निकालात काढलेली प्रकरणे	मोटार अपघात दावा प्रकरणातील नुकसान भरपाई रक्कम	योजनेचा फायदा मिळालेल्यांची संख्या
1	2	3	4	5
2019-2020	1091	75818	1112450759	151636
2020-2021	5641	4154723	5852259338	8309446
2022-2023	4663	2877745	4330424063	5754390

(३१ डिसेंबर २०२२ पर्यंत)

विधी सेवेची माहिती :-

वर्ष	मागील वर्षातील प्रलंबित अर्ज	आलेले अर्ज	निकाली अर्ज	वर्ष अखेरीस प्रलंबित अर्ज	कायदेविषयक सहाय्य देण्यात आलेल्या व्यक्ती
1	2	3	4	5	6
2020-2021	0	0	0	0	6915
2021-2022	0	0	0	0	12072
2022-2023	--	--	--	--	14144

(३१ डिसेंबर २०२१ पर्यंत)

विधी साक्षरता शिबीरे :-

वर्ष	विधी साक्षरता शिबीरे	योजनेचा लाभ मिळाल्यांची संख्या
1	2	3
2020-2021	3405	172868
2021-2022	25147	16042014
2022-2023	11050	3387104

(३१ डिसेंबर २०२१ पर्यंत)

- ९ चालू
--- IX

12	13	14	15	16	17	18	19	20	
									C. Joint Secretary, Law and Judiciary Department, Aurangabad.
3	4	12	18000	81170	2138500	3	1	19	1. Fees and Law Charges Bills of Special Counsel
--	--	--	--	--	--	--	--	--	2. Fees and Law Charges Bills of Supreme Court, Advocates
--	--	--	--	--	--	--	--	--	3. Fees Bill in Murder Cases.
200	191	206	41235250	48896250	9558600	8	1	0	4. Fees of Counsel on Original Side and Appellate Side.
34	45	52	7010950	4345550	10646300	Nil	Nil	0	5. Fees of Panel Counsels of Maharashtra Administrative Tribunal.
7	6	3	208500	186000	69000	Nil	Nil	5	6. Fees and Law Charges of District Govt. Pleaders.
--	--	--	--	--	--	--	--	--	7. References regarding reasonableness of fees
244	246	273	48472700	49508970	108439800	11	2	24	Total (1 to 6)

तक्ता - १३
TABLE—XIII

शासकीय कर्मचाऱ्यांना उत्सवासाठी अग्रिम धने :-

—खालील तक्ता विधी व न्याय विभाग तसेच त्यांच्या नियंत्रणाखालील कार्यालयाकडून देण्यात आलेल्या कर्मचाऱ्यांची संख्या व त्यांना देण्यात आलेली उत्सव अग्रिमाची एकूण रक्कम दर्शवितो.

Festival Advance to Government Servants.

The following Table indicates the No. of Government servants to whom the advances for festival were paid by this Department and also heads of offices under Law and Judiciary Department for the staff working under them.

	2020-2021		2021-2022		2022-2023		Nature of Advance
	व्यक्ती No. of Persons	दिलेली रक्कम Amount Paid	व्यक्ती No. of Persons	दिलेली रक्कम Amount Paid	व्यक्ती No. of Persons	दिलेली रक्कम Amount Paid	
1	2	3	4	5	6	7	8
उत्सव अग्रिम	14955	186714000	--	--	16980	212250000	Festival Advance

तक्ता-१४
TABLE--XIV

नगरपालिका व इतर स्थानिक संस्था यांना दिलेली सहाय्यक अनुदाने -

(१) खालील तक्ता नगरपालिका व इतर स्थानिक संस्था यांना संबंधित अधिनियमांखालील प्रकरणात दंडाच्या व फीच्या स्वरूपात वसूल केलेल्या व शासनाकडे जमा झालेल्या रकमाच्या प्रमाणात त्यांना शासनाने दिलेले सहाय्यक अनुदान दाखवतो.

मुख्य महानगर दंडाधिकारी व जिल्हा न्यायाधीश यांनी दिलेल्या माहितीच्या आधारे, वसूल झालेल्या व शासनाकडे जमा झालेल्या दंड व फीच्या एकूण रकमेमधून साक्षीदारांचे भत्ते व न्यायाधिकाऱ्यांचा प्रवास खर्च यावरील प्रत्यक्ष खर्च याशिवाय आस्थापना खर्च म्हणून एकूण रकमेच्या ५० टक्के एवढी रक्कम वजा करून शिल्लक ५० % रक्कम नगरपालिका व इतर स्थानिक संस्थाना सहाय्यक अनुदान म्हणून दिली जाते. ३१-३-१९९६ पूर्वी हे प्रमाण ६० : ४० या प्रमाणात होते न्यायालयाच्या आस्थापना खर्चामध्ये झालेल्या वाढीमुळे पुर्वलक्षी प्रभावाने हे प्रमाण १५ फेब्रुवारी, १९९९ पासून ५० : ५० असे करण्यात आले आहे. तद्नंतर १-४-२००१ रोजी सदर निर्णय नव्याने काढणे अपेक्षित होते शा. नि. वि. व. न्या. वि. दि. २९-३-२०१४ अन्वये सदर ५०.५० प्रमाणास १-४-२००१ पासून पुर्वलक्षी प्रभावाने मंजूरी देण्यात आली आहे.

		वजा करण्यात यावयाच्या रकमा deductions to be made			
वसूल झालेली व शासनाकडे जमा झालेली दंड व फीची रक्कम Amount of Fines and Fees realised and credited to Government A/c		आस्थापना खर्च Establishment Charges			
		2021-2022	2022-2023	2021-2022	2022-2023
1	2	3	4	5	
एकूण ...	--	--	--	--	--

प्राण्यांस निर्दयतेने वागविण्यास प्रतिबंध करणाऱ्या संस्थांना दिलेले सहाय्यक अनुदाने -

(२) खालील तक्ता प्राण्यांना निर्दयतेने वागविण्यास प्रतिबंध अधिनियम, १९६० खालील प्रकरणांमधून वसूल झालेल्या व शासनाकडे जमा झालेल्या एकूण फी व दंडाच्या रकमांबाबत प्राण्यांस निर्दयतेने वागविण्यास प्रतिबंध करणाऱ्या संस्थांना दिलेले "सहाय्यक अनुदान" दर्शवितो. दंड व फीच्या रकमेमधून साक्षीदारांचे भत्ते व न्यायाधिकाऱ्यांचा प्रवास खर्च या वरील प्रत्यक्ष खर्च तसेच आस्थापना खर्च म्हणून एकूण रकमेच्या २० टक्के एवढी रक्कम वजा करून हे सहाय्यक अनुदान दिले जाते.

		वजा करण्यात deductions			
वसूल झालेली व शासनाकडे जमा झालेली दंड व फीची रक्कम Amount of Fines and Fees realised and credited to Government A/c		आस्थापना खर्च Establishment Charges			
		2021-2022	2022-2023	2021-2022	2022-2023
1	2	3	4	5	
एकूण ...	--	--	--	--	--

१४
XIV

Grant-in-aid paid to Local Bodies and Municipalities.

(1) The following table indicates the grant-in aid sanctioned to the Municipalities and other Local Bodies in respect of fines and fees realised and credited to Government Account in cases under the Municipal and other Local Acts during the respective years.

The amount equal to 50 per cent of the total fines and fees realised in these cases is deducted on account of establishment charges in addition to the amount spent on expenses to meet Bhatta charges to witnesses and Travelling Allowance to Magistrates on the basis of the information furnished by the Chief Metropolitan Magistrate, Mumbai and the District and Sessions Judges and the balance amount is paid as grant-in-aid. The percentage formerly was in the ratio of 60:40 and has been revised as per G. R. dated 15-2-1999 to 50:50 with effect from 1st April 96 owing to the increase in the establishment charges of Courts. G. R. dated 29-3-2014 keep the ratio 50.50 percent retrospectively.

यावयाच्या रकमा
to be made

इतर खर्च Other Charges		दंडाची परत केलेली रक्कम Amount of the fine refunded		देय रक्कम Net payable	मंजूर केलेले सहाय्यक अनुदान Amount of grant-in-aid sanctioned		
2021-2022	2022-2023	2021-2022	2022-2023	2022-2023	2021-2022	2022-2023	एकूण
6	7	8	9	10	11	12	
0	0	--	0	0	--	0	... Totals

१५
XV

Grant-in-aid paid to the societies for Prevention of Cruelty to Animals.

(2) The following table indicates the grant-in-aid sanctioned to the institutions for the Prevention of Cruelty to Animals from the fines and fees realised and credited to Government Account in cases under the Prevention of Cruelty to Animals Act, 1960. The amount of grant-in-aid was being paid after deduction of an amount equal to 20% of the total fines and fees realised in these cases in addition to the actual expenses incurred on the Bhatta charges to witnesses and travelling expenses of the Magistrate.

यावयाच्या रकमा
to be made

इतर खर्च Other Charges			देय रक्कम Net payable	मंजूर केलेले सहाय्यक अनुदान Amount of grant-in-aid sanctioned		
2021-2022	2022-2023	2020-2021 (2-4-6)	2021-2022	2021-2022	2022-2023	
6	7	8	9	10	11	
0	0	0	0	--	0	... Total

तक्ता-१६
TABLE-XVI

नियम व आदेश शाखा

Rules and Orders Branch

खालील तक्ता केंद्रीय व राज्य कायद्याखालील महाराष्ट्र नियम व आदेशाच्या पुनःस्थापना मालिकाकरिता तयार केलेली पृष्ठे संख्या दर्शवितो.

कामाचे विशिष्ट स्वरूप पहाता कामे निकालात काढण्यासाठी प्रमाणके ठरविणे शक्य नाही.

The following table shows the number of pages prepared for Replacement Series to Maharashtra Rules and Orders under State and Central Acts.

Looking to the peculiar nature of the work, it is not possible to fix any norms.

अ. नं. Sr. No.	कामाचे स्वरूप	पृष्ठ संख्या No. of pages			Nature of Work
		2020 3	2021 4	2022 5	
1	2				6
१.	पुनःस्थापना मालिकेकरिता निवडण्यासाठी तपासावयाची राजपत्राची पृष्ठ संख्या.	3984	5552	7410	1. No. of Gazette pages required to be examined for sorting out rules and orders for Replacement Series.
२.	छापलेल्या नियम व आदेशामध्ये सुधारणा केलेली पृष्ठसंख्या.	--	--	--	2. No. of pages in which corrections have been carried out in the published Rules and Orders.
	(अ) वर्षाच्या आरंभी ... राज्य कायदे	3662	4987	6404	(a) No. of pages in balance. ... State Acts
	शिल्लक असलेली पृष्ठ संख्या ...केंद्रीय कायदे	322	565	1006	at beginning of the year. ... Central Acts
	(ब) वर्षात सुधारणा केलेली ...राज्य कायदे	--	--	--	(b) No. of pages corrected during ... State Acts
	पृष्ठ संख्या ...केंद्रीय कायदे	--	--	--	the year. ... Central Acts
	(क) मूळ अधिसूचना व नवीन ...राज्य कायदे	--	--	--	(c) No. of pages pasted relating to ... State Acts
	नियमासंबंधी चिकटविलेली ...केंद्रीय कायदे	--	--	--	to original Notifications and ... Central Acts
	पृष्ठ संख्या.				New Rules.
	एकूण...(२)	3662	4987	6404	Total (b) ... State Acts
	...केंद्रीय कायदे	322	565	1006	... Central Acts
३.	पुनःस्थापना मालिका ... राज्य कायदे	--	--	--	3. No. of pages sent to the Press ... State Acts
	छापण्यासाठी मुद्रणालयास ... केंद्रीय कायदे	--	--	--	for printing the replacement ...Central Acts
	पाठविलेली पृष्ठ संख्या.				Series.
४.	शिल्लक राहिलेली पृष्ठ संख्या ... राज्य कायदे	31491	531451	84636	4. No of pages remained in balance ...State Acts
	... केंद्रीय कायदे	8502	13238	21740	... Central Acts
५.	मुद्रित तपासण्यासाठी मुद्रणालयाकडून आलेली पृष्ठ संख्या-				5. No. of pages received from the press for checking the Proof.
	(अ) वर्षाच्या आरंभी शिल्लक ...राज्य कायदे	--	--	--	(a) No. of pages in balance at the ... State Acts
	असलेली पृष्ठ संख्या. ... केंद्रीय कायदे	--	--	--	beginning of the year. ... Central Acts
	(ब) वर्षात आलेली पृष्ठ संख्या ... राज्य कायदे	--	--	--	(b) No. of pages received during ... State Acts
	... केंद्रीय कायदे	--	--	--	the year. ... Central Acts
	एकूण (५)	--	--	--	Total (5) ... State Acts
	... केंद्रीय कायदे	--	--	--	... Central Acts
६.	पुनःस्थापना मालिकेच्या अंतिम ... राज्य कायदे	--	--	--	6. No. of pages sent to the press for ... State Acts
	मुद्रणासाठी पाठविलेली पृष्ठ संख्या... केंद्रीय कायदे	310	--	--	final printing of the Replacement Series Central Acts
७.	अंतिम मुद्रणासाठी अद्याप ... राज्य कायदे	31491	531451	84636	7. No. of pages yet to be sent to the... State Acts
	पाठवावयाची पृष्ठ संख्या. ... केंद्रीय कायदे	8502	13238	21740	press for final Printing. ... Central Acts
८.	संकीर्ण ...	05	18	21	8. Miscellaneous.

तक्ता - १७
TABLE--XVII

(चार) कर्मचारी विषयक गोषवारा

Personnel Summary

Designation	Scale of Pay / वेतनश्रेणी + G. P. 2	+ ग्रेड पे.	No. of Posts/पदसंख्या		पदनाम
			2021-2022	2022-2023	
1			3		4
PROGRAMME --			१.कार्यक्रम-		
LAW AND JUDICIARY DEPARTMENT (Mantralaya)			विधी व न्याय विभाग (मंत्रालय विभाग)		
<i>Gazetted --</i>			(अ) राजपत्रित-		
Principal Secretary and Remembrancer of Legal Affairs	199100-224100	...	1	1	.. प्रधान सचिव व विधी परामर्शी
Principal Secretary and Secretary & Senior Legal Advisor	199100-224100	...	1	1	.. प्रधान सचिव व वरिष्ठ विधी सल्लागार
Secretary (Legislation)	131100-216600	...	1	1	.. सचिव (विधी विधान)
Joint Secretary, Law & Judiciary D. Nag.	123100-215900	...	1	1	.. सहसचिव विधी व न्याय विभाग, नागपूर
Joint Secretary, Law & J. Dept. A.Bad.	123100-215900	...	1	1	.. सहसचिव विधी व न्याय विभाग, औरंगाबाद
Legal Adviser-cum-Joint Secretary	144840-194660	...	3	3	.. विधी सल्लागार-नि-सहसचिव
Draftsman-cum Joint Secretary	123100-215900	...	3	3	.. प्रारूपकार-नि-सहसचिव
Solicitor and Joint Secretary	123100-215900	...	1	1	.. सॉलिसिटर-नि-सहसचिव
Deputy Legal Adviser-cum-Deputy Secretary	111000-163030	...	4	4	.. उप विधी सल्लागार नि-उप सचिव
Deputy Draftsman-cum-Deputy Secretary.	78800-209200	...	5	5	.. उपप्रारूपकार-नि-उपसचिव
Solicitor (Mofussil Litigation) Cum. Dy Sec	78800-209200	...	2	1	.. सॉलिसिटर (मु. वि.) नि-उप सचिव
Assistant Solicitor-cum-Deputy Secretary	78800-209200	...	1	1	.. सहायक सॉलिसिटर-नि-उपसचिव
Joint Secretary/Deput Secretary	123100-215900/78800-209200	...	2	2	.. सह / उप सचिव
Joint Secretary (Legal)/ Deputy Secretary (Legal)/ Under Secretary (Legal)	123100-215900/7800-209200/ 67700-208700	...	7	7	.. सहसचिव(विधी)उपसचिव(विधी)/अवर सचिव (विधी)
Assistant legal Advisor-cum-Under Secretary	67700-208700	...	4	4	.. सहायक विधी सल्लागार-नि-अवर सचिव
Assistant Draftsman-cum-Under Secretary	67700-208700	...	10	10	.. सहायक प्रारूपकार-नि-अवर सचिव
Under Secretary	67700-208700	...	4	4	.. अवरसचिव
Librarian-cum-Reference Officer	56100-177500	...	1	1	.. ग्रंथपाल-नि-संदर्भाधिकारी
Senior Personal Assistant	67700-208700	...	1	1	.. वरीष्ठ स्वीय सहायक
Total			53	52	.. एकूण
Gazetted-Class II-			.. राजपत्रित वर्ग-२		
Junior Draftsman	56100-177500	...	4	4	.. कनिष्ठ प्रारूपकार
Section Officer	47600-151100	...	27	27	.. कक्ष अधिकारी
Superintendent (Legal)	47600-151100	...	8	8	.. अधिक्षक (विधी)
Stenographer (Selection Grade)	44900-142400	...	1	1	.. निवडश्रेणी लघुलेखक
Total			40	40	.. एकूण
Non-Gazetted-Class II-			(ब) अराजपत्रित वर्ग-२		
Assistant Section Officer	38600-122800	...	65	57	.. सहायक कक्ष अधिकारी
Assistant (Lagal)	41800-132300	...	20	20	.. सहायक (विधी)
Stenographer (Higher Grade)	41800-132300	...	22	20	.. लघुलेखक (उच्चश्रेणी)
Stenographer (Lower Grade)	38600-122800	...	21	15	.. लघुलेखक (निम्न श्रेणी)
Total			128	112	.. एकूण
Class-III			(क) अराजपत्रित वर्ग-३		
Steno-Typist	25500-81100	...	4	3	.. लघुटंकलेखक
Searcher-cum-Movement Keeper	19900-63200	...	3	1	.. सर्चर-कम-मुव्हमेंट कीपर
Clerk cum Typist	19900-63200	...	90	81	.. लिपिक टंकलेखक
Driver	19900-63200	...	6	5	.. वाहन चालक
Total ...			103	90	.. एकूण
एका वाहन चालकाच्या सेवा मनुष्यबळ संख्येच्या मर्यादेत बाह्ययंत्रणेने भरण्यास मान्यता			324	294	.. एकूण
Class IV			(ड) अराजपत्रित वर्ग-४		
Havaldar	19900-63200	...	1	0	.. हवालदार (मृत संवर्ग)
Naik	16600-52400	...	8	0	.. नाईक (मृत संवर्ग)
Shelf Attendent	16600-52400	...	1	0	.. अलमारी परिचर (मृत संवर्ग)
Peon	15000-47600	...	36	0	.. शिपाई (मृत संवर्ग)
Zerox Operator	16600-52400	...	1	0	.. झेरोक्स ऑपरेटर (मृत संवर्ग)
Roneo Operator	16600-52400	...	1	0	.. रोनिओ चालक
Total ...			48	0	.. एकूण
Grant Total ...			372	294	.. एकूण बेरीज

बाह्ययंत्रणेने घ्यावयाच्या सेवांचा तपशील

अ.क्र.	बाह्ययंत्रणेने घ्यावयाच्या सेवा	मनुष्यबळ
१.	वाहन चालक	१
२.	हवालदार नाईक शिपाई	१+४+३५
	एकूण	४१

न्याय मंडळाची रचना
Organizaton of Judiciary Department

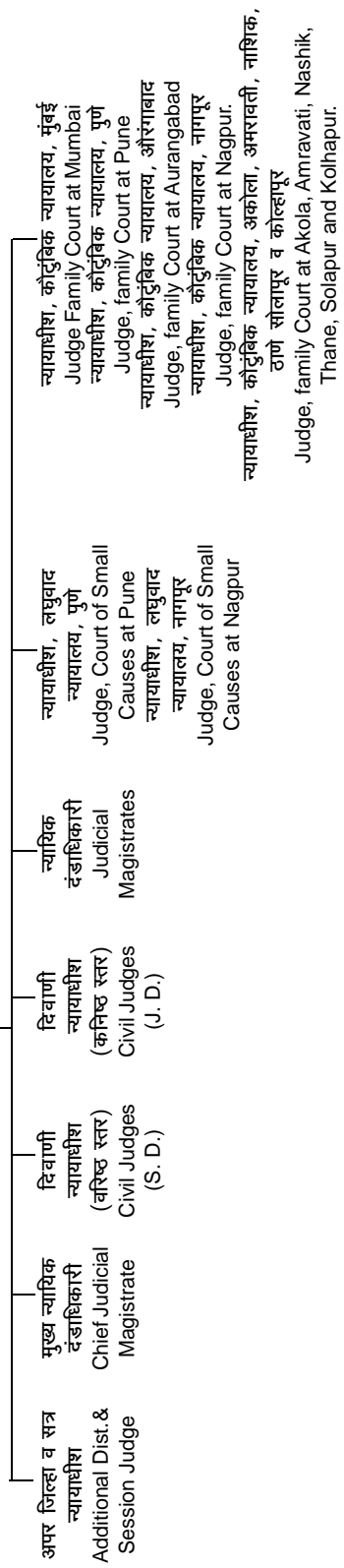
उच्च न्यायालय
HIGH COURT

Programmes 2, 4, 5 and 6 are concerned with the Judiciary.

कार्यक्रम २, ४, ५ आणि ६ हे न्याय मंडळाशी संबंधीत आहेत

मूळ न्याय शाखा Original side Registrar प्रबंधक Prothonotary and Senior Master. लेखा अन्वेषण आयुक्त, उच्च न्यायालय, मुंबई Commissioner for Taking Accounts, High Court, Mumbai. सरकारी मुखत्यार, उच्च न्यायालय, मुंबई Official Assignee, High Court, Mumbai. न्यायालय धारक, उच्च न्यायालय, मुंबई Court Receiver, High Court, Mumbai. परिव्यय निर्धारक, उच्च न्यायालय, मुंबई Taxing Master, High Court, Mumbai. नादारी प्रबंधक, उच्च न्यायालय, मुंबई Insolvency Registrar, High Court, Mumbai. मुख्य अनुवादक व दुभाषी, उच्च न्यायालय, मुंबई Chief Translator and Interpreter, High Court, Mumbai. लेखा अधिकारी, उच्च न्यायालय, मुंबई Account Officer, High Court, Mumbai.	अपील शाखा Appellate side प्रबंधक उच्च न्यायालय मुंबई. Registrar, High Court, Mumbai. प्रमुख न्यायाधीश, मुंबई नगर दिवाणी न्यायालय व सत्र न्यायाधीश, बृहन्मुंबई. Principal Judge, Mumbai City Civil Court and Session Judge, Greater Mumbai. अपर प्रमुख न्यायाधीश, मुंबई नगर दिवाणी न्यायालय व अपर सत्र न्यायाधीश बृहन्मुंबई. Additional Principal Judge, Mumbai City Civil Court and Additional Session Judge, Greater Mumbai. नगर दिवाणी न्यायालयाचे न्यायाधीश व अपर सत्र न्यायाधीश, बृहन्मुंबई Judge of the City Civil Court and Additional Session Judge Greater Mumbai. मुख्य महानगर दंडाधिकारी, बृहन्मुंबई. Chief Metropolitan Magistrate, Greater Mumbai. अपर मुख्य महानगर दंडाधिकारी, बृहन्मुंबई आणि महानगर दंडाधिकारी, बृहन्मुंबई. Additional Chief Metropolitan Magistrate, Greater Mumbai and Metropolitan Magistrate, Greater Mumbai. मुख्य न्यायाधीश, लघुवाद न्यायालय, बृहन्मुंबई Chief Judge, Court of Small Causes, Greater Mumbai. अपर मुख्य न्यायाधीश, लघुवाद न्यायालय, बृहन्मुंबई. Additional Chief Judge, Court of Small Causes, Greater Mumbai. न्यायाधीश, लघुवाद न्यायालय, बृहन्मुंबई. Judges, Court of Small Causes, Greater Mumbai.	उच्च न्यायालयाचे नागपूर येथील न्यायपीठ High Court Bench at Nagpur अपर प्रबंधक उच्च न्यायालय मुंबई नागपूर येथील न्यायपीठ. Additional Registrar, High Court of Mumbai at Nagpur. उच्च न्यायालयाचे औरंगाबाद येथील न्यायपीठ High Court Bench at Aurangabad. अपर प्रबंधक उच्च न्यायालय मुंबई औरंगाबाद येथील न्यायपीठ. Additional Registrar, High Court of Mumbai at Aurangabad. उच्च न्यायालयाचे पणजी (गोवे) येथील न्यायपीठ. High Court Bench at Panji (Goa) अपर प्रबंधक, उच्च न्यायालयाचे पणजी (गोवे) येथील न्यायपीठ. Additional Registrar, High Court of Mumbai at Panji (Goa). न्यायिक अधिकारी प्रशिक्षण संस्था, नागपूर / उत्थान जि. ठाणे. Judicial Officer's Training Institute, Nagpur / Utthan Dist. Thane.
---	--	---

जिल्हा व सत्र
न्यायाधीश
District and
Session Judges.

२. मुंबई उच्च न्यायालय

प्रस्तावना:-

मुंबई येथील उच्च न्यायालयाचा न्यायधिकार म्हणजे दिवाणी प्रक्रिया संहिता १९०८ च्या आदेश ४९ अंतर्गत सनदी उच्च न्यायालय आहे आणि देशातील सर्वात जुन्या उच्च न्यायालयांपैकी एक आहे. राणी व्हिक्टोरियाच्या दिनांक २६ जून, १८६२ च्या सनद अंतर्गत मुंबई उच्च न्यायालयाची स्थापना झाली होती आणि त्याचे उद्घाटन १४ ऑगस्ट, १८६२ रोजी झाले.

घटनेच्या २३१ व्या अनुच्छेदानुसार तेंव्हाच्या मुंबई उच्च न्यायालयाची अधिकारीता प्रथमतःत्या वेळच्या गोवा,दमण,आणि दिव या केंद्रशासीत मुंबई उच्च न्यायालय (गोवा,दमण व दिव पर्यन्त अधिकारतेचा विस्तार) अधिनियम १९८१ अन्वये होती. परंतु सन १९८७ मध्ये गोवा,दमण व दिव पुनर्रचना अधिनियम १९८७ अन्वये स्वतंत्र गोवा राज्याची निर्माती झाल्याने घटनेच्या २३१व्या अनुच्छेदानुसार तसेच गोवा,दमण व दिव पुनर्रचना अधिनियम १९८७ च्या कलम २० अन्वये महाराष्ट्र राज्य आणि गोवा राज्य तसेच दादरा नगर हवेली आणि दमण दिव या केंद्रशासीत प्रदेशांसाठी एक सामायिक उच्च न्यायालय कार्यान्वीत झाले. गोवा, दमण, व दिव पुनर्रचना अधिनियम १९८७ च्या कलम २६ अन्वये सामायिक उच्च न्यायालयाची प्रस्थापना करून त्याचे मुख्यालय मुंबई येथे ठेवण्यात आले. त्यामुळे उच्च न्यायालयाची अधिकारिता संपूर्ण महाराष्ट्र राज्य, गोवा राज्य आणि दमण व दिव तसेच दादरा व नगर हवेली या केंद्रशासित प्रदेशावर आहे. या व्यतिरिक्त उच्च न्यायालयाची नागपूर व औरंगाबाद येथे कायम खंडपिठे आहेत.

उच्च न्यायालयाचे प्रधान अधिकारी यांना उच्च न्यायालयाचे महाप्रबंधक म्हणून संबोधले जाते. महाप्रबंधक हे मुंबई उच्च न्यायालयाच्या अपील आणि मूळ न्याय शाखांचे प्रमुख आहेत.

मूळ न्याय शाखा व अपील न्याय शाखा असे उच्च न्यायालयाचे दोन भाग आहेत.

मूळ शाखा:-

एकस्वपत्र व इतर संविधि अन्वये प्रदान करण्यात आलेले विविध अधिकार मूळ न्यायशाखेतील न्यायालये बजावीत असतात. तसेच मूळ न्याय शाखेत दाखल करण्यात आलेल्या प्रकरणात एकस्व पत्राच्या खंड १५ अनुसार उच्च न्यायालयाच्या एकल न्यायाधीशाच्या न्याय निर्णयातून उद्भवणारी अपिले, निकाली काढण्यात येतात. मूळ न्यायाशाखेवरील दाव्यांच्या प्रकरणा संबंधी आर्थिक अधिकारिता रुपये एक कोटीहून अधिक मूल्यांकन असलेल्या प्रकरणी आहे, तर मूळ शाखेवरील प्रकरणासंबंधी प्रादेशिक अधिकारिता बृहन्मुंबई च्या हद्दीपर्यंत आहे.

उच्च न्यायालयाच्या मूळ शाखेमध्ये भारताच्या संविधानाच्या अनुच्छेद २२६ अनुसार राज्य शासन, केंद्र शासन व बृहन्मुंबई महानगरपालिका आणि भारतीय राज्यघटनेच्या अनुच्छेद १२ अंतर्गत येणाऱ्या इतर सर्व प्राधिकारी यांच्या विरुद्ध सर्व रिट विनंती अर्जांची सुनावणी तसेच सार्वजनिक हितासंबंधीची याचिका आणि बृहन्मुंबईतील अज्ञान पाल्यांच्या पालकांची नियुक्ती करण्यासंबंधी सर्व संकिर्ण प्रकरणे आणि विदेशी दत्तकाविधान संबंधी तसेच भारतीय पालकत्व विनंती अर्ज आणि पारसी विवाह व घटस्फोट अधिनियम, १९३६ अंतर्गत विवाह संबंधी अधिकारिता, या संबंधीच्या प्रकरणांतसुनावणी होते.

उच्च न्यायालयातील मूळ शाखेमध्ये पुढील प्रकारची कामेही करण्यात येतात.

१) अपिले / प्रत्यक्ष / अप्रत्यक्ष कर अंतर्गत संदर्भ.

२) भूसंपादन अधिनियम, १९६५, सनदी लेखापाल अधिनियम, १९४९, कंपनी सेक्रेटरीज अधिनियम, १९८० अंतर्गत संदर्भ

३) फेरा / फेमा आणि विदेशी व्यापार (विनियमय आणि विकास) अधिनियम, १९९२.

४) कलम ४३४ खालील आणि १००, ३९१, ३९३, ३९७, ३९८ आणि ६२८ इ. सारख्या इतर निरनिराळ्या कलमांखाली परिसमापच्या प्रकरणासंबंधातील, कंपनी विषयक बाबींच्या आणि कलम ४४६(३) आणि कंपनी अधिनियम, १९५६ च्या कलम १०-फ खालील कंपनी अपील, अशी प्रकरणे.

५) नाविक अधिकारिता संबंधीचे वसाहती न्यायालये अधिनियम, १८९० आणि त्या अंतर्गत नाविक आणि उप-नाविक अधिकारिता खालील दावे आणि प्रकरणे.

६) न्यायालय अवमान अधिनियम, १९७१ अंतर्गत याचिका (अर्ज).

७) लवाद आणि समेट अधिनियम, १९९६ खालील प्रकरणे.

८) मृत्यूपत्रीय आणि अमृत्यूपत्रीय अधिकारिता उत्तराधिकार प्रमाणपत्र, प्रशासन पत्र, मृत व्यक्तीचे अंतिम मृत्यूपत्रासंबंधी मृत्यूपत्रप्रमाण, तसेच मुंबई विनियमन अधिनियम, १८२७ च्या कलम २ अंतर्गत वारसासंबंधी प्रमाणपत्र संबंधी दावा व विनंती अर्जांची सुनावणी तसेच महाप्रशासक अधिनियम, १९६३ च्या कलम ६ व १७ अंतर्गत विनंती अर्ज / अर्जांची सुनावणी

९) कॉपीराईट (प्रकाशन अधिकार) अधिनियम, १९५७, एकस्व अधिनियम, १९७४ आणि अन्य संबंधित अधिनियमांतर्गत दावे आणि प्रकरणे.

१०) इलाखा शहर नादारी अधिनियम, १९०९ अंतर्गत प्रकरणे.

११) वाणिज्यिक न्यायालय, वाणिज्यिक विभाग आणि उच्च न्यायालयाच्या वाणिज्यिक अपिल विभाग अधिनियम, २०१५ अंतर्गत प्रकरणे.

मुंबई उच्च न्यायालयाच्या सर्वसाधारण मूळ दिवाणी अधिकारितेच्या अधीन इतर सर्व प्रकरणे आणि कार्यवाही.

अपील न्याय शाखा :-

उच्च न्यायालयाच्या अपील शाखेची अधिकारिता महाराष्ट्र राज्याच्या ३४ जिल्ह्यांवर तसेच केंद्रशासित राज्य दमण, दीव आणि दादरा व नगर हवेली या जिल्ह्यांवर आहे.

अपील शाखेकडील न्यायालय खालील प्रकारची अपीले निकालात काढतात.

एक दिवाणी :-

(अ) अपीले :-

(१) दिवाणी प्रकरणातील मूळ हुकूमनाम्यावरून किंवा दिवाणी प्रक्रिया संहिता किंवा एखाद्या स्थानिक किंवा विशेष अधिनियमाखाली दाखल केलेल्या, ज्यात प्रथम न्यायालयातील किंवा न्यायाधिकरण समक्ष असलेल्या

वाद विषयवस्तूचे मूल्य रुपये २ करोड पेक्षा जास्त नाही आणि अजूनही अपीलात असलेल्या वादातील विषयवस्तूचे मूल्य रुपये २ करोड किंवा कमी आहे, परंतु, 'अजूनही अपीलात असलेल्या वादातील विषयवस्तूचे मूल्य' या उप-वाकखंडात येणाऱ्या संज्ञेचा अन्वयार्थ, जेथे अपील करण्यात आलेले आहे तसेच उलटअपील किंवा उलटहरकती दाखल करण्यात आल्या आहेत अशा अपीलात असलेल्या तसेच उलटअपील किंवा अनेक उलटअपीले किंवा प्रतिहरकतीमधील वाद विषयवस्तूचे एकूण मूल्य आहे असे समजण्यात यावे;

(२) दिवाणी प्रकरणातील अपील हुकूमनाम्यावरून किंवा दिवाणी प्रक्रिया संहिता किंवा एखादा स्थानिक किंवा विशेष अधिनियमाखालील दाखल केलेल्या कामकाजाच्या अभिनिर्णयावरून.

(३) दिवाणी प्रक्रिया संहितेच्या कलम १४० खालील हुकूमनाम्यावरून.

(४) दिवाणी प्रक्रिया संहितेच्या कलम १०४ किंवा दिवाणी प्रक्रिया संहितेच्या आदेश ४३, नियम १ अन्वये पारीत केलेल्या आदेशावरून आणि;

(५) हुकूमनाम्याचा अंमल नसलेल्या स्थानिक किंवा विशेष अधिनियमांतर्गत दिलेल्या आदेशावरून.

(ब) पारशी मुख्य विवाहनिषयक न्यायालयाने पारित केलेल्या हुकूमनामा किंवा आदेशातून उद्भवणारे, पारशी विवाह आणि घटस्फोट अधिनियम, १९३६ च्या कलम ५१ अंतर्गत विनंती अर्ज खेरीज करून दिवाणी प्रक्रिया संहितेच्या कलम ११५ खाली किंवा प्रांतिक लघुवाद न्यायालये अधिनियमाच्या कलम २५ किंवा एखाद्या विशेष किंवा स्थानिक अधिनियमाखाली न्यायालयाच्या पुनरिक्षण अधिकारितेच्या वापराकरिता दाखल केलेले अर्ज.

(क) वकीला तर्फे उपस्थिती काढून घेण्यासाठी किंवा वकालतनामा रद्द करण्यासाठी किंवा रक्कम जमा किंवा काढून घेण्यासाठी आणि न्यायालय शुल्काच्या रकमेचा परतावा मिळवण्यासाठी केलेले अर्ज.

(ड) कंपनी अधिनियम, १९५६ अंतर्गत केलेले अर्ज व त्याखालील कामकाज.

(ई) उच्च न्यायालयातील प्रलंबित किंवा उच्च न्यायालयात दाखल करण्यासाठी प्रस्तावित अपीलातून किंवा दिवाणी पुनरिक्षण अर्जातून उद्भवणारे किंवा त्यांच्याशी संबंधित अनुषंगिक किंवा वादकालीन इतर सर्व अर्ज आणि तसेच अपीले काढून घेण्यासाठी अर्ज किंवा दिवाणी प्रक्रिया संहितेच्या आदेश २३ नुसार संमती हुकूमनामा (कसेट डिफ्री) किंवा आदेशाकरीता अर्ज.

या नियमांतर्गत एकल न्यायाधीशद्वारा हाताळवयाच्या अपीलातील किंवा अनेक अपीलाती किंवा विनंती अर्जातील, प्रबंधक, उपप्रबंधक किंवा विशेष अधिकारी यांनी पारीत केलेल्या ओदशाचे पुनरिक्षण.

दोन फौजदारी -

(अ) ज्यात मृत्यूदंड किंवा जन्मठेप अशी शिक्षा फर्मावली आहे, अशा अपराध सिद्धी आदेशा व्यतीरीक्त, इतर अपराध सिद्धी आदेशां विरुद्ध अपीले, दोषमुक्तते विरुद्ध अपीले, ज्या प्रकरणात आरोपीवर ज्या गुन्ह्याचा दोषारोप आहे त्या गुन्ह्यात अपराध सिद्ध झाल्यावर केवळ दंडात्मक स्वरूपात शिक्षा दिली जाते किंवा १० वर्षांपेक्षा जास्त नाही अशा कारावासाची शिक्षा दिली जाते किंवा असा कारावास आणि दंड अशा दोन्ही शिक्षा दिली जाते. आणि ज्या गुन्ह्यात अपराधसिद्धी नंतर केवळ दंडात्मक शिक्षा आहे किंवा १० वर्षांपेक्षा कमी कारावासाची शिक्षा आहे किंवा असा कारावास दंडात्मक शिक्षा आहे, अशा शिक्षेत वाढ होण्याकरीता फौजदारी प्रक्रिया संहितेच्या कलम ३७७ अंतर्गत अपील पुनरिक्षण अर्ज न्यायालयातर्फे सुचना (कोर्ट नोटीस)

(ब) मिळकतीच्या विल्हेवाटासंबंधी आदेशाविरुद्ध अपील आणि नुकसानभरपाई, खर्च आणि/शुल्क प्रदानाकरीता निदेश देणारे आदेश किंवा आरोपीस हजर राहण्यास बंधनकारक आदेश आणि आरोपीस कोणत्याही वेळी हजर राहण्यास फर्मावण्यात येईल त्यावेळी शिक्षेचा स्वीकार करून दरम्यानच्या काळात चांगली वर्तणूक ठेण्याबाबत स्वतःस बांधून घेणारा आदेश किंवा आरोपीस समन्स देण्याचा आदेश.

(क) फौजदारी प्रक्रिया संहितेच्या कलम ४०१ अंतर्गत न्यायालयाच्या पुनरिक्षण अधिकारितेच्या वापराकरिता अर्ज, आणि फौजदारी विवरणपत्रांच्या परिक्षणावरून किंवा अन्यथा, ज्या प्रकरणांचा अभिलेख मागविण्यात येत आहे, त्यावरील अहवाल.

(ड) ज्या गुन्ह्याचा आरोपीवर दोषारोप आहे त्या गुन्ह्याच्या अपराध सिद्धीनंतर केवळ दंडात्मक शिक्षा किंवा १० वर्षांपेक्षा जास्त नाही अशा कालावधीच्या कारावासाची शिक्षा किंवा असा कारावास व दंड, अशा शिक्षापत्र गुन्ह्यातील दोषमुक्तीविरुद्ध, फौजदारी प्रक्रिया संहितेच्या कलम ३७८ (४) अंतर्गत अपील करण्याची परवानगी मागण्यासाठी अर्ज.

(इ) उच्च न्यायालयात अगोदरच प्रलंबित असलेल्या एखाद्या अपील किंवा अर्जातून उद्भवलेले नसलेले किंवा त्यांच्याशी संबंधीत नसलेल्या, जामीन किंवा स्थगितीकरिता केलेले अर्ज.

(फ) एकल न्यायाधीशांद्वारा निकाली काढण्यात आलेल्या प्रकरणात भारतीय घटनेच्या अनुच्छेद १३४ अंतर्गत सर्वोच्च न्यायालयात अपील करण्यासाठी परवानगी मिळविण्याकरिता केलेले अर्ज.

(ग) सर्व संकीर्ण अर्जासहीत, उपरोक्त बाबी (अ) ते (क) खालील प्रकरणातून उद्भवणारे किंवा त्यांच्याशी संबंधीत जामीन व स्थगिती मिळविण्यासाठी केलेले अर्ज.

(ह) फौजदारी प्रक्रिया संहितेच्या कलम ४८२ खालील सर्व अर्जासहित,

(एक) खंडपीठाद्वारे पारित केलेल्या एखाद्या आदेशाचे पुनर्विलोकन, त्यात फेरबदल, किंवा तो आदेश रद्दबातल होण्याकरिता केलेला अर्ज,

(दोन) प्रथम खबरी अहवाल (फर्स्ट इन्फॉर्मेशन रिपोर्ट), गुन्हा नोंद (सी. आर.) दोषारोप पत्र किंवा फौजदारी प्रक्रिया संहितेच्या कलम १५६ (३) अन्वये चौकशीसाठी दिलेला आदेश, रद्दबातल करण्यासाठी केलेले अर्ज, असे अर्ज सरळ कलम ४८२ अंतर्गत किंवा घटनेच्या अनुच्छेद २२६ आणि/किंवा अनुच्छेद २२७ अंतर्गत केलेले आहेत हे लक्षात न घेता जे काही अर्ज असतील अशा सर्व अर्जा व्यतिरिक्त,

एखाद्या खाजगी तक्रारीत आदेशिका (प्रोसेस) निर्गमित करण्यासाठी केलेल्या आदेशास आव्हान देणारे अर्ज.

(ई) कारागृह (मुंबई संचित आणि अभिवचन रजा) नियमावली, १९५९ किंवा कारागृह (गोवा, दमण आणि दीव संचित आणि अभिवचन रजा) नियमावली, १९६८ अन्वये संचित किंवा अभिवचन रजेकरिता अर्ज/विनंती अर्ज किंवा खंडपीठ किंवा एकल न्यायाधीशां समक्ष प्रलंबित प्रकरणात तात्पुरते जामीन मिण्याकरिता केलेले अर्ज, त्या त्या न्यायमंचा समक्ष ठेवले जाईल. अगोदरच निकालात काढलेल्या प्रकरणातून उद्भवणाऱ्या उपरोक्त स्वरूपाचे अर्ज/विनंती अर्ज ज्या एकल न्यायाधीशांना फौजदारी प्रकरणे सोपवण्यात आली असतील त्यांच्या समक्ष ठेवले जातील.

२) ही नियमावली अंमलात आल्यानंतर, आयकर अधिनियम, १९६१ च्या कलम २६० अ, संपत्ती अधिनियम, १९५७ च्या कलम २७ अ, सीमाशुल्क अधिनियम, १९६२ च्या कलम १३०, केंद्रीय जकात अधिनियम, १९४४ च्या कलम ३५ ग, वित्त अधिनियम, १९९४ (सेवा कर) मधील प्रकरण ५ च्या कलम ८३ सह केंद्रीय जकात अधिनियम, १९४४ च्या कलम ३५ ग महाराष्ट्र मूल्यवर्धित कर अधिनियम, २००२ च्या कलम २७, केंद्रीय विक्रीकर अधिनियम, १९५६ च्या कलम ९ (२) सह महाराष्ट्र मूल्यवर्धित कर अधिनियम, २००२ च्या कलम २७ किंवा यात वर संदर्भित केलेल्या व्यतिरिक्त कोणत्याही कर कायद्यांतर्गत किंवा जे अधिनियमीत केलेले किंवा पुर्नअधिनियमीत केलेले किंवा ही नियमावली अंमलात आल्यानंतर जे अधिनियमीत करण्यात येईल अशा कायद्यांतर्गत असलेल्या न्याधिकरणाव्दारा पारीत केलेल्या आदेशातून उच्च न्यायालयात अपील करण्याची तरतूद आहे.

कोल्हापूर, नाशिक, पुणे, रायगड, रत्नागिरी, सिंधुदूर्ग, सातारा सांगली, सोलापूर आणि ठाणे जिल्ह्यातून उद्भवणारे अपील मुंबई येथील उच्च न्यायालय न्यायाधिकाराच्या प्रोथोनोटरी आणि सिनिअर मास्टर यांच्याकडे सादर करण्यात येईल आणि त्यावरील सुनावणी मूळ शाखेवरील खंडपीठाकडून होऊन निकाली काढण्यात येईल.

मूळ शाखेवर अशा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष करासंबंधी अपील करण्याची नियमावली, योग्य त्या फेरफारांसह, उपरोक्त जिल्ह्यांमधून उद्भवणाऱ्या सर्व करासंबंधी अपीलांना सुद्धा लागू राहिल.

मुंबईतील उच्च न्यायालयाच्या अध्यक्षपदी मुख्य न्यायमूर्ती असून त्यांच्यासह सध्याची मंजूर संख्या - ९४ आहे व त्यांना सहकारी न्यायाधीश सहाय्य करीत असतात. उच्च न्यायालयाच्या प्रशासकीय विभागाचे कामकाज महाप्रबंधक हे, मूळ शाखेवरील प्रबंधक, प्रोथोनोटरी आणि सिनिअर मास्टर आणि अपील शाखेवरील प्रबंधकांच्या मदतीने, पहातात.

मुंबई उच्च न्यायालयाची खंडपीठे :-

नागपूर, औरंगाबाद व पणजी (गोवा) येथे मुंबई उच्च न्यायालयाची कायमस्वरूपी तीन खंडपीठे आहेत मुंबई येथे न्यायाधीशांची ५० मंजूर पदे आहेत. २२ पदे औरंगाबाद येथे, १८ पदे नागपूर येथे आणि ४ पदे पणजी (गोवा) येथे आहेत. खंडपीठाचे प्रशासकीय काम प्रबंधक (प्रशासन) पहातात.

न्यायिक अधिकारी प्रशिक्षण संस्था, महाराष्ट्र, नागपूर

महाराष्ट्र व गोवा राज्यातील न्यायिक अधिकाऱ्यांना न्यायिक प्रशिक्षण देण्याकरिता या संस्थेची पुर्नस्थापना नागपूर येथे दिनांक १२-०१-१९८७ रोजी करण्यात आली. सदर संस्थेत प्रशिक्षणार्थीना राहण्याकरिता वस्तीगृहाची सुविधा उपलब्ध असून तेथे प्रशिक्षणार्थी न्यायिक अधिकारी /सरकारी अभियोक्ता यांना प्रशिक्षण कालावधीत राहावे लागते.

• अतिरिक्त/सहायक सरकारी अभियोक्ता	१ आठवडा
• नवनियुक्त सहायक सरकारी अभियोक्ता	५ आठवडे
• विशेष प्रशिक्षण कार्यक्रम कार्यशाळा	३ दिवस
• नवनियुक्त न्यायालयीन लिपीक	२ दिवस

वस्तीगृहाच्या नवीन इमारतीचे व संस्थेतील विस्तारीत बांधकाम पूर्ण झालेले असून ती इतर सर्व सुख सुविधेने उपलब्ध आहे. त्यामुळे एकाचवेळी ४० प्रशिक्षणार्थीना प्रशिक्षण कालावधीत राहण्याची सोय झाली आहे.

संस्थेत तीन अधिकारी म्हणजेच एक संचालक व दोन सहसंचालकांची मंजूर पदे आहेत. सन २०११ पासून महाराष्ट्रातील अतिरिक्त/सहायक सरकारी अभियोक्ता यांना न्यायिक अधिकारी प्रशिक्षण संस्था, नागपूर येथे नियमित प्रशिक्षण देण्यात येत आहे. संस्थेमध्ये आजतागायत एकूण ४२०२ अतिरिक्त/सहायक/विशेष तसेच नवनियुक्त सरकारी अभियोक्तांना प्रशिक्षण देण्यात आले आहे व पुढील नजीकच्या काळात न्यायिक अधिकारी, सरकारी अभियोक्ता व न्यायिक कर्मचाऱ्यांना **Cyber Laws and Presentation and Advocacy Skills** प्रशिक्षण देण्याचा संस्थेचा मानस आहे.

यावर्षी कोरोना सारख्या संसर्गजन्य आजारापासून लढण्याकरिता सुरक्षेच्या दृष्टीकोनातून संस्थेद्वारा शासनाद्वारे निर्गमित केलेल्या मार्गदर्शक सुचनांचा अवलंब करून संस्थेमध्ये येणाऱ्या व्यक्तींकरिता सॅनिटाईजची व्यवस्था, मास्क वापरणे, सुरक्षित अंतर बाळगणे तसेच स्वच्छतेचे सर्व निकष संस्थेद्वारे पाळले जात आहे.

सदर संस्थेमध्ये मा. मुंबई उच्च न्यायालय, खंडपिठ नागपूर याचेद्वारा न्याय कौशल्य ई-रिसोस सेंटर दि. ३१/१०/२०२० पासून सुरु करण्यात आले आहे. याद्वारे वकिलांना व्हिडीओ कॉन्फरन्सिंगद्वारे न्यायालया समक्ष हजर होता येत आहे तसेच त्यांचे कागदपत्र देखील ऑनलाईन सादर करण्याची सुविधा सदर संस्थेमध्ये करण्यात आलेली आहे.

JUDICIAL OFFICERS TRAINING INSTITUTE, MAHARASHTRA NAGPUR.

For imparting training to the Judicial Officers, this Institute has been reestablished at Nagpur from 12/01/1987. This is a Training Institute with hostel facility where it is compulsory for the trainees to stay during their training period.

- Assistant / Additional Public Prosecutors for one week.
- Newly recruited Assistant Public Prosecutors for five weeks.
- Special Training Programme on Cyber Laws and Stress Management and Communication Skills for 3 days.
- Newly recruited Ministerial Staff Members of High Court / District Court for 2 days.

Construction on new Hostel building and expansion of the existing building is completed so the capacity to accommodate 40 trainee officers at a time is there.

Posts of Three Officers i.e. One post of Director and Two posts of Joint Directors all time for imparting training to the trainee Officers.

Since the year 2011 to till date this Institute has given training to 4202 Additional / Assitant & Special Public Prosecutors nominated by Director of Prosecution. State of Maharashtra, Mumbai & Law & Judiciary Dept. Mantralaya, Mumbai.

During the Pandemic to prevent spread of COVID-19 Institute has taken precautionary measures by maintaining cleanliness and social distancing, use of sanitizers, calling staff members by alternate days and provided mask to all the staff members. Thus, Institute has followed all the guidelines issued by ICMR.

The "Nyay Kaushal" e-Resource Center of Hon'ble Bombay High Court, Bench at Nagpur is functioning at this institute from 31st October, 2020. "Nyay Kaushal" e-Resource Center is providing easy access to lawyers and litigants in persons for e-filing of their cases or for virtually connecting for hearing through Video Conferencing with any court in India.

JUDICIAL OFFICERS TRAINING INSTITUTE, NAGPUR.

DETAILS OF VARIOUS TRAINING PROGRAMMES HELD IN LAST NINE YEARS

Particulars	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Sub Total
Public Prosecutors	393	96	237	128	336	912	620	419	388	3529
Ministerial Staff of Courts	0	0	55	0	118	66	15	0	0	254
Judicial Officers	0	0	48	47	186	8	0	0	44	333
TOTAL	393	96	340	175	640	986	635	419	432	4116

न्यायिक अधिकारी प्रशिक्षण संस्था, महाराष्ट्र, ठाणे.

महाराष्ट्र न्यायिक प्रशिक्षण संस्था ही न्याय वितरण प्रणालीला सक्षम करण्याकरिता आवश्यक प्रशिक्षण व शोध कार्य करून न्यायधिकांची गुणवत्ता व व्यवसायिकता वाढविण्याचे कार्य करित आहे. न्यायधिकांमध्ये न्यायदानाची क्षमता व निर्णायक कौशल्यांचा विकास होईल या उद्देशाने कार्यक्रम आखण्यात आले आहे. महाराष्ट्र न्यायिक अकादमीने फक्त महाराष्ट्र राज्य व गोवा येथील न्यायधिकांनाच नव्हे तर, श्रीलंका व गुजरात राज्य येथील न्यायधिकांना सुद्धा प्रशिक्षण दिलेले आहे. तसेच न्यायदान प्रक्रियेतील इतर घटकांना म्हणजेच सरकारी वकील, बाल न्यायमंडळाचे प्रमुख न्यायदंडाधिकारी आणि सदस्य यांना देखील प्रशिक्षण दिलेले आहे. न्यायिक प्रक्रिया आणि वेगवान न्यायामध्ये गुणवत्ता आणि निष्पक्षता यावर जोर देवून कायद्याच्या आधारावर मजबुतीकरण प्रणालीचा उद्देश व्यापकपणे प्राप्त करण्यासाठी महाराष्ट्र न्यायिक अकादमी कठोर परिश्रम घेते. महाराष्ट्र न्यायिक अकादमी ही प्रशिक्षणार्थी न्यायाधिकांना चांगल्या न्यायधिकांमध्ये परिवर्तित करण्यासाठी तत्पर असून न्यायिक शिक्षण व विकासाकरिता सातत्याने प्रयत्नशील आहे.

The Maharashtra Judicial Academy envisions reinforcing the Justice Delivery System by offering and inspiring continuing Judicial learning and research to enhance the competence and professionalism of Judges. The Programme designed are aimed at Capacity Building of Judges and developing their adjudicative skills. Apart from imparting Judicial education and training to the Judges from the State of Maharashtra and Goa, the Maharashtra Judicial Academy has also been instrumental in designing and conducting Programmes for Sri Lankan Judiciary and State of Gujarat. It is imparting training to other stakeholders like Public Prosecutors, and Principal Magistrates and Members of Juvenile Justice Boards. The Maharashtra Judicial Academy strives hard to comprehensively achieve the object of strengthening system based upon Rule of Law By emphasizing on quality and fairness in adjudicative process and Speedy Justice. The Maharashtra Judicial Academy is keen in promoting transformation of the Trainee Judges into Good Judges and believes in continuous Judicial education and development.

महाराष्ट्र न्यायिक अकादमी व भारतीय मध्यस्थी केंद्र आणि प्रशिक्षण संस्थेची माहिती

उत्कृष्ट हा कौशल्याचा भाग नसून तो एक वृत्तीचा भाग आहे. महाराष्ट्र न्यायिक अकादमीच्या कार्याला चालना देणारा तो एक घटक आहे. ज्ञानाला अद्यावत ठेवणे व त्यास समृद्ध करणे यावर अकादमीचा विश्वास आहे. न्यायिक अधिकारी व न्यायदान प्रक्रियेतील सर्व घटकांना सातत्याने न्यायिक प्रशिक्षण देणे हा अकादमीचा हेतु आहे. न्यायिक अधिकाऱ्यांची कार्यक्षमता, कुशलता व कायदेविषयक ज्ञानाची सखोलता वाढवी यासाठी तेव्हापासून अकादमीने जाणीवपूर्वक दीर्घ व अल्पकालीन विविध अभ्यासक्रमांचे यशस्वीरीत्या आयोजन महाराष्ट्र व गोवा राज्यातील विविध न्यायिक अधिकाऱ्यांसाठी केले आहे. अकादमीने न्यायिक अधिकाऱ्यांना नवीन संसाधने व अभ्यास साहित्य उपलब्ध करून देऊन सर्व न्यायालयातील न्यायिक अधिकाऱ्यांना कायद्यातील नवनवीन सुधारणांबाबत अवगत करणेचा प्रयत्न केलेला आहे. व्यावहारिक प्रशिक्षणावर भर देऊन न्यायिक अधिकाऱ्यांची न्यायदान व प्रशासन क्षमता विकासाकरिता त्यांची न्यायिक जागरूकता व संवेदनशीलता वाढविण्याचा अकादमीने सातत्याने प्रयत्न केला आहे. आजपर्यंत अकादमीने एकूण ४७५

प्रशिक्षण कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले आहे. अकादमी यापुढे कर्मचाऱ्यांच्या प्रशिक्षणासह जास्तीत जास्त प्रशिक्षण कार्यक्रम आयोजित करण्याचे योजले आहे.

अकादमी न्यायालयीन सुधारणांसाठी एक स्वतंत्र संशोधन शाखा तयार करण्याचेही योजित आहे. अकादमीस राष्ट्रीय ज्ञान संजाल (National Knowledge Network) मार्फत अतिवेगवान इंटरनेट जोडणी प्राप्त झालेली आहे व त्याचा वापर अकादमीच्या विविध शैक्षणिक कार्यक्रमांसाठी करण्यात येत आहे.

टेकड्या व तळे यांनी वेढलेल्या निसर्गरम्य ५ हेक्टर परिसरात उत्तन - गोराई रसत्यावर अकादमी वसली आहे. महाराष्ट्र शासनाने अकादमीस १३.७८ हेक्टर एवढी अतिरिक्त जमीन मंजूर केलेली असून त्याचा ताबा मिळण्याची कार्यवाही चालू आहे. प्रशिक्षणार्थ्यांसाठी अत्यंत उत्तम पायाभूत सुविधा अकादमीत उपलब्ध करून देण्यात आल्या आहेत.

अकादमीमध्ये विविधरंगी फुलझाडांनी विकसित केलेली बाग असून त्यामुळे सुंदर वातावरणनिर्मिती झालेली आहे.

(दोन) वित्तीय आवश्यकता

(II) Financial Requirements

तक्ता-१

TABLE-I

(रुपये हजारत)
(Rs. in thousands)

	प्रत्यक्ष रकमा २०२१-२०२२ Actuals 2021-2022	अर्थसंकल्प २०२२-२०२३ Budget Estimates 2022-2023	सुधारलेले अंदाज २०२२-२०२३ Revised Estimates 2022-2023	अर्थसंकल्प २०२३-२०२४ Budget Estimates 2023-2024
1	2	3	4	5
(अ) कार्याचे वर्गीकरण-				
उच्च न्यायालये
एकूण (अ)
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण-				
१०२ -१ न्यायाधिप-२० १४००६५				
वेतन	280528	423683	326035	466051
टेलीफोन, इलेक्ट्रीक चार्जेस	12312	17000	14416	17000
कार्यालयीन खर्च	36827	58200	58200	61110
विदेश प्रवास	0	1157	1157	1157
संगणक खर्च	499	525	525	551
कंत्राटी सेवा	0	1	1	1
देशांतर्गत प्रवास	8389	13000	13000	13650
एकूण (०१)	338555	513566	413334	559520
१०२ उच्च न्यायालये				
(०२) (०१) प्रबंधक, मूळ शाखा (२०१४ ००७४)				
वेतन	359259	476311	476312	523943
अतिकालीन भत्ता	1883	1469	1469	1542
टेलीफोन, इलेक्ट्रीक चार्जेस	21068	36000	31000	36000
देशांतर्गत प्रवास खर्च	160	105	215	111
कार्यालयीन खर्च	38989	45363	82328	47631
इतर प्रशासकीय खर्च	790	800	800	800
भाडे, पट्टी व कर	139523	307553	213445	313148
संगणकावरील खर्च	11681	2682	3844	2816
लहान बांधकाम	94654	50538	112104	53065
कंत्राटी सेवा	22700	22444	24323	22444
इ.प्र.ख.	690707	943265	945840	1001500
...
(2) Total				

1	2	3	4	5
१०२-२(दोन) अनुवादक- (२०१४००८३)				
वेतन	32484	40695	36912	44765
अतिकालीक भत्ता	0	0	0	1
कंत्राटी सेवा	0	1	1	1
टेलीफोन, इलेक्ट्रीक चार्जस	15	20	11	20
कार्यालयीन खर्च	68	150	84	150
संगणकावरील खर्च	34	55	23	58
एकूण (२) (दोन)	32601	40921	37031	44995
१०२ (०३) (०१) अपील शाखा (एक) प्रबंधक (२०१४००९२)				
वेतन	1920618	2341264	2814880	2575390
माजूरी	0	200	200	210
अतिकालीक भत्ता	7181	7668	8706	8051
टेलीफोन, इलेक्ट्रीक चार्जस	19891	30000	26233	30000
कंत्राटी सेवा	40497	45000	59488	45000
देशांतरगत प्रवास	1965	3700	3700	3885
विदेश प्रवास	0	243	170	243
कार्यालयीन खर्च	56480	58307	75754	61222
व्यावसायिक सेवा	0	150	63	150
भाडे, पट्टी व कर	3673	5400	6004	5400
प्रकाशन	9000	9000	9000	9000
संगणकावरील खर्च	19231	10003	14462	10503
लहान बांधकाम	57828	1	8260	20000
एकूण (३) (एक)	2136364	2510936	3026920	2769054
१०२ (०३) (०२) अनुवादक- (२०१४ ०१०९)				
वेतन	10372	15825	14849	17410
कंत्राटी सेवा	0	1	1	1
टेलीफोन, इलेक्ट्रीक चार्जस	7	20	20	20
कार्यालयीन खर्च	22	49	44	51
संगणक	15	23	23	24
एकूण (३) (दोन)	10416	15918	14937	17506
१०२ (०४) (०१) लेखा अन्वेषण आयुक्त- (२०१४ ०१०८)				
वेतन	9028	13955	13955	15351
अतिकालीक भत्ता	0	1	1	1
टेलीफोन, इलेक्ट्रीक चार्जस	40	50	50	50
कार्यालयीन खर्च	239	257	257	270
संगणक	11	29	29	30
लहान बांधकाम	0	1	1	1
एकूण (२)	9318	14293	14293	15703

102(02) (02) Translators
(20140083)

Salaries
O. T.
Contractual Services
T. C
Office Expenses
Computer Expenses
Total (2) (ii)

102(03)(01)Appellate Side (i) Registrar
(20140092).

Salaries
Wages
O. T.
T. C
Contractual Services
Domestic Travels Exp.
Foreign Travels Exp.
Office Expenses
Professional Services
Rent, Rates & Taxes
Publication
Computer Expenses
Minor Works
Total (3) (i)

102 (03) (02) Translator
(20140109).

Salaries
Contractual Services
T. C
Office Expenses
Computer
Total (3) (02)

102(04)(01)Commissioner TakingAccounts
(20140118).

Salaries
O. T.
T. C
Office Expenses
Computer Expenses
Minor Works
(2) Total

तक्ता - ११ चालू
Table -- XI -Contd.

1	2	3	4	5
१०२ (०५) (०१) परिव्यय निर्धारक (२०१४०१२७)				
वेतन	५५३०	९५००	९४००	१०४५०
अतिकालिक भत्ता	०	०	६	०
कंत्राटी सेवा	०	१	१	१
टेलिफोन, इलेक्ट्रीक चार्जेस	२१	५०	३०	५०
कार्यालयीन खर्च	१२५	११०	१८२	१५०
संगणकावरील खर्च	११	१२	८	१३
लहान बांधकाम	०	१	१	१
एकूण-(५)	५६८७	९६७४	९६२८	१०६६५
१०२ (०६)(०१) नादारी प्रबंधक (२०१४०१३६)				
वेतन	९९३४	१२८०४	१२१६४	१४०८४
कंत्राटी सेवा	०	१	१	१
टेलिफोन, इलेक्ट्रीक चार्जेस	३३	५५	२९	५५
देशांतर्गत प्रवास	०	१	१	१०
कार्यालयीन खर्च	९८	१४७	१३२	१५४
संगणकावरील खर्च	२२	३०	२१	३२
एकूण-(६)	१००८७	१३०३८	१२३४८	१४३३६
१०२ (०७) (०१) न्यायालय धारक व परिभाषक (२०१४०१४५)				
वेतन	६८९४३	९००००	९००००	९९०००
कंत्राटी सेवा	०	१	१	१
टेलिफोन, इलेक्ट्रीक चार्जेस	३१४	५७८	३३५	५७८
देशांतर्गत प्रवास	२	४६	०	४८
कार्यालयीन खर्च	५१२	३१९	३१९	३३५
भाडेपट्टी व कर	४७	१००	४५	१००
संगणक	५०	४३	८९	४६
लहान बांधकाम	०	१	१	१
एकूण-७	६९८६८	९१०८८	९०७९०	१००१०९
१०२ (०८) (०१) लेखा अधिकारी- (२०१४०१५४)				
वेतन	७६३३	१००००	९२५९	१०५००
कंत्राटी सेवा	०	१	१	१
दुरध्वनी, वीज व पाणी शुल्क	५२	७०	३४	७०
कार्यालयीन खर्च	१३७	११०	११०	११६
संगणकावरील खर्च	११	१७	१७	१८
लहान बांधकाम	०	१	१	१
एकूण-(८)	७८३३	१०१९९	९४२२	१०७०६
१०२ (०५) (०१) Taxing Master (20140127)				
...	Salaries			10450
...	O.A.			0
...	Contractual Services			1
...	Telephone, Electric Charges			50
...	Office Expenses			150
...	Computer			13
...	Minor Work			1
...	Total (5)			10665
102(06)(01) Insolvency Registrar (20140136)				
...	Salaries			14084
...	Contractual Services			1
...	Telephone, Electric Charges			55
...	Domestic Travel Expenses			10
...	Office Expenses			154
...	Computer Expenses			32
...	Total (6)			14336
.... 102 (07) (01) Court Receiver (20140145)				
...	Salaries			99000
...	Contractual Services			1
...	Telephone, Electric Charges			578
...	Domestic Travel Expenses			48
...	Office Expenses			335
...	Rent, Rates and Tax			100
...	Computer Charges			46
...	Minor works			1
...	Total (7)			100109
... 102 (08) (01) Accounts Officer- (20140154)				
...	Salaries			10500
...	Contractual Services			1
...	Telephone, Electric Charges			70
...	Office Expenses			116
...	Computer Expenses			18
...	Minor Work			1
...	Total (8)			10706

१०२-(०९) ११ व्या आयोगाच्या
शिफारशीनुसार न्यायालयाची
दर्जावाढ व प्रलंबित प्रकरणे
त्यावरील निकालात काढण्यासाठी
विशेष अनुदान (२०१४ ०३८८)

... 102-(09)(01) Special Grant for
gradation and wipeout of
pending cases as per recommen-
dation of 11th Finance Commission
(2014 0388)

वेतन	361126	553993	553993	609392	Salaries
दुरध्वनी, वीज व पाणी	1937	6150	3500	6150	Telephone Charges
कार्यालयीन खर्च	11932	22836	13000	23978	Office Expenses
लहान बांधकाम	0	110	77	116	minor works
सहा. अनुदाने	0	0	0	0	Grant-in-aid
यंत्र सामुग्री	0	100	70	100	Machinery.
अतिकालीक भत्ता	0	42	34	44	O. T.
देशातर्गत प्रवास	2994	6761	4733	7099	TA
भाडेपट्टी	1307	1665	1499	1665	Rent rates and Taxes
संगणक खर्च	251	638	300	670	Computer Expenses
व्यावसायिक सेवा	12519	14950	13455	14950	Professional services
एकूण-(०९)	392066	607245	590661	664164	Total (09)

उच्च न्यायालय एकूण-(६)
१११ सरकारी मुखव्यार
(२०१४०२६१)

.... Total High Court
111 Official Assignees
(20140261)

वेतन	35496	42166	42166	46383	Salaries
कंत्राटी सेवा	0	1	1	1	Contractual Services
टेलीफोन, इलेक्ट्रीक वॉर्जेस	82	120	108	120	Telephone Charges
कार्यालयीन खर्च	439	500	450	500	Office Expenses
संगणकीय खर्च	84	120	84	126	Computer Expenses.
व्यावसायिक सेवा	0	0	0	1	Professional Service
अतिकालीक भत्ता	0	0	0	5	O.A.
एकूण-(९)	36101	42907	42809	47136	Total (9)

(क) वित्तीय व्यवस्थेची
साधने मागणी क्रमांक जे-१
२०१४ न्यायदान
(भारित)
(दत्तमत)
एकूण-(क)

3703502	4770143	5165204	5208258	Total (9)
36101	42907	42809	47136	Total (9)
3739603	4813050	5208013	5255394	Total (9)

खालील तक्ता मुंबई उच्च न्यायालयाने त्या त्या वर्षी केलेले काम दर्शवितो.

The following tables indicate the work done by the High Court of Judicature at Mumbai

वर्ष	मंजूर केलेली न्यायाधिकांची संख्या Sanctioned Judge strength	नेहमीच्या कामाबाहेर इतर काम सोपविलेल्या न्यायाधिकांची संख्या No. of Judges entrusted with work outside their normal duties		फक्त न्यायालयाचे काम सोपविलेल्या न्यायाधिकांची संख्या No. of Judge entrusted with court work only		वर्ष Year
		3	4	5	6	
२०२१	...	--	--	--	2021	2021
२०२२	...	--	--	--	2022	2022
२०२३	...	--	--	--	2023	2023

तक्ता - २ /TABLE -- II-Contd.

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the years		वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे Cases Instituted during the year		एकूण Total	निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed off during the year		वर्षाखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year		Nature of Cases								
	2020	2021	2020	2021		2020	2021	2020	2021									
१	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16			
१ मुळ शाखा	(1) Original Side																	
मुख्य दिवाणी प्रकरणे	...	43843	50666	56114	13290	16352	23149	57133	67018	79263	6467	10904	16382	50666	56114	62881	...	Main Civil Cases
संकीर्ण दिवाणी प्रकरणे	...	15703	19358	19713	4492	5778	7863	20195	25136	27576	837	5423	5382	19358	19713	22194	...	Misc. Civil Cases
एकूण (अ)	...	59546	70024	75827	17782	22130	31012	77328	92154	106839	7304	16327	21764	70024	75827	85075	...	Total
२ अपील शाखा	(2) Appellate Side																	
मुख्य दिवाणी प्रकरणे	...	195343	204236	219437	23846	40409	57009	219239	244645	276446	15003	25208	42333	204236	219437	234173	...	Main Civil Cases
संकीर्ण दिवाणी प्रकरणे	...	131801	142404	148729	22346	26865	39023	154147	169269	187752	11743	20540	30260	142404	148729	157492	...	Misc. Civil Cases
मुख्य फौजदारी प्रकरणे	...	66776	70236	77592	16604	29079	33059	83380	99315	110651	13144	21723	27176	70236	77592	83475	...	Main Criminal Cases
संकीर्ण फौजदारी प्रकरणे	...	14510	17808	19037	6775	9659	12411	21285	27467	31448	3477	8430	11156	17808	19037	20292	...	Misc. Criminal Cases
एकूण (ब)	...	408430	434684	464795	69621	106012	141502	478051	540696	606297	43367	75901	110925	434684	464795	495372	...	Total
एकूण १ + २	...	467976	504708	540622	87403	128142	172514	555379	632850	713136	50671	92228	132689	504708	540622	580447	...	Total 1+2

तक्ता-३
TABLE-III

न्यायालय धारक, उच्च न्यायालय, मुंबई.

खालील तक्ता त्या त्या वर्षात ज्यामध्ये न्यायालय धारक नेमले गेले व कार्यमुक्त केले गेले अशा बाबी व मिळकतीचे हाताळलेले हिशेब दर्शवितो.

The Court Receiver, High Court, Mumbai.

The following table indicates the matters in which Court Receiver was appointed and discharged and the accounts of properties handled by him during the respective years.

अ. क्र.	प्रकरणाचे स्वरूप	2020	2021	2022	Nature of Cases
	1	2	3	4	
	दिवाणी प्रक्रिया संहितेच्या आदेश ४० नियम १ अन्वये न्यायालय धारकाला मिळकतीचे धारक नेमले आहे अशा दाव्याची प्रकरणे				Suit Matters where Court Receiver is appointed as Receiver of the property under Order 40, Rules of Civil Procedure Code.
१.	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली धारकाबाबतची प्रकरणे.	15712	15780	15928	1. Pending Receivership matters at the beginning of the year.
२.	वर्षभरात आलेली प्रकरणे.	240	340	358	2. Matters received during the year.
	एकूण	15955	16131	16326	... Total
३.	ज्यांमध्ये धारकाला कार्यमुक्त केले अशी प्रकरणे.	175	203	178	3. Matters in which Receiver is discharged.
४.	वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे.	15780	15928	16148	4. Matters pending at the end of the year.
५.	रक्कम मिळाल्याबाबत देण्यात आलेल्या एकूण पावत्या.	91	162	329	5. Total No. of Receipts.
६.	वैयक्तिक लेखा खातेवहीमधील प्रारंभीची शिल्लक.	Rs. 328705690.28	Rs. 275212141.06	Rs. 2818358831.05	6. Opening Balance in the Personal Ledger Account at the beginning of the year.
७.	वर्षात मिळालेली रक्कम-	0	0	0	7. Amount received during the year.
	(१) वसूल केलेले भाडे	16733466	17673067	21594350	(1) Rent Collected.
	(२) इतर रक्कम	73867346	76223606	81365260	(2) Other.
	एकूण [७ (१ ते ७)]	90600812	93896673	102959610	... Grand Total [7(1 to 7)]
८.	पक्षकारांना परत केलेल्या रकमा	36933419	5757266	959646323.76	8. Payment made to the parties
९.	कायम ठेवीत करण्यात आलेली गुंतवणूक.	222360468	208706716	303031352	9. Investment made in the fixed deposits
	एकूण (८ + ९)	591693887	784433363	1262677675	... Total (8+9)
१०.	वैयक्तिक लेखा खातेवहीमधील अखेरची शिल्लक.	275212191	281835831	329034537	10. Balance in Personal Ledger Account
११.	कार्यालयाने मिळविलेल्या कमिशनच्या रकमांची बेरीज.	30000000	19000000	23000000	11. Total amount of commission fees earned.

तक्ता - ४
TABLE--IV

सरकारी मुखत्यार, उच्च न्यायालय, मुंबई.

सरकारी मुखत्यार, उच्च न्यायालय, मुंबई यांच्या ताब्यात असलेली संबधित वर्षामधील नादारांची संपदा, वसूल झालेल्या रकमा व मिळालेले कमिशन दर्शविते.

सरकारी मुखत्यार, उच्च न्यायालय, मुंबई यांच्या कामकाजाबाबत प्रमाणके ठरविणे शक्य नाही असे उच्च न्यायालयाने कळविले आहे.

The Official Assignee, High Court, Mumbai.
The following tables indicate the Insolvent-Estates in the Official Assignees hands, amounts realised in the Insolvent-Estates and Commission earned by him.

The High Court has informed that no norms can be fixed for the Work-done by the Official Assignee.

स्थूल वर्गीकरणामध्ये प्रकरणांचे स्वरूप	एका महिन्यामध्ये न्यायालयाचे कामाचे दिवस Siting of the Court in a month			वर्षाच्या आरंभी प्रशासनासाठी कामे चालू असलेल्या नादारांच्या संपदा Insolvents estates pending for administrative purposes at the beginning of the year			वर्षात सरकारी मुखत्यारांच्या हाती आलेल्या नवीन संपदा New estates in hands of Official Assignee during the year			एकूण Total			वर्षाच्या अखेरीस ज्या संपदांची कामे प्रशासकीय कारणासाठी बंद करण्यात आलेली आहेत त्या संपदा Estates closed for administrative purposes by the end of the year			Nature of Cases in broad categories	
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
	0	0	0	Twice	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Insolvency matters and proceedings in respect thereof

नादारीची कामे आणि त्या

बाबतीतील कामकाज

तक्ता - २ /TABLE-- II-Contd.

स्थूल वर्गीकरणामध्ये प्रकरणांचे स्वरूप	वर्षाच्या अखेरीस कामे चालू असलेल्या संपदा Estates pending for administrative Purposes at the end of the year			वर्षाच्या अखेरीस ज्या संपदा बाबतीत लामांश जाहीर करण्याकरिता घेतलेल्या संपदा Estates taken up for declaration of dividends in 2011			वर्षाच्या अखेरीस ज्या संपदा बाबतीत लामांश जाहीर करण्याकरिता घेतलेल्या संपदा Estates realised in the Insolvent estates			एकूण वसुली व शासनाकडे जमा केलेल्या रकमेवरील नादारी कार्य धारकांना मिळालेले कमिशन Official Assignee's Commission earned on the total recoveries and credited to the Government			Nature of Cases in broad categories		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022			
18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31		
	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Insolvency matters and proceedings in respect thereof

नादारीची कामे आणि त्या

बाबतीतील कामकाज

तक्ता - ५
TABLE--V

(ब) संबंधित वर्षांमध्ये सरकारी मुखत्यार, उच्च न्यायालय, मुंबई यांच्या कार्यालयाने केलेल्या कामाचे विवरण पत्र :-

(B) The following tables indicate the work done by the office of the Official Assignee, High Court, Mumbai during the respective years :-

प्रकरणांचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी असलेली प्रकरणे		वर्षात आलेली प्रकरणे		एकूण Total	कार्याची पूर्तता किंवा विलोपन यामुळे वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे		वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे		Nature of Cases						
	2020	2021	2020	2021		2020	2021	2020	2021							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
नादारीचे अर्ज आणि त्या बाबतीतील कामकाज	280	281	--	10	4	--	290	285	--	2	4	--	288	281	--	Insolvency matters and proceedings in respect thereof

तक्ता - ६
TABLE--VI

नादारी प्रबंधक उच्च न्यायालय, मुंबई

The Insolvency Registrar, High Court, Mumbai.

खमस्वीस-सम्स-त्यम-त्यम-वर्षस प्रलंबित असलेल्या, दाखल केलेल्या व उच्च न्यायालयाने दिलेल्या न्यायिक अधिकांखाली नादारी प्रबंधक यांनी निकालात काढलेल्या प्रकरणांची संख्या दर्शवितो.

The following table indicate the number of cases pending, instituted and disposed off during the respective years by the Insolvency Registrar under the Judicial powers delegated by the High Court.

प्रकरणांचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी असलेली प्रकरणे		वर्षात आलेली प्रकरणे		एकूण Total	वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे		वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे		Nature of Cases						
	2020	2021	2020	2021		2020	2021	2020	2021							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
मुळ शाखा																
नादारी प्रकरणे	634	643	818	36	250	101	670	893	919	27	62	111	643	747	747	Original Side Insolvency Cases
एकूण ...	634	643	818	36	250	101	670	893	919	27	62	111	643	747	808	Total

तक्ता - ७
TABLE-- VII

लेखा अन्वेषण आयुक्त, उच्च न्यायालय, मुंबई.

The Commissioner for Taking Accounts, High Court, Mumbai.

खालील तक्ता मिळकतीची विक्री, आदेशाप्रमाणे घेतलेल्या लेखा, अभिहस्तांतर पत्र नक्की व निष्पादित करणे, न्यायालय धारक व खाजगी धारक, अज्ञानाचे पालक, वेड्यांचे व्यवस्थापक आणि मृत व्यक्तीच्या मिळकतीचे प्रशासक यांच्या लेखा तपासणी मंजूर करणे तसेच स्थावर मिळकतीच्या विक्रीची उद्घोषणा नक्की करणे, आदि बाबीसंबंधी उच्च न्यायालयाकडून किंवा नगर दिवाणी न्यायालय याजकडून आलेले व केलेले काम दर्शवितो.

The following tables indicate the cases relating to sales of properties, accounts taken as ordered, conveyances or executed, accounts of Court Receiver and Private Receivers, Guardians of minors, Managers of Lunatics and Administrators of estates of deceased persons perused and passed, proclamations of sale of immovable properties settled during the respective years.

प्रकरणांचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी असलेली प्रकरणे		वर्षात आलेली प्रकरणे		एकूण Total		वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे		वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे		Nature of Cases				
	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
(१) मिळकतीची विक्री करणे	...	6	6	7	1	2	7	8	7	1	1	--	6	7	7
(२) आदेश झाल्याप्रमाणे हिशेब घेणे	...	22	23	22	2	0	24	23	22	1	1	2	23	22	20
(३) अभिहस्तांतर पत्रे नक्की करणे व निष्पादित करणे	...	0	0	--	0	0	0	0	--	0	0	--	0	0	--
(४) हुकुमनाम्याच्या बजावणीत शेरीफांनी जात केलेल्या स्थावर मिळकतीच्या विक्रीची उद्घोषणा करणे.	...	378	360	364	15	33	393	393	401	33	29	78	360	364	323
(५) न्यायालय धारक व खाजगी धारक यांचे हिशेब लक्षपूर्वक वाचणे व संमत करणे.	...	22	23	115	10	98	32	121	142	3	6	24	23	115	118
(६) अज्ञानांच्या पालकांनी, वेड्यांचे व्यवस्थापक आणि मयत इसमांच्या मिळकतीचे प्रशासक यांनी दाखल केलेले हिशेब लक्षपूर्वक वाचणे व संमत करणे.	...	0	0	1	1	2	3	2	4	0	1	3	0	1	1
(७) अज्ञानांच्या पालकांनी, वेड्यांचे संमत करणे.	...	1	1	1	0	1	--	2	1	0	1	1	1	1	1

The Taxing Master, High Court, Mumbai.

The following tables indicate the number of cases in respect of taxing the Bills of costs and determining the amount of Court-fees leviable on plans, appeals etc. during respective years.

प्रकरणांचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी असलेली प्रकरणे		वर्षात आलेली प्रकरणे		वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे		वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे		Nature of Cases							
	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021								
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
	Cases pending at the beginning of the year		Cases instituted during the year		Cases disposed during the year		Cases pending at the end of the year									
(१) (अपील शाखा सोडून)	0	--	--	0	--	--	0	--	--	0	--	--	0	--	--	(1) To tax the Bill of Costs on every side of the Court (except the Appellate Side) and in the Insolvency Court.
न्यायालयाच्या प्रत्येक शाखेतील व नादारी न्यायालयातील परित्ययपत्रांची आकारणी करणे. अशीलासाठी न्यायप्रतिनिधींनी केलेल्या विवादात आणि/अथवा अविवादात अशा सर्व कामाबद्दल अशीलाने न्याय प्रतिनिधीला देय असलेल्या खर्चाची रक्कम ठरविणे.																To determine the amount of costs payable to an attorney by his client for all work, contentions and/or non-contentions, done by the Attorneys for the said client.
(२) उच्च न्यायालयात दाखल केलेले वादपत्र, प्रतिदावा व अपील अर्ज अथवा दुसरे कोणतेही दस्तऐवज यावर आकारावयाच्या न्यायालय फीची रक्कम ठरविणे. न्यायालयाने तसा आदेश दिला असेल तेव्हा अधिकाऱिसाठी उच्च न्यायालयात दाखल केलेल्या दाव्याच्या विषय वस्तुचे मूल्यांकन ठरविणे....	0	--	--	07	08	12	07	08	12	7	6	11	0	2	1	(2) To determine the amount of Court-fees leviable on a plaint, counter claims and memo of appeal or any other documents filed in the High Court. To determine for the purpose of jurisdiction the valuation of the subject matter of a suit filed in the High Court, when-ever directed to do so by an order of the Court.

तक्ता - ९
TABLE -- IX

मुख्य अनुवादक व दुभाषी, उच्च न्यायालय, (मुळशाखा व अपील शाखा) मुंबई.

खालील तक्ता मुख्य अनुवादक व दुभाषी, उच्च न्यायालय, मुंबई यांच्या कार्यालयाने त्या त्या वर्षी केलेले काम दर्शवितो.

The Chief-Translator and Interpreter, High Court, (Original Side and Appellate Side) Mumbai.

The following tables indicate the work done by the Office of the Chief Translator and Interpreter, High Court, Mumbai during the respective years.

प्रकरणांचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the year		वर्षात आलेली प्रकरणे Cases instituted during the year		एकूण Total		वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed during the year		वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year		Nature of Cases				
	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
अनुवाद :-															
(१) उच्च न्यायालयात (मुळशाखा)	0	83705	71656	197028	23491	29970	197028	107196	101626	11609	35540	39071	--	71656	62555
(२) उच्च न्यायालयात (अपील शाखा)	0	3075	2355	35890	16724	31177	35890	18799	33532	32505	17444	26836	--	2355	6696
एकूण	0	86780	74011	232918	40215	61147	232918	125995	135158	44114	52984	65907	--	74011	69251
अनुवाद :-															
(१) उच्च न्यायालयाच्या (मुळशाखा)															
(अ) कार्यालयात	0	0	--	5061	16761	13823	5061	16761	13823	5061	16761	13823	0	--	--
(ब) न्यायालयात	0	0	--	353	106	97	353	106	97	353	106	97	0	--	--
(२) उच्च न्यायालयात (अपील शाखा)															
(अ) कार्यालयात	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	--	--
(ब) न्यायालयात	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	--	--
एकूण	0	0	--	5414	0	13920	5414	0	13920	5414	--	13920	0	--	--

तक्ता-१०
TABLE-X

लेखा अधिकारी, उच्च न्यायालय, मुंबई.

The Accounts Officer, High Court, Mumbai.

खालील तक्ता त्या त्या वर्षात उघडलेली व बंद केलेली खाती, निरनिराळ्या प्रकारच्या गुंतवणुकीवर व्याज लाभांसह पक्षकारांना देण्यात आलेल्या व गुंतवणुक केलेल्या रकमा दर्शवितो.

The following table indicates the accounts opened and closed, total deposits received and payments made to the parties by way of interest/dividend on various types of investment made during the respective years.

अ. क्र.	प्रकरणाचे स्वरूप	2020	2021	2022	Nature of Cases
	1	2	3	4	
१.	वर्षाच्या आरंभी असलेली खात्याची संख्या	1972	1967	1924	1. Maintenance of Accounts (live account)
२.	वर्षभरात उघडलेली खाती ...	9	10	1	2. No. of Accounts opened during the year
	एकूण ...	1981	1977	1925	... Total
३.	वर्षात बंद केलेली खाती. ...	14	61	17	3. Number of Accounts closed during the year.
४.	वर्षाच्या अखेरीस असलेली खाती....	1667	1924	1907	4. Number of Accounts at the end of the year.
५.	निरनिराळ्या गुंतवणुकीवर रोजकिर्दी मध्ये केलेल्या नोंदी. ...	24	77	38	5. Total No. of entries made in the journal on various investments.
६.	खातेवहयामध्ये केलेल्या नोंदी ...	0	0	--	6. Total No. of entries made in the ledger
७.	शिल्लक रकमेची दिलेली प्रमाणपत्रे ...	0	0	--	7. Certificate of Balance issued.
८.	वर्षाच्या आरंभी वैयक्तिक खाते ... लेखामध्ये (Personal Ledger Acctts.) शिल्लक असलेली रक्कम	30185886.44	10952797	5738584	8. Balance in the Personal Ledger Account at the beginning of the year.
९.	वर्षात मिळालेल्या ठेवी ...	34465621.1	63238033	30787460	9. Total amount of deposits received during the year
१०.	मिळालेल्या व्याजाची/लाभांशाची एकूण रक्कम ...	7291706.63	5923954	6317432	10. Interest/dividend received.
	एकूण (८+९+१०) ...	71943214.17	80114784	42843277	... Total (8+9+10)
११.	पक्षकारांना दिलेल्या रकमा				11. Total payment made.
	(१) पक्षकारांची एकूण संख्या ...	97	117	56	(i) No. of parties
	(२) दिलेल्या रकमा ...	2562878.21	11248261	7075483	(ii) Amount paid.
१२.	केलेली गुंतवणूक-				12. Investment made.
	(१) नियत ठेव...	3105321.71	7319032	3302401	(i) Fixed deposits (Nationalised Bank)
	(२) युनीट ...	--	--	--	(ii) Units of Unit Trust of India
	(३) सरकारी कर्ज रोखे ...	--	--	--	(iii) 9% Relief Bonds
	(४) राष्ट्रीय बचत प्रमाणपत्रे	--	--	--	(iv) National Saving Certificates.
	(५) इतर बचत...	--	--	--	(v) Other Investment
	(६) एस.बी.आय. ...	--	--	--	(vi) SBI Bond.
	एकूण (११ (२) + १२)	--	--	--	Total (11(ii) + 12).
१३.	वर्षाच्या अखेरीस वैयक्तिक खाते लेखा (P. L. A.) मध्ये शिल्लक असलेली रक्कम (१० — १२)	38305014.25	7029864	3028889	13. Balance in the PLA at the end of the year (10 — 12).
१४.	गुंतवणुकीवर मिळालेल्या एकूण व्याजावर ३% दराने मिळविलेल्या कमिशनच्या रकमांची बेरीज	137488	177429	189469	14. Total amount of commission earned @ 3 per cent on gross interest earned on investments.

तक्ता-११
TABLE-XI

High Court, (Original Side) Mumbai.

उच्च न्यायालय, (मूळशाखा) मुंबई.

खालील तक्ता उच्च न्यायालय, (मूळशाखा) मुंबई यांचे संबंधीत वर्षातील उत्पन्न दर्शवितो.
(३१-१२-२०२० पर्यंत)

The following table indicates the income of High Court (Original Side), Mumbai, during the respective years.

उत्पन्नाचा तक्ता
INCOMESTATEMENT

(Upto 31-12-2020)

अ. क्र.	उत्पन्नाच्या बाबी	2020-2021	2021-2022	2022-2023	Nature of Cases
	1	2	3	4	5
१.	प्रबंधक उच्च न्यायालय (मुळशाखा)				1. Maintenance of Accounts (live account)
(१)	मुद्रांकात जमा केलेली न्यायालयीन फी	174345813	574581287	663145692	(1) Court fees collected in stamps.
(२)	रोख रकमेत जमा केलेली न्यायालयीन फी	393899	1216273	1193083	(2) Court fees collected in cash.
(३)	इतर बाबी	548238	995830	601100	(3) Other Item.
(४)	उच्च न्यायालयाने जमा केलेला दंड	17000	12000	28500	(4) Fines by High Court
२.	न्यायालय धारकाची फी	—	—	—	2. Fees of the Court Receiver.
३.	सरकारी मुखत्यार (१) फी	—	—	—	3. Official Assignee (1) Fees
	(२) संकीर्ण जमा	—	—	—	(2) Misc. Receipts.
४.	लेखा अन्वेषण आयुक्त न्यायालयीन फी	—	—	—	4. Commissioner for Taking Accounts Court Fees
५.	नादारी प्रबंधक (मुद्रांकात)	—	—	—	5. Insolvency Registrar Fees Collected in Stamp
६.	परिव्यय निर्धारक (मुद्रांकात)	—	—	—	6. Taxing Master (Court Fees Stamp)
७.	मुख्य अनुवादक व दुभाषी (मुद्रांकात)	—	—	—	7. Chief Translator & Interpreter (Court Fees Stamp)
८.	लेखा अधिकारी	—	—	—	8. Accounts officer.

तक्ता-१३
TABLE-XIII

(iv) Personnel Summary

(चार) कर्मचारी विषयक गोषवारा

अनुक्रमांक 1	Designation 2	वेतनमान + ग्रेड पे. Scale of pay + G.P. 3	पदसंख्या No. of post		पदनाम 1	
			2021-2022 4	2022-2023 5		
HIGH COURT (Original Side)					उच्च न्यायालय (मूल शाखा)	
	The Honourable Chief Justice ..	250000	1	1	मा. मुख्य न्यायमूर्ती	
	Honourable Judges ..	225000	93	93	माननीय न्यायमूर्ती	
(A) Gazetted Class I					(अ) राजपत्रित- वर्ग - १	
	Prothonotary and Senior Master ..	163030-219090	1	1	प्रोथोनोटरी व सिनि. मास्टर	
	Registrar, Original Side ..	163030-219090	1	1	मूल शाखा, प्रबंधक	
	Add. Registrar, O.S./Addi ..	144840-194660	2	2	अति प्रबंधक	
	Prothonotary & Senior Master					
	Master & Asst. Prothonotary(dudl)..	122700-180200	2	2	-	
	Master & Asst. Prothonoty(Adm.)..	122700-180200	3	3	-	
	Company Registrar ..	122700-180200	1	1	कंपनी प्रबंधक	
	First Assistant Master ..	122700-180200	1	1	प्रथम सहा. प्रबंधक	
	Master & Asst. Prothonotary(Adm.)..	122700-180200	0	0	मास्टर क. सा. प्रोमोकेटर (प्र.शा)	
	Sr. Private Secretary ..	122700-180200	4	4	वरिष्ठ खाजगी सचिव	
	Second Assistant master ..	92960-136520	1	1	द्वितीय सहायक प्रबंधक	
	Third Assistant Master ..	92960-136520	1	1	तृतीय सहायक प्रबंधक	
	Associates ..	92960-136520	28	28	सहयोगी	
	Master (Administration) ..	82200-211500	10	10	प्रबंधक (प्र. शा.)	
	Asstt. Prothonotary (Adm.)		-	-	...	
	Private Secretary ..	82200-211500	14	14	खाजगी सचिव	
	Protocol Officer-cum ..	82200-211500	1	1	राजशिष्टाचार अधिकारी-नि	
	Court Keeper				न्यायालय धारक	
	Personal Assistant ..	67700-208700	29	29	स्टिम सहायक	
	Assistant Director ..	67700-208700	1	1	सहा. संचालक	
			Total	100	100	एकूण
(B) Gazetted, Class II					(ब) राजपत्रित वर्ग २	
	Section Officer ..	56100-177500	22	22	कक्ष अधिकारी	
	Court Keeper ..	56100-177500	1	1	न्यायालय रक्षक	
			Total	23	23	एकूण
(C) Non-Gazetted Class III					(क) अराजपत्रित वर्ग-४	
	Stenographer (Higher Grade) ..	56100-177500	4	4	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)	
	Assistant Section Officer ..	49100-155800	34	34	सहायक कक्ष अधिकारी	
	Stenographer (Lower Grade) ..	49100-155800	5	5	लघुलेखक (निम्नलेखक)	
	Clerk ..	29200-92300	75	75	लिपिक	
	Clerk-cum-Typist ..	29200-92300	22	22	लिपिक टंकलेख	
	Section Writers ..	29200-92300	12	12	लेष्टनक	
	Typist ..	29200-92300	6	6	टंकलेखक	
	Staff Car Drivers ..	29200-92300	19	19	चालम	
	AC Operator ..	29200-92300	1	1	एसी ऑफरेटर	
			Total	178	178	एकूण

तक्ता-१३-चालू
TABLE-XIII-Contd.

1	2	3 2021-22	4 2022-23	5
(D) Non-Gazetted Class IV				अराजपत्रित वर्ग ४
Chobdar Attached to the Hon'ble Judges	... 29200-92300	...	1 1	चोबदार
Office Chobdar	... 29200-92300	...	37 37	चोबदार (कार्यालय)
Book Binder	... 29200-92300	...	04 04	पुस्तक बाधणीकार
Filer	... 29200-92300	...	06 06	फाईलकरी
Havildar	... 29200-92300	...	01 01	हवालदार
Naik	... 17100-54000	...	03 03	नाईक
Liftman	... 17100-54000	...	15 15	फॉलयमन
Pumpman	... 17100-54000	...	02 02	पंपमन
Darwan	... 17100-54000	...	02 02	दारवान
Xerox Operator	... 17100-54000	...	03 03	झेरोक्स ऑपरेटर
Watchman	... 16600-52400	...	06 06	वाचमन
Chowkidar	... 16600-52400	...	03 03	चौकीदार
Peon	... 16600-52400	...	87 87	शिपाई
Hamal	... 16600-52400	...	35 35	हमाल
Halalkhor	... 16600-52400	...	08 08	हलालखोर
Helper	... 16600-52400	...	06 06	मदतनिस
Mali	... 16600-52400	...	05 05	माळी
		Total	... 223 223	एकूण
Court Receiver				न्यायालय धारक
Gazetted-				राजपत्रित
Court Receiver	.. 144840-194660	...	1 1	न्यायालय धारक
1st Assistant to Court Receiver	.. 122700-180200	...	1 1	१ले सहा. न्यायालय धारक
2nd Assistant to Court Receiver	.. 92960-136520	...	1 1	२रे सहा. न्यायालय धारक
Master (Adm)	.. 15600-39100	...	3 3	सहा. न्यायालय धारक (प्रशा.)
Account Officer	.. 9300-34800	...	1 1	लेखाधिकारी
Section Officer	.. 9300-34800	...	11 11	कक्ष अधिकारी
		Total	... 18 18	एकूण
Non-Gazetted, Class III-				अराजपत्रित वर्ग ३
Asst. Section Officer	.. 9300-34800	...	17 17	सहायक कक्षाधिकारी
Stenographer (Higher Grade)	.. 9300-34800	...	1 1	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)
Stenographer (Lower Grade)	.. 9300-34800	...	3 3	लघुलेखक (निम्न श्रेणी)
Clerks	.. 5220-20200	...	38 38	लिपिक
		Total	... 59 59	... एकूण
Non-Gazetted Class IV				अराजपत्रित वर्ग ४
Filer	... 5220-20200	...	1 1	फाईलकरी
Naik	... 4440-7440	...	1 1	नाईक
Peon	... 4440-7440	...	13 13	शिपाई
		Total	... 15 15	एकूण
		Grand Total	... 92 92	एकूण
Official Assignee				सरकारी मुखत्यार
Gazetted-				राजपत्रित
Official Assignee	.. 144840-194660	...	1 1	सरकारी मुखत्यार
Dy. Official Assignee	.. 122700-180200	...	1 1	उपसरकारी मुखत्यार
1st Assistant Official Assignee	.. 92960-136500	...	1 1	१ले सहायक सरकारी मुखत्यार
2nd Assistant Official Assignee	.. 67700-208700	...	1 1	२ रे सहायक सरकारी मुखत्यार
Master (Adm)	.. 82200-211500	...	1 1	सहा.सरकारी मुखत्यार (आस्था)
Section Officer	.. 56100-177500	...	4 1	कक्ष अधिकारी
		Total	... 9 9	एकूण

तक्ता-१३-चालू
TABLE-XIII-Contd.

1	2	3	4	5	
		2020-21	2021-22		
<u>Non-Gazetted Class III</u>					
Assistant S.O.	.. Pay Matrix Level S-14 (38600-122800) ...	5	5	अराजपत्रित चतुर्थ -श्रेणी-चालू सहायक	
Stenographer (Higher Grade)	.. Pay Matrix Level S-14 (38600-122800) ...	1	1	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)	
Stenographer (Lower Grade)	.. Pay Matrix Level S-14 (38600-122800) ...	2	2	लघुलेखक (निम्न श्रेणी)	
Clerks	.. Pay Matrix Level S-6 (19900-63200) ...	20	20	लिपिक	
	Total	28	28	एकूण	
<u>Non-Gazetted Class IV</u>					
Chopdar	... Pay Matrix Level S-6 (19900-63200) ...	1	1	अराजपत्रित वर्ग ४ चोपदार	
Naik	... Pay Matrix Level S-3 (16600-52400) ...	1	1	नाईक	
Peon	... Pay Matrix Level S-3 (16600-52400) ...	15	15	शिपाई	
	Total	17	17	एकूण	
	Grand Total	54	54	एकूण (सर्व मिळून)	
<u>Commissioner of Taking Accounts</u>					
<u>Gazetted-</u>					
Commissioner for Taking Account	.. 144840-194660	...	01	01	लेखा अन्वेषण आयुक्त
Section Officer	.. S-20 (56100-177500)	...	01	01	राजपत्रित आयुक्त
	Total	...	02	02	एकूण
<u>Non-Gazetted, Class III-</u>					
Assistant	.. S-14 (38600-122800)	...	1	1	अराजपत्रित वर्ग ३ रोखपाल
Stenographer (Higher Grade)	.. S-15 (41800-132300)	...	1	1	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)
Clerks	.. S-6 (19900-63200)	...	4	1	लिपिक
	Total	...	04	04	एकूण
<u>Non-Gazetted Class IV</u>					
Peons	... S-3 (16600-52400)	...	3	3	अराजपत्रित वर्ग ४ शिपाई
	Total	...	3	3	एकूण
	Grand Total	...	11	11	एकूण (सर्व मिळून)
<u>Insolvency Registrar</u>					
<u>Gazetted-</u>					
Insolvency Registrar	.. 122700-180200	...	01	01	नादारी प्रबंधक
Section Officer	.. S-20 (56100-177500)	...	01	01	राजपत्रित नादारी प्रबंधक
	Total	...	02	02	एकूण
<u>Non-Gazetted, Class III-</u>					
Assistant	.. S-14 (38600-122800)	...	01	01	अराजपत्रित वर्ग ३ सहायक
Clerks-cum-Typist (Stagnation- Scale)	.. S-14 (38600-122800)	...	00	00	लिपिक-टंकलेखक
Clerks	.. S-6 (19900-63200)	...	06	06	लिपिक
	Total	...	07	07	एकूण

तक्ता-१३-चालू
TABLE-XIII-Contd.

1	2	3	4 2021-22	5 2022-23	6
<u>Non-Gazetted Class IV</u>					अराजपत्रित वर्ग ४
Peons (Stagnation Scale)	...	S-3 (16600-52400)	2	2	शिपाई
Peons	...	S-1 (15000-47600)	2	2	शिपाई
			Total	4	4
			Grand Total	13	13
<u>Taxing Master</u>					एकूण
<u>Gazetted</u>					परिव्यय निर्धारक
Taxing Master	...	122700-180200	1	1	राजपत्रित
Assistant Commissioner and Asstt. Taxing Master	...	15600-39100+6600	0	0	परिव्यय निर्धारक
Section Officer	...	S-20 (56100-17750)	1	1	सहायक आयुक्त आणि सहायक परिव्यय निर्धारक
			Total	2	2
			Grand Total	2	2
<u>Non-Gazetted Class III</u>					एकूण
Clerks	...	S-6 (19900-63200)	5	5	अराजपत्रित वर्ग ३
			Total	5	5
<u>Non-Gazetted Class IV</u>					लिपिक
Peons	...	S-1 (15000-47600)/S-3 (16600-52400)	2	2	अराजपत्रित वर्ग ४
			Total	2	2
			Grand Total	9	9
<u>Chief Translator and Interpreter (O.S. Side + A. Side)</u>					एकूण
<u>Gazetted</u>					मुख्य अनुवादक व दुभाषी
Chief Translator and Interpreter	...	82200-211500	1	1	राजपत्रित
Dy. Chief Translator and Interpreter	...	82200-211500	1	1	मुख्य अनुवादक व दुभाषी
Assistant Chief Translator and Interpreter	...	82200-211500	1	1	उप-मुख्य अनुवादक व दुभाषी
Section Officer	...	56100-177500	5	1	सहायक मुख्य अनुवादक व दुभाषी
Senior Translator and Interpreter	...	56100-177500	7	7	कक्ष अधिकारी
			Total	15	15
			Grand Total	15	15
<u>Non-Gazetted Class III</u>					एकूण
Assistant Section Officer	...	38600-122800	7	7	अराजपत्रित वर्ग ३
Junior Translator and Interpreter	...	35400-112400	7	7	सहायक कक्ष अधिकारी
Clerks	...	19900-63200	7	7	कनिष्ठ अनुवादक व दुभाषी
			Total	21	21
			Grand Total	21	21
<u>Non-Gazetted Class IV</u>					एकूण
Naik	...	16600-52480	1	1	अराजपत्रित वर्ग ४
Peons	...	15000-47600	5	5	नाईक
			Total	6	6
			Grand Total	42	42
					शिपाई
					एकूण
					एकूण (सर्व मिलाऊन)

तक्ता-१३-चालू
TABLE-XIII-Contd.

1	2	3 2021-22	4 2022-23	5
Account Officer				लेखा अधिकारी
Gazetted				राजपत्रित
Account Officer (Judi.)	... 122700-180200	1	1	लेखा अधिकारी
Section Officer	... 67700-208700	1	1	कक्ष अधिकारी
Total		2	2	एकूण
Non-Gazetted Class III				अराजपत्रित वर्ग ३
Assistant S.O.	...S-14 (38600-122800)	1	1	कनिष्ठ अनुवादक व दुभाषी
Clerks	...S-8 (19900-63200)	4	4	लिपिक
Total		5	5	एकूण
Non-Gazetted Class IV				अराजपत्रित वर्ग ४
Peons	...S-3 (16600-52400)	2	2	शिपाई
Total		2	2	एकूण (सर्व मिल्डून)
High Court (O.S.)		9	9	एकूण बेरीज उच्च न्यायालय (मु.शा.)
Grand Total		9	9	

HIGH COURT (Appellate Side)**Gazetted --**

S.N.	Designation	Scale of Posts	Bombay	Nagpur	A'bad	Total	उच्च न्यायालय (अपील शाखा) राजपत्रित
Group - A							
1	Registrar General	Super time Pay Scale	01	0	0	1	महाप्रबंधक
2	Registrar J-5	144040-194660 pay equivalent to D.J.	10	02	02	14	प्रबंधक
3	Registrar (I.T.)	118500-214100	1	0	0	1	प्रबंधक
4	Dy. Registrar	122700-18200	24	05	05	34	उप प्रबंधक
5	Asst. Registrar	82200-211500	29	09	09	47	सहाय्यक प्रबंधक
6	Registrar/Principal Secretary to the Hon'ble Chief Justice	144840-194660 pay equivalent to D.J.	01	0	0	01	प्रबंधक / मा. मुख्य न्यायमूर्तीचे प्रधान सचिव
7	Addl. Registrar/Prin. Secretary to the Hon'ble Chief Justice	144840-194660 pay equivalent to D.J.	01	0	0	01	सहाय्यक प्रबंधक / मा. मुख्य न्यायमूर्तीचे प्रधान सचिव
8	Deputy Registrar (I.T.)	78800-209200	1	0	0	1	उप प्रबंधक
9	Assi. Registrar (I.T.)	67700-208700	2	1	1	4	सहाय्यक प्रबंधक
10	Secretary to the Hon'ble Chief Justice	122700-180200	01	0	0	01	मा. मुख्य न्यायमूर्तीचे सचिव
11	Senior Private Secretary	122700-180200	04	01	01	06	मुख्य खाजगी सचिव
12	Private Secretary to Hon'ble Judge	82200-211500	39	19	23	81	खाजगी सचिव
13	Chief Librarian	82200-211500	01	0	0	01	मुख्य ग्रंथपाल
14	Personal Assistant to the Hon'ble Judge	67700-208700	75	38	44	157	माननीय न्यायाधिशांचे स्वीयसहायक
15	Librarian	67700-208700	01	01	01	03	ग्रंथपाल
16	Assistant Director	67700-208700	01	0	0	01	सहाय्यक संचालक
17	Chief Translator & Interpreter	82200-211500	0	01	0	01	मुख्य अनुवादक व दुभाषी
18	Dy. Chief Translator	82200-211500	0	02	01	03	उप मुख्य अनुवादक
19	Protocol Officer cum Courtkeepers	82200-211500	0	01	01	2	राजशिष्टाचार अधिकारी व न्यायालय धारक
Total			192	80	88	360	एकूण
*	General Manager Contract Basis (Monthly)	76600	2	1	1	4	वरिष्ठ अधिक्षक

S.N.	Designation	Scale of Posts	Bombay	Nagpur	A'bad	Total	उच्च न्यायालय (अपील शाखा) राजपत्रित
Group - B							
18	Section Officer	S-20 : 56100-177500	172	45	69	286	
19	Hardware Engineer	S-23 : 67700-208700	02	01	01	4	
20	Software Engineer	41800-132300	02	01	01	4	
21	Senior Translator & Interpreter	41800-132300	0	06	01	07	
22	Administrative Officer (JOTI)	44900-142400	0	01	0	01	
23	Dy. Librarian	41800-132300	0	01	0	01	
Total			176	55	72	303	
Total A + B			--	--	--	--	

S.N.	Designation	Scale of Posts	Bombay	Nagpur	A'bad	Total	
Group - C							
1	Assistant	41800-132300	196	53	70	319	
2	Software Programmer	41800-132300	04	0	0	4	
3	Clerk	19900-63200	433	163	188	784	
4	Section Writer	19900-63200	10	26	0	36	
5	Senior Librarian Asst.	27100-69100	02	3	0	5	
6	Stenographer (H.G.)	41800-132300	23	5	5	33	
7	Stenographer (L.G.)	38600-122800	30	4	08	42	
8	Staff Car Driver	19900-63200	62	26	29	117	
9	Telex Operator	Nil	0	0	0	0	
10	Junior Translator & Interpreter	41800-132300	0	13	01	14	
11	Librarian (JOTI)	38600-122800	0	1	0	1	
12	Senior Assistant Librarian	41800-132300	0	1	0	1	
13	Assistant Librarian	29200-92300	0	1	0	1	
14	Typist	38600-122800	0	1	0	1	
Total			760	297	301	1358	

S.N.	Designation	Scale of Posts	Bombay	Nagpur	A'bad	Total	
Group - D							
1	Book Binder	19900-63200	11	5	10	26	
2	Filer	19900-63200	13	5	6	24	
3	Jamadar	19900-63200	1	0	0	1	
4	Additional Jamadar	19900-63200	1	0	0	1	
5	Havildar	19900-63200	5	1	5	11	
6	Naik	16600-52400	8	1	5	13	
7	Chobdar	19900-63200	86	41	49	173	

S.N.	Designation	Scale of Posts	Bombay	Nagpur	A'bad	Total
Group - D						
8	Officiating Chobdar	19900-63200	0	1	0	1
9	Peon	15000-47600	279	114	130	523
10	Library Attendant	19900-63200	6	2	0	8
11	Hamal	15000-47600	44	7	0	51
12	Farash	15000-47600	5	6	0	11
13	Assistant Head Book Binder	21700-69100	1	0	0	1
14	Senior Binder	19900-63200	1	0	0	1
15	Binder Boy	16600-52400	13	0	0	13
16	Roneo Peon	16600-52400	2	0	01	3
17	Watchmen	15000-47600	4	2	13	19
18	Cooks	15000-47600	3	2	4	9
19	Xerox Operator	16600-52400	2	2	2	6
20	Head Book Binder	21700-69100	1	0	0	1
21	Junior Binder	19900-63200	2	0	0	2
22	Sweeper	15000-47600	0	5	15	20
23	Head Mali	18000-56900	0	1	0	1
24	Pump Operator	19900-63200	0	1	0	1
25	Mali	16600-52400	0	3	2	5
26	Assistant Head Mali	18000-56900	0	1	0	1
27	Garden Mazadoor	15000-47600	0	8	0	8
28	Female Garden Mazadoor	16600-52400	0	1	0	1
29	Liftman	16600-52400	0	0	01	1
30	Senior Library Attendent	25500-81100	0	2	0	2
31	Night Watchman	15000-47600	0	1	0	1
32	Room Boy	15000-47600	0	4	0	4
33	Sweeper cum Hamal	--	0	3	0	3
Total			488	220	244	952
Total Group A,B,C,D			1616	652	705	2973

३. दिवाणी, सत्र आणि फौजदारी न्यायालये

(एक) प्रस्तावना

(अ) न्याय-दिवाणी आणि सत्र न्यायालय, मुंबई.-

मुंबई नगर दिवाणी आणि सत्र न्यायालय, या न्यायालयाची स्थापना बृहन्मुंबई क्षेत्राकरिता १९४८ साली झाली. हे न्यायालय दिवाणी आणि फौजदारी प्रकरणात न्यायदान प्रक्रियेचे कार्य करते. सदर न्यायालय, हे ज्या दाव्यातील विषयवस्तूचे मूल्य रु. १०,०००/- पेक्षा जास्त पण रु. १,००,००,०००/- पर्यंत आहे अशा अधिकार घोषणेचा वाद (डिक्लेरेटरी सूटस्) समरी सूटस् आणि व्यावसायिक कमर्शियल केसेस अशा प्रकरणांची सुनावणी करून निर्णय देते. नोटीस ऑफ मोशन, सार्वजनिक जागेतून निष्कासन अधिनियम (पब्लिक प्रिमायसेस एव्हीक्शन ॲक्ट) तसेच महानगरपालिका अधिनियम व इतर अधिनियमांतर्गत किरकोळ अर्जावर सुनावणी करून निर्णय देते. शासनाने मुंबई शहर दिवाणी न्यायालय (सुधारणा) अधिनियम, २०१२ (Mah-XXV of 2012) आणि विधि व न्याय विभागाच्या शासन अधिसूचना क्रमांक सीसीएस-२९११/सीआर-५८/कार्यासन क्र. १९, दिनांक २८ ऑगस्ट २०१२ अन्वये रुपये दहा हजार पेक्षा जास्त पण रुपये एक कोटी पर्यंत असलेल्या आर्थिक मूल्यांचे दिवाणी दाव्यांमध्ये न्यायप्रदान करण्याचे अधिकार या न्यायालयाला दिले आहेत व उक्त अधिनियमाची कलमे १,२,३,५,६ आणि ७ अंमलात आणण्यासाठी दिनांक १ सप्टेंबर २०१२ तसेच उक्त अधिनियमाचे कलम ४ अंमलात आणण्यासाठी दिनांक १ ऑक्टोबर २०१२ पासून सुरुवात करण्यात आली आहे.

फौजदारी शाखेत सत्र न्यायालय हे महानगर दंडाधिकारी यांच्याकडून न्यायचौकशी करीता पाठविलेल्या प्रकरणात न्यायचौकशी करून निर्णय देते तसेच भ्रष्टाचार प्रकरणात देखील सुनावणी करते. १ एप्रिल १९७४ पासून सत्र न्यायालयास बृहन्मुंबई मधील महानगर दंडाधिकार्यांनी संपरीक्षण केलेल्या प्रकरणांमधील फौजदारी अपिले आणि पुनरिक्षण अर्ज व त्यातील जामिन अर्जावर सुनावणी करण्याचे अधिकारही देण्यात आले आहेत. तसेच हे न्यायालय जामीन अर्ज, विशेष न्यायालय जसे सी. बी. आय., ए. सी. बी., इलेक्ट्रीसीटी, एस.सी.एस.टी., पॉक्सो, एन.डी.पी.एस., मोक्का, एम.पी.आय.डी., पी.एल. एम.ए. इ. डी., टाडा, पोटा, एन. आय. ए., से.बी. भ्रष्टाचार या कायद्यांतर्गत दाखल केलेल्या प्रकरणांमध्ये सुनावणी करून निकाल देण्याचे काम करते.

सदर न्यायालयात दोन प्रधान न्यायाधीश आणि दोन अतिरिक्त प्रधान न्यायाधीशांसह न्यायाधीशांची ८२ मंजूर पदे व विधि व न्याय विभाग, मंत्रालय यांच्या शासन निर्णय क्रमांक: विशेष १३१६/१३३/प्र.क्र.१४/का-नऊ, दिनांक १३ सप्टेंबर, २०१९ अन्वये १६ न्यायाधीशांच्या पदनिर्मितीस दिलेल्या मान्यतेनुसार न्यायाधीशांची एकूण ९८ मंजूर पदे आहेत. मा. पंतप्रधान यांनी सूचित केल्यानुसार केंद्रीय गुन्हे अन्वेषण यांनी दाखल केलेली प्रकरणे चालविण्यासाठी ४ विशेष न्यायालयांच्या न्यायाधीशांचाही समावेश आहे.

मुंबई हे प्रधान वाणिज्य व औद्योगिक शहर असल्यामुळे या न्यायालयातील विवाद निरनिराळ्या प्रकारचे असतात आणि या न्यायालयात असलेल्या प्रचंड कार्यभारावरून विवादांची बेसुमार वाढ दिसून येते. शासनाने मा. उच्च न्यायालय, मुंबई यांच्याशी विचारविनिमय करून शासन अधिसूचना, विधि व न्याय विभाग क्र. संकिर्ण १२०७/५/सीआर.-३/का-११ दि. २० फेब्रुवारी २००७ अन्वये दि. १९ सप्टेंबर २००७ पासून दिंडोशी येथे गोरेगाव, मालाड, कांदिवली, बोरीवली, व दहिसर या क्षेत्राचा समावेश असलेल्या

विभागाकरिता नगर दिवाणी व सत्र न्यायालय, मुंबई (बोरीवली विभाग), गोरेगाव येथे दिंडोशी शाखा स्थापन केली आहे. शासनाने मुंबई येथील उच्च न्यायालयाशी विचार विनिमय करून दि. ३० सप्टेंबर २०१५ रोजी अधिसूचनेद्वारे अंधेरी परीसर व अंधेरी येथील पोलीस ठाणी आणि संलेख अधिनियमाच्या कलम १३८ अन्वये उद्भवणारी प्रकरणे बोरीवली सत्र विभागात समाविष्ट केलेली आहेत आणि उक्त क्षेत्रात उद्भवणाऱ्या प्रकरणांची न्यायचौकशी, दिंडोशी (गोरेगाव) येथील सत्र न्यायालयात करण्यात येते. दिंडोशी येथील अपर सत्र न्यायाधीश हे त्यांच्या प्रमुखपदी असून आणि त्यांची अधिकारीता ही, अंधेरी येथील अपर मुख्य महानगर दंडाधिकारी व महानगर दंडाधिकारी यांच्या न्यायालयांशी देखील समव्यापी आहे. तसेच, सत्र न्यायाधीश, बृहन्मुंबई हे उक्त विभागासाठी सत्र न्यायाधीश असून त्यांना बोरीवली सत्र विभागाची अधिकारीता आहे आणि त्यांना उक्त सत्र विभागाकडील प्रकरणे काढून स्वतःकडे घेण्याचे किंवा सक्षम अधिकारीता असलेल्या इतर कोणत्याही न्यायालयाकडे किंवा त्यास योग्य वाटेल असे कोणतेही प्रकरण गोरेगाव, दिंडोशी येथील अपर सत्र न्यायाधीशाकडे अभिहस्तांकित करण्याचे अधिकार प्रदान केलेले आहेत.

१४ व्या वित्त आयोगाच्या शिफारशीनुसार विधी व न्याय विभाग मंत्रालय यांच्या शासन निर्णय क्रमांक : जगन्या १४१६/प्र.क्र.२०४/का-९, १८ ऑगस्ट, २०१७ अन्वये नगर दिवाणी व सत्र न्यायालय, दिंडोशी मुंबई येथे १ जलदगती न्यायालय स्थापन करण्याकरीता व त्याकरीता एकूण ६ पदनिर्मितीच्या प्रस्तावास मान्यता दिलेली आहे. सन २००७ मध्ये दिंडोशी येथे मुलतः १२ न्यायालये होती.

मा. उच्च न्यायालय, मुंबई यांचे आदेशानुसार या न्यायालयांत दि. १ ऑक्टोबर, २०११ पासून दिवाणी दाव्यांतील पक्षकारांकरिता मध्यस्थी केंद्र (Mediation Center) स्थापन करण्यात आले असून ते पूर्णपणे कार्यरत आहे. तसेच या न्यायालयातील आवारात १४ डिसेंबर, २०२० पासून ई-सेवा केंद्राची मोफत सेवा सुरु करण्यात आली आहे. या ई-सेवा केंद्रामध्ये खटल्याची स्थिती, सुनावणीची तारीख, ई-फायलिंग कागदपत्र स्कॅन करणे, ई-स्टॅम्प पेपर, ई-पोर्ट सर्विस ॲप, ई-पेमेंट संबंधीत कार्य, साक्षांकित प्रत व इतर प्रतीसाठी ऑनलाईन अर्ज स्विकारणे, विनामुल्य कायदेशीर सेवा यासंबंधीत मार्गदर्शन इत्यादी कामे केली जातात. पक्षकार किंवा वकिलांना ईलेक्ट्रॉनिक माध्यमाद्वारे न्यायालयीन आदेश व निर्णय यांची सॉफ्टकॉपी पुरविली जाते.

नगर दिवाणी व सत्र न्यायालयाच्या फोर्ट, मुंबई येथील मुख्य शाखेत अतिरिक्त न्यायालये स्थापन करण्यासाठी, मुख्य न्यायालयातील काही विभाग हे हुतात्मा चौक, फ्लोरा फाउंटन, मुंबई येथील एम.टी.एन.एल. इमारतीतील सहाव्या मजल्यावरील जागा भाडेतत्वावर घेऊन स्थलांतरीत करण्यात आलेले आहेत.

न्याय विभाग, विधि व न्याय विभाग, मंत्रालय, भारत सरकार यांचे दिनांक ५ सप्टेंबर, २०१९ चे पत्र व उच्च न्यायालयाच्या दिनांक ११ नोव्हेंबर, २०१९ च्या पत्रानुसार खटल्यांचा त्वरीत निकाल काढण्यासाठी नगर दिवाणी व सत्र न्यायालय, मुंबई, (मुख्य शाखा) करीता १ जलदगती न्यायालय हे मुख्यालयामध्ये व १४ विशेष जलदगती न्यायालये, व नगर दिवाणी व सत्र न्यायालय, बोरीवली विभाग, (दिंडोशी शाखा) करीता ११ विशेष जलदगती न्यायालये, अशी एकूण २६ जलदगती न्यायालये स्थापन करण्याची मान्यता मिळाली आहे. सदर विशेष जलदगती न्यायालयांकरिता

Standard Norms प्रमाणे एका पॉक्सो न्यायालयाकरिता ७ कर्मचारी असे एकूण १८२ पदे बाह्यस्त्रोत्रयंत्रणे प्रमाणे भरण्याबाबत उपरोक्त उच्च न्यायालयाच्या पत्रानुसार सुचना प्राप्त झालेल्या आहेत.

प्रलंबित प्रकरणे त्वरीत निकालात काढण्यासाठी विशेष अनुदानांतर्गत शिवडी येथील जलदगती सत्र न्यायालय दिनांक १७ ऑक्टोबर, २००३ पासून सुरु झाले आहे. सदर न्यायालयाचे कामकाज ज्या इमारतीमधून चालविले जात होते ती इमारत महानगर दंडाधिकारी न्यायालय, माझगांव साठी रिक्त केल्यामुळे सध्या जलदगती सत्र न्यायालय व सर्व विभाग शिवडी ऐवजी मुंबई नगर दिवाणी आणि सत्र न्यायालय, जुने सचिवालय आवार, फोर्ट, मुंबई येथे कार्यरत आहेत.

प्रधान न्यायाधीश या न्यायालयाचे प्रशासकीय प्रमुख असून एक प्रबंधक (दिवाणी), तीन अप्पर प्रबंधक (दिवाणी), दोन प्रबंधक (सत्र), दोन अप्पर प्रबंधक (सत्र), सात उपप्रबंधक ही राजपत्रित अधिकारी पदे या कार्यालयाची प्रशासकीय बाजू सांभाळण्यासाठी मंजूर केलेली आहेत. या न्यायालयातील प्रबंधकांना मुंबई नगर दिवाणी न्यायालय अधिनियम, १९४८ च्या कलम ८(२) अन्वये अधिकार प्रदान करण्यात आलेले आहेत.

(ब) मुफसिल क्षेत्रातील दिवाणी आणि सत्र न्यायालय हे जिल्हा व सत्र न्यायालय म्हणून ओळखले जाते.

(एक) प्रमुख जिल्हा न्यायाधीशांच्या न्यायालयाशिवाय इतर न्यायालये म्हणजेच जिल्हा न्यायाधीश आणि वरिष्ठ व कनिष्ठ स्तर दिवाणी न्यायाधीश आणि मुख्य न्यायदंडाधिकारी यांची न्यायालये जिल्ह्याच्या ठिकाणी असतात. जिल्हा न्यायाधीशांची न्यायालये ही जिल्ह्याच्या मुख्यालय शहरात असतात. तसेच काही तालुक्यांच्या ठिकाणी असतात, दिवाणी न्यायाधीश, वरिष्ठ स्तर व मुख्य न्यायदंडाधिकारी यांची न्यायालय सुध्दा त्याप्रमाणे असतात. प्रमुख जिल्हा न्यायाधीश हे जिल्हा न्यायाधीश दोन्ही स्तरांचे दिवाणी न्यायाधीश आणि मुख्य न्यायदंडाधिकारी यांच्या न्यायालयांवरील देखरेख करतात.

(दोन) एकूण २८० पदे सामायिक संवर्गातील जिल्हा न्यायाधीशांची आहेत. त्यापैकी ५३ पदे निवडश्रेणी जिल्हा न्यायाधीश पदांत परिवर्तित केली आहेत. सध्या ५०२ पदे दिवाणी न्यायाधीश, (वरिष्ठ स्तर) आणि मुख्य न्यायदंडाधिकारी या संयुक्त संवर्गातील आहेत १११८ पदे ही दिवाणी न्यायाधीश (कनिष्ठ स्तर) आणि न्यायदंडाधिकारी मुफसल अधिकारिते अंतर्गत आहेत.

(तीन) जिल्हा न्यायाधीशांना दोन प्रकारच्या अधिकारितेचा म्हणजे (१) मूळ आणि (२) अपिलीय अधिकारितेचा वापर करण्याचा अधिकार आहे. जिल्हा न्यायालय हे जिल्ह्यातील मूळ दिवाणी अधिकारितेचे मुख्य न्यायालय आहे. तसेच सदर न्यायालय हे अपिल न्यायालय सुध्दा आहे.

(चार) जिल्हा न्यायाधीश हे मूळ प्रकरणांमध्ये सुनावणी करतात. जिल्हा न्यायाधीशांना अमर्याद आर्थिक अधिकारिता आहे. दिवाणी न्यायाधीश, कनिष्ठ स्तर यांना रु. २५,००० पर्यंत रकमेच्या दाव्यांत सुनावणी करण्याचे अधिकार आहेत, तर वरिष्ठ स्तर न्यायाधीशांना कोणत्याही मर्यादपर्यंतच्या रकमेच्या दाव्यांत सुनावणी करण्याचे अधिकार आहेत.

(पाच) जिल्हा न्यायाधीश हे त्या-त्या जिल्ह्याचे सत्र न्यायाधीश असतात आणि त्यानुसार ते फौजदारी प्रकरणांमध्ये सुनावणी सुध्दा करतात. या कामात त्यांना अतिरिक्त सत्र न्यायाधीश, ज्यांना सत्र न्यायालयाचे सुध्दा अधिकार प्राप्त आहेत, त्यांचे सहाय्य लाभते ते जिल्ह्यातील सर्वोच्च न्यायिक प्राधिकारी असतात. सत्र न्यायाधीश हे दंडाधिकार्यांना प्राथमिक चौकशी केल्यानंतर त्यांच्याकडे म्हणजेच सत्र न्यायाधीशांकडे पाठविलेले

खटले चालवितात आणि दुय्यम दंडाधिकार्यांनी दिलेल्या निर्णयाविरुद्ध केलेल्या अपिलात सुध्दा सुनावणी करतात.

(सहा) सत्र न्यायाधीश किंवा अतिरिक्त सत्र न्यायाधीश हे कायद्याच्या अंतर्गत प्राधिकृत केलेली कोणतीही शिक्षा देऊ शकतात, परंतु अशा न्यायाधीशांनी दिलेली फाशीची शिक्षा ही उच्च न्यायालयाने कायम करण्याअधिन असते.

(सात) सहाय्यक सत्र न्यायाधीश हे फाशीची शिक्षा किंवा जन्मठेपेची शिक्षा किंवा दहा वर्षावरील कैदेची शिक्षा सोडून अन्य कोणतीही शिक्षा, जी कायदांतर्गत, प्राधिकृत आहे देऊ शकतात.

(आठ) मुख्य न्यायदंडाधिकारी हे फाशीची शिक्षा किंवा जन्मठेपे किंवा सात वर्षापेक्षा जास्त कैदेची शिक्षा सोडून अन्य कोणतीही शिक्षा, जी कायदांतर्गत प्राधिकृत आहे, देऊ शकतात.

(नऊ) महाराष्ट्र राज्यात न्यायपालिका ही शासनांगापासून विभक्त केली आहे परिणामतः आता फौजदारी न्यायालये ही उच्च न्यायालयाच्या अधीन आहेत. १ एप्रिल १९७४ पासून भारत सरकारने नवीन फौजदारी प्रक्रिया संहिता, १९७३ अंमलात आणली, त्या संहितेच्या कलम १२ अंतर्गत प्रत्येक जिल्ह्यात मुख्य न्यायदंडाधिकारी नियुक्त करणे आवश्यक आहे. कलम १२ च्या तरतुदीच्या अंमलबजावणीकरिता राज्य शासनाने उच्च न्यायालयाच्या शिफारशीवरून मुख्य न्याय दंडाधिकार्यांची २९ पदे निर्माण केली व त्यापैकी प्रत्येक जिल्ह्यात एक आणि अतिरिक्त मुख्य न्यायदंडाधिकार्यांची दोन पदे, प्रत्येकी एक पुणे आणि नागपूर जिल्ह्यांकरिता निर्माण केली आहेत. ही पदे दिवाणी न्यायाधीश, वरिष्ठ स्तर या पदास समकक्ष समजली गेली आहेत.

(क) जलदगती न्यायालये.-११ व्या वित्त आयोगाच्या शिफारशीनुसार राज्यात १८७ जलदगती न्यायालयांपैकी १०० न्यायालयांना राज्य शासनाकडून वेळोवेळी मुदतवाढ देण्यात आली आहे. दि. ०१.०४.२०२२ रोजीच्या शासन निर्णयाद्वारे सदर १०० जलदगती न्यायालयांना १ एप्रिल २०२२ ते ३१ मार्च २०२७ या पाच वर्षासाठी मुदतवाढ देण्यात आली आहे. सद्यस्थितीत १०० जलदगती न्यायालयांपैकी ८८ जलदगती न्यायालये कार्यरत असून, या न्यायालयांकडून दि. ०१.०१.२०२२ ते दि. ३१.१२.२०२२ या कालावधीदरम्यान ३१९६८ (दिवाणी आणि फौजदारी) खटले निकाली काढण्यात आले आहे.

१४ व्या वित्त आयोगाच्या शिफारशीनुसार, राज्यात २४ जलदगती न्यायालये स्थापन करण्यात आली आहे. सद्यस्थितीत त्यापैकी २३ जलदगती न्यायालये कार्यरत असून, सदर न्यायालयांकडून दि. ०१.०१.२०२२ ते दि. ३१.१२.२०२२ या कालावधीदरम्यान ८६१५ (दिवाणी आणि फौजदारी) खटले निकाली काढण्यात आले आहेत.

“राष्ट्रीय महिला सुरक्षा अभियान” अंतर्गत केंद्र पुरस्कृत योजनेनुसार बलात्कार व पॉक्सो कायदांतर्गत प्रलंबित प्रकरणे त्वरेने निकाली काढण्याकरिता राज्यात १३८ विशेष जलदगती न्यायालये स्थापन करण्यात मान्यता देण्यात आली आहे. यामध्ये ३० अनन्य पॉक्सो न्यायालये आणि १०८ विशेष जलदगती न्यायालयांचा समावेश आहे. सद्यस्थितीत त्यापैकी १८ अनन्य पॉक्सो न्यायालये कार्यरत असून, सदर न्यायालयांकडून दि. ०१.०१.२०२२ ते दि. ३१.१२.२०२२ या कालावधीदरम्यान १६२९ फौजदारी खटले निकाली काढण्यात आले आहेत. तसेच, बलात्कार व पॉक्सो कायदांतर्गत प्रलंबित प्रकरणे त्वरेने निकाली काढण्याकरिता १८ विशेष जलदगती न्यायालये कार्यरत असून, सदर न्यायालयांकडून दि. ०१.०१.२०२२ ते दि. ३१.१२.२०२२ या कालावधीदरम्यान बलात्काराचे २३२ खटले व पॉक्सो कायदांतर्गत १११३ खटले निकाली काढण्यात आले आहेत.

कौटुंबिक न्यायालये

प्रस्तावना :-

कौटुंबिक न्यायालये अधिनियम, १९८४ च्या कलम ३ नुसार राज्य शासनास मा. उच्च न्यायालयाच्या सहमतीने १० लक्ष किंवा अधिक लोकसंख्या असलेल्या शहरी/नागरी प्रदेशाकरीता कौटुंबिक न्यायालये स्थान करता येते, यानुसार, मा. उच्च न्यायालय, मुंबई यांचेकडून वेळोवेळी प्राप्त प्रस्तावांनुसार, सन १९८९ पासून राज्यात विविध ठिकाणी कौटुंबिक न्यायालये स्थापन करण्यात आली आहेत. सद्यस्थितीत राज्यात मुंबई - ७, पुणे -५, नागपूर -४, औरंगाबाद - २, ठाणे -२, अमरावती, अकोला, नाशिक, सोलापूर, कोल्हापूर, नांदेड, लातूर, उस्मानाबाद, बीड, जालना, परभणी, सांगली, रायगड-अलिबाग, जळगाव, यवतमाळ, अहमदगगर, सातारा,

धुळे, बुलढाणा, भंडारा व बेलापूर (नवी मुंबई) येथे प्रत्येकी १ याप्रमाणे २६ ठिकाणी एकूण ४१ कौटुंबिक न्यायालये स्थापन करण्यास मान्यता देण्यात आली आहे.

कौटुंबिक न्यायालय अधिनियम १९८४ मधील तरतुदीनुसार सदर न्यायालयांमध्ये कौटुंबिक वाद, मुलांच्या ताब्याबाबतची प्रकरणे, पति-पत्नी मधील जागे संबंधीचे वाद, खावटी, पोटगी इ. संबंधी प्रकरणे हाताळली जातात.

तक्ता - १

TABLE-I

(दोन) वित्तीय आवश्यकता
(II) Financial Requirements

तक्ता - १
TABLE-I

(रुपये हजारत)
(Rs. in thousands)

विवरण	प्रत्यक्ष रकमा २०२०-२०२१ Actual 2020-2021		अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२१-२०२२ Budget Estimates 2021-2022		सुधारित अंदाज, २०२१-२०२२ Revised Estimates 2021-2022		अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२२-२०२३ Budget Estimates 2022-2023	
	1	2	3	4	5			
(अ) कार्याचे वर्गीकरण								
दिवानी व सत्र न्यायालये	...	--	--	--	--	(A)-Activity Classification:		
एकूण (अ)	...	--	--	--	--	Civil Sessions and Criminal Courts		
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण								
(१०५) एक मुंबई शहर दिवाणी व सत्र न्यायाधीश (२०१४ ०९६३)	...	769291	995000	995000	1094500	(B) Objectwise Classification		
वेतन	...	6	100	100	100	... (105) Mumbai City Civil and		
अतिकालीन भत्ता	...	1298	1890	1890	1985	Session Judge (2040163)		
देशातर्गत प्रवास खर्च	...	21914	17500	23900	27500	Salaries		
कार्यालयीन खर्च	...	12248	11500	1452	15500	O. T.		
दुरध्वनी बीज व पाणी शुल्क	...	100	250	162	100	Travel Expenses		
व्यावसायिक सेवा	...	0	1	1	1	Office Expenses		
पेट्रोल तेल वगण	...	63069	156696	67996	71430	Tel. Elect. Charges		
भाडे, पट्टी व कर	...	891	1250	1250	1500	Professional Service		
संगणकावरील खर्च	...	8336	12953	10453	12953	Petrol, Oil, Vangan.		
कंत्राटी सेवा	...	25489	35684	29284	29254	Rent, Rates and Taxes		
लहान बांधकामे	...	0	0	0	2.5	Computer Expenses		
प्रकाशने	...	902642	1232824	1144037	1254848	Contractual Services		
एकूण (१)	...	376944	458330	558330	685663	Minor Work		
(१०५) (०१) कौटुंबिक न्यायालये (२०१४ ०३४९)	...	186	299	299	314	Publications		
वेतन	...	0	5	5	5	... Total-- (i)		
अतिकालीन भत्ता	...	544	2481	2481	4000	(105)(01)(02) Family		
मजुरी	...	8284	12500	10410	20500	Courts (20140341)		
प्रवास खर्च	...	13920	6200	12497	15000	Salaries		
कार्यालयीन खर्च	...	5380	8500	5782	13900	Overtime		
दुरध्वनी बीज व पाणी शुल्क	...	478	708	708	743	Wages		
भाडे पट्टी व कर	...	6173	5062	7062	7062	Travel Expenses		
संगणकावरील खर्च	...	0	1	1	1	Office Expenses		
कंत्राटी सेवा	...	0	1	1	1	Tel. Elect. Charges		
व्यावसायिक सेवा	...	646	1	43026	1	Rent, Rates and Taxes		
लहान बांधकामे	...	412555	494088	640602	747190	Computer Expenses		
एकूण (२)	...	412555	494088	640602	747190	Contractual Services		
...	Publication		
...	Professional Service		
...	Minor Work		
...	Total-- (1) (2)		

(१०५) (दोन) जिल्हा दिवाणी व सत्र न्यायाधीश (२०१४ ०१७२)		... (105) (2) District and Sessions Judge (2014-0172).	
वेतन	13198948	19872612	18733520
अतिकालिन भत्ता	5503	10772	13465
मजुरी	2149	3324	1864
दुरुव्दनी वीज व पाणी शुल्क	310028	381000	154428
प्रवास खर्च	45338	121485	144980
कार्यालयील खर्च	277329	512057	412877
कात्राटी सेवा	198648	295592	225720
व्यावसायिक सेवा	1347	4318	5080
भाडे, पट्टी व कर	86839	86623	55360
प्रकाशन	28	420	600
सहाय्यक अनुदाने	371	347	495
संगणकावरील खर्च	3676	10827	7419
लहान बांधकामे	8388	287885	1
जाहिरात व प्रसिध्दी	0	11	15
पेट्रोल तेल व वंगण	50	1	1
एकूण (२) दत्तमत	14138642	21587274	19755825
...	...	24142283	...
एकूण (२) दत्तमत	14138642	21587274	19755825
(०२)(०२) ग्राम न्यायालय अधिनियम, २००८		... (02)(02) Establishment of Gram	
अंगमगत ग्राम न्यायालयाची स्थापना (२०१४ ०८७७)		Nyalalays as per Gram Nyayalays Act, 2008. (2014 0477)	
वेतन	41624	69625	69625
अतिकालीक भत्ता	0	48	48
मजुरी	0	59	59
दुरुव्दनी, वीज व पाणी शुल्क	134	580	580
सहाय्यक अनुदाने	0	72896	0
कंत्राटी सेवा	0	1	0
देशांगमगत प्रवास खर्च	11	706	1040
कार्यालयील खर्च	1957	7220	8890
भाडे, पट्टी व कर	243	323	720
प्रकाशन	0	10	10
संगणक खर्च	189	524	779
जाहिरात व प्रसिध्दी	0	200	200
व्यावसायिक खर्च	0	66	101
एकूण (५)	44158	152258	82053
...	...	288866	...
एकूण (५)	44158	152258	82053
(१०५) (पाच) न्यायिक अधिकारी प्रशिक्षण संस्था (२०१४ ०२०७)		... (105) (5) Judicial Officers Training Institute (2014-0207).	
वेतन	26561	60000	60000
कार्यालयील खर्च	7585	27012	32325
प्रवास खर्च	64	783	1118
टेलीफोन खर्च	6767	9000	10000
भाडे, पट्टी व कर	1297	676	800
संगणकावरील खर्च	0	144	206
इतर प्रशासकीय खर्च	0	1	1
लहान बांधकामे	8600	2313	1
व्यावसायिक सेवा	0	1	1
अतिकालिक भत्ता	160	255	255
कंत्राटी सेवा	8515	7000	7000
प्रकाशन	36	35	50
एकूण (५)	59585	107220	111757
...	...	133441	...
एकूण (५)	59585	107220	111757

तक्ता - १-चालू
TABLE-I-Contd.

1	2	3	4	5
(०६) केंद्रीय गुन्हे अन्वेषण विशेष न्यायालय				(06) Central Bureau of Investigation
(०६)(०१) केंद्रीय गुन्हे अन्वेषण (सी.बी.आय.) विशेष न्यायालय (२०१४ ०४६८)				(06)(01) Central Bureau of Investigation (CBI) Special Court (20140468)
वेतन	43023	72500	72500	... Salaries
कंत्राटी सेवा	688	800	800	... Contractual services
दूरध्वनी, वीज व पाणी शुल्क	139	305	305	... Tele., Ele., & Water Charges
लहान बांधकामे	0	0	0	... Minor work
देशातर्गत प्रवास खर्च	91	800	800	... Domestic Travel Expenses
कार्यालयीन खर्च	1471	2590	2590	... Office Expense
भाडे, पट्टी व कर	0	0	0	... Rent, Rates and Taxes
प्रकाशने	0	0	0	... Publication
संगणक खर्च	428	2705	2705	... Computer Expenses
व्यावसायिक सेवा	52	300	300	... Professional Services
एकूण (क)	4592	8000	8000	Total
(१०८) फौजदारी न्यायालये (२०१४ ०२४३)				(108) Criminal Courts (2014-0243)
वेतन	819328	1188756	1188756	... Salaries
मजुरी	0	33	1	... Wages
अतिआकालीक भत्ता	112	345	241	... O. T.
दूरध्वनी वीज व पाणी शुल्क	2225	5000	3874	... Telephone Charges
कंत्राटी सेवा	74	1210	1089	... Contractual Services
प्रवास खर्च	1329	5553	3887	... Travel Expenses
कार्यालयीन खर्च	8466	11840	26840	... Office Expense
भाडे, पट्टी व कर	356	1000	900	... Rent, Rates and Taxes
लहान बांधकामे	0	1	1	... Minor work
संगणक	62	344	241	... Computer
व्यावसायिक व विशेष सेवाबद्दल प्रदाने	56	1254	253	... Professional Services
प्रकाशने	0	0	0	... Publication
एकूण (ङ)	832008	1215336	1226083	Total (vi)
एकूण (ब)	16435482	22971883	24937474	Total (B)

तक्ता-२
TABLE-II

(तीन) कार्यक्रम कार्यभाराचा सारांश व आर्थिक गरजांचे स्पष्टीकरण :-

खालील तक्ता नगर दिवाणी व सत्र न्यायालय, बृहन्मुंबई यांनी त्या त्या वर्षी केलेले काम दर्शविते.

(III) Programme Work Load Summary and Explanation of Financial Requirement :-

The Following table indicates the work done by the City Civil and Session Court, Greater Mumbai.

वर्ष	न्यायाधीशांची मंजूर पदे	नेहमीच्या कामाबाहेर इतर काम सोपविले न्यायाधीशांची संख्या	फक्त न्यायालयाचे काम सोपविले आहे न्यायाधीशांची संख्या	कामाचे दिवस	Year
1	2	3	4	5	6
	Sanctioned Judges Strength	No. of Judges entrusted with outside their normal duties	No. of Judges entrusted with court work only	No. of working days	
२०१९	...	82	17	235	2019
२०२०	...	98	14	235	2020
२०२१	...	98	08	235	2021

तक्ता-२/ TABLE-II Contd.

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षांभो प्रलंबित असलेली प्रकरणे			नवीन दाखल केलेली प्रकरणे			एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे			Name of Cases
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
१ मूळ प्रकरणे																
(अ) मुख्य दिवाणी प्रकरणे	...	7886	7959	8097	120	220	141	8012	8179	8238	46	82	83	7966	8097	8155
(ब) फौजदारी	...	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
एकूण (१)	...	7886	7959	8097	120	220	141	8012	8179	8238	46	82	83	7966	8097	8155
२ किरकोळ प्रकरणे																
(अ) दिवाणी प्रकरणे	...	44	48	43	6	4	19	50	52	62	2	9	2	48	43	60
(ब) फौजदारी	...	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
एकूण (२)	...	44	48	43	6	4	19	50	52	62	2	9	2	48	43	60
एकूण (१ + २)	...	7930	8007	8140	126	224	160	8062	8231	8300	48	91	85	8014	8140	8215

(1) Main Cases

(a) Civil

(b) Criminal

Total (1)

(2) Miscellaneous Cases

(a) Civil

(b) Criminal

Total (2)

Total (1+2)

तक्ता - २
TABLE --II

खालील तक्ता कौटुंबिक न्यायालयानी त्या त्या वर्षामध्ये केलेल्या कामाची आकडेवारी आणि तक्ता २ च्या अखेरस प्रलंबित असलेली प्रकरणे वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे एकूण प्रकरणे वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे वर्षाच्या अखेरस प्रलंबित असलेली प्रकरणे

प्रकरणेचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे		वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे				एकूण प्रकरणे				वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे				वर्षाच्या अखेरस प्रलंबित असलेली प्रकरणे				Nature of Cases
	2020	2021	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16				
(१) कौटुंबिक न्यायालय जिल्हा : अहमदनगर																			
फौजदारी प्रकरणे	...	290	301	671	63	498	211	353	799	882	52	128	144	301	671	688	...	Criminal Cases	
दिवानी प्रकरणे	...	461	534	1072	284	960	787	754	1494	1859	211	422	802	543	1072	1057	...	Civil Cases	
एकूण	...	751	835	1743	347	1458	998	1107	2293	2741	263	550	946	844	1743	1745	...	Total	
(२) कौटुंबिक न्यायालय जिल्हा : अकोला																			
फौजदारी प्रकरणे	...	459	528	754	141	442	276	600	970	1030	72	216	243	528	754	787	...	Criminal Cases	
दिवानी प्रकरणे	...	480	626	873	344	663	729	824	1289	1602	198	417	624	626	872	978	...	Civil Cases	
एकूण	...	939	1154	1627	485	1105	1005	1424	2259	2632	270	633	867	1154	1626	1765	...	Total	
(३) कौटुंबिक न्यायालय जिल्हा : अमरावती																			
फौजदारी प्रकरणे	...	299	344	441	90	154	167	389	498	608	45	57	166	344	441	442	...	Criminal Cases	
दिवानी प्रकरणे	...	730	892	1281	392	832	812	1122	1724	2093	230	443	738	892	1281	1355	...	Civil Cases	
एकूण	...	1029	1236	1722	482	986	979	1511	2222	2701	275	500	904	1236	1722	1797	...	Total	
(४) कौटुंबिक न्यायालय जिल्हा : औरंगाबाद																			
फौजदारी प्रकरणे	...	952	1044	846	916	601	643	1868	1645	1543	824	749	578	1044	896	965	...	Criminal Cases	
दिवानी प्रकरणे	...	1265	1531	1426	1480	1209	1258	2745	2740	2684	1214	1314	1260	1531	1426	1424	...	Civil Cases	
एकूण	...	2217	2575	2322	2396	1810	1905	4613	4385	4227	2038	2063	1838	2575	2322	2389	...	Total	

तक्ता - २ चालू
Table --II -Contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
(१२)	कौटुंबिक न्यायालय जिल्हा : कोल्हापूर
	फौजदारी प्रकरणे	202	199	389	48	251	135	250	450	524	51	61	119	199	389
	दिवाणी प्रकरणे	504	582	1149	315	972	896	819	1554	2045	237	405	749	582	1149
	एकूण	706	781	1538	363	1223	1631	1069	2004	2569	288	466	868	781	1538
(१३)	कौटुंबिक न्यायालय जिल्हा : नागपूर
	फौजदारी प्रकरणे	2761	3005	3233	608	979	1158	3369	3984	4391	364	751	1288	3005	3233
	दिवाणी प्रकरणे	4543	4990	5595	1737	2930	3202	6280	7920	8797	1290	2325	3449	4990	5595
	एकूण	7304	7995	8828	2345	3909	4360	9649	11904	13188	1654	3076	4737	7995	8828
(१४)	कौटुंबिक न्यायालय जिल्हा : नांदेड
	फौजदारी प्रकरणे	543	650	941	214	489	282	757	1139	1273	107	148	292	650	991
	दिवाणी प्रकरणे	481	591	950	332	617	498	813	1208	1448	222	258	441	591	950
	एकूण	1024	1241	1941	546	1106	780	1570	2347	2721	329	406	733	1241	1941
(१५)	कौटुंबिक न्यायालय जिल्हा : नाशिक
	फौजदारी प्रकरणे	1201	1365	1464	286	348	426	1487	1713	1890	122	249	412	1365	1464
	दिवाणी प्रकरणे	2364	2907	3217	1232	1613	1883	3596	4520	5100	689	1303	1821	2907	3217
	एकूण	3565	4272	4681	1518	1961	2309	5083	6233	6990	811	1552	2233	4272	4681
(१६)	कौटुंबिक न्यायालय जिल्हा : उस्मानाबाद
	फौजदारी प्रकरणे	33	38	175	13	153	70	46	191	245	8	16	120	38	175
	दिवाणी प्रकरणे	69	84	352	49	311	293	118	395	605	34	43	339	84	352
	एकूण	102	122	527	62	464	323	218	164	850	42	59	459	122	527
२.	कौटुंबिक दुय्यम न्यायालये जिल्हा : लातूर
	फौजदारी प्रकरणे	256	309	693	189	690	517	445	999	1210	136	306	546	309	693
	दिवाणी प्रकरणे	222	273	519	98	368	282	320	641	801	47	122	259	273	519
	एकूण	478	582	1212	287	1058	799	765	1640	2011	183	428	805	582	1212

(१८)	कोटुंबिक न्यायालय जिल्हा : परभणी	(18)	District : PARBHANI
	फौजदारी प्रकरणे ... R-311 316 809 7 572 389 318 888 229 2 323 229 316 565 819 ...		Criminal Cses
	दिवाणी प्रकरणे ... R-634 635 565 2 389 572 636 1024 370 1 215 401 635 809 534 ...		Civil Cases
	एकूण ... 0 951 1374 9 961 961 954 1912 599 3 538 620 951 1374 1353 ...		Total
(१९)	कोटुंबिक न्यायालय जिल्हा : पुणे	(19)	District : PUNE
	फौजदारी प्रकरणे ... 1083 1171 1294 271 514 498 1354 1685 1792 183 391 532 1171 1294 1260 ...		Criminal Cases
	दिवाणी प्रकरणे ... 4784 5229 7139 2452 5253 4848 7236 10482 11987 2010 3346 4510 5226 7136 7477 ...		Civil Cases
	एकूण ... 5867 6400 8433 2723 5767 5346 8590 12167 13779 2194 3737 5042 6397 8430 8737 ...		Total
(२०)	कोटुंबिक न्यायालय जिल्हा : रायगड, अलिबाग	(20)	District: RAIGAD -ALIBAG
	फौजदारी प्रकरणे ... 21 33 -- -- 64 21 33 64 11 22 05 10 11 59 ...		Criminal Cases
	दिवाणी प्रकरणे ... 31 84 -- -- -- 251 31 84 257 21 59 132 10 25 125 ...		Civil Cases
	एकूण ... 52 117 -- -- -- 315 52 117 321 32 81 137 20 36 184 ...		Total
(२१)	कोटुंबिक न्यायालय जिल्हा : रत्नागिरी	(21)	District : RATNAGIRI
	फौजदारी प्रकरणे ... -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- --		Criminal Cases
	दिवाणी प्रकरणे ... -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- --		Civil Cases
	एकूण ... -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- --		Total
(२२)	कोटुंबिक न्यायालय जिल्हा : सांगली	(22)	District : SANGLI
	फौजदारी प्रकरणे ... 0 340 342 362 362 53 194 362 393 536 22 51 83 340 342 453 ...		Criminal Cases
	दिवाणी प्रकरणे ... 0 752 793 911 430 975 971 1182 1768 159 389 653 752 793 1115 ...		Civil Cases
	एकूण ... 0 1092 1135 1273 483 1169 1273 1575 2304 181 440 736 1092 1135 1568 ...		Total
(२३)	कोटुंबिक न्यायालय जिल्हा : सातारा	(23)	District : SATARA
	फौजदारी प्रकरणे ... 79 75 127 25 107 53 104 182 180 29 55 68 75 127 112 ...		Criminal Cases
	दिवाणी प्रकरणे ... 201 203 499 126 601 430 327 804 929 124 305 419 203 499 510 ...		Civil Cases
	एकूण ... 280 278 626 151 708 483 431 986 1109 153 360 487 278 626 622 ...		Total
(२४)	कोटुंबिक न्यायालय जिल्हा : सिंधुदुर्ग	(24)	District : SINDHUDURG
	फौजदारी प्रकरणे ... -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- --		Criminal Cases
	दिवाणी प्रकरणे ... -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- --		Civil Cases
	एकूण ... -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- --		Total

(२५) कौटुंबिक न्यायालय जिल्हा : सोलापूर		...	(25) District : SOLAPUR			
फौजदारी प्रकरणे	...	492	535	819	72	406	224	564	941	1043	29	122	343	535	819	650	Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	1019	1223	1676	455	1045	1163	1474	2268	2839	251	592	1141	1223	1676	1698	Civil Cases
एकूण	...	1511	1758	2495	527	1451	1387	2038	3209	3882	280	714	1534	1758	2495	2348	Total
(२६) कौटुंबिक न्यायालय जिल्हा : ठाणे		...	(26) District : THANE
फौजदारी प्रकरणे	...	138	144	133	19	47	76	157	191	204	13	58	64	144	133	145	Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	1721	1809	1954	745	1376	1616	2466	3185	3570	657	1231	1605	1859	1954	1965	Civil Cases
एकूण	...	1859	1953	2087	764	1423	1692	2623	3376	3779	670	1289	1669	1953	2087	2110	Total
(२७) कौटुंबिक न्यायालय जिल्हा : वर्धा		...	(27) District : WARDHA
फौजदारी प्रकरणे	...	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Civil Case
एकूण	...	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Total
(२८) कौटुंबिक न्यायालय जिल्हा : यवतमाळ		...	(28) District : YAWATMAL
फौजदारी प्रकरणे	...	0	466	497	490	251	284	490	717	701	24	220	357	466	497	344	Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	0	424	513	451	375	399	451	799	912	27	286	603	424	513	309	Civil Cases
एकूण	...	0	890	1010	941	626	603	941	1516	1613	51	506	960	890	1010	653	Total
(२९) कौटुंबिक न्यायालय जिल्हा : गडचिरोली		...	(29) District : GADCHIROLI
फौजदारी प्रकरणे	...	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Civil Cases
एकूण	...	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Total
(३०) कौटुंबिक न्यायालय जिल्हा : नंदुरबार		...	(30) District : NANDURBAR
फौजदारी प्रकरणे	...	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Civil Cases
एकूण	...	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Total
(३१) कौटुंबिक न्यायालय जिल्हा : गोंदिया		...	(31) District : Gondia
फौजदारी प्रकरणे	...	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Civil Cases
एकूण	...	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Total
(३२) कौटुंबिक न्यायालय जिल्हा : वाशिम		...	(32) District : Wasim
फौजदारी प्रकरणे	...	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Civil Cases
एकूण	...	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Total
(३३) कौटुंबिक न्यायालय जिल्हा : मुंबई		...	(33) District : Mumbai
फौजदारी प्रकरणे	...	1665	1835	1981	391	598	681	2056	2433	2662	221	452	542	1835	1981	2120	Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	11133	12177	14546	4688	8733	9210	15801	20910	23796	3624	6364	7794	12177	14546	15962	Civil Cases
एकूण	...	12798	14012	16527	5059	9331	9891	17897	23343	26418	3845	6816	8336	14012	16527	18082	Total

तक्ता-३

TABLE-III

The following table (1 to 29) indicate District wise cases in the District and Sessions Courts and in the Subordinate Courts in the State in 2021, 2022 and 2023. The High Court has informed that there are no norms of disposal prescribed for Judicial Officers on the basis of total number of cases. The different Judicial Officers are however required to dispose of cases, as under --

- (1) District and Sessions Judge ... Regular Civil Appeal and : 432
Additional District Judge/
Sessions case :
(2) Civil Judge, Senior "Division" ... Special Civil Suit : 72
(3) Chief Judicial Magistrate/
Criminal Regular I.P.C. : 192
Chief Judicial Magistrate, (First Class),
Special Court (M. V./Rlys/Corpn.)

Note : Norms of disposal for the Court of Special Magistrate for Motor Vehicles, Railway and Municipal Corporations are usual norms for contested disposal. In addition disposal of 6 uncontested I. P. C. Case. (1 unit) and 300 uncontested other Acts-1 unit.

- (4) Civil Judge, Junior Division ... Civil Regular Suit : 162
(5) Civil Judge, Junior Division ... 18 units (Civil/Criminal or bothtogether)
Judicial Magistrate, First Class.

खालील तक्ता (१ ते ३३) राज्यातील जिल्हा व सत्र न्यायालय व दुय्यम न्यायालये यांच्या २०२१, २०२२ व २०२३ या वर्षातील कामकाजाचा निहदावार सारांश दर्शवितो.

एकूण प्रकरणांच्या संख्येवर आधारित अशी प्रमाणके न्यायालयीन अधिकाऱ्यांच्या कामकाजासाठी ठरविण्यात आलेली नाहीत असे उच्च न्यायालयाने कळविले आहे. तथापि विविध न्यायिक अधिकाऱ्यांना खाली दिल्याप्रमाणे प्रकरणे निकालात काढवी लागतात.

- (१) जिल्हा व सत्र न्यायाधिश ... नियमित दिवाणी अपील व : ४३२
सह/अप्पर जिल्हा न्यायाधिश :
(२) दिवाणी न्यायाधिश (वरिष्ठस्तर) ... विशेष दिवाणी दावे : ७२
(३) मुख्य न्याय दंडाधिकारी किंवा ... फौजदारी नियमित भारतीय : १९२
न्याय दंडाधिकारी (प्रथम वर्ग) :
विशेष न्यायालय (मोटार वाहन/रेल्वे/
नगरपालिका).

टीप:- मोटार वाहन, रेल्वे आणि नगरपालिका करिता असलेल्या विशेष न्यायाधिश्यांच्या न्यायालयांसाठी प्रकरणे निकालात काढण्यासाठी नेहमीची प्रमाणके आहेत. याशिवाय भारतीय दंडासंहिता खालील न लढविलेली सहा प्रकरणे एक आणि इतर, अधिनियमांखालील न लढविलेली ३०० प्रकरणे (एक).

- (४) दिवाणी न्यायाधिश (कनिष्ठस्तर) ... दिवाणी नियमित प्रकरणे : १६२
(५) दिवाणी न्यायाधिश (कनिष्ठस्तर) ... १८ एकके (दिवाणी/फौजदारी किंवा दोन्ही एकत्र)
न्याय दंडाधिकारी (प्रथम वर्ग).

प्रकरणांचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे										वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे			Nature of Cases	
	Cases pending at the beginning of the years		2020		2021		2022		2020		2021		2022		2020		2021		2022		
	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2022		
१. जिल्हा अहमदनगर	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16					
(१) जिल्हा न्यायालय					
(एक) दिवाणी प्रकरणे	...	12893	11255	11294	2029	2210	2996	14922	13465	14290	3667	2171	2946	11255	11294	11344	...	(i) Civil			
(दोन) फौजदारी	...	7268	8649	9241	6263	7049	7577	13531	15698	16818	4882	6457	7381	8649	9241	9437	...	(ii) Criminal			
२. दुय्यम न्यायालये					
(एक) दिवाणी प्रकरणे	...	50202	59431	65239	14881	15476	17769	65083	74907	83008	5652	9668	14459	59431	65239	68549	...	(i) Civil			
(दोन) फौजदारी	...	81936	100875	115077	31593	39880	39355	113529	140755	154432	12654	25678	42271	100875	115077	112161	...	(ii) Criminal			
एकूण	...	152299	180210	200851	54766	64615	67697	207065	244825	268548	26855	43974	67097	180210	200851	201491	...	Total			

(1) District AHMEDNAGAR

I. District Courts

(i) Civil

(ii) Criminal

II. Sub-Ordinate Courts

(i) Civil

(ii) Criminal

तब्ता - ३ चालू
TABLE-III-Contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
(2) District AKOLA															
I. District Courts															
१. जिल्हा अकोला
(एक) दिवाणी	2165	2355	2543	426	696	1052	2591	3051	3595	236	508	852	2355	2543	2743
(दोन) फौजदारी	2878	3059	3275	1672	2464	2403	4550	5523	5676	1491	2248	2452	3059	3275	3226
२. दुय्यम न्यायालये
(एक) दिवाणी	14653	17039	17755	4190	6874	7089	18843	23913	24844	1804	6158	7752	17039	17755	17092
(दोन) फौजदारी	51960	66751	67122	21450	23269	21722	73410	90020	88844	6659	22898	21986	66751	67122	66856
एकूण	71656	89204	90695	27738	33303	32266	99394	122507	122961	10190	31812	33042	89204	90695	89919
(3) District AMRAVATI															
I. District Courts															
१. जिल्हा अमरावती
(एक) दिवाणी	8431	8598	8694	1511	2030	2586	9942	10628	11280	1344	1934	2323	8598	8694	8957
(दोन) फौजदारी	5972	6379	6789	3918	3705	4342	9890	10284	11131	3311	3495	3639	6579	6789	7492
२. दुय्यम न्यायालये
(एक) दिवाणी	18530	21909	22790	8692	13298	15844	27222	35207	38634	5313	12417	13506	21909	22790	25128
(दोन) फौजदारी	71089	88414	97409	26600	32217	33950	97689	120631	131359	9275	23222	34060	88414	97409	97299
एकूण	104022	125500	135682	40721	51250	56722	144743	176750	192404	19243	41068	53528	125500	135682	138876
(4) District AURANGABAD															
I. District Courts															
१. जिल्हा औरंगाबाद
(एक) दिवाणी	15565	17141	18268	2569	3492	5524	18134	20633	23792	993	2365	3213	17141	18268	20579
(दोन) फौजदारी	9043	9623	9493	3679	4483	5512	12722	14106	15005	3099	4613	5504	9623	9493	9501
२. दुय्यम न्यायालये
(एक) दिवाणी	28622	32134	35478	6491	10004	12956	35113	42138	48434	2979	6660	8260	32134	35478	40174
(दोन) फौजदारी	91705	109385	120016	30359	34486	39702	122064	143871	159718	12679	23855	26528	109385	120016	133190
एकूण	144935	168283	183255	43098	52465	63694	188033	220748	246949	19750	37493	43505	168283	183255	203444
(5) District BEED															
I. District Courts															
१. जिल्हा बीड
(एक) दिवाणी	7372	7844	8315	1445	1639	2256	8817	9483	10571	973	1168	1827	7844	8315	8744
(दोन) फौजदारी	3354	3754	4260	2833	3240	3648	6187	6994	7908	2433	2734	3392	3754	4260	84516
२. दुय्यम न्यायालये
(एक) दिवाणी	30093	34746	36718	13252	16737	18686	43345	51483	55404	8599	14765	17853	34746	36718	37551
(दोन) फौजदारी	45563	56967	54553	19515	15578	16410	65078	72545	70963	8111	17992	16043	56967	54553	54920
एकूण	86382	103311	103846	37045	37194	41000	123427	140505	144846	20116	36659	39115	103311	103846	105731

(6) District BHANDARA																		
I. District Courts																		
	...	1338	1696	1722	635	362	915	1973	2058	2837	277327+09Tr	685	1696	1722	1452	...	(i) Civil	
(दोन) फौजदारी	...	889	1013	1191	711	817	849	1600	1830	2040	87	639	875	1013	1191	1165	...	(ii) Criminal
II. Sub-Ordinate Courts																		
(एक) दिवाणी	...	5082	5746	6294	1483	1990	1723	6565	7736	8017	695+124Tr	1307+135Tr	1680	5082	5746	6337	...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी	...	12404	16147	16608	7559	8785	9058	19963	24932	25666	3746+70	8147+177Tr	10715	12404	16147	14951	...	(ii) Criminal
एकूण	...	19713	24602	25875	10388	11954	12545	30101	36556	383665305+194Tr	10420+321Tr	13455	24602	25815	24405	...	Total	
(7) District BULDHANA																		
I. District Courts																		
	...	6088	6417	4523	1018	1241	1819	7106	7658	6342	689	3135	6417	4523	4553	--	...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी	...	4258	4690	5079	2232	2643	2860	6510	7333	7939	1820	2254	2818	4690	5079	5121	...	(ii) Criminal
II. Sub-Ordinate Courts																		
(एक) दिवाणी	...	12972	14810	17898	3953	7744	7125	16925	22554	25023	2115	4656	5845	14810	17898	19178	...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी	...	54048	69933	79356	23777	25006	24754	77825	94939	104910	7892	15583	21920	69933	79356	82190	...	(ii) Criminal
एकूण	...	77366	95850	106856	31000	36634	36558	108366	132484	143414	12516	25628	32372	95850	106856	111042	...	Total
(8) District CHANDRAPUR																		
I. District Courts																		
	...	3052	3115	3204	447	636	1209	3499	3751	4413	384	547	1065	3115	3204	3348	...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी	...	2476	2814	3109	2079	1869	1711	4555	4683	4820	1741	1574	1542	2814	3109	3278	...	(ii) Criminal
II. Sub-Ordinate Courts																		
(एक) दिवाणी	...	13237	14577	15338	2706	4126	4441	15943	18703	14779	1366	3365	4156	14577	15338	15623	...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी	...	55841	67102	69108	19972	18590	17966	75813	85692	87074	8711	16584	19276	67102	69108	67798	...	(ii) Criminal
एकूण	...	74606	87608	90759	25204	25221	25327	99810	112829	116086	12202	22070	26059	87608	90759	90047	...	Total

(६) जिल्हा भंडारा

१. जिल्हा न्यायालये

(एक) दिवाणी

(दोन) फौजदारी

२. दुय्यम न्यायालये

(एक) दिवाणी

(दोन) फौजदारी

एकूण

(७) जिल्हा बुलढाणा

१. जिल्हा न्यायालये

(एक) दिवाणी

(दोन) फौजदारी

२. दुय्यम न्यायालये

(एक) दिवाणी

(दोन) फौजदारी

एकूण

(८) जिल्हा चंद्रपूर

१. जिल्हा न्यायालये

(एक) दिवाणी

(दोन) फौजदारी

२. दुय्यम न्यायालये

(एक) दिवाणी

(दोन) फौजदारी

एकूण

तक्ता - ३ चालू
TABLE-III-Contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
(९) जिल्हा धुळे	(९) District DHULE															
१. जिल्हा न्यायालये	I. District Courts															
(एक) दिवाणी	...	7021	7655	7924	3060	6587	2328	10081	14242	10252	2426	6318	1966	7655	7924	8286 ... (i) Civil
(दोन) फौजदारी	...	2465	2699	2647	2620	3770	1923	5085	6469	4570	2386	3822	1958	2699	2647	2612 ... (ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये	II. Sub-Ordinate Courts															
(एक) दिवाणी	...	7359	8468	8433	8499	12925	6165	15858	21393	14598	7390	12960	5915	8468	8433	8683 ... (i) Civil
(दोन) फौजदारी	...	23013	28869	26850	8894	23187	12751	31907	52056	39631	3038	25176	13714	28869	26880	25917 ... (ii) Criminal
एकूण	...	39858	47691	45884	23073	46469	23167	62931	94160	64051	15240	48276	23553	47691	45884	45498 ... Total
(१०) जिल्हा जळगाव	(10) District JALGAON															
१. जिल्हा न्यायालये	I. District Courts															
(एक) दिवाणी	...	6190	6743	7321	1632	5464	2537	7822	12207	9858	1079	4886	2461	6743	7321	7397 ... (i) Civil
(दोन) फौजदारी	...	4575	5264	5871	3850	7996	4530	8425	13260	10401	3161	7389	4115	5264	5871	6286 ... (ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये	II. Sub-Ordinate Courts															
(एक) दिवाणी	...	23040	25812	27222	12169	24987	11615	35209	50799	38837	9397	23577	9741	25812	27222	29096 ... (i) Civil
(दोन) फौजदारी	...	49564	61220	67892	25842	50623	36573	75406	111843	10441	14186	43946	35088	61220	67897	69382 ... (ii) Criminal
एकूण	...	83369	99039	108311	43493	89070	55255	126862	188109	163566	27823	79798	51405	99039	108311	112161 ... Total
(११) जिल्हा जालना	(11) District JALNA															
१. जिल्हा न्यायालये	I. District Courts															
(एक) दिवाणी	...	6519	7380	8428	1274	1656	1664	7793	9036	10092	413	608	1056	7380	8428	9036 ... (i) Civil
(दोन) फौजदारी	...	2481	2869	2995	2595	2571	2944	5076	5440	5939	2207	2445	3012	2869	2995	2927 ... (ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये	II. Sub-Ordinate Courts															
(एक) दिवाणी	...	12741	14528	15647	3398	4332	5820	16139	18860	21467	1611	3213	4181	14528	15647	17286 ... (i) Civil
(दोन) फौजदारी	...	31232	38092	43373	11778	14040	14209	43010	52132	57582	4918	8759	13246	38092	43373	44336 ... (ii) Criminal
एकूण	...	52973	62869	70443	19045	22599	24637	72018	85468	95080	9149	15025	21495	62869	70443	73585 ... Total

(१२) जिल्हा कोल्हापूर

(12) District KOLHAPUR

१. जिल्हा न्यायालये		I. District Courts										II. Sub-Ordinate Courts							
(एक) दिवाणी	(दोन) फौजदारी	...	9306	10091	10430	2893	3767	3857	12199	13858	14287	2108	3428	3214	10091	10430	11073	...	(i) Civil
(एक) दिवाणी	(दोन) फौजदारी	...	3887	4328	4881	2881	3496	4217	6768	7824	9098	2440	2943	3507	4328	4881	5591	...	(ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये		...	35946	39314	42348	11665	14094	13949	47611	53408	56247	8297	11060	11818	39314	42348	42479	...	(i) Civil
(एक) दिवाणी	(दोन) फौजदारी	...	48211	61330	68811	31351	40624	43123	79562	101954	111934	18232	33143	38248	61330	68811	73686	...	(ii) Criminal
एकूण		...	97350	115063	126470	48790	61981	65146	146140	177044	191616	31077	50574	56787	115063	126470	134829	...	Total

(१३) जिल्हा नागपूर

(13) District NAGPUR

१. जिल्हा न्यायालये		I. District Courts										II. Sub-Ordinate Courts								
(एक) दिवाणी	(दोन) फौजदारी	... <th>25956</th> <th>27180</th> <th>27713</th> <th>4363+3</th> <th>5765</th> <th>6550</th> <th>30319</th> <th>32945</th> <th>34263</th> <th>3142</th> <th>5232</th> <th>7949</th> <th>27180</th> <th>27713</th> <th>26314</th> <th>...</th> <th>(i) Civil</th>	25956	27180	27713	4363+3	5765	6550	30319	32945	34263	3142	5232	7949	27180	27713	26314	...	(i) Civil	
(एक) दिवाणी	(दोन) फौजदारी	... <th>7861</th> <th>8827</th> <th>9562</th> <th>5319+41</th> <th>6624</th> <th>6067</th> <th>13180+41Tr</th> <th>15451</th> <th>15629</th> <th>4395</th> <th>5889</th> <th>6360</th> <th>8827</th> <th>9562</th> <th>9269</th> <td>...</td> <td>(ii) Criminal</td>	7861	8827	9562	5319+41	6624	6067	13180+41Tr	15451	15629	4395	5889	6360	8827	9562	9269	...	(ii) Criminal	
२. दुय्यम न्यायालये		...	33089	37849	40839	6682	7822	12010	39771	45671	52549	1915	4832	9332	37849	40839	43517	...	(i) Civil	
(एक) दिवाणी	(दोन) फौजदारी	...	185733	210984	208225	58716+	77787	244449	285732	286012	33706	77507	81262	210984	208225	204750	--	...	(i) Civil	
एकूण		...	185733	284840	286339	75080	94959	102414	327719	379799	388753	43158	93460	104903	2844840	286339	283850	...	Total	
						+290Tr						8Tr+8								
						+Rest						Tc+Com								

(१४) जिल्हा नांदेड

(14) District NANDED

१. जिल्हा न्यायालये		I. District Courts										II. Sub-Ordinate Courts							
(एक) दिवाणी	(दोन) फौजदारी	... <th>8318</th> <th>9292</th> <th>8374</th> <th>2082</th> <th>2416</th> <th>3118</th> <th>10400</th> <th>12248</th> <th>11492</th> <th>1108</th> <th>3874</th> <th>1905 <th>9292</th> <th>8374</th> <th>9547</th> <th>...</th> <th>(i) Civil</th> </th>	8318	9292	8374	2082	2416	3118	10400	12248	11492	1108	3874	1905 <th>9292</th> <th>8374</th> <th>9547</th> <th>...</th> <th>(i) Civil</th>	9292	8374	9547	...	(i) Civil
(एक) दिवाणी	(दोन) फौजदारी	... <th>3940</th> <th>4610</th> <th>4992</th> <th>2573</th> <th>2921</th> <th>3071</th> <th>6513</th> <th>7531</th> <th>8063</th> <th>1903</th> <th>2539</th> <th>2945</th> <th>4610</th> <th>4992</th> <th>5118</th> <td>...</td> <td>(ii) Criminal</td>	3940	4610	4992	2573	2921	3071	6513	7531	8063	1903	2539	2945	4610	4992	5118	...	(ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये		...	16871	19626	23172	8627	13379	12792	25498	33005	35	5872	9883	10063	19626	23172	25101	...	(i) Civil
(एक) दिवाणी	(दोन) फौजदारी	...	46557	57223	60074	21204	18701	19958	67761	75924	80034	10538	15848	22613	57223	6078	57421	...	(ii) Criminal
एकूण		...	75686	90751	196614	34486	34486	37957	110172	110172	128708	19421	19421	32094	90751	96614	97187	...	Total

तक्ता - ३ चालू
TABLE-III-Contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
(१५) जिल्हा : नाशिक															
१. जिल्हा न्यायालये															
...
(एक) दिवाणी	20128	22352	25156	3978	5765	4534	24106	28117	29640	1754	2961	4620	22352	25156	25070
(दोन) फौजदारी	7022	7779	8560	4816	5481	6044	11838	13260	14609	4059	4700	5628	7779	8560	8981
२. दुय्यम न्यायालये															
...
(एक) दिवाणी	35891	39759	43256	6894	10470	16436	42785	50229	59692	3026	6973	9994	39759	43256	49698
(दोन) फौजदारी	117516	163839	153925	69506	67768	50980	187022	231607	204405	23183	77682	55815	163839	153925	149090
एकूण	180557	233729	230897	85194	89484	77999	265751	323213	308896	32022	92316	76057	233729	230897	232839
(१६) जिल्हा : उस्मानाबाद															
१. जिल्हा न्यायालये															
...
(एक) दिवाणी	8187	8963	9956	1665	2558	2831	9852	11521	12787	889	1565	2293	8963	9956	10494
(दोन) फौजदारी	2229	2528	2955	1407	1879	1951	3636	4407	4906	1108	1452	1411	2528	2955	2995
२. दुय्यम न्यायालये															
...
(एक) दिवाणी	24333	27865	30144	17552	11865	13321	41885	39730	43465	9586	24333	12128	27865	30144	31337
(दोन) फौजदारी	30104	35933	37950	9525	11497	12194	39629	47430	50144	3696	9480	11244	35933	37950	38900
एकूण	64853	75289	81005	30149	27799	30297	95002	103088	111302	19713	22083	27576	75289	81005	83726
(१७) जिल्हा : लातूर															
१. जिल्हा न्यायालये															
...
(एक) दिवाणी	13356	14518	16455	1963	3286	4423	15319	17804	20878	801	1349	1713	14518	16455	19165
(दोन) फौजदारी	2247	2282	2505	1386	2042	2360	3633	4324	4865	1351	1819	2219	2282	2505	2646
२. दुय्यम न्यायालये															
...
(एक) दिवाणी	19798	22806	24777	9563	15320	17653	29361	38126	42430	6555	6555	17078	22806	24777	25352
(दोन) फौजदारी	33305	41108	45282	13344	15808	15385	46649	56916	60667	5541	11634	11306	41108	45282	49361
एकूण	68706	80714	89019	26256	36456	39821	94962	117170	128840	14248	21357	32316	80714	89019	96524

(१८) जिल्हा : परभणी

(18) District : PARBHANI

१. जिल्हा न्यायालये

I. District Court

(एक) दिवाणी	...	6901	8252	4358	3165	6514	2471	10066	14766	6829	1814	10408	2297	8252	4358	4532	...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी	...	4491	4549	4750	2905	5867	3402	7396	10416	8152	2847	5666	3594	4549	4750	4553	...	(ii) Criminal

२. दुय्यम न्यायालये

II. Sub-ordinate Court

(एक) दिवाणी	...	14737	16667	22416	7814	14976	14541	22551	31643	41957	5884	9227	17013	16667	22416	24944	...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी	...	39222	47897	49260	20648	23403	42850	59870	71300	92110	11973	22040	39118	47897	49260	52992	...	(ii) Criminal

एकूण

Total

...	65351	77365	80784	34532	50760	68264	99883	128125	149048	22518	47341	62027	77365	80784	87021	...	Total
-----	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	--------	--------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-----	-------

(१९) जिल्हा : पुणे

(19) District : PUNE

१. जिल्हा न्यायालये

I. District Court

(एक) दिवाणी	...	40691	43880	48844	7796	9195	14403	48487	53075	63247	4607	4231	5927	43880	48844	57320	...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी	...	17998	19903	22296	10472	15832	19111	28470	35735	41407	8567	13439	16127	19903	22296	25280	...	(ii) Criminal

२. दुय्यम न्यायालये

II. Sub-ordinate Court

(एक) दिवाणी	...	73790	81382	88881	12528	17286	23373	86318	98668	112254	4936	9787	14075	81382	88881	98179	...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी	...	300076	430103	445198	167092	96471	117706	467168	526574	562904	83438	37065	143055	430103	445198	419849	...	(ii) Criminal

एकूण

Total

...	432555	575268	605219	197888	138784	174573	630443	714052	779812	55175	108833	179184	575268	605219	600628	...	Total
-----	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	-------	--------	--------	--------	--------	--------	-----	-------

(२०) जिल्हा : रायगड

(20) District : RAIGAD

१. जिल्हा न्यायालये

I. District Court

(एक) दिवाणी	...	11591	11829	--	1367	1860	--	12958	13689	--	1129	1725	--	11829	11964	--	...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी	..	3701	4234	--	2997	2370	--	6698	6604	--	2464	1913	--	4234	4691	--	...	(ii) Criminal

२. दुय्यम न्यायालये

II. Sub-ordinate Court

(एक) दिवाणी	...	26889	29283	--	4896	8235	--	31785	37518	--	2502	4656	--	29283	32862	--	...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी	...	34671	40185	--	11131	16235	--	45802	56420	--	5617	11590	--	40185	44830	--	...	(ii) Criminal

एकूण

Total

...	76852	85531	--	20391	28700	--	97243	114231	--	11712	19884	--	85531	94347	--	...	Total
-----	-------	-------	----	-------	-------	----	-------	--------	----	-------	-------	----	-------	-------	----	-----	-------

TABLE III-Contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
(२१) जिल्हा : रत्नागिरी	(21) District : RATNAGIRI														
१. जिल्हा न्यायालये ...	I. District Court														
(एक) दिवाणी ...	2655	3263	3308	1778	926	1057	4433	4189	4365	1170	881	1377	3263	3308	2988
(दोन) फौजदारी ...	1043	1129	1143	832	696	615	1875	1825	1756	746	684	695	1129	1141	1061
२. दुय्यम न्यायालये ...	II. Sub-ordinate Court														
(एक) दिवाणी ...	7155	7923	8602	1664	2193	2984	8819	10116	11586	896	1514	2287	7923	8602	9299
(दोन) फौजदारी ...	9659	12559	15151	5285	7904	8189	14944	20463	23340	2385	5312	6780	12559	15151	16560
एकूण	20512	24874	28202	9559	11719	12845	30071	36593	41047	5197	8391	11139	24874	28202	29908
(२२) जिल्हा : सांगली	(22) District : SANGALI														
१. जिल्हा न्यायालये ...	I. District Court														
(एक) दिवाणी ..	6612	6918	6978	2238	2653	2887	8850	9571	9865	1932	2593	2893	6918	6978	6472
(दोन) फौजदारी ...	3983	4457	4876	3059	3003	2961	7042	7460	7837	2585	2584	2844	4457	4876	4993
२. दुय्यम न्यायालये ...	II. Sub-ordinate Court														
(एक) दिवाणी ...	33950	42601	47670	20804	18450	17163	54754	61051	64833	12153	13381	15143	42601	47670	49690
(दोन) फौजदारी ...	29662	33113	37818	8825	8882	8892	38487	41995	46710	5374	4177	6420	33113	37818	40290
एकूण	74207	87089	97342	34926	32988	31903	109133	120077	129245	22044	22735	27300	87089	97342	101945
(२३) जिल्हा : सातारा	(23) District : SATARA														
१. जिल्हा न्यायालये ...	I. District Court														
(एक) दिवाणी ...	12291	13710	14430	2231	2178	3419	14522	15888	17849	812	1458	2316	13710	14430	15533
(दोन) फौजदारी ...	3787	4270	4636	2803	2599	2998	6590	6869	7634	2320	2233	3056	4270	4636	4578
२. दुय्यम न्यायालये ...	II. Sub-ordinate Court														
(एक) दिवाणी ...	30695	33980	36376	5587	7499	8950	36282	41479	45326	2302	5103	6150	33980	36376	39176
(दोन) फौजदारी ...	41437	51795	55741	17265	18759	21692	58702	70554	77433	6907	14813	19793	51795	55741	57640
एकूण	88210	103755	111183	27886	31035	37069	116096	134790	148242	12341	23607	31315	103755	111183	116927

(२४) जिल्हा : सोलापूर

(24) District : SOLAPUR

१. जिल्हा न्यायालये ...

I. District Court

(एक) दिवाणी ...	7234	8115	9003	2869	4420	3283	10103	12535	12286	1988	3532	3022	8115	9003	9264	...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	6080	7058	8111	5672	6827	6736	11752	13885	14847	4694	5774	5795	7058	8111	9052	...	(ii) Criminal

२. दुय्यम न्यायालये ...

II. Sub-ordinate Court

(एक) दिवाणी ...	50923	56560	64644	10369	16127	18621	61292	72687	83720	4732	8038	12993	56560	64649	70277	...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	89435	106604	115904	29313	39280	42737	118748	145884	158641	12144	29980	34006	106604	115904	124635	...	(ii) Criminal
एकूण ...	153672	178337	197677	48223	66654	71377	201895	244991	289044	23558	47324	55816	178337	197667	213228	...	Total

(२५) जिल्हा : सिंधुदुर्ग

(25) District : SINDHUDURG

१. जिल्हा न्यायालये ...

I. District Court

(एक) दिवाणी ...	1877	1917	2094	292	443	557	2169	2360	2651	252	266	462	1917	2094	2189	...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	462	527	618	374	445	396	836	972	1014	309	354	323	527	618	691	...	(ii) Criminal

२. दुय्यम न्यायालये ...

II. Sub-ordinate Court

(एक) दिवाणी ...	5487	5930	6574	883	1283	1789	6370	7213	8363	440	639	1152	5930	6574	7211	...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	4360	6182	7596	3647	4590	4210	8007	10772	11806	1825	3176	4262	6182	7596	7544	...	(ii) Criminal
एकूण ...	12186	14556	16882	5196	6761	6952	17382	21317	23834	2826	4435	6199	14556	16882	17635	...	Total

(२६) जिल्हा : ठाणे

(26) District : THANE

१. जिल्हा न्यायालये ...

I. District Court

(एक) दिवाणी ...	12143	12789	13319	2478	3621	4221	14621	16410	17540	1832	3091	3545	12789	13319	13995	...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	18995	20831	22832	8588	13156	16041	27583	33987	38873	6752	11155	13032	20831	22832	25841	...	(ii) Criminal

२. दुय्यम न्यायालये ...

II. Sub-ordinate Court

(एक) दिवाणी ...	70766	77087	85084	11101	19259	24136	81867	96346	109220	4780	11262	16160	77087	85084	93060	...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	222799	242196	262905	58147	103898	142239	280946	346094	405144	38750	83189	127480	242196	262905	277664	...	(ii) Criminal
एकूण ...	324703	352903	384140	80314	139934	186637	405017	492837	570777	52114	108697	160217	352903	384140	410560	...	Total

TABLE III-Contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
(२७) जिल्हा : वर्धा	(२७) District : WARDHA															
१. जिल्हा न्यायालये	...	I. District Court														
(एक) दिवाणी	...	4051	2449	2361	1637	2139	2617	5688	4588	4978	3239	2227	2501	2449	2361	2477
(दोन) फौजदारी	...	2114	2403	2484	2623	2735	3601	4737	5138	6055	2334	2684	3672	2403	2454	2383
२. दुय्यम न्यायालये	...	II. Sub-ordinate Court														
(एक) दिवाणी	...	6319	9726	10771	7158	7045	7064	14077	16771	17835	4351	6000	6661	9726	10771	11174
(दोन) फौजदारी	...	50039	57380	58409	26450	34535	36356	76489	91915	94765	19109	33506	36367	57380	58409	57798
एकूण	...	62523	71958	73995	37868	46454	49638	100991	118412	123633	29033	44417	49801	71958	73995	73832
(२८) जिल्हा : यवतमाळ	(२८) District : YAVATMAL															
१. जिल्हा न्यायालये	...	I. District Court														
(एक) दिवाणी	...	3860	4021	4401	1481	2107	2445	5341	6128	6846	1320	1727	2314	4021	4401	4532
(दोन) फौजदारी	...	4352	4828	5243	1766	2441	3696	6118	7269	8939	1290	2026	3380	4828	5243	5559
२. दुय्यम न्यायालये	...	II. Sub-ordinate Court														
(एक) दिवाणी	..	19747	21237	22721	4865	6978	6726	24612	28215	29447	3375	5494	6455	21237	22721	22992
(दोन) फौजदारी	...	74024	89226	89924	34554	32895	33601	108578	122121	123515	19352	32207	36504	89226	89914	87011
एकूण	...101983	119312	122279	42666	44421	46468	144649	163733	168747	25337	41454	48653	119312	122279	120094	...
(२९) जिल्हा : गडचिरोली	(२९) District : GADCHIROLI															
१. जिल्हा न्यायालये	...	I. District Court														
(एक) दिवाणी	...	1023	1085	1127	225	280	874	1248	1365	2001	163	238	719	1085	1127	1282
(दोन) फौजदारी	...	1082	1145	1217	1074	778	982	2156	1923	2194	1011	706	989	1145	1217	1210
२. दुय्यम न्यायालये	...	II. Sub-ordinate Court														
(एक) दिवाणी	...	1275	1556	1799	936	1260	1209	2211	2816	3008	655	1017	1228	1556	1799	1780
(दोन) फौजदारी	...	5169	8525	10705	5979	5445	6226	11148	13970	16931	2623	3265	4787	8525	10705	12144
एकूण	...	8549	12311	14848	8214	7763	9291	16763	20074	24139	4452	5226	7723	12311	14848	16416

(30) जिल्हा : हिंगोली		(30) District : HINGOLI	
I. District Court		I. District Court	
... (i) Civil (i) Civil	...
... (ii) Criminal (ii) Criminal	...
II. Sub-ordinate Court		II. Sub-ordinate Court	
... (i) Civil (i) Civil	...
... (ii) Criminal (ii) Criminal	...
एकूण Total	...
<hr/>			
(31) जिल्हा : वाशिम		(31) District : WASHIM	
I. District Court		I. District Court	
... (i) Civil (i) Civil	...
... (ii) Criminal (ii) Criminal	...
II. Sub-ordinate Court		II. Sub-ordinate Court	
... (i) Civil (i) Civil	...
... (ii) Criminal (ii) Criminal	...
एकूण Total	...
<hr/>			
(32) जिल्हा : नंदुरबार		(32) District : NANDURBAR	
I. District Court		I. District Court	
... (i) Civil (i) Civil	...
... (ii) Criminal (ii) Criminal	...
II. Sub-ordinate Court		II. Sub-ordinate Court	
... (i) Civil (i) Civil	...
... (ii) Criminal (ii) Criminal	...
एकूण Total	...

TABLE III-Contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
(३३) जिल्हा : गोंदिया															(27) District : GONDIA
१. जिल्हा न्यायालये	...														I. District Court
(एक) दिवाणी	... 1381	1591	1610	1159	2788	2814	2540	4379	4424	949	2769	2646	1591	1610	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी	... 1531	1793	1802	2054	3611	3301	3585	5404	5103	1792	3602	3209	1793	1802	... (ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये	...														II. Sub-ordinate Court
(एक) दिवाणी	... 4953	5653	6225	2269	2932	5362	7222	8585	11587	1569	2360	5134	5653	6225	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी	... 14143	17720	17535	11595	18112	23919	25738	35832	41454	8018	18297	21585	17720	17535	... (ii) Criminal
एकूण	... 22008	26757	27172	17077	27443	35346	39085	54200	62568	12328	27028	32574	26757	27172	... Total

District Govt. Pleader and Prosecutors.

The following tables indicate the number of different types of Civil and Criminal Cases filed and defended by the Government in which the District Government Pleaders and Public Prosecutors have put in their appearances on behalf of Government during the years 2020, 2021 and 2022.

जिल्हा सरकारी वकील व सरकारी अभियोक्ते

२०२०, २०२१ व २०२२ सा वर्षांमध्ये दिवाणी व फौजदारी स्वरुपाची दाखल झालेली आणि शासनाच्यावतीने जिल्हा सरकारी वकील आणि सरकारी अभियोक्ते यांनी निकालात काढलेली प्रकरणे खालील तक्त्यात दर्शविली आहेत.

प्रकरणांचे स्वरुप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे		वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे				एकूण		वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे		वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे		Nature of Cases		
	2020	2021	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020		2021	2022
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
(१) जिल्हा : अहमदनगर															
...	8210	9086	5500	2726	2374	460	10936	11463	5960	1847	1772	313	9089	9691	5647
...	5187	5408	9691	441	233	3418	5628	5641	13109	220	141	2758	5408	5500	10351
...	13397	14494	15191	3167	2607	3878	16564	17104	19069	2067	1913	3071	14497	15191	15998
...	13695	13011	12047	5	17	21	13700	13028	12068	689	981	730	13011	12047	11338
...	8197	2949	2150	15	22	34	8212	2971	2184	5263	821	612	2949	2150	1572
...	21892	15960	14197	20	39	55	21912	15999	14252	5952	1802	1342	15960	14197	12910
(२) जिल्हा : अकोला															
...	26961	30507	12449	10203	15328	3952	37164	45835	16401	6657	14351	3180	30507	31484	13221
...	77061	94993	6202	30518	35922	310	107579	130915	6512	12586	26717	443	94993	104198	6069
...	104022	125500	18651	40721	51250	4262	144743	176750	22913	19243	41068	3623	125500	135682	19290
(३) जिल्हा : अमरावती															
...	44187	49275	129509	9060	13496	45214	53247	62771	174723	3972	9025	119008	49275	53746	142691
...	100748	119008	53716	34038	38969	18480	134786	157977	72226	15778	28468	11473	119008	129509	60755
...	144935	168283	183255	43098	52465	63644	188033	220748	246949	19750	37493	43505	168283	183255	203444
(४) जिल्हा : औरंगाबाद															
...	44187	49275	129509	9060	13496	45214	53247	62771	174723	3972	9025	119008	49275	53746	142691
...	100748	119008	53716	34038	38969	18480	134786	157977	72226	15778	28468	11473	119008	129509	60755
...	144935	168283	183255	43098	52465	63644	188033	220748	246949	19750	37493	43505	168283	183255	203444

तक्ता - ११ चालू
Table -- XI - Contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
(५) जिल्हा : बीड	... (5) District : BEED														
फौजदारी प्रकरणे	6242	6698	7423	2783	3180	3445	9025	9878	10868	2327	2455	3239	6698	7423	7629
दिवानी प्रकरणे	3231	3711	4169	808	893	702	4039	4604	4871	328	435	1059	3711	4169	3812
एकूण	9473	10409	12592	3591	4073	4147	13064	14482	15739	2655	2890	4248	10409	11592	11441
(६) जिल्हा : भंडारा	... (6) District : BHANDARA														
फौजदारी प्रकरणे	2153	2060	2177	116	162	261	2269	2222	2438	209	45	831	2060	2177	1607
दिवानी प्रकरणे	1222	1219	1209	37	80	93	1259	1299	1302	40	90	115	1219	1209	1187
एकूण	3375	3279	3386	153	242	354	3528	3521	3740	249	135	946	3279	3386	2794
(७) जिल्हा : बुलढाणा	... (7) District : BULDHANA														
फौजदारी प्रकरणे	58306	74623	84435	26029	27649	27614	84335	102272	112049	9712	17837	24738	74623	84435	87311
दिवानी प्रकरणे	19060	21227	22421	4971	8985	8944	24031	30212	31365	2804	7791	7634	21227	22421	23731
एकूण	77366	95850	106856	31000	36634	36358	108366	132484	143414	12516	25628	32372	95850	106856	111042
(८) जिल्हा : चंद्रपूर	... (8) District : CHANDRAPUR														
फौजदारी प्रकरणे	16289	17692	18542	3153	4762	5650	19442	22454	24192	1750	3912	5221	17692	18542	18971
दिवानी प्रकरणे	58317	69916	72217	22051	20459	19677	80368	90375	91894	10452	18158	20818	69916	72217	71076
एकूण	74606	87608	90759	25204	25221	25327	99810	112829	116086	12202	22070	26039	87608	90759	90047
(९) जिल्हा : धुळे	... (9) District : DHULE														
फौजदारी प्रकरणे	2465	2699	2646	1583	1821	1932	4048	4520	4578	1349	1874	1966	2699	2646	2612
दिवानी प्रकरणे	4175	4119	4105	56	228	179	4231	4347	4284	112	242	545	4119	4105	3739
एकूण	6640	6818	6751	1639	2049	2111	8279	8867	8862	1461	2116	2511	6818	6751	6351
(१०) जिल्हा : जळगाव	... (10) District : JALGAON														
फौजदारी प्रकरणे	7063	7759	8473	3327	3916	4155	10390	11675	12628	2631	3202	3838	7759	8473	8790
दिवानी प्रकरणे	2451	2496	2517	573	589	845	3024	3084	3362	528	567	792	2496	2517	2570
एकूण	9514	10255	10990	3900	4504	5000	13414	14759	15990	3159	3767	4630	10255	10990	11360
(११) जिल्हा : जालना	... (11) District : JALNA														
फौजदारी प्रकरणे	2110	1334	1493	111	1703	2645	3291	3037	4138	1957	1544	2476	1334	1493	1622
दिवानी प्रकरणे	1167	1206	1320	199	359	346	1366	1565	1666	160	245	337	1206	1320	1329
एकूण	3277	2540	2813	1380	2062	2991	4657	4602	5804	2117	1789	2813	2540	2813	2991

(१२)	जिल्हा : कोल्हापूर	...	(12)	District : KOLHAPUR	...												
...	फौजदारी प्रकरणे	52098	65658	73692	34232	44120	47340	86330	109778	121032	20672	36086	41755	65658	73692	79277	Criminal Cases
...	दिवाणी प्रकरणे	45252	49405	52778	14558	17861	17806	59810	67266	70584	10405	14488	15032	49405	52778	55552	Civil Cases
...	एकूण	97350	115063	126470	48790	61981	65146	146140	177044	191616	31077	50574	56787	115063	126470	134829	Total
(१३)	जिल्हा : नागपूर	...	(13)	District : NAGPUR	...												
...	फौजदारी प्रकरणे	7280	7850	8350	2197	4550	4670	10047	12400	13000	2197	4050	4250	7850	8350	8770	Criminal Cases
...	दिवाणी प्रकरणे	3681	3462	3537	199	467	633	3880	3929	4170	418	392	276	3462	3537	3894	Civil Cases
...	एकूण	10961	11312	11887	2396	5017	5303	13927	16329	17190	2615	4442	4526	11312	11887	12664	Total
(१४)	जिल्हा : नांदेड	...	(14)	District : NANDED	...												
...	फौजदारी प्रकरणे	2790	3181	3486	1047	1212	1419	3837	4343	4905	656	907	1101	3181	3486	3804	Criminal Cases
...	दिवाणी प्रकरणे	3028	2447	3069	1716	886	852	3374	3823	3127	577	754	757	3181	3486	3804	Civil Cases
...	एकूण	5818	6278	6555	7543	2038	2271	7411	8216	8826	1233	1667	1858	6178	6555	6968	Total
(१५)	जिल्हा : नाशिक	...	(15)	District : NASIK	...												
...	फौजदारी प्रकरणे	7022	7779	8560	4816	5481	6049	11838	13260	14609	4059	4700	5628	7779	8560	8981	Criminal Cases
...	दिवाणी प्रकरणे	5416	6966	7144	1652	402	388	7068	7368	7532	102	224	414	6966	7144	7113	Civil Cases
...	एकूण	12438	14745	15704	6468	5883	6463	18906	20628	22141	4161	4924	6047	14745	15704	16094	Total
(१६)	जिल्हा : उस्मानाबाद	...	(16)	District : OSMANABAD	...												
...	फौजदारी प्रकरणे	5127	5634	6041	1276	1844	1811	6303	7478	7852	669	1437	1437	5634	6041	6421	Criminal Cases
...	दिवाणी प्रकरणे	11924	12565	13397	1283	1763	5351	1327	14320	18948	642	731	1840	12565	13397	17108	Civil Cases
...	एकूण	17651	18144	19638	2459	3607	7162	19510	21306	26800	1311	2168	3271	8194	19638	23529	Total
(१७)	जिल्हा : लातूर	...	(17)	District : LATUR	...												
...	फौजदारी प्रकरणे	2101	2141	2439	1256	1969	2123	3357	4115	4562	1211	1676	1997	2146	2434	2571	Criminal Cases
...	दिवाणी प्रकरणे	8661	9003	8926	10269	997	1025	9687	10000	9951	6524	1074	1191	9003	8426	8760	Civil Cases
...	एकूण	10762	11749	8926	2282	2466	3148	13044	14115	14513	1895	2750	83182	11149	11365	11331	Total

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16			
(१८) जिल्हा : परभणी	(18) District : PARBHANI																	
फौजदारी प्रकरणे	...	43713	52446	54010	23553	29270	46252	67266	81716	10062	14820	27706	42717	52446	54010	57545	...	Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	21638	24919	26774	10979	21490	22012	32617	46409	48786	7698	19635	19310	24919	26774	29476	...	Civil Cases
एकूण	...	65351	77365	80764	34532	50760	68264	99883	128125	149048	22518	47341	62027	77365	80784	87021	...	Total
(१९) जिल्हा : पुणे	(19) District : PUNE																	
फौजदारी प्रकरणे	...	318074	450006	467494	177564	112303	136817	495638	562309	604311	45632	94815	159182	450006	467494	445129	...	Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	114481	125262	137725	20324	26481	37776	134805	151743	175501	9543	14018	20002	125262	137725	155499	...	Civil Cases
एकूण	...	432555	575268	605219	197888	138784	174593	630443	714052	774812	55175	108833	179184	575268	605219	600628	...	Total
(२०) जिल्हा : रायगड, अलिबाग	(20) District: RAIGAD -ALIBAG																	
फौजदारी प्रकरणे	...	3118	3303	4003	1306	2044	2728	4424	5352	6730	1121	1350	2400	3303	4002	4324	...	Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	6735	6914	8067	318	1811	2374	7053	8725	10441	139	658	1244	6914	8067	9147	...	Civil Cases
एकूण	...	9853	10217	12069	1824	3860	5102	11477	14077	17171	1260	2008	3700	10217	12064	13471	...	Total
(२१) जिल्हा : रत्नागिरी	(21) District : RATNAGIRI																	
फौजदारी प्रकरणे	...	10702	13688	16292	6117	8600	8804	16819	22288	25096	3131	5996	7475	13688	16292	17621	...	Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	9810	11186	11910	3442	3119	4041	13252	14305	15951	2066	2395	3664	11186	11910	12287	...	Civil Cases
एकूण	...	20512	24874	28202	9559	11719	12845	30071	36593	41047	5197	8391	11139	24874	28202	29908	...	Total
(२२) जिल्हा : सांगली	(22) District : SANGLI																	
फौजदारी प्रकरणे	...	2986	3122	1748	629	620	2256	4674	3742	4004	1658	1994	2277	2986	1748	1727	...	Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	801	835	905	104	184	122	912	1014	1027	111	114	188	801	905	839	...	Civil Cases
एकूण	...	3787	3497	2653	733	804	2378	5586	4761	5031	1799	2108	2465	3787	2653	2566	...	Total
(२३) जिल्हा : सातारा	(23) District : SATARA																	
फौजदारी प्रकरणे	...	45224	56065	60377	20068	21358	24690	65292	77423	85067	9227	17046	22849	56065	60377	62218	...	Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	42986	47690	50806	7818	9677	12369	50804	57367	63175	3114	6561	8466	47690	50806	54709	...	Civil Cases
एकूण	...	88210	103755	111183	27886	31035	37059	116096	134790	148242	12341	23607	31315	103755	111183	116927	...	Total
(२४) जिल्हा : सिंधुदुर्ग	(24) District : SINDHUDURG																	
फौजदारी प्रकरणे	...	383	440	520	358	410	347	741	850	867	301	330	284	440	520	583	...	Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	435	459	467	54	18	107	489	477	568	30	16	29	459	461	539	...	Civil Cases
एकूण	...	818	899	781	412	428	454	1230	1327	1435	331	346	313	899	981	1122	...	Total

(२५)	जिल्हा : सोलापूर	...	(25)	District : SOLAPUR	...													
	फौजदारी प्रकरणे	95515	113662	124015	34985	46107	49473	130500	159769	173488	16838	35754	39801	113662	124015	133687	...	Criminal Cases
	दिवाणी प्रकरणे	58157	64675	73652	13238	20547	21904	71395	85222	95556	6720	11570	16015	64675	73652	79541	...	Civil Cases
	एकूण	153672	178337	197667	48223	66654	71377	201895	244991	269044	23558	47324	55816	178337	197667	213228	...	Total
(२६)	जिल्हा : ठाणे	...	(26)	District : THANE	...													
	फौजदारी प्रकरणे	Criminal Cases
	दिवाणी प्रकरणे	Civil Cases
	एकूण	Total
(२७)	जिल्हा : वर्धा	...	(27)	District : WARDHA	...													
	फौजदारी प्रकरणे	2512	2617	2449	971	802	1042	3483	3414	3541	866	920	943	2617	2494	2598	...	Criminal Cases
	दिवाणी प्रकरणे	2542	2597	2569	121	137	181	2667	2734	2750	70	165	233	2597	2569	2517	...	Civil Case
	एकूण	5058	5214	5068	1092	934	1223	6150	6153	6291	936	1085	1176	5214	5068	5115	...	Total
(२८)	जिल्हा : यवतमाळ	...	(28)	District : YAWATMAL	...													
	फौजदारी प्रकरणे	4180	4484	4675	936	1131	1412	5116	5615	6087	622	940	1264	4484	4675	4823	...	Criminal Cases
	दिवाणी प्रकरणे	5899	5972	6004	569	430	731	6468	6402	6735	496	398	662	5972	6004	6073	...	Civil Cases
	एकूण	10079	10456	10679	1505	1561	2143	11584	12017	12822	1118	1338	1926	10456	10679	10896	...	Total
(२९)	जिल्हा : गडचिरोली	...	(29)	District : GADCHIROLI	...													
	फौजदारी प्रकरणे	6251	9670	7053	6223	13304	15893	...	3634	3971	...	9670	11922	Criminal Cases
	दिवाणी प्रकरणे	2298	2641	1161	1540	3459	4181	...	818	1255	...	2641	2926	Civil Cases
	एकूण	8549	12311	8214	7763	16763	20074	...	4452	5226	...	12311	14848	Total
(३०)	जिल्हा : नंदूरबार	...	(30)	District : NANDURBAR	...													
	फौजदारी प्रकरणे	495	553	616	349	393	428	844	946	1044	291	330	381	553	616	663	...	Criminal Cases
	दिवाणी प्रकरणे	229	237	339	8	120	103	237	357	442	0	18	111	237	339	331	...	Civil Cases
	एकूण	724	790	955	163	513	531	1081	1303	1048	291	348	492	790	955	994	...	Total
(३१)	जिल्हा : गोंदिया	...	(31)	District : Gondia	...													
	फौजदारी प्रकरणे	263	...	1700	1963	1199	764	Criminal Cases
	दिवाणी प्रकरणे	457	...	442	899	97	802	Civil Cases
	एकूण	720	...	2142	2862	1296	1566	Total
(३२)	जिल्हा : वाशिम	...	(32)	District : Wasim	...													
	फौजदारी प्रकरणे	623	877	375	263	998	1140	...	121	765	...	877	375	Criminal Cases
	दिवाणी प्रकरणे	1596	1556	120	2574	1716	4130	...	160	2566	...	1556	1564	Civil Cases
	एकूण	2219	2433	495	2837	2714	5270	...	281	3331	...	2433	1939	Total

TABLE-IV

तक्ता-४

खालील तक्ता राज्यातील दिवाणी, सत्र व फौजदारी न्यायालयांचे तसेच कौटुंबिक न्यायालयाचे २०२०-२०२१, २०२१-२०२२ व २०२२-२०२३ या वर्षातील उत्पन्न दर्शवितो (३१-१२-२०२२ पर्यंत)

दिवाणी, सत्र व फौजदारी न्यायालयाचे उत्पन्न

2020-2021		2020-2021 (01.04.2020 to 31.03.2021)					
जिल्हा	सेवा व सेवा फी	दंड व जप्तीच्या रकमा	इतर जमा रकमा	मुद्रकांत जमा केलेली न्यायालयीन फी	एकूण	सेवा व सेवा फी	दंड व जप्तीच्या रकमा
1	Service and Service Fees 2	Fines and Forfeitures 3	Other Receipt 4	Court fee collected in stamps 5	Total 6	Service and Service Fees 7	Fines and Forfeitures 8
१. मुंबई	...	0	0	0	0	0	0
२. अहमदनगर	...	8026448	2591350	2827075	31047836	44520209	1784748
३. अकोला	...	4199945	1015200	461194	13078212	14974601	214780
४. अमरावती	...	679000	900515	554968	32464532	34549015	724389
५. औरंगाबाद	...	1004917	4804455	106021	56507187	62423080	1331270
६. बीड	...	1931400	1426326	734694	12141813	16284203	2811216
७. भंडारा	...	1035326	960764	444	4577435	6574469	814332
८. बुलढाणा	...	1081279	1050750	1895062	11019306	15046397	1240012
९. चंद्रपूर	...	351328	1406815	639992	5651963	8051928	1034663
१०. धुळे	...	535781	14061338	1211426	18277616	34086161	345891
११. गडचिरोली	...	232740	766926	280826	1625604	2906096	283221
१२. जळगाव	...	2023842	6103994	2300179	20685092	31113107	3192274
१३. जालना	...	1203430	1172430	1981373	984268	14215501	33485
१४. कोल्हापूर	...	1520901	3298450	1427592	40189978	46436921	2292211
१५. नागपूर	...	81842	9485023	1333408	15667113	76567486	98667
१६. नांदेड	...	1094168	1357045	494827	14696186	22642226	1151345
१७. नाशिक	...	128324	6887820	7437814	64446650	78901008	161307
१८. उस्मानाबाद	...	1481883	693499	643074	12456274	15824730	2361814
१९. लातूर	...	713145	1255000	304077	26787126	24859398	1797448
२०. परभणी	...	450414	1639065	1563125	9757811	13410415	710004
२१. पुणे	...	433519	13964707	6047733	212898955	23304954	276094
२२. रायगड	...	1388315	5999261	261887	42623099	100292532	2361019
२३. रत्नागिरी	...	1467040	1275450	1003797	10337926	14084103	2198153
२४. सांगली	...	1635544	12153690	2449602	49098628	6533744	2743101
२५. सातारा	...	542942	3020289	2464054	26430524	32457814	1026188

क्रमांक ४

No. IV

The following table indicates the income of the Civil, Sessions and Criminal Court and in the state during the years 2020-2021, 2021-2022 and 2022-2023 (upto 31-12-2022).

Income of the Civil, Sessions and Criminal Courts

(01.04.2020 to 31.03.2021)			2022-2023 (1-4-2021 to 31-12-2022)				2019-2020		
इतर जमा रकमा	मुद्रकांत जमा केलेली न्यायालयीन फी	एकूण	सेवा व सेवा फी	दंड व जप्तीच्या रकमा	इतर जमा रकमा	मुद्रकांत जमा केलेली न्यायालयीन फी	एकूण		
Other Receipt	Court fee collected in stamps	Total	Service and Service Fees	Fines and Forfeitures	Other Receipt	Court fee collected in stamps	Total	District	
9	10	11	12	13	14	15	16		
0	0	0	0	0	0	0	0	...	1. Mumbai
6012630	57118685	85732409	14917954	4337822	9042219	63612247	91960042	...	2. Ahmadnagar
1647868	17281069	23163387	203709	2600170	912272	19077792	22793943	...	3. Akola
893101	34705516	40057666	562969	3246854	1103668	32145761	37059252	...	4. Amaravati
452271	96635962	103262447	1419254	9554966	575505	101907048	113457473	...	5. Auranagabad
470347	20738257	27025240	2643720	3466830	714684	25870190	32695124	...	6. Beed
356257	1780504	5469915	674130	1545558	106920	6959009	9285597	...	7. Bhandara
2149806	18717442	23859860	1117581	1575665	1401819	14298510	18305575	...	8. Buldhana
474671	14937981	23192447	1061530	5862216	458013	15642837	23024596	...	9. Chandrapur
2848015	28997406	34668972	316211	1953795	1149723	2445382	27873555	...	10. Dhule
530398	939104	6013628	226488	970770	227978	2855826	4281562	...	11. Gadchiroli
1682810	40664879	59106344	2223390	18243395	2239168	25874210	48580163	...	12. Jalgaon
867784	12659646	15361140	204348	2123230	1563782	22270334	26168694	...	13. Jalna
4042394	63925916	74356454	2379262	3416131	344818	66791706	76031917	...	14. Kolhapur
1783387	97899652	111445480	119826	14241317	1005432	111501670	126868245	...	15. Nagpur
92405	60141821	66574111	815968	7269060	147276	32059724	40292028	...	16. Nanded
3311867	122526149	137927744	36887	1315348	2676824	113826280	130025169	...	17. Nasik
777739	37497676	43724814	2339671	3211240	171458	32957610	38660029	...	18. Osmanabad
1310201	31866955	37690853	1249701	3210346	287586	26220886	30968519	...	19. Latur
2285150	17073110	23122674	839434	2895680	1643743	32694265	41073122	...	20. Parbhani
11257531	307792768	355208354	939265	31028186	6693259	346086553	384047263	...	21. Pune
2164032	10617860	11783218	2708923	9513719	509013	204852792	217580450	...	22. Raigad
1149429	11857222	17845120	1688966	2460795	1431672	10431212	15972645	...	23. Ratnagiri
5798976	56866213	69813850	28277812	615	87013	48664462	57460628	...	24. Sangli
3373326	40889288	49662182	730683	3235053	3759523	136653125	144378384	...	25. Satara

खालील तक्ता राज्यातील दिवाणी, सत्र व फौजदारी न्यायालयांचे तसेच कौटुंबिक न्यायालयाचे २०१८-२०१९, २०१९-२०२० व २०२०-२०२१ या वर्षातील उत्पन्न दर्शवितो (३१-१२-२०२० पर्यंत)

दिवाणी, सत्र व फौजदारी न्यायालयाचे उत्पन्न

2019-2020		2019-2020 (01.04.2019 to 31.03.2020)						
जिल्हा	सेवा व सेवा फी	दंड व जप्तीच्या रकमा	इतर जमा रकमा	मुद्रकांत जमा केलेली न्यायालयीन फी	एकूण	सेवा व सेवा फी	दंड व जप्तीच्या रकमा	
1	Service and Service Fees	Fines and Forfeitures	Other Receipt	Court fee collected in stamps	Total	Service and Service Fees	Fines and Forfeitures	
	2	3	4	5	6	7	8	
२६. सिंधुदुर्ग	...	509234	603220	198832	4124183	5437464	718743	918015
२७. सोलापूर	...	2112085	1743230	839124	48054088	52748537	3714055	4632770
२८. ठाणे	...	7033536	78548641	3494471	274445505	363516233	5223055	42776572
२९. वर्धा	...	643144	1405191	135673	3409276	6093289	1207587	3714910
३०. यवतमाळ	...	583930	3462254	337197	6637857	11021238	672878	5246632
३१. गोंदीया	...	534367	530294	102463	5322288	6494232	966385	1434400
३२. हिंगोली	...	0	0	0	0	0	0	0
३३. वाशिम	...	60098	845900	348243	3090895	4324156	129324	1497953
३४. नंदूरबार	...	45033	4456765	663785	2175538	7341121	144721	3273475
३५. कौटुंबिक न्यायालय	...	0	0	0	0	0	0	0
१. मुंबई	...	0	0	515404	362228	877624	0	0
२. न्यायालय / पुणे	...	31300	0	770870	45784	1541740	49248	0
३. नागपूर	...	6000	0	17212	240793	263925	0	0
४. औरंगाबाद	...	138774	0	1100	77505	217379	255630	0
५. अमरावती	...	0	0	16502	40335	5037	0	0
६. अकोला	...	33361	0	0	67382	100741	76244	0
७. नाशिक	...	0	0	0	96040	96040	0	400
८. ठाणे	...	28237	0	0	95920	124157	87637	0
९. सोलापूर	...	37060	0	9350	54740	101150	76233	0
१०. कोल्हापूर	...	71407	0	0	55245	126706	38601	0
११. नांदेड	...	49087	0	988	54584	104659	72573	0
१२. अहमदनगर	...	0	0	8474	34000	123747	0	0
१३. बुलडाणा	...	0	0	0	8081	8081	0	0
१४. उस्मानाबाद	...	15198	0	0	6145	21335	18481	0
१५. लातूर	...	0	0	0	22000	22000	0	0
१६. धुळे	...	19200	0	0	40048	59240	20400	0
१७. जळगांव	...	0	0	0	18025	18025	0	0
१८. सातारा	...	23013	0	0	11215	35128	55565	0
१९. जालना	...	59800	0	0	71251	81451	44000	0
२०. सांगली	...	16600	0	0	45052	61652	33857	0
२१. यवतमाळ	...	0	0	0	27687	27687	0	0
२२. बीड	...	0	0	0	4575	4575	15643	0
२३. भंडारा	...	6505	0	0	0	6505	28185	0
२४. परभणी	...	0	0	3743	8590	12133	0	0
२५. रायगड-अलिबाग	...	0	0	0	0	0	0	0
एकूण	...	80193236	447319206	78037748	1785897209	2391447399	40471165	186739692

क्रमांक ४

No. IV

The following table indicates the income of the Civil, Sessions and Criminal Court and in the state during the years 2018-2019, 2019-2020 and 2020-2021 (upto 31-12-2020).

Income of the Civil, Sessions and Criminal Courts

(01.04.2020 to 31.03.2021)			2021-2022 (1-4-2021 to 31-12-2021)				2019-2020		
इतर जमा रकमा	मुद्रकांत जमा केलेली न्यायालयीन फी	एकूण	सेवा व सेवा फी	दंड व जप्तीच्या रकमा	इतर जमा रकमा	मुद्रकांत जमा केलेली न्यायालयीन फी	एकूण		
Other Receipt 9	Court fee collected in stamps 10	Total 11	Service and Service Fees 12	Fines and Forfeitures 13	Other Receipt 14	Court fee collected in stamps 15	Total 16	District	
75325	6274804	86887	687758	916680	416615	5947746	7968849	...	26. Sindudurg
900842	120595674	129843341	3483128	6462430	212687	85930603	98002318	...	27. Solapur
2532588	33323644	783778874	6804290	46992232	2844021	258100490	314741033	...	28. Thane
376605	15696661	20995763	1308718	3646880	24420	9461048	14441066	...	29. Wardha
1603185	20518578	28041273	200842	2324499	65214	19890341	22480896	...	30. Yavatmal
1397050	8525223	12328088	716358	2041241	1015482	5896124	9669255	...	31. Gondia
0	0	0	0	0	0	0	0	...	32. Hingoli
753401	8991999	11372682	44994	1136200	1127268	4731300	7039742	...	33. Washim
1223685	2879636	7526517	182415	1989496	982832	7331303	10486046	...	34. Nandurbar
0	0	0	0	0	0	0	0	...	35. F. Court
967458	715448	1683906	0	0	1090331	803931	1894282	...	Mumbai
1383320	391450	1012438	144154	0	801732	533708	1474554	...	Pune
27902	345551	394903	0	2800	33730	289273	325803	...	Nagpur
14486	121870	488986	182600	0	1534922	90675	1808197	...	Aurangabad
33480	77100	110580	0	0	19765	61235	81000	...	Amrawati
0	55150	131344	70529	0	159597	59665	230126	...	Akola
0	124830	125230	0	0	0	97810	97810	...	Nashik
0	41820	128657	0	0	0	117437	117437	...	Thane
103000	905108	269783	86023	0	5258	87400	178673	...	Solapur
0	44376	82477	85288	0	0	84586	169874	...	Kolhapur
4484	82635	160197	73443	0	0	75559	149002	...	Nanded
39880	43900	83870	0	0	8100	43600	51700	...	Ahamadnagar
1285	12425	13710	0	0	24100	14335	30435	...	Buldana
0	13615	32096	37401	0	0	23210	60611	...	Osmanabad
0	83520	83520	0	0	0	43170	43170	...	Latur
0	57420	78320	15300	0	0	45475	61275	...	Dhule
0	33250	33250	0	0	0	49785	49785	...	Jalgaon
0	5540	62105	124167	0	0	4358	128517	...	Satara
0	59391	103391	09	00	00	44481	44481	...	Jalna
0	53046	86903	4364	0	0	47985	52349	...	Sangli
0	45380	45380	0	0	0	56010	56010	...	Yavatmal
0	38075	53748	9035	0	0	34542	48577	...	Beed
0	34610	62715	37292	0	0	23480	60752	...	Bhandara
49781	35175	84956	0	0	63464	52165	115629	...	Parbhani
0	21260	21260	0	0	0	25740	25740	...	Raigad-Alibag
44469370	1135331394	1407011621	39243411	136428462	33918402	1416047657	162563793	...	Total

तक्ता -५
TABLE-V

(IV) Personnel Summary of 32 District Courts

कर्मचारी विषयक गोषवारा

Designation 1	Scale of Pay / वेतनमान 2	No. of Posts/पदसंख्या		पदनाम 5
		2021-2022 3	2022-2023 4	
Gazetted (Class-I)				(राजपत्रित)
Principal District & Sessions Judge	... 51550-1230-58930-1380-63070 (Pay in Judiciary Services)	32	31	प्रमुख जिल्हा व सत्र न्यायाधीश
District Judge	... 51550-1230-58930-1380-63070	276	264	प्रमुख जिल्हा न्यायाधीश
Extra Jt. District Judge & A.S.J. (Retired District Judge)	... 51550-1230-58930-1380-63070	31	50	अतिरिक्त सह जिल्हा न्यायाधीश आणि अप्पर सत्र न्यायाधीश (सेवानिवृत्त न्यायाधीश)
AD-hoc District Judge	... 51550-1230-58930-1380-63070	76	73	तदर्थ जिल्हा न्यायाधीश
Members, Motor Accident Claim Tri. Nagpur	... 51550-1230-58930-1380-63070	3	3	सदस्य, मोटार अपघात दावा प्राधिकरण, नागपूर
Members, Motor Accident Claim Tri. Nagpur (Retired District Judge)	... 51550-1230-58930-1380-63070	1	1	सदस्य, मोटार अपघात दावा प्राधिकरण, नागपूर (सेवानिवृत्त न्यायाधीश)
Members, Motor Accident Claim Tri. Thane (Retired District Judge)	... 51550-1230-58930-1380-63070	1	1	सदस्य, मोटार अपघात दावा प्राधिकरण, ठाणे (सेवानिवृत्त न्यायाधीश)
Civil Judge, Senior Division	... 39530-920-40450-1080-49090-1230-54010	361	365	दिवाणी न्यायाधीश (वरिष्ठ स्तर)
Judge, Small Causes Court, Pune	... 39530-920-40450-1080-49090-1230-54010	8	8	न्यायाधीश, लघुवाद न्यायालय, पुणे
Judge, Small Causes Court, Nagpur	... 39530-920-40450-1080-49090-1230-54010	3	3	न्यायाधीश, लघुवाद न्यायालय, नागपूर
Chief Judicial Magistrate	... 39530-920-40450-1080-49090-1230-54010	33	34	मुख्य न्याय दंडाधिकारी
Secretary, District Legal Services Authority	... 39530-920-40450-1080-49090-1230-54010	16	32	सचिव, जिल्हा विधी सेवा प्राधिकरण
Civil Judge Junior Division & Judicial Magistrate, First Class.	... 27700-770-33090-920-40450-1080-44770	1063	1103	दिवाणी न्यायाधीश (कनिष्ठ स्तर) व न्याय दंडाधिकारी प्र. श्रेणी
Total (Class-I) :		1904	1968	
Gazetted (Class-II)				राजपत्रित- (वर्ग-२)
Registrar	... Pay Level S-20 : (56100-177500)	35	35	प्रबंधक
Non-Gazetted Class II				अराजपत्रित- (वर्ग-२)
Stenographer (Grade-I)	... Pay Level S-17 : (47600-151100)	402	384	लघुलेखक (ग्रेड-१)
Non-Gazetted Class III				अराजपत्रित- (वर्ग-३)
Superintendent	... Pay Level S-16 : (44900-142400)	275	275	अधीक्षक
Assistant Superintendent	... Pay Level S-15 : (41800-132300)	973	985	सहाय्यक अधीक्षक
Stenographer (Grade-II)	... Pay Level S-15 : (41800-132300)	387	356	लघुलेखक (ग्रेड-२)
Stenographer (Grade-III)	... Pay Level S-14 : (38600-122800)	1033	1093	लघुलेखक (ग्रेड-३)
Sheristedar	... Pay Level S-14 : (38600-122800)	6	6	शिरस्तेदार
Interpreter	... Pay Level S-10 : (29200-92300)	9	8	दुभाषी
Senior Clerk	... Pay Level S-8 : (25500-81100)	2639	2619	वरिष्ठ लिपीक
Steno Typist	... Pay Level S-8 : (25500-81100)	1	2	लघुलेखक - टंकलेखक
Clerk-cum-Steno	... Pay Level S-8 : (25500-81100)	7	2	लिपीक-लघुलेखक
Head Bailiff	... Pay Level S-8 : (25500-81100)	301	303	मुख्य बेलीफ
Junior Clerk	... Pay Level S-6 : (19900-63200)	7972	8116	कनिष्ठ लिपीक
Bailiff	... Pay Level S-6 : (19900-63200)	1789	1820	बेलीफ
Bailiff-cum-peon	... Pay Level S-6 : (19900-63200)	9	6	बेलीफ - शिपाई

तक्ता -५
TABLE-V

(IV) Personnel Summary of 32 District Courts

कर्मचारी विषयक गोषवारा

Designation 1	Scale of Pay / वेतनमान 2	No. of Posts/पदसंख्या		पदनाम 5
		2021-2022 3	2022-2023 4	
Typist	... Pay Level S-6 : (19900-63200)	2	2	टंकलेखक
Clerk-cum-Typist	... Pay Level S-6 : (19900-63200)	5	5	लिपीक-टंकलेखक
Driver	... Pay Level S-6 : (19900-63200)	161	166	चालक
Court Keeper	... Pay Level S-6 : (19900-63200)	1	1	न्यायालय रक्षक
Non-Gazetted Class IV				अराजपत्रीत वर्ग-चार
Book Binder	... Pay Level S-5 (18000-56900)	71	73	पुरतक बंधणीकार
Havaldar	... Pay Level S-4 (17100-54000)	66	67	हवालदार
Naik	... Pay Level S-3 (16600-52400)	82	89	नाईक
Zerox Operator	... Pay Level S-3 (16600-52400)	32	32	झेरोक्स चालक
Daftarband	... Pay Level S-3 (16600-52400)	2	2	दफतरबंद
Liftman	... Pay Level S-3 (16600-52400)	12	12	उद्वाहक
Peon	... Pay Level S-1 (15000-47600)	4149	4238	शिपाई
Sweeper	... Pay Level S-1 (15000-47600)	326	332	सफाईगार
Watchman	... Pay Level S-1 (15000-47600)	298	293	पहारेकरी
Gardner	... Pay Level S-1 (15000-47600)	11	11	माळी
Waterman	... Pay Level S-1 (15000-47600)	34	34	पाणके
Scavanger	... Pay Level S-1 (15000-47600)	9	9	मेहत्तर
Jail Warder	... Pay Level S-1 (15000-47600)	5	5	जेल वॉर्डर
Hamal	... Pay Level S-1 (15000-47600)	1	1	हमाल
(Total Class-II to Class IV) :		21105	21379	एकूण

Note :- The said consolidated statement of Table-V : Personnel Summary of 32 District Courts is prepared by this office as per the information received from their respective Principal District & Sessions Judges (about Class-II to Class-IV employees) and 'A' Civil & Pay & Perk Departments of High Court, Bombay (about Judicial Officers)

Post for 13 Womens Special Courts in District as under

Sr. No.	Designation	Pay Seale	Post for one Court	Post for 13 Court
1.	District & Session Judge	51550-1230-58930-1380-63070	1	13
2.	Stenographar (Higher Grede)	रु. 9300-34800/-ग्रेड वेतन रु. 4600	1	13
3.	Suprintendent / Shiristedar	रु. 9300-34800/-ग्रेड वेतन रु. 4400	1	13
4.	Sr. clerk	रु. 5200-20200/-ग्रेड वेतन रु. 2400	1	13
5.	Jr. Clerk	रु. 5200-20200/-ग्रेड वेतन रु. 1900	1	13
6.	Hawalदार	रु. 4400-7440/-+ ग्रेड वेतन रु. 1600	1	13
7.	Peon	रु. 4400-7440/-+ ग्रेड वेतन रु. 1300	1	13
एकूण			7	19

१३ जिल्ह्यातील महिला विशेष न्यायालयांकरिता आवश्यक ७ पदे खालीलप्रमाणे आहेत.

अ. क्र.	पदनाम	वेतनश्रेणी	पदसंख्या १ न्यायालया साठी	पदसंख्या १३ न्यायालयासाठी
१.	जिल्हा व सत्र न्यायाधीश	रु. 51550-1230-58930-1380-63070	1	13
२.	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)	रु. 9300-34800/-+ग्रेड वेतन रु. 4600	1	13
३.	अधिक्षक / शिरस्तेदार	रु. 9300-34800/-+ग्रेड वेतन रु. 4400	1	13
४.	वरिष्ठ लिपिक	रु. 5200-20200/-+ग्रेड वेतन रु. 4200	1	13
५.	कनिष्ठ लिपिक	रु. 5200-20200/-+ग्रेड वेतन रु. 1900	1	13
६.	हवालदार	रु. 4400-7440/-+ग्रेड वेतन रु. 1600	1	13
७.	शिपाई	रु. 4400-7440/-+ग्रेड वेतन रु. 1300	1	13
एकूण			7	19

Individual Post for 13 District as under

Sr. No.	Designation	Pay Seale	Post
1.	Judge City civil & Session Court	51550-1230-58930-1380-63070	1
2.	Stenographar (Higher Grede)	रु. 9300-34800/-ग्रेड वेतन रु. 4600	1
3.	Suprintendent / Shiristedar	रु. 9300-34800/-ग्रेड वेतन रु. 4400	1
4.	Interpreter	रु. 5200-20200/-ग्रेड वेतन रु. 2400	1
5.	Clerk Typist	रु. 5200-20200/-ग्रेड वेतन रु. 1900	2
6.	Hawaladar	रु. 4400-7440/-+ ग्रेड वेतन रु. 1600	1
7.	Peon	रु. 4400-7440/-+ ग्रेड वेतन रु. 1300	1
एकूण			8

मुंबई येथील विशेष न्यायालयाकरिता आवश्यक ८ पदे खालील प्रमाणे आहेत.

अ. क्र.	पदनाम	वेतनश्रेणी	पदसंख्या
१.	न्यायाधीश, नगर दिवाणी व सत्र न्यायालय	रु. 51550-1230-58930-1380-63070	1
२.	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)	रु. 9300-34800/-+ग्रेड वेतन रु. 4600	1
३.	अधिक्षक / शिरस्तेदार	रु. 9300-34800/-+ग्रेड वेतन रु. 4400	1
४.	दुभाषी	रु. 5200-20200/-+ग्रेड वेतन रु. 4200	1
५.	लिपिक-टंकलेखक	रु. 5200-20200/-+ग्रेड वेतन रु. 1900	2
६.	हवालदार	रु. 4400-7440/-+ग्रेड वेतन रु. 1600	1
७.	शिपाई	रु. 4400-7440/-+ग्रेड वेतन रु. 1300	1
एकूण			8

तक्ता -५-चालू
TABLE-V-Contd.

1	2	3	4	5
4. City Civil And Session Court, Mumbai		2021-22	2022-23	नगर दिवाणी व सत्र न्यायालय, मुंबई
Principal Judge City civil Court Mumbai...57700-1230-58930-1380-67210-1540-70290		2	2	प्रमुख न्यायाधीश, मुंबई नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई
Add. Principal Judge, Mumbai ... (1)	-----	2	2	अपर प्रमुख न्यायाधीश, मुंबई नगर दिवाणी न्यायालय व सत्र न्यायाधीश, बृहन्मुंबई.
City civil Court and Session Judge Gr. Mumbai ... (2)	-----	--	--	
Judge ... 51550-1230-58930-1380-63070		74	74	न्यायाधीश
Registrar (C) ... S-23 (67700-208700)		1	1	प्रबंधक, नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई
Add. Registrar ... S-23 (67700-208700)		3	3	अपर प्रबंधक, नगर दिवाणी व सत्र प्रबंधक
Registrar (S) ... S-23 (67700-208700)		2	2	(सत्र) नगर दिवाणी व सत्र न्यायालय, मुंबई
Add. Registrar (S) ... S-23 (67700-208700)		2	2	अपर प्रबंधक (सत्र) नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई.
Deputy Registrar (C) & (S) ... S-16 (44900-142400)		7	7	उप प्रबंधक नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई.
Stenographer (Grade - I) ... S-17 (47600-151100)		84	84	लघुलेखक (श्रेणी - १)
Account Officer ... S-16 (44900-142400)		1	1	लेखा अधिकारी
Asst. Registrar ... S-14 (38800-122800)		17	17	सहाय्यक प्रबंधक
Chief Superintendent ... S-14 (38800-122800)		1	1	मुख्य अधिक्षक
Superintendent ... S-14 (38600-122800)		45	45	अधिक्षक
Shiristedar ... S-14 (38600-122800)		73	73	शिरस्तेदार
Stenographer (Grade - III) ... S-14 (38600-122800)		5	5	लघुलेखक (श्रेणी - ३)
Nazir ... S-14 (38600-122800)		1	1	नाझर
Interpreter ... S-10 (29200-92300)		71	71	दुभाषी
Librarian ... S-10 (29200-92300)		2	2	ग्रंथपाल
Assistant Superintendent ... S-08 (25500-81100)		42	42	सहाय्यक अधिक्षक
Muddemal Clerk ... S-08 (25500-81100)		1	1	मुद्देमाल लिपीक
Telephone Operator ... S-07 (21700-69100)		4	4	दुरध्वनी चालक
Clerk-cum- Typist ... S-6 (19900-63200)		392	392	लिपीक-नि-टंकलेखक
Section Writer ... S-6 (19900-63200)		13	13	लेखनिक
Head Typist ... S-6 (19900-63200)		2	2	मुख्य टंकलेखक
Typist ... S-6 (19900-63200)		1	1	टंकलेखक
Court Keeper ... S-6 (19900-63200)		2	2	न्यायालय रक्षक
Fire Watcher ... S-6 (19900-63200)		1	1	फायर वॉचर
Driver ... S-6 (19900-63200)		21	21	वाहन चालक
Book Binder ... S-5 (18000-56900)		1	1	पुस्तक बांधणीकार
Zerox Operator ... S-3 (16600-52400)		9	9	झेरोक्स चालक
Roneo Operator ... S-3 (16600-52400)		1	1	रोनिओ चालक
Havaladar ... S-3 (16600-52400)		58	58	हवालदार
Filer ... S-3 (16600-52400)		2	2	फाईलकरी
Naik ... S-3 (16600-52400)		7	7	नाईक
Liftman (Reliver) ... S-3 (16600-52400)		13	13	उदवाहक
Pump Attendent ... S-3 (16600-52400)		1	1	पंप परिचर
Darwan ... S-3 (16600-52400)		2	2	दारवान
Asst. Darwan ... S-3 (16600-52400)		1	1	सहाय्यक दारवान
Mukadam ... S-3 (16600-52400)		1	1	मुकादम
Head Hamal ... S-3 (16600-52400)		1	1	मुख्य हमाल
Head Sweeper ... S-3 (16600-52400)		1	1	मुख्य सफाईगार
Peon ... S-1 (15000-47600)		116	116	शिपाई
Hamal ... S-1 (15000-47600)		53	53	हमाल
Sweeper ... S-1 (15000-47600)		16	16	सफाईगार
Female Sweeper ... S-1 (15000-47600)		1	1	महिला सफाईगार
Watchman ... S-1 (15000-47600)		3	3	रखवालदार
Total ...		1159	1159	एकूण

**Family Court, Mumbai, Pune,
Nagpur, Aurangabad, Akola,
Amaravati, Nashik, Thane, Solapur, Kolhapur and Nanded**

कौटुंबिक न्यायालय, मुंबई, पुणे,
नागपूर, औरंगाबाद, अकोला, अमरावती,
नाशिक, ठाणे, सोलापूर कोल्हापूर व नांदेड.

Designation	Scale of pay /वैतनश्रेणी	No of post 2020-21	पदसंख्या 2021-22	कौटुंबिक न्यायालये
Principal Judge	... 57700-1230-58930-1380-67210-1540-70290	11	11	प्रमुख न्यायाधीश
Judge	... 51550-1230-58930-1380-63070	15	15	न्यायाधीश
Marriage Counsellor	... 15600-39100+G.P.5400	45	45	विवाह समुपदेशी
Registrar	... 9300+34800+G.P.4400	11	11	प्रबंधक
Dy. Registrar	... 9300+34800+G.P.4300	4	4	उपप्रबंधक
Superintendent	... 9300-34800+G.P.4300	20	20	अधिक्षक
Assistant Superintendent	... 9300-34800+G.P.4200	7	7	सहाय्यक अधिक्षक
Stenographer (H. G.)	... 9300+34800+G.P.4400	26	26	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)
Stenographer (L. G.)	... 9300+34800+G.P.4300	19	18	लघुलेखक (निम्न श्रेणी)
Cashier	... 9300+34800+G.P.4200	1	1	रोखपाल
Shiristedar	... 9300+34800+G.P.4300	9	9	शिरस्तेदार
Interpreter	... 5200-20200+G.P.2800	7	7	दुभाषी
Assistant Cashier	... 5200-20200+G.P.2400	1	1	सहाय्यक रोखपाल
Asstt. Shiristedar	... 5200-20200+G.P.2400	19	19	सहाय्यक शिरस्तेदार
Deposition Writer	... 5200-20200+G.P.1900	17	17	डिपॉझिशन लेखनिक
Senior Clerk	... 5200-20200+G.P.2400	7	7	वरिष्ठ लिपीक
Junior Clerk	... 5200-20200+G.P.1900	93	93	कनिष्ठ लिपीक
Driver	... 5200-20200+G.P.1900	14	14	वाहन चालक
Bailiff	... 4440-7440+G.P.1300	20	20	बेलीफ
Havaldar	... 4440-7440+G.P.1600	17	17	हवालदार
Liftman	... 4440-7440+G.P.1600	3	3	उदवाहक
Peon	... 4440-7440+G.P.1300	68	68	शिपाई
Peon/Watchman	... 4440-7440+G.P.1300	25	25	शिपाई/पहारेकरी
Watchman	... 4440-7440+G.P.1300	16	16	पहारेकरी
Sweeper	... 4440-7440+G.P.1300	16	16	सफाईगार
Total	...	492	492	एकूण
Judicial Officers' Training Institute, Nagpur				न्यायिक अधिकारी प्रशिक्षण संस्था, नागपूर.
Director	... 57700-1230-58930-13867210-1540-70290	1	1	... संचालक
Joint Director	... 51550-1230-58930-1380-63070	2	2	... सह-संचालक
Total	...	3	3	एकूण
Grand Total	...	494	494	एकूण

**The Maharashtra Judicial Academy
and Indian Mediation Centre and
Training Institute at Uttan, Dist. Thane.**

महाराष्ट्र न्यायीक अकादमी व भारतीय
मध्यस्थी केंद्र आणि प्रशिक्षण संस्था,
उत्तन, जिल्हा ठाणे.

Designation	Scale of pay /वेतनश्रेणी	No of post 2020-21	पदसंख्या 2021-22	पदनाम
Director	... नियामक परिषद निश्चित करेल त्याप्रमाणे	1	1	संचालक
Joint Director	... 57700-70290	2	2	सह संचालक
Additional Director	... 51550-1230-58930-1380-63070	3	3	अतिरिक्त संचालक
Administrative Officer	... 39530-54010	1	1	प्रशासकीय अधिकारी
Assistant Director	... 27700-44770	1	1	सहाय्यक संचालक
Establishment In-Charge	... Levds S-13 (6700-208700)	1	1	आस्थापना अधिकारी
Private Secretary to Director	... Levds S-16 (44900-142400)	1	1	संचालक खाजगी सचिव
IT Project Manager	... Levds S-23 (67700-2087700)	1	1	आय.टी.प्रकल्प व्यवस्थापक
Desk Officer	... Levds S-15 (41800-132300)	1	1	कक्ष अधिकारी
Account Officer	... Levds S-15 (41800-132300)	1	1	लेखा अधिकारी
Chief Librarian	... Levds S-20 (56100-177500)	1	1	मुख्य ग्रंथपाल
Stenografer (Lower Grade) Levds S-14 (38600-122800)	4	4	सहाय्यक ग्रंथपाल
Assistant Librarian	... Levds S-10 (29200-92300)	1	1	निम्नश्रेणी लघुलेखक
Assistant	... Levds S-14 (38600-122800)	6	6	सहाय्यक
Clerk-cum-Typist	... Levds S-6 (19900-63200)	8	8	लिपीक टंकलेखक
Driver	... Levds S-6 (19900-63200)	4	4	वाहन चालक
Peon	... Levds S-01 (1600-47600)	14	14	शिपाई
Book Binder	... Nil	--	--	... पुस्तक बांधणीकार
Cook	... Nil	--	--	... खानसामा वर्ग
Cooker	... Nil	--	--	... स्वयंपाकी
Watchman	... Nil	--	--	... पहारेकरी
Sweeper	... Nil	--	--	... सफाईगार
Mali	... Nil	--	--	... माली
Total ...		52	52	एकूण

४. केंद्रीय गुन्हे अन्वेषण (सी.बी.आय.) विशेष न्यायालये

मा. पंतप्रधान यांनी सूचित केल्यानुसार राज्यामध्ये केंद्रीय गुन्हे अन्वेषण (सी.बी.आय.) यांनी दाखल केलेली प्रकरणे चालविण्यासाठी मुंबई येथे ७, नागपूर ३, अमरावती व पुणे येथे प्रत्येकी १ याप्रमाणे एकूण १२ विशेष न्यायालये दिनांक २२ ऑक्टोबर, २००७, १६ नोव्हेंबर, २०१० व २ मे, २०१३ पासून स्थापन करण्यात आली आहेत.

As Proposed by the Hon'ble Prime Minister Government of Maharashtra has established 6 New C.B.I. Special Courts including 7 at Mumbai, 3 at Nagpur and one each at Pune & Amravati from 22-10-2007, 16th November, 2010 & 2nd May, 2013

Central Bureau of Investigation

केंद्रीय गुन्हे अन्वेषण (सी.बी.आय.)

(C.B.I.) Special Courts

विशेष न्यायालये

Designation	Scale of pay /वेतनश्रेणी	No of post 2021-22	पदसंख्या 2022-23	पदनाम
Judge	51550-1230-58930-1380-63070	12	12	न्यायाधीश
Stenografer (Higher Grade)	9300-34800+G.P.4400	12	12	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)
Shirstedhar	9300-34800+G.P.4300	12	12	शिरस्तेदार
Clerk-Typist	5200-20200+G.P.1900	12	12	लिपीक - टंकलेखक
Peon	4440-7440+G.P.1300	12	12	शिपाई
Total	...	60	60	एकूण

५. ग्राम न्यायालय

ग्राम न्यायालय कायदा, २००८ मधील तरतुदीश अनुलक्षण राज्यात तळगाळातील जनतेसाठी ग्रामन्यायालयाची स्थापना करण्यात येत आहे. राज्यातील कोणीही व्यक्ती सामाजिक, आर्थिक वा इतर कोणत्याही असमर्थतेमुळे न्यायापासून वंचित राहू नये या हेतूने तळगाळातील जनतेसाठी “न्याय त्यांच्या दारी ” या संकल्पनेतून ग्रामन्यायालयांची स्थापना करणात येत आहे. ग्राम न्यायालय कायदा २००८ जम्मू- काश्मिर, नागालँड, अरुणाचल प्रदेश, सिक्कीम व आदिवासी क्षेत्रे वगळता, संपूर्ण भारतासाठी लागू आहे.

२. उच्च न्यायालयाशी विचारविनिमय केल्यानंतर सध्या अस्तित्वात असलेल्या इतर कोणत्याही न्यायालयांव्यतिरिक्त एक किंवा अनेक ग्राम न्यायालये प्रत्येक पंचायत समिती/गट स्तरावर, किंवा सामुदायिक पंचायत समिती/गट स्तरावर किंवा ज्या राज्यांमध्ये पंचायत समिती/गट स्तर नाही अशा राज्यांमध्ये ग्राम न्यायालयांची स्थापना करण्यात येत आहे. उच्च न्यायालयाच्या शिफारशीनुसार ग्राम न्यायालयाच्या कार्यक्षेत्रात बदल करण्यात येतात.

३. महाराष्ट्र राज्यात एकूण २५ ग्राम न्यायालये स्थापन करण्यात आली आहेत. त्यांचा तपशील खालीलप्रमाणे आहे.

अ. क्र.	ग्राम न्यायालयाचे ठिकाण	ग्राम न्यायालयाची स्थापना केल्याचा दिनांक
१.	साक्री, जिल्हा धुळे	०२.१०.२००९
२.	खरवली, महाड, जिल्हा रायगड	०२.१०.२००९
३.	कोरपना, जिल्हा चंद्रपूर	०२.१०.२००९
४.	सेवाग्राम, जिल्हा वर्धा	०२.१०.२००९
५.	लोणी काळभोर, हवेली, जिल्हा पुणे	०२.१०.२००९
६.	जव्हार, जिल्हा पालघर	०२.१०.२००९
७.	पारनेर, जिल्हा अहमदनगर	०२.१०.२००९
८.	पाली, जिल्हा रत्नागिरी	०२.१०.२००९
९.	कासारखेडा, जिल्हा नांदेड	०२.१०.२००९
१०.	बोदवड, जिल्हा जळगाव	२२.०१.२०१३
११.	कोरची, जिल्हा गडचिरोली	१७.११.२०१३
१२.	मुलचेरा, जिल्हा गडचिरोली	११.०१.२०१४
१३.	वैभववाडी, जिल्हा सिंधुदूर्ग	२५.०१.२०१४
१४.	गोरेगाव, जिल्हा गोंदिया	०२.०२.२०१४
१५.	शिरूर अनंतपाळ, जिल्हा लातूर	२२.०२.२०१४
१६.	जळकोट, जिल्हा लातूर	२२.०२.२०१४
१७.	तळा, जिल्हा रायगड	२२.०२.२०१४
१८.	मंडणगड, जिल्हा रत्नागिरी	०२.०३.२०१४
१९.	सालेकसा, जिल्हा गोंदिया	२८.०६.२०१४
२०.	मुळशी माले, जिल्हा पुणे	२३.०८.२०१४
२१.	अलिपूर, जिल्हा वर्धा	०२.१०.२०१४

अ. क्र.	ग्राम न्यायालयाचे ठिकाण	ग्राम न्यायालयाची स्थापना केल्याचा दिनांक
२२.	देवळा, जिल्हा नाशिक	२२.११.२०१५
२३.	पोलादपूर, जिल्हा रायगड	१७.०१.२०१६
२४.	त्र्यंबकेश्वर, जिल्हा नाशिक	०६.०३.२०१६
२५.	देवळी, जिल्हा वर्धा	१०.०८.२०१९

४. कोरपना, जिल्हा चंद्रपूर व बोधवड, जिल्हा जळगाव येथे नियमित स्वरूपात दिवाणी न्यायाधीश वरिष्ठ स्तर तथा प्रथम वर्ग न्यायदंडाधिकारी न्यायालये कार्यरत झाल्याने तेथील ग्राम न्यायालये बंद करण्यात आली आहेत. मा. उच्च न्यायालयाच्या शिफारशीनुसार राज्यात अन्य ठिकाणी ग्राम न्यायालय स्थापन करण्याची बाब विचाराधीन आहे.

५. उच्च न्यायालयाशी विचारविनिमय करून प्रत्येक ग्राम न्यायालयाकरीता एक न्यायाधिकारी, यांची नियुक्ती करण्यात येते. न्यायाधिकारी हे पद न्यायिक सेवेतील अधिकाऱ्यांमधून घेण्यात येत असून त्याचा दर्जा न्यायदंडाधिकारी (प्रथम वर्ग) असा आहे. न्यायाधिकारी यांनी त्यांच्या अधिकार क्षेत्रात येत असलेल्या खेडेगावांना ठराविक कालावधीने भेट द्यावयाची आहे. मुख्यालयाबाहेर जर फिरते ग्रामन्यायालय स्थापन करावयाचे असेल तर सदर न्यायालय कधी व कोठे भरविण्यात येणार आहे याला व्यापक प्रसिध्दी देण्यात येते.

६. ग्राम न्यायालय कायदा, २००८ मध्ये तरतुद केल्यानुसार व प्रदत्त मर्यादेपर्यंत ही न्यायालये फौजदारी प्रक्रिया संहिता, १९०८ किंवा त्यावेळी अस्तित्वात असलेल्या इतर कायदांअंतर्गत दिवाणी व फौजदारी प्रकरणे हाताळू शकतात. फौजदारी प्रक्रिया संहिता, १९७३ किंवा त्यावेळी अस्तित्वात असलेला इतर कोणताही कायदा यामधील तरतुदीशिवाय एखाद्या तक्रारीवरून किंवा पोलीस अहवालावरून ग्राम न्यायालयामार्फत एखाद्या गुन्हाची प्रकरणे दाखल करून घेण्यात येतात.

७. ग्राम न्यायालये त्यांच्या न्यायनिवाडयाची प्रत दोन्ही बाजूंच्या पक्षकारांना विनाविलंब व विनामूल्य देतात.

८. एखाद्या खटल्याचे कामकाज चालविताना जेव्हा ग्राम न्यायालयाच्या असे निदर्शनास येईल की, सदर प्रकरणात समेटाशी पुरेशी शक्यता आहे, तेव्हा हा समेट घडवून आणण्यासाठी जेवढा कालावधी लागेल तेवढ्या कालावधीसाठी त्या प्रकरणाच्या कामकाजास स्थगिती देण्यात येईल, कलम २६ मधील नमुद केलेल्या उद्दीष्टांच्या पूर्ततेसाठी जिल्हा न्यायालय संबंधित जिल्हा न्यायाधिकाऱ्यांच्या सहमतीने ग्रामस्तरावरील समाज सेवकांच्या नावांचा समावेश असलेले एक मंडळ तयार करेल. या समाजसेवकांमध्ये समेटकर्ता म्हणून आवश्यक असणारी अर्हता व अनुभव उच्च न्यायालयाने निर्धारित केल्याप्रमाणे असणार आहे.

९. ग्राम न्यायालयापुढील न्यायालयीन कामकाज आणि त्यांचे न्यायनिवाडे शक्यतो इंग्रजीऐवजी संबंधित राज्याच्या अधिकृत भाषेत असणे आवश्यक आहे.

१०. आपली कार्ये-कर्तव्ये पार पाडत असताना जेव्हा ग्राम न्यायालय एखाद्या महसूल अधिकाऱ्याला किंवा शासकीय कर्मचाऱ्याला काही निदेश देतील तेव्हा त्या निदेशांचे पालन करणे संबंधितांना बंधनकारक असणार आहे.

११. ग्राम न्यायालयाच्या प्रत्येक न्यायालयाच्या स्थापनेमध्ये येणारा अनावर्ती खर्च पूर्णतः रुपये १८ लक्ष इतक्या कमाल मर्यादेपर्यंत केंद्र शासन करणार आहे. तर आवर्ती खर्चाबाबत केंद्र शासन प्रत्येक न्यायालयासाठी पहिल्या ३ वर्षासाठी ५० टक्के खर्च करणार असून रुपये ३.२ लक्ष इतक्या कमाल मर्यादेपर्यंत अनुदान उपलब्ध करून देणार आहे.

१२. केंद्र शासन आवर्ती खर्चासाठीचे केंद्रीय अर्थसहाय्य रुपये १८ लक्ष पैकी ७० टक्के अनुदान पहिल्या टप्प्यात वितरीत करणार आहे. उर्वरीत ३० टक्के केंद्रीय अर्थसहाय्य हे उपयोगिता प्रमाणपत्रे सादर केल्यानंतर वितरीत करण्यात येईल.

१३. प्रत्येक ग्राम न्यायालयासाठी मंजूर करण्यात आलेला अधिकारी / कर्मचारीवृंद व पदांची वेतनश्रेणी खालीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र.	पदनाम	पदसंख्या	वेतनश्रेणी
१.	दिवाणी न्यायाधिश (कनिष्ठ स्तर) आणि प्रथम वर्ग न्यायदंडाधिकारी	१	२७,७००-७७०-३३,०९०-९२०- ४०,४५०-१०८०-४४,७७०
२.	लघुलेखक	१	९,३००-३४,८००
३.	वरिष्ठ लिपिक	१	५,२००-२०,२००
४.	कनिष्ठ लिपिक	१	५,२००-२०,२००
५.	वेलिफ कम शिपाई	१	५,२००-२०,२००
एकूण		५	

१४. या व्यतिरिक्त मागणीनुसार प्रत्येक ग्राम न्यायालयासाठी वाहनचालकांची काल्पनिक पदे निर्माण करण्यात येत आहेत. सद्यःस्थितीत कोरची, जिल्हा गडचिरोली व मुलचेरा, जिल्हा गडचिरोली आणि वैभववाडी, जिल्हा सिंधुदुर्ग या तीन ग्राम न्यायालयांसाठी वाहन चालकांची एकूण तीन पदे निर्माण करण्यात आली आहेत.

१५. माणणी क्रमांक जे-१, २०१४ न्यायदान (दत्तमत) १०५ दिवाणी व सत्र न्यायालय (०२) जिल्हा व सत्र न्यायाधिश, (०२) (०२) ग्राम न्यायालय अधिनियम २००८ अन्वये ग्राम न्यायालयाची स्थापना (२०१४ ०४७७) या लेखाशिर्षाखाली ग्राम न्यायालयासाठी अनुदान देण्यात येते.

१६. २५ ग्राम न्यायालयांसाठी वर्ष २०२०-२१ रुपये (रुपये हजारात) इतके अनुदान मंजूर करण्यात आले आहे.

६. लघुवाद न्यायालय

प्रस्तावना :

(१) लघुवाद न्यायालय मुंबई -इलाखा शहर लघुवाद न्यायालये अधिनियम, १८८२ अंतर्गत लघुवाद न्यायालयाची स्थापना झाली आहे. सदर न्यायालयातील कामकाज इलाखा शहर, लघुवाद न्यायालये अधिनियम १८८२, दिवाणी संहिता, १९८६ आणि दिवाणी प्रक्रिया संहिता १९०८ च्या तरतुदीनुसार चालते.

(२) लघुवाद न्यायालय, मुंबई, या न्यायालयाच्या आस्थापनेवर न्यायाधीशांची एकूण मंजूर पदे ४४ आहेत. त्यामध्ये १ मुख्य न्यायाधीश, १० अतिरिक्त मुख्य न्यायाधीश व ३३ न्यायाधीशांचा समावेश आहे. दि. ३१ डिसेंबर २०२० रोजी कार्यरत न्यायाधीशांची संख्या ४० असून त्यामध्ये १, मुख्य न्यायाधीश ८ अतिरिक्त मुख्य न्यायाधीश व ३१ न्यायाधीशांचा समावेश आहे.

(३) मुख्य न्यायाधीश हे या न्यायालयाचे विभाग प्रमुख आहेत. इलाखा शहर लघुवाद न्यायालये अधिनियम, १८८२ अंतर्गत कलम १३ च्या तरतुदीनुसार प्रबंधक हे लघुवाद न्यायालयाचे मुख्य प्रशासकीय अधिकारी आहेत. त्याव्यतिरिक्त, या न्यायालयाच्या आस्थापनेवर ४ अप्पर प्रबंधकांची पदे कार्यरत आहेत. प्रबंधक आणि अप्पर प्रबंधक हे या न्यायालयाची प्रशासकीय बाजू सांभाळतात. प्रबंधक यांना इलाखा शहर लघुवाद न्यायालय अधिनियम, १८८२ च्या अंतर्गत कलम 9(i) (aa) च्या तरतुदीनुसार प्रतिवादीने कैफियत सादर न केलेले व अंतरिम अर्ज चालविण्याचे अधिकार आहेत. त्याचप्रमाणे, प्रबंधक सदर अधिनियमाच्या कलम १४, ३३, ३४, ३५, ५३ आणि ६१ च्या तरतुदीनुसार न्यायाधीशांप्रमाणे न्यायिक काम करतात. तसेच, भाडे नियंत्रण कायदांतर्गत दाखल झालेल्या दाव्यांमध्ये प्रतिवादी लिखित जबाब/कैफियत सादर करेपर्यंत कार्यवाही करण्याचे अधिकार प्रबंधक यांना आहेत.

मुख्य न्यायाधीश, लघुवाद न्यायालय, मुंबई हे या आस्थापनेचे नियंत्रण अधिकारी आहेत तर प्रबंधक हे आहरण व संवितरण अधिकारी आहेत.

प्रबंधक व अतिरिक्त मुख्य न्यायाधीश, लघुवाद न्यायालय, मुंबई हे मा. उच्च न्यायालयाने माहितीचा अधिकार, २००५ च्या अंतर्गत तयार केलेल्या जिल्हा न्यायालय माहिती अधिकार (सुधारित नियम), २००९ च्या तरतुदीनुसार अनुक्रमे जनमाहिती अधिकारी व पहिले अपिलीय अधिकारी आहेत.

(४) मुंबई येथील लघुवाद न्यायालयातील न्यायाधीशांचे अधिकार इलाखा शहर लघुवाद न्यायालये अधिनियम १८८२ च्या कलम १९ अन्वये निश्चित केलेले अपवाद अधीन न्यायाधीशांना रक्कम रुपये १०,००० पेक्षा जास्त दावा नसलेल्या आर्थिक दाव्यांची सुनावणी करून निकालात काढण्याचे अधिकार आहेत. सदर रु. १०,००० च्या आर्थिक अधिकारीतेत वाढ करून महाराष्ट्र शासनाने ती महाराष्ट्र कायदा क्र. १५/१९८७ द्वारे दि. ७ मे १९८७ च्या महाराष्ट्र शासन राजपत्रामध्ये प्रसिध्द करून ती रुपये २५,००० एवढी केलेली आहे. परंतु त्याची प्रत्यक्ष अंमलबजावणी झालेली नाही. त्याचप्रमाणे अधिनियमाच्या कलम ४१ अन्वये दाव्यात सुनावणी करून निकाली काढण्याचे अधिकार आहेत. अधिनियम कलम ३८ अन्वये पूर्ण न्यायालय अर्जावरील सुनावणी या न्यायालयाच्या दोन न्यायाधीश असलेल्या खंडपीठाद्वारे केली जाते. इलाखा शहर लघुवाद न्यायालये १८८२ च्या कलम ४२ अंतर्गत द्विसदस्यीय खंडपीठ अपिल आणि पुर्नरीक्षण प्रकरणांच्या सुद्धा सुनावणी करतात.

(५) लघुवाद न्यायालय, मुंबईला मुंबई भाडे, हॉटेल आणि निवासगृहे दर नियंत्रण अधिनियम, १९४७ च्या कलम २८ अन्वये लघुवाद न्यायालय, मुंबईला अनन्य अधिकार आहे आणि म्हणून या अधिनियमांतर्गत बृहन्मुंबईतील सर्व दाव्यांची सुनावणी सदर न्यायालय करते. मुंबई भाडे अधिनियम

१९४७ अंतर्गत न्यायाधीशांनी दिलेल्या निर्णयावरील अपिल /पुनरिक्षण मधील सुनावणी “मुंबई भाडे, हॉटेल आणि निवासगृह दर नियंत्रण अधिनियम १९४७” च्या कलम २९ अन्वये दोन सदस्यीय खंडपीठाद्वारे केली जाते. प्रमाणभूत भाडे निश्चितीकरीता कलम ११ अन्वये सर्व अर्जावरील सुनावणी मुंबई येथील लघुवाद न्यायालय करते आणि अत्यावश्यक सेवा किंवा पुरवठा पुनःस्थापना पूर्ववत करण्याकरीता कलम २४ अंतर्गत सर्व अर्जावरील सुनावणी सदर न्यायालय करते. या न्यायालयास महाराष्ट्र भाडे नियंत्रण अधिनियम १९९९, ३१ मार्च २००० पासून अंमलात आला आहे, त्या अंतर्गत सुद्धा अनन्य अधिकारिता आहे.

(६) (अ) मुंबई महानगरपालिका अधिनियम १८८८ कलम २१७,२१८(ए), २१८,बी २१८सी आणि ३९४ (५) अंतर्गत अपिले व कार्यवाहीत सुनावणी मुख्य न्यायाधीश किंवा कोणत्याही अतिरिक्त मुख्य न्यायाधीशांद्वारे केली जाते. तसेच कलम ५०३, ५०४ अ, ५०७ अंतर्गत अर्जावरील सुनावणी मुख्य न्यायाधीश किंवा कोणत्याही अतिरिक्त मुख्य न्यायाधीश मार्फत केली जाते कलम ३२ अंतर्गत मुंबई महानगर पालिका नगरसेवक निवडणूक याचिका मुख्य न्यायाधीश किंवा कोणत्याही अतिरिक्त मुख्य न्यायाधीशांमार्फत निकाली काढली जाते.

महाराष्ट्र शासनाने अधिनियम, विधी व न्याय विभाग क्र. एससीसी-२९६४/२१७५-एच, दिनांक ३ जानेवारी १९६८ नुसार अतिरिक्त मुख्य न्यायाधीशास मुख्य न्यायाधीशाचे अधिकार व जबाबदाऱ्या दिलेल्या आहेत.

६ (ब) मुख्य न्यायाधीशांना फौजदारी कायदा (सुधारणा) वटहुकूम १९४४ च्या कलम ३ सह कलम ४ अन्वये अर्जावर सुनावणी करून निकाली काढण्याचे अधिकार आहेत.

(७) वेतन प्रदान अधिनियम १९३६ अंतर्गत अपिलांची सुनावणी या न्यायालयाच्या एका न्यायाधीशामार्फत केली जाते.

(८) मुंबई येथील लघुवाद न्यायालय यांना खालीलबाबतीत सुद्धा अधिकारिता प्राप्त आहे.

(अ) महाराष्ट्र मालकीतत्वावरील सदनिका (प्रवर्तन, बांधक विक्री, व्यवस्थापन आणि हस्तांतर यांचे विनियमन) अधिनियम १९६३ चे कलम १२ ए.

(ब) महाराष्ट्र कर्ज निवारण अधिनियम १९७५ चे कलम २३.

(क) नियंत्रकाने पारित केलेल्या आदेशावरून, मुंबई भाडे हॉटेल आणि निवासगृह दर नियंत्रण अधिनियम १९४८ च्या कलम ४२ अन्वये दाखल अपिलांची सुनावणी.

(ड) या न्यायालयाच्या न्यायाधीशांना विस्थापीत व्यक्ती अधिनियम, १९५४ अंतर्गत अर्जावरील सुनावणी करण्याचे देखील अधिकार आहेत.

९. मुख्यालय व उपशाखा :

(अ) मुख्यालय - लघुवाद न्यायालय, धोबी तलाव, लोकमान्य टिळक मार्ग, मुंबई - ४०० ००२ येथे असून त्यांचे प्रादेशिक अधिकार क्षेत्र कुलाबा ते मुलुंड मध्य रेल्वे लाईन उपनगर आणि मानखुंद हार्बर रेल्वे लाईन उपनगर आणि माहिम पश्चिम रेल्वे लाईन उपनगर पर्यंत आहे. मुख्यालयात एकूण ३१ न्यायालये असून त्यापैकी २ न्यायिक अधिकाऱ्यांचे मिळून ५ पुर्नविचार न्यायालये (Appellate Benches) २६ सुनावणी न्यायालये (Trial Court) असून त्यामध्ये प्रबंधकांच्या न्यायालयाचा समावेश आहे. दोन न्यायिक अधिकाऱ्यांचे मिळून न्यायालय क्र. २ हे विशेष पुर्नविचार न्यायालय असून

तेथे खरीखुरी प्रामाणिक गरजेचे (Bonafide Requirement) दावे चालतात.

न्यायालय क्र. ६ व ७ मध्ये महाराष्ट्र भाडे नियंत्रण अधिनियम १९९९ व इलाखा शहर, लघुवाद न्यायालये अधिनियम १८८२, अंतर्गत येणारे बृहन्मुंबई महानगरपालिकेच्या संदर्भातील दावे चालतात व त्याच्यातील पुनर्विचाराचे दावे न्यायालय क्र. १ मध्ये चालतात. क्र. ११ व १२ ही विशेष न्यायालय असून तेथे प्रमाणित भाडे निश्चित करण्याबाबतचे दावे चालतात व त्या न्यायालयांना "प्रमाणित भाडे न्यायालय" असे संबोधिले जाते. न्यायालय क्र. १८ व ३० ही विशेष न्यायालये असून तेथे बृहन्मुंबई महानगरपालिका कायदा, १८८८ च्या तरतुदीनुसार दावे चालतात सध्या न्यायालय क्र. ३० हे तात्पुरत्या स्वरूपात रिक्त आहे व ह्या न्यायालयांना "बी.एम.सी. न्यायालय" असे संबोधिले जाते. न्यायालय क्र. १९ व २३ ही विशेष न्यायालये असून तेथे इलाखा शहर, लघुवाद न्यायालय कायदा, १८८२ च्या अंतर्गत कलम ४१ च्या तरतुदीनुसार टीई आणि टीईआर दावे चालतात व ज्या दाव्यातील जागांना भाडे नियंत्रण कायद्यांमध्ये संरक्षण नाही व त्यांना "विशेष न्यायालय" असे संबोधिले जाते. न्यायालय क्र. २१ हे विशेष न्यायालय असून सावकारी स्वरूपाचे संक्षिप्त व नियमित (Summary and Regular Suits) दावे चालतात व त्यांच्यातील पुनर्विचाराचे दावे न्यायालय क्र. १ मध्ये चालतात. न्यायालय क्रमांक २४, मध्ये मुंबई पोर्ट ट्रस्टने दाखल केलेले व त्याच्या विरोधात दाखल केलेले दावे चालतात व त्या न्यायालयाला "बीपीटी न्यायालय"

असे संबोधले जाते. वेतन प्रदान अधिनियम, १९३६ कलम १७ च्या अंतर्गत, कामगार न्यायालयातील पुनर्विचाराचे दावे न्यायालय क्र. ९ मध्ये चालतात. संध्या बी. एम. सी. न्यायालय क्र. ३० व सुनावणी न्यायालय क्रमांक २४ व २६ रिक्त आहे.

ब) उपशाखा – वांद्रे शाखा ही भास्कर बिल्डींग, अनंत काणेकर मार्ग, मुंबई - ४०००५१ येथे स्थित आहे. भास्कर बिल्डींग मधील ३ ते ८ मजले सदर न्यायालयाच्या अधिपत्याखाली आहेत. बांद्रा मुंबई येथील लघुवाद न्यायालयाची शाखा दिनांक ६ ऑगस्ट, १९९० पासून कार्यरत असून त्यांचे प्रादेशिक अधिकार क्षेत्र माहिम ते दहिसर पश्चिम रेल्वे लाईन उपनगर पर्यंत आहे.

वांद्रे शाखा येथे ११ न्यायालये कार्यरत असून त्यातील २ पुनर्विचार न्यायालये (Appellate Benches), ९ सुनावणी न्यायालये (Trial Court) व त्यामध्ये प्रबंधकांच्या न्यायालयाचा समावेश आहे. न्यायालय क्र. ३२ येथे खरीखुरी प्रामाणिक गरजेचे (Bonafide Requirement) दावे चालतात. त्याचप्रमाणे तेथे इलाखा शहर, लघुवाद न्यायालय कायदा, १८८२ च्या अंतर्गत कलम ४१ च्या तरतुदीनुसार टीई आणि टीईआर दावे चालतात व ज्या दाव्यातील जागांना भाडे नियंत्रण कायद्यांमध्ये संरक्षण नाही व त्यांना "विशेष न्यायालय" असे संबोधिले जाते. सध्या न्यायालय क्रमांक ३८ आणि ४० रिक्त आहे.

(दोन) वित्तीय आवश्यकता
(II) Financial Requirements

तक्ता-१
TABLE-I

(रुपये हजारत)
(Rs. in thousands)

1	2	3	4	5
	प्रत्यक्ष रकमा २०२१-२०२२ Actuals 2021-2022	अर्थसंकल्प २०२२-२०२३ Budget Estimates 2022-2023	सुधारलेले अंदाज २०२२-२०२३ Revised Estimates 2022-2023	अर्थसंकल्प २०२३-२०२४ Budget Estimates 2023-2024
(अ) कार्याचे वर्गीकरण- १०६-लघुवाद न्यायालये एकूण (अ)
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण- (१०६)(एक)इलाखा शहर न्यायालये (२०१४ ०२१६)
वेतन	545825	575137	644845	701400
अतिकालीन भत्ता	84	792	792	792
दूरध्वनी वीज व पाणी शुल्क	5328	6540	5886	6540
प्रवास खर्च	601	1407	985	1477
कार्यालयीन खर्च	8769	37352	13680	39220
भाडे पट्टी व कर	99	120	108	120
कंत्राटी सेवा	8659	10000	13128	10000
संगणक खर्च	146	1251	876	1314
लहान बांधकामे	20000	10000	61668	30000
एकूण (एक)	589511	642599	741968	790863
(१०६) (२) लघुवाद न्यायालये (२०१४ ०२२५)
वेतन	116214	165498	165498	182048
अतिकालीन भत्ता	28	42	31	44
दूरध्वनी वीज व पाणी	65	266	188	266
कंत्राटी सेवा	0	1	1	1
देशांतर्गत प्रवास खर्च	75	688	688	722
कार्यालयीन खर्च	1811	2040	2040	2142
भाडेपट्टी व कर	285	253	253	253
संगणक	0	59	34	62
लहान बांधकामे	0	1	1	1
एकूण (दोन)	118478	168848	168734	185539
एकूण (ब)
एकूण (एक)	707989	811447	910702	976402
(A) Activity Classification (106) Small Causes Courts Total (A)
(B) Objectwise Classification 106 (i) Presidency Courts (20140216). Salaries
Overtime Allowances
Telephone Expenses
Travel Expenses
Office Expenses
Rent, Rates and Taxes
Contractual Services
Computer Charges
Minor Works
Total (I)
106 (ii) Small Causes Courts (20140225). Salaries
Overtime Allowances
Tel. Elect. & W. charges
Contractual services
Domestic Travel exp.
Office exp.
Rent, Rates and Taxes
Computer exp.
Minor Works
Total (i)

तक्ता-२ (एक)
TABLE-II-(i)

खालील तक्ता लघुवाद न्यायालय, मुंबई पुणे व नागपूर यांनी त्या त्या वर्षात केलेले काम दर्शवितो. The following table indicates the work done by the Small Causes Courts, Mumbai Pune and Nagpur.

वर्ष	न्यायाधीशांची मंजूर पदे इतर काम सोपविले आहे अशा न्यायाधीशांची संख्या Sanctioned Judges No. of Judges entrusted with Strength work outside their normal dutie	नेहमीच्या कामाबाहेर सोपविले आहे अशा न्यायाधीशांची संख्या No. of Judges entrusted with court work only	फक्त न्यायालयाचे काम	कामाचे दिवस No. of working days the year	Year
1	2	3	4	5	6
2020	...	44	-	235	2020
2021	...	44	-	235	2021
2022	...	--	-	--	2022

TABLE-IIतक्ता-२

प्रकरणांचे स्वरूप	वर्षारंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the year			नवीन दाखल झालेली प्रकरणे Cases instituted during the year		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
	2	3	4	5	6	7
लघुवाद न्यायालय, मुंबई						
१. मुख्य प्रकरणे (दिवाणी) ...	23932	23863	24192	1576	3456	3875
२. किरकोळ प्रकरणे (दिवाणी) ...	4457	4590	4499	766	1171	1731
एकूण ...	28389	28453	28691	2342	4627	5606
लघुवाद न्यायालय, पुणे						
१. मुख्य प्रकरणे (दिवाणी) ...	2778	4171	4402	781	417	425
२. किरकोळ प्रकरणे (दिवाणी) ...	482	1765	1716	34	37	145
एकूण ...	3260	5936	6118	815	454	570
लघुवाद न्यायालय, नागपूर						
१. मुख्य प्रकरणे (दिवाणी) ...	1872	2024	2149	262+2 Rest	300+4+669+Tr.	270+2Rest+746Tr
२. किरकोळ प्रकरणे (दिवाणी) ...	1355	1398	1417	126+ 1 Rest	164+4+317Tr.	171+498 Tr
एकूण ...	3227	3422	3566	388+3 Rest	464+8rest+986Tr.	441+2Rest+1244Tr

खालील तक्ता, लघुवाद न्यायालयांचे २०१९-२०२०, २०२०-२०२१ व २०२१-२०२२ (३१-१२-२०२२ पर्यंतच्या) वर्षांचे उत्पन्न दर्शवितो

लघुवाद न्यायालये

प्रकरणांचे स्वरूप	मुंबई Mumbai			नागपूर Nagpur		
	2020-2021	2021-2022	2022-2023	2020-2021	2021-2022	2022-2023
	2	3	4	5	6	7
१. सेवा व सेवा फी ...	8936788	11824325	16572059	0	18400	--
२. दंड व जप्तीच्या रकमा ...	0	0	301243	0	48242	--
३. मुद्रांक जमा केलेली न्यायालयीन फी	106435	291820	--	66042	3154391	3167039
४. इतर बाबी ...	644841	2740252	2199667	0	0	20000
एकूण ...	9688064	14856397	19073005	2727113	3221033	3187039

- (दोन)

--II

एकूण			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे			Nature of Cases	
Total			Cases disposed during the year			Cases pending at the end of the year				
2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022		
8	9	10	11	12	13	14	15	16		
Court of Small Causes, Mumbai										
25508	27319	28067	1645	3127	4605	23863	24192	23462	...	1. Main Cases (Vivil)
5223	5761	6230	633	1262	1632	4590	4499	4598	...	2. Miscellaneous Cases (Civil)
30731	33080	34297	2278	4389	6237	28453	28691	28060	...	Total
Court of Small Causes, Pune										
3559	4588	4827	602	186	285	2957	4402	4542	...	1. Main Cases (Vivil)
516	1802	1861	29	86	1232	487	1716	629	...	2. Miscellaneous Cases(Civil)
4075	6390	6688	631	272	1517	3444	6118	5171	...	Total
Court of Small Causes, Nagpur										
2136	2997	3166	110+1Tr	179+669Tr	152+744Tr	2025	2149	2271	...	1. Main Cases (Vivil)
1482	1883	2036	84	149+317Tr.	176+498Tr	1398	1417	1412	...	2. Miscellaneous Cases (Civil)
3618	4880	5252	194+1Rest	328+986Tr.	194+1Tr	3227	3566	3683	...	Total

-३

--III

The following table indicates the income of the Court of Small Causes during the years 2017-2018, 2018-2019 and 2019-2020 (upto 31-12-2019).

The Court of Small Causes				
पुणे Pune			Nature of Cases	
2020-2021	2021-2022	2022-2023		
8	9	10		
0	0	--	...	1. Service and Service Fees,
0	0	--	...	2. Fines and forfeiture.
4589912	5250567	13532518	...	3. Court Fees collected in Stamp
64193	30675	21305	...	4. Other Matters,
4654105	5281242	--	...	Total

तक्ता -५
TABLE-V

(IV) Personnel Summary

(चार) कर्मचारी विषयक गोषवारा

Designation	Scale of Pay / वेतनमान	पदसंख्या /No. of Posts		पदनाम
		2021-2022	2022-2023	
1	2	3	4	5
4. Small Causes Courts				
Gazetted.-				
Chief Judge	... (70290-1540-76450)	01	01	मुख्य न्यायाधीश
Additional Chief Judge	... (51550-1230-58930-1350-63070)	10	10	अति. मुख्य न्यायाधीश
Judge	...(39530-920-40450-1080-44090-1230-54010)	33	33	न्यायाधीश
Registrar	... S-16 (44900-142400)	01	01	प्रबंधक
Additional Registrar	... S-16 (44900-142400)	04	04	अपर प्रबंधक
Court Manager	...Rs. 63399/- (Lump Sum) on contract Basis	--	--	न्यायालय व्यवस्थापक
	Total ...	49	49	एकूण
Class II				
Personal Assistant (Stenographer Grade-I)	... S-16 (44900-142400)	07	7	स्वीय सहायक
Non-Gazetted Class III-				
Deputy Registrar	... S-14 (38600-122800)	2	2	अराजपत्रित वर्ग तीन- उप प्रबंधक
Assistant Registrar	... S-14 (38600-122800)	4	4	सहायक प्रबंधक
Accountant	... S-14 (38600-122800)	2	2	लेखापाल
Chief Judge's Judicial Clerk	... S-13 (38600-122800)	1	1	मुख्य न्यायाधीशांचा न्याय लिपीक
Cashier	... S-13 (35400-112400)	4	4	रोखपाल
Chief Clerk	... S-13 (35400-112400)	2	2	मुख्य लिपिक
Judicial Clerks	... S-13 (35400-112400)	44	44	न्याय लिपिक
Supintendent (Correspondence)	... S-13 (35400-112400)	2	2	अधीक्षक (पत्र व्यवहार)
Translator and Interpreter	... S-10 (29200-92300)	44	44	अनुवादक आणि दुभाषी
Assistant Translator	... S-8 (25500-81100)	3	3	सहाय्यक दुभाषी
Superintendent	... S-8 (25500-81100)	13	13	अधीक्षक
Assistant Accountant	... S-8 (25500-81100)	01	01	सहाय्यक लेखापाल
Appraiser	... S-8 (25500-81100)	02	02	मुल्यनिर्णेत
Assistant Cashier	... S-8 (25500-81100)	02	02	सहाय्यक रोखपाल
Pradan Clerk	... S-8 (25500-81100)	01	01	प्रदान लिपिक
Additional Assistant Cashier	... S-6 (19900-63200)	01	01	अतिरिक्त सहाय्यक रोखपाल
Shroff	... S-6 (19900-63200)	16	16	श्रॉफ
Assistant Appraiser	... S-6 (19900-63200)	01	01	सहाय्यक मुल्यनिर्णेत
Accounts Clerks	... S-6 (19900-63200)	03	03	लेखा लिपिक
Librarian	... S-7 (21700-69100)	02	02	ग्रंथपाल
Telephone Operator	... S-7 (21700-69100)	02	02	दूरध्वनी चालक
Stenographer (H.G.) (Steno. Grade-II)	... S-15 (41800-132300)	42	42	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)
Stenographer (L.G.) (Steno. Grade-III)	... S-14 (38600-122800)	06	06	लघुलेखक (निम्न श्रेणी)
Clerk Typist	... S-6 (19900-63200)	236	236	लिपिक टंकलेखक
Head Bailiff	... S-8 (25500-81100)	02	02	मुख्य बेलीफ
Bailiff	... S-6 (19900-63200)	74	74	बेलीफ
Driver	... S-6 (19900-63200)	09	09	वाहन चालक
	Total ...	521	521	एकूण
Class IV				
Havildar	... S-4 (17100-54000)	02	02	वर्ग चार- हवालदार
Naik	... S-3 (16600-52400)	07	07	नाईक
Liftman	... S-3 (16600-52400)	10	10	उद्वाहक
Pump Attendant	... S-3 (16600-52400)	02	02	पंप परिचारक
Peon	... S-1 (15000-47600)	63	63	शिपाई
Hamal	... S-1 (15000-47600)	92	92	हमाल
Watchman	... S-1 (15000-47600)	06	06	पहारेकरी
Mali	... S-1 (15000-47600)	02	02	माळी
Water-Server	... S-1 (15000-47600)	01	01	उदकी
Halalkhor	... S-1 (15000-47600)	04	04	हलालखोर
Xerox-Operator	... S-3 (16600-52400)	02	02	झेरोक्स चालक
Ronio-Chalak	... S-3 (16600-52400)	01	01	रोनियो चालक
	Total ...	192	192	एकूण
	Grand Total ...	769	769	एकूण बेरीज

Note:-

* Necessary correspondence has been made for re-fixation of Pay Matrix with Law and Judiciary Department, Government of Maharashtra.

** The Post of "Pradan Clerk" created vide, Government Resolution, Law and Judiciary Department No. SCC 1087/184(19)-11, Dated 03/01/1989. The Government of Maharashtra not Printed this post in Maharashtra Civil Services (Revised Pay) Rules 2019. The necessary corrections are sought from the Government.

७. मुख्य महानगर दंडाधिकारी न्यायालये, मुंबई

महानगर दंडाधिकारी न्यायालये, मुंबई.

प्रस्तावना -

मा. उच्च न्यायालयाच्या स्थापने अगोदर दंडाधिकार्यांची न्यायालये अस्तित्वात आली आहेत. महानगर दंडाधिकार्यांची न्यायालये, पूर्वी “इलाखा शहर दंडाधिकारी” न्यायालये म्हणून ओळखली जात होती, त्यांचे अस्तित्व गेल्या २०७ वर्षांपासून आहे. ही न्यायालये पूर्वी पोलीस न्यायालये म्हणून सुध्दा ओळखली जात होती. ही पोलीस न्यायालये सन १८९० साली स्थापित झाली. त्यावेळी एक वरिष्ठ न्यायालय व एक कनिष्ठ न्यायालय. अशी दोन न्यायालये होती.

१ एप्रिल १९७४ पासून फौजदारी प्रक्रिया संहितेत झालेल्या पहिल्या सुधारणेनुसार “इलाखा शहर दंडाधिकारी” चे पदनाम “महानगर दंडाधिकारी न्यायालये” असे बदलण्यात आले.

मुख्य महानगर दंडाधिकारी, अतिरिक्त मुख्य महानगर दंडाधिकारी व महानगर दंडाधिकारी, यांना विविध प्रकारचे रिमांड अर्ज, जामीन अर्ज, नोटीस आणि किरकोळ अर्ज आणि फौजदारी प्रकरणे हाताळण्याचे अधिकार आहेत. महानगर दंडाधिकारी न्यायालये, मुंबई येथील मंजूर पदसंख्या ७५ आहे. त्यात ० मुख्य महानगर दंडाधिकारी, १३ अतिरिक्त मुख्य महानगर दंडाधिकारी आणि १ महानगर दंडाधिकारी, १ महानगर दंडाधिकारी (बाल न्यायालय) आणि ५८ महानगर दंडाधिकारी असून बृहन्मुंबईतील निम्नलिखित १६ केंद्रावर कार्यरत आहेत. न्यायालयीन केंद्राची नावे पुढीलप्रमाणे आहेत.

(१) एस्प्लनेड, (२) माझगाव (शिवडी) (३) गिरगाव, (४) दादर, (५) अंधेरी, (६) बांद्रा, (७) बोरीवली, (८) कुर्ला, (९) विक्रोळी, (१०) मुलुंड, (११) बेलाई पिअर, (१२) सी. एस. टी. (१३) मुंबई सेंट्रल, (१४) विलेपार्ले, (१५) शिंदेवाडी, (१६) बाल न्यायालय, उमरखाडी, मुंबई.

महानगर दंडाधिकार्यांची नियुक्ती न्याय दंडाधिकारी, प्रथम वर्ग आणि दिवाणी न्यायाधीश, वरिष्ठ स्तर यातून मा. उच्च न्यायालयाद्वारे केली जाते. महानगर दंडाधिकारी न्यायालयांशिवाय, विशेष महानगर दंडाधिकारी न्यायालये, सुध्दा सकाळच्या सत्रामध्ये चालविली जातात. ते किरकोळ स्वरूपाच्या गुन्हांमधील प्रकरणे हाताळत असून आणि त्यांना “प्रभात न्यायालये” म्हणून संबोधिले जाई. सदर प्रभात न्यायालयांचे कामकाज ३१,१०,२०१० पर्यंत चालू होते.

महानगर दंडाधिकारी न्यायालयात आर्थिक कायदयाशी निगडित प्रकरणे म्हणजेच सीमा शुल्क अधिनियम, विदेशी मुद्रा विनियम अधिनियम, केंद्रीय उत्पादन शुल्क आणि मीठ अधिनियम, आयकर अधिनियम, विक्रीकर अधिनियम, पी.एफ. (भ.नि.नि.) अधिनियम इत्यादी अधिनियमा अन्वये खटले चालविले जातात.

या प्रकरणा व्यतिरिक्त भारतीय दंड संहिता अंतर्गत प्रकरणे राज्य व केंद्र शासनाने पारित केलेल्या कायद्यांतर्गत तसेच कौटुंबिक अत्याचार प्रतिबंधक कायद्यांतर्गत प्रकरणे दाखल केली जातात. महानगर दंडाधिकारी यांच्या न्यायालयात मुंबई महानगरपालिका अधिनियम व भारतीय रेल्वे अधिनियम अंतर्गत सुध्दा प्रकरणे चालविली जातात. मुंबई महानगरपालिका अधिनियम आणि भारतीय रेल्वे अधिनियम अंतर्गत प्रकरणे हाताळण्यासाठी ६ स्वतंत्र न्यायालये आहेत. सध्या १ स्वतंत्र न्यायालय केंद्रीय गुन्हा अन्वेषण (सी. बी. आय.) विभागा द्वारे दाखल प्रकरणे चालविण्यासाठी

आहे. तसेच मा. उच्च न्यायालयाच्या आदेशानुसार या आस्थापनाच्या अधिपत्याखाली एकूण ३ विशेष न्यायालये सन २००७ पासून कार्यरत होती. १९९२-९३ मधील दंगलीच्या प्रकरणांची सुनावणी करण्यासाठी स्थापन करण्यात आलेल्या दोन न्यायालयांचे काम ऑगस्ट २००८ मध्ये संपुष्टात आले. खासदार / आमदार विशेष न्यायालय व अनैतिक मानवी व्यापार प्रतिबंधक कायद्यांतर्गत प्रकरणे निकाली काढण्यासाठी स्थापन करण्यात आलेले (PITA) विशेष न्यायालय माझगाव (शिवडी) येथे सुरु आहे. तसेच सदरच्या कायद्याखालील प्रकरणांचा निपटारा करण्यासाठी माझगाव येथील दुसऱ्या एक न्यायालयास सदर प्रकरणांचा अतिरिक्त कार्यभार देण्यात आला आहे.

या कार्यालयात अतिरिक्त मुख्य महानगर दंडाधिकारी ३ रे न्यायालय, एस्प्लेड यांच्या अधिपत्याखाली प्रेस आणि बुक्स रजिस्ट्रेशन कायदा, १८६७ अंतर्गत कामासाठी स्वतंत्र विभाग आहे. रजिस्ट्रार ऑफ न्युज पेपर्स फॉर इंडिया, केंद्र शासन यांच्या सहमतीने सदर कामकाज चालविले जाते. मुंबई येथील महानगर दंडाधिकारी यांना फौजदारी प्रक्रिया संहितेच्या कलम १४५ अंतर्गत अर्ज आणि परक्राम्य लेखा अधिनियमाच्या कलम १३८ अंतर्गत प्रकरणांत सुध्दा निर्णय द्यावे लागतात आणि आता ६ न्यायालये केवळ परक्राम्य लेख अधिनियमाच्या कलम १३८ खालील प्रकरणे हाताळण्यासाठी आहेत

न्यायदानामध्ये सुधारणा करण्यासाठी सहसंचालक, वित्त मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली यांचे पत्र क्र. एफ-३२,(१) एफसीडी/२०१० दि. ३०-०६-२०१० नुसार १४ व्या वित्त आयोगाच्या शिफारशी प्रमाणे महाराष्ट्र राज्यास सकाळची व संध्याकाळची न्यायालये स्थापन करण्याकरिता रु. ३,४७,५४,५०८ एवढा निधी सन २०१०-२०१५ या पाच वर्षांकरिता उपलब्ध करून देण्यात आला होता व त्या अनुषंगाने मा. उच्च न्यायालयाच्या आदेशानुसार बृहन्मुंबईमध्ये १० सायंकालीन न्यायालये आणि २० प्रभात न्यायालये स्थापन करण्यात आली होती त्यापैकी २ सायंकालीन न्यायालये मार्च २०१० मध्ये स्थापन करण्यात आलेली आहेत उर्वरीत ८ सायंकालीन न्यायालये व २० प्रभात न्यायालये ऑगस्ट २०१० मध्ये स्थापन करण्यात आली आहेत. सदर न्यायालया मधून परक्राम्य अधिनियम १८८१ कलम १३८ कायद्यांतर्गत येणारी प्रकरणे चालविण्यात येतात. सध्या २० प्रभात न्यायालये आणि १० सायंकालीन न्यायालये आळीपाळी पध्दतीने मा. उच्च न्यायालयाचा आदेश क्र. अ-३९०५/२०१५ दि. २२-१२-१४ नुसार ३१-०३-२०१५ पर्यंत कार्यरत होती. प्रलंबित खटले निकाली काढून त्यांची संख्या कमी करण्यावर भर देण्याचे शासनाचे तसेच मा. उच्च न्यायालयाचे धोरण होते.

महानगर दंडाधिकार्यांच्या न्यायालयात दरवर्षी मा. उच्च न्यायालयाच्या आदेशानुसार संचित खटल्यांचा निपटारा करण्याकरिता वेळोवेळी विशेष अभियान मोहिम राबविण्यात येते. तसेच महाराष्ट्र राज्य विधी सेवा प्राधिकार यांच्या आदेशानुसार महालोक अदालत व मेगा लोक अदालतीचे आयोजन करण्यात येते. यावर्षी दि. २३-११-२०१३ रोजी राष्ट्रीय विधी सेवा प्राधिकारण यांच्या आदेशानुसार पहिल्या राष्ट्रीय लोक अदालतीचे आयोजन करण्यात आले होते व यावर्षी राष्ट्रीय लोक अदालतीचे आयोजन दि. ०८.०२.२०२० व १२.१२.२०२० रोजी करण्यात आले त्यामुळे न्यायालयीन खटल्यांचा निपटारा होऊन प्रलंबित प्रकरणांपैकी ७६३२ खटल्यांचा निपटारा होण्यास सहाय्य झाले.

तक्ता-१

TABLE-1

(दोन) वित्तीय आवश्यकता

(रुपये हजारत)

(II) Financial Requirements

(Rs. in thousands)

1	2		3		4		5	
	प्रत्यक्ष रकमा २०२०-२०२१	अर्थसंकल्प २०२१-२०२२	सुधारलेले अंदाज २०२१-२०२२	अर्थसंकल्प २०२२-२०२३	Revised Estimates 2021-2022	Budget Estimates 2022-2023		
	Actuals 2020-2021	Budget Estimates 2021-2022	Revised Estimates 2021-2022	Budget Estimates 2022-2023				
(अ) कार्याचे वर्गीकरण								
१०७-इलाखाशहर दंडाधिकारी यांची ...								
न्यायालये (२०१४०२३४)	--	--	--	--				
एकूण (अ)	--	--	--	--				
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण								
वेतन	666571	829129	840310	916821				
अतिकालीक भत्ता	82	292	195	307				
दुरुधनी, बीज व पाणी शुल्क	17554	14200	19815	21797				
कंत्राटी सेवा	3448	3000	10497	15300				
देशांतर्गत प्रवास खर्च	1218	3045	541	3197				
कार्यालयीन खर्च	15622	16404	33952	20000				
लहान बांधकामे	13377	1	14253	1				
भाडे पट्टी व कर	23838	1900	6165	3220				
संगणकावरील खर्च	1508	1590	2998	3000				
व्यावसायिक सेवा	13	150	25	150				
प्रकाशने	0	50	50	50				
जाहिरात व प्रसिध्दी	0	0	0	1				
एकूण (ब)	743231	869761	928801	983844				
(क) वित्तीय व्यवस्थेची साधने -								
मागणी क्रमांक -जे -१								
(दत्तमत्त) २०१४, न्यायादान								
एकूण (क)								
...								
Total (C)								

तक्ता-२ (दोन)
TABLE--II--(ii)

महानगर दंडाधिकारी न्यायालये, बृहन्मुंबई
(तीन) कार्यक्रम कार्यभारान्वय सांख्यिकी -

खालील तक्ता महानगर दंडाधिकारी न्यायालये, बृहन्मुंबई यांनी २०२०, २०२१ व २०२२ मध्ये केलेले कामकाज दर्शवितो.

The Metropolitan Magistrates Courts, Greater Mumbai.
(III) Programme Work Load Summary :

The following table indicates the work done by the Metropolitan Magistrates Courts, Greater Mumbai during the years 2020, 2021 and 2022.

वर्ष	न्यायाधीशांची मंजूर पदे	नेहमीच्या कामाबाहेर इतर काम सोपविले आहे अशा न्यायाधीशांची संख्या	फक्त न्यायालयाचे काम सोपविले आहे अशा न्यायाधीशांची संख्या	कामाचे दिवस	Year	
1	2	3	4	5	6	
	Sanctioned Judges	Strength	No. of Judges entrusted with outside their normal duties	No. of Judges entrusted with court work only	No. of working days	Year
२०२०	...	75	0	75+2 Vacant	263	2020
२०२१	...	77	0	77+2 Vacant	263	2021
२०२२	...	77	0	77+2 Vacant	264	2022

* 4 Vacant ** 5 Vacant *** 6 Vacant

तक्ता-३ (तीन)
TABLE-III

महानगर दंडाधिकारी न्यायालये, बृहन्मुंबई

The metropolitan Magistrates Courts, Greater Mumbai.

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे			वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे			एकूण			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे			Name of Cases
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	Name of Cases
१. मुख्य प्रकरणे (फौजदारी)	...389509	424700	453857	162159	222223	263680	551668	646923	717537	126968	193066	240852	424700	453857	476685	... 1. Main Cases (Criminal)
२. विक्रमकौळ प्रकरणे (फौजदारी)	...29498	33616	37063	15283	28125	38046	44781	61741	75119	11165	24668	27885	33616	37073	47234	... 2. Miscellaneous Cases (Criminal)
एकूण	419007	458316	440430	177442	250348	301726	596449	708664	792656	138133	217734	268737	458316	490930	523919	Total

तक्ता -४ (चार)
TABLE-IV

महानगर दंडाधिकारी न्यायालये

The Metropolitan Magistrates Courts

खालील तक्ता महानगर दंडाधिकाऱ्यांच्या न्यायालयाचे २०२०-२०२१, २०२१-२०२२ व २०२२-२०२३ (३१-१२-२०२२ पर्यंतच्या) वर्षांचे उत्पन्न दर्शवितो.

The following table indicates the Income of the Metropolitan Magistrates Courts during the years 2020-2021, 2021-2022 and 2022-2023 (upto 31-12-2022).

उत्पन्नाची बाब	2020-2021	2021-2022	2022-2023 (31-12-2023)	Item of Income
1	2	3	4	5
१. सेवा आणि सेवा फी ...	3392045	7157656	7333166	... Service and Service fees
२. जप्तीच्या रकमा ...	298416	79266	2296493.57	... Forfeitures
३. दंड व इतर बाबी ...	12714330	33988973	77572312	... Fines and other Receipts
४. स्टॅम्पच्या रुपाने जमा कोर्ट फी ...	44990944	98834262	37401747	... Court Fee Collected in Stamp
एकूण ...	61395735	140060257	124603718.57	... Total

तक्ता -५
TABLE-V

Personnel Summary Table

Sr. No.	Designation	Scale of Pay	Level	No. of Posts	
				2021-2022	2022-2023
1	2	3	4	5	6
GAZETTED : (Class-I)					
1	Chief Metropolitan Magistrate Mumbai	122700-180200	J-4	1	1
2	Addl. Chief Metropolitan Magistrate, Mumbai	122700-180200	J-4	1	1
		111000-163030	J-3	13	13
3	Metropolitan Magistrate	111000-163030	J-3	61	61
4	Metropolitan Magistrate (Juvenile Court)	111000-163030	J-3	1	1
	Total			77	77
NON GAZETTED : (Class-II) (Grade - I)					
1	Registrar	44900-142400	S-16	1	1
2	Personal Assistant	44900-142400	S-16	8	8
	Total			9	9
NON GAZETTED : (Class-III) (Grade - II)					
1	Higher Stenographer	41800-132300	S-15	49	49
	Total			49	49
NON GAZETTED : (Class-III)					
1	Deputy Register	38600-122800	S-14	1	1
2	Assistant Register	38600-122800	S-14	6	6
3	Chief Interpreter	38600-122800	S-14	1	1
4	Sr. Judicial Clerk	38600-122800	S-14	1	1
5	Office Superintendent	38600-122800	S-14	1	1
6	Lower Stenographer	38600-122800	S-14	18	18
7	Judicial Clerk	35400-112400	S-13	74	74
8	Head Clerk	35400-112400	S-13	2	2
9	Interpreter	29200-92300	S-10	74	74
10	Head Cashier	25500-81100	S-08	13	13
11	Assistant Superintendent	25500-81100	S-08	20	20
12	Record Keeper	25500-81100	S-08	1	1
13	Senior Clerk	25500-81100	S-08	7	7
14	Head Typist	25500-81100	S-08	2	2
15	Assistant Cashier	19900-63200	S-06	50	50
16	Clerk Typist	19900-63200	S-06	195	195
17	Typist	19900-63200	S-06	131	131
18	Cashier Clerk	19900-63200	S-06	1	1
19	Car/Jeep Driver	19900-63200	S-06	12	12
	Total			610	610

तक्ता -५
TABLE-V

Personnel Summary Table

Sr. No.	Designation	Scale of Pay	Level	No. of Posts	
				2021-2022	2022-2023
1	2	3	4	5	6
NON GAZETTED : (Class-IV)					
1	Xerox Operator	19600-63200	S-06	1	1
2	Liftman	16600-52400	S-03	5	5
3	Hawaladar	16600-52400	S-03	1	1
4	Naik	16600-52400	S-03	7	7
5	Peon	15000-47600	S-01	118	118
6	Hamal	15000-47600	S-01	54	54
7	Chaprasi	15000-47600	S-01	48	48
8	Mali	15000-47600	S-01	4	4
9	Sweeper	15000-47600	S-01	2	2
10	Meheter	15000-47600	S-01	11	11
	Tatal			251	251
(ON CONTRACT BASIS)					
1	Court Manager	Consolidated Monthly emolument (Rs. 60145/- Fixpay) +Rs. 7000 (HRA)-Rs. 1400/-(TA)+ Rs.2500/- (Medical Allw.) = Rs. 73045/-		1	1
2	Senior System Officer	46000		1	1
3	System Officer	46000		5	5
	Tatal			7	7
	Tatal			1003	1003

Chief Metropolitan Magistrate,
Esplanade, Mumbai.

८. महाप्रशासक आणि शासकीय विश्वस्त

(एक) प्रस्तावनात्मक

महाप्रशासक आणि शासकीय विश्वस्त, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई हे लोकयोपयोगी कार्यालय आहे, या कार्यालयाचे कामकाज केंद्र शासनाच्या (अ) महाप्रशासक अधिनियम, १९६३ (ब), शासकीय विश्वस्त अधिनियम, १९९३ व (क) कोषाध्यक्ष धर्मादाय दाननिधी अधिनियम, १८९० या तीन अधिनियमांन्वये चालते.

(अ) महाप्रशासक म्हणून :-

महाप्रशासक हे महाप्रशासक अधिनियम, १९६३ अन्वये महाराष्ट्र राज्याकरिता नियुक्त झालेले एक निगम असून, त्यांचे काम न्यायिक स्वरूपाचे आहे. वरील अधिनियमाच्या सुधारित कायदा क्र. १२ सन २००२ अनुसार महाप्रशासक, महाराष्ट्र राज्य मुंबई हे रु. १०,००,००० पर्यंतच्या संपत्तीचे प्रशासन स्वतःच्या प्राधिकारात करू शकतात व रु. १०,००,००० च्या वरील संपत्तीचे प्रशासन मा. उच्च न्यायालयाच्या आदेशाने करू शकतात.

कुठलीही व्यक्ती महाप्रशासकांना त्याच्या इच्छापत्राचा /मृत्युपत्राचा एकमात्र प्रशासक म्हणून नेमू शकते. जेव्हा मृत व्यक्तीचे वारसदार भारताबाहेर रहात असतील व इतर कारणास्तव त्यांना मृत व्यक्तीची संपत्ती प्रशासन करण्यास वेळ उपलब्ध नसेल. अशा वेळेस वारसदारांनी महाप्रशासकांना लेखी कळविले तर, महाप्रशासक प्रशासनपत्रासाठी उच्च न्यायालयात अर्ज करू शकतात. कुठलेही खाजगी व्यवस्थापक/प्रशासक त्यांना मृत्युपत्राचे सत्यापन किंवा प्रशासन अधिकार पत्रान्वये सोपविलेली संपत्ती महाप्रशासकांकडे त्यांच्या पूर्व-संमतीने हस्तांतर करू शकतात. सूट दिलेल्या व्यक्ती सोडून इतर व्यक्तींच्या संपत्तीचे प्रशासक म्हणून महाप्रशासक प्रशासन अधिकारपत्रासाठी अर्ज करू शकतात. (सूट दिलेली व्यक्ती म्हणजे भारतीय उत्तराधिकार अधिनियम, १९२५ च्या कलम ३ अन्वये भारतीय ख्रिश्चन, हिंदू, मुसलमान, पारसी किंवा बौद्ध व्यक्ती ज्यांना ते अधिनियम लागू होण्यापासून सूट दिली आहे.) मृत्यू पावलेल्या व्यक्तींचे राज्यात स्थित असलेल्या संपत्तीचे मूल्य रु. १०,००,०००/- पर्यंत असेल आणि मृत्युपत्राने नियुक्त केलेले वारस, निकट कुळातील व्यक्ती किंवा मृत्युपत्र व्यवस्थापक यांनी महाप्रशासक यांच्याकडे प्रमाणपत्रासाठी विहित नमुन्यात अर्ज करावयाचे राहून गेले असेल अशा प्रकरणात महाप्रशासक स्वतःच्या अधिकारात प्रशासनपत्राशिवाय प्रशासनपत्र दिले आहे असे समजून संपत्तीचे प्रशासन करू शकतील. जर मृताच्या संपत्तीचे मूल्य रु. १०,००,०००/- हून अधिक असेल अशा प्रकरणात प्रथम पोलीस विभाग किंवा इतर माध्यमांद्वारे मिळालेल्या माहितीनुसार संपत्ती ताब्यात घेऊन मा. उच्च न्यायालयाकडून तिचे प्रशासन करण्यासाठी प्रशासन अधिकारपत्र (लेटर्स ऑफ अॅडमिनीस्ट्रेशन) कमी वेळात व कमी खर्चात प्राप्त करू शकतात. तत्पश्चात मृत व्यक्तीच्या वारसांबाबत माहिती मिळाली तर योग्य शहानिशा करून त्या वारसांना मृतांच्या संपत्तीचे प्रदान केले जाते. जर मृताचे वारस अज्ञान असतील तर ते सज्ञान होईपर्यंत संपत्तीचे प्रशासन केले जाते. तसेच मृत्यू पावलेल्या व्यक्तीची संपत्ती मुंबई उच्च न्यायालयाच्या साधारण किंवा असाधारण अधिकार

क्षेत्रात असेल व प्रशासनपत्राअभावी अशा संपत्तीची अफरातफर/न्हास किंवा उधळण्याचा धोका असेल अशा प्रकरणात महाप्रशासक मा. उच्च न्यायालयाच्या आदेशाने प्रशासनपत्र प्राप्त करण्यासाठी अर्ज करू शकतात.

याव्यतिरिक्त महाप्रशासक अधिनियम, १९६३ च्या कलम २९ अन्वये महाप्रशासक मृत व्यक्तींच्या रु. १०,००,०००/- पर्यंतच्या मूल्यांच्या संपत्तीकरीता (शासकीय बचत खाते व भविष्य निर्वाह निधी अधिनियम, १९२५ खाली अंतर्भूत भविष्य निर्वाह निधी वगळता) मृताची पत्नी, मृत्युपत्राने नियुक्त केलेले वारस किंवा संपत्ती प्रशासन करणारी व्यक्ती यांनी विहित नमुन्यात केलेल्या अर्जानुसार महाप्रशासकांचे प्रमाणपत्र देऊ शकतात.

(ब) शासकीय विश्वस्त म्हणून :-

समाजातील कोणत्याही ज्ञातीच्या कोणत्याही व्यक्तीला शासकीय विश्वस्तांना (त्यांच्या संमतीने) न्यास करार किंवा न्यासाचे दस्तऐवज तयार करून आपल्या संपत्तीचे विश्वस्त म्हणून नेमता येते. शासकीय विश्वस्तांनी संपत्तीचे प्रशासन करावे व विश्वस्त म्हणून काम पहावे असे वाटले तर ते शासकीय विश्वस्तांना मृत्युपत्रान्वये एकमात्र व्यवस्थापक म्हणून नेमू शकतात. समाजातील कुठल्याही ज्ञातीचे कुठल्याही व्यक्तीला मृत्युपत्रान्वये खाजगी व्यक्तीला व्यवस्थापक व शासकीय विश्वस्तांना विश्वस्त म्हणून नेमता येते. मुंबई उच्च न्यायालयाच्या साधारण किंवा असाधारण दिवाणी अधिकार क्षेत्रात असलेले असे न्यास की ज्यांच्यामध्ये संपत्ती आहे, परंतु त्या संपत्तीचे प्रशासन/व्यवस्थापन करण्यासाठी विश्वस्त नाहीत किंवा असलेले विश्वस्त न्यासाचे काम सांभाळण्यास असमर्थ आहेत अशा प्रकरणात मा. उच्च न्यायालय शासकीय विश्वस्तांना त्यांच्या संमतीने न्यासाच्या संपत्तीचे विश्वस्त म्हणून नेमू शकते. तसेच शासकीय विश्वस्तांना त्यांच्या संमतीने निवृत्त होणाऱ्या विश्वस्तांच्या जागी बदली विश्वस्त म्हणून, अज्ञान किंवा मनोरुग्णाच्या वारसातील हिस्सा/भाग/वाटा किंवा बक्षीस यांचे विश्वस्त म्हणून व सार्वजनिक/अर्ध-सार्वजनिक निधीचे (भविष्यनिर्वाह निधी, ज्ञातींच्या संस्थांचे निधी धर्मादाय किंवा लोककल्याणासाठी स्थापन झालेल्या संस्थांचे निधी) विश्वस्त म्हणून नियुक्त करता येते.

(क) कोषाध्यक्ष, धर्मादाय दाननिधी म्हणून :-

वरील कार्याव्यतिरिक्त, महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त यांची दिनांक १ फेब्रुवारी १९७७ पासून धर्मादाय आयुक्त यांच्या जागी कोषाध्यक्ष धर्मादाय दाननिधी, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई व अभिकर्ता कोषाध्यक्ष धर्मादाय दाननिधी भारताकरिता म्हणून नियुक्ती करण्यात आली आहे. दाननिधीच्या संबंधात कर्जरोख्यांवरील व्याज/मुदतठेवींवरील व्याज वसूल करून व त्यांची वाटणी दाननिधीच्या प्रशासकांमध्ये करण्याचे काम ते करतात.

कोणत्याही व्यक्तीस संबंधित सरकारी खात्याकडे अर्ज करून दाननिधीची स्थापना करता येते (उदाहरणार्थ दाननिधीचा उद्देश जर शैक्षणिक असेल तर शिक्षण खात्याकडे, दाननिधीचा उद्देश वैद्यकीय असेल तर आरोग्य खात्याकडे) व त्यांनंतर दाननिधीचा फंड वरील गोष्टींकरिता कोषाध्यक्षांकडे देण्यात येतो. अशा तऱ्हेने निधीवरील येणारे उत्पन्न हे संबंधित प्रशासकांना विशिष्ट उद्दिष्टपूर्तीकरिता पाठविले जाते.

तक्ता-१
TABLE-I

(दोन) वित्तीय आवश्यकता
(II) Financial Requirements

(रुपये हजारत)
(Rs. in thousands)

1	2	3	4	5	
(अ) कार्याचे वर्गीकरण-					(A) Activity Classification
११०.-महाप्रशासक आणि शासकीय विश्वस्त (२०१४०२१२)	--	--	--	--	110 Administrator General and Official Trustee (20140252)
एकूण (अ)	--	--	--	--	Total (A)
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण-					(B) Objectwise Classification
वेतन	17034	20671	20671	21524	Salaries
मजूरी	0	0	0	0	Wages
अतिकालीन भत्ता	0	15	6	15	Overtime Allowances
दुरुवनी, वीज व पाणी शुल्क	65	150	100	150	Telephone, Elct. & W. Charges
कंत्राटी सेवा	0	0	0	1	Contractual Services
देशांतर्गत प्रवास खर्च	0	64	27	67	Domestic Travel Expense
कार्यालयीन खर्च	306	545	491	572	Office Expenses
संगणक खर्च	12	54	38	57	Computer Expenses
लहान बांधकामे	0	1	1	1	Minor Works
एकूण (ब)	17417	21500	21334	22387	Total (B)
(क) वित्तीय व्यवस्थेची साधने					
(II) Financial Requirements					
मागणी क्रमांक जे-१, (दत्तमत्त)					
२०१४ -न्यायदान					
एकूण (क)					Total (C)

तक्ता-२
TABLE-II

खालील तक्ता संपदा व न्यास, लेखा आणि मालमत्ता याचा त्या त्या वर्षामधील तपशील दर्शवितो.

The following table indicate the No. of estates and trusts, their accounts and particulars of values of the assests during the respective years.

धारणेचे स्वरुप	2020 रक्कम Amount	2021 रक्कम Amount	2022 रक्कम Amount	Nature of holding
1	2	3	4	
(अ) संपदा-				-Estates
संपदाची संख्या	199	200	201	... No. of Estates
लेख्यांची संख्या	241	242	235	... No. of Account
शेअर्सची संख्या	219418	214047	313071	... No. of Shares
ठेवीच्या पावत्या	751	793	843	... No. of F. D. Receipts
मालमत्ता-	0	0	0	-Assets
शेअर्स	2194180	2140479	3130710	... Value of Shares
ठेवी	107217390.54	112472624	115914164	... Value of F. D. Receipts
रोखे	28184000	28184000	28184060	... Securities
दागिने	8815946	8815946	8815946	... Ornaments
स्थावर मालमत्ता	1513649	1513649	1513649	... Immovable properties
पौन्ड	--	0	0	... Pounds
एकूण	147925165.54	153126698	157558469	-- ... Total
(ब) न्यास-				-Trusts
न्यासांची संख्या	327	327	326	... No. of Trusts
लेख्यांची संख्या	354	354	350	... No. of Accounts
शेअर्सची संख्या	3378897.15	337897.15	385016.153	... No. of Shares
बॉन्डची संख्या	37098000	37098000	37098000	... No. of Bonds
ठेवीच्या पावत्या	1462	1495	1484	... No. of F. D. Receipts
मालमत्ता	0	0	--	-- Assets
शेअर्स	337897.15	337897153	385016.153	... Value of Shares
परदेशी शेअर्सची किंमत	0	0	--	... Value of Foreign Shares
बॉन्डसची किंमत	37098000	37098000	37098000	... Value of Bonds
ठेवी	179567271.23	193870009.44	293755360	... Value of F. D. Receipts
रोखे	0	0	--	... Securities
दागिने	58757	70616	70616	... Ornaments
स्थावर	13524000	13524000	13524000	... Immovable properties
एकूण	230585925.38	244900522.59	344832992.153	... Total
परदेशी शेअर्सची किंमत	0	0	--	... Value of Foreign Shares
स्टर्लिंग	100	100	100	... Sterling
पौन्ड	1027.8	1027.8	1027.8	... Pounds
एकूण (१) महाप्रशासक रुपये	147925165.54	153126698	157558469	... Total (1) A. G.
पौन्ड	0	0	0	... Pounds
एकूण (२) शासकीय विश्वस्त रु.	230585925.38	244900522.59	344832922.153	... Total (2) O. T.
स्टर्लिंग (रोखे)	100	100	100	... Sterling (Securities)
परदेशी शेअर्सची किंमत	0	0	--	... Value of Foreign Shares
पौन्ड	1027.8	1027.8	1027.8	... Pounds (Securities)
एकूण (१+२)	378511090.92	398027220.59	502391461.153	... Total (1+2)
परदेशी शेअर्सची किंमत	0	0	--	... Value of Foreign Shares
पौन्ड	0	0	--	... Pounds
स्टर्लिंग (रोखे)	100	100	100	... Sterling (Securities)
पौन्ड (रोखे)	1027.8	1027.8	1027.8	... Pounds (Securities)

महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त, महाराष्ट्र राज्य मुंबई

**Administrator General and Official Trustee, Maharashtra State Mumbai
(III) Programme Work-Load Summary and Explanation of Financial Requirements.**

महाप्रशासक आणि शासकीय विश्वस्त यांना विश्वस्त या नात्याने काम करावे लागते, त्यांच्या नियंत्रणाखाली असलेल्या मिळकतीमधील भाडी वसूल करण्याकरिता दाखल केलेले दावे, प्रमाणपत्राकरता आलेले अर्ज तसेच मालमत्ता व न्यासाची संख्या खालील तक्ता दर्शवितो.

महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त यांच्या ताब्यात येणाऱ्या संपदा, न्यास दाननिधी आणि स्थावर मालमत्ता ही बरीच वर्षे त्यांच्या ताब्यात राहतात व त्या संबंधित वैध दस्तऐवजाप्रमाणे निकालात काढल्या जातात. त्याचप्रमाणे न्यायालयात दाखल केलेल्या प्रकरणी निकाल न्यायालयीन कार्यवाहीवर अवलंबून असतो. म्हणून ह्या बाबी निकालात काढण्यासंबंधी काही प्रमाणके ठरविता येत नाहीत.

The following table indicates the number of estate and trusts in which the Administrator General and Official Trustee has to act as Administrator General and Official Trustee and number of suits for recovery of rents in property under his control and the petitions received for Administrator's Certificate.

The Estate, Trusts, endowments and the immovable properties received by the Administrator General and Official Trustee, are to remain in his office for a good number of years and are disposed of as per provisions of the legal documents held therein. Similarly disposal of suit filed in Courts depend upon the Court proceedings. Hence it is not possible to fix norms of disposal for the items.

प्रकरणाचे स्वरूप	प्रमाणके काही असल्यास, त्या प्रमाणे निकालात काढण्याची प्रकरणे As per norms if any, No of cases to be disposed of				वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the year				वर्षात आलेली प्रकरणे Cases received during the year				वर्षात बजावणी आणि अंमल-बजावणी कलेली प्रकरणे Cases served and executed during the year				वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year				Nature of Cases
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022			
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18			
१. संपदा	...	-	200	199	200	1	1	--	201	200	202	2	0	1	199	200	201	201	1. Estates		
२. न्यास	...	--	327	327	327	0	0	--	327	327	327	0	0	1	327	237	526	526	2. Trusts		
३. दाननिधी	..	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	3. Charitable Endowments		
(१) राज्य	...	--	547	547	547	0	0	--	547	547	547	0	0	--	547	547	546	546	(1) State		
(२) मध्यवर्ती	...	--	36	36	36	0	0	--	36	36	36	0	0	--	36	36	36	36	(2) Central		

४. महाप्रशासक प्रमाणपत्राकरिताचे अर्ज	...	131	136	132	23	41	50	184	177	182	18	45	50	136	132	132	4. Petition for A. G. Certificate
५. नियंत्रणाखालील स्थावर मिळकती.	30	30	30	1	0	0	02	30	30	32	1	0	--	30	30	52	5. Immovable properties under control.
(१) मुंबईमध्ये—																	(1) In Mumbai.
महाप्रशासक	...	28	28	0	0	0	02	28	28	30	0	0	--	28	28	30	... Administrator General.
शासकीय विश्वस्त	...	1	1	0	0	0	--	1	1	1	0	0	--	1	1	1	... Official Trustee.
(२) जिल्ह्यामध्ये																	(2) In District.
महाप्रशासक	...	1	1	0	0	0	--	1	1	1	1	0	--	0	1	1	... Administrator General.
शासकीय विश्वस्त	...	1	1	0	0	0	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	... Official Trustee
राज्याबाहेर	...	1	1	1	0	0	--	2	1	--	0	0	1	1	1	1	... out of State.
६. वर्षात दाखल केलेले दावे																	6. Suits filed during the year.
महाप्रशासक	...	--	0	--	--	0	--	--	--	--	--	0	--	--	--	--	... Administrator General
शासकीय विश्वस्त	...	--	0	--	--	0	--	--	--	--	--	0	--	--	--	--	... Official Trustee.

TABLE—IV

खालील तक्ता महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त राज्य दाननिधी व मध्यवर्ती दाननिधीच्या बाबतीत भारताच्या धर्मादाय दाननिधीच्या कोषाध्यक्षाचे अभिकर्ता (प्रतिनिधी) म्हणून काम पाहत असलेल्या राज्य व मध्यवर्ती दाननिधीची संख्या दर्शवितात.

The following Table indicates the number of State and Central Endowments which are administered by the Administrator General and Official Trustee, Mumbai as Treasurer of Charitable Endowments in respect of State Endowments and Agent of Treasurer of Charitable Endowments for India in respect of Central Endowments.

दाननिधीची नावे	2020		2021		2022		Name of Endowment.
	एकूण संख्या	किंमत Value	एकूण संख्या	किंमत value	एकूण संख्या	किंमत value	
	No.	रुपये	No.	रुपये	No.	रुपये	
1	2	3	4	5	6	7	1
राज्य दाननिधी	...	10020217	547	10020217	547	10020217	State Endowments
मध्यवर्ती दाननिधी	...	9320785	36	9320785	36	9320785	Central Endowments
एकूण	...	19341002	583	19341002	583	19341002	Total

TABLE—V

महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त, महाराष्ट्र राज्य मुंबई.

खालील तक्ता महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त मुंबई यांचे २०१८-२०१९, २०१९-२०२० व २०२०-२०२१ (दि. ३१-१२-२०२० पर्यंत) या वर्षांचे उत्पन्न दर्शवितो.

The Administrator General and Official Trustee, Maharashtra State Mumbai
The following Table indicates the incomes of the Administrator General and Official Trustee of the year, 2018-2019, 2019-2020 and 2020-2021 (upto 31-12-2020).

उत्पन्नाच्या बाबी	2020		2021		2022		Items of Income
	1	2	3	4	5	6	
१. महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त यांची फी	...	4561723	3525468	4067172	1. Fees of the Administrator General and Official Trustee		
२. केंद्रीय धर्मादायाच्या कामासंबंधी भारतीय शासनाने दिलेले अंशदान	...	0	--	--	2. Contribution by Govt. of India regarding Central Endowments		
३. राज्य धर्मादायासंबंधी मिळालेली शुल्क व अनुदान	...	1335897	11299	6724	3. Fees and Commission on State Charitable Endowments		
४. केंद्रीय धर्मादायासंबंधी मिळालेली फी व कमिशन	...	7021	6290	6290	4. Fees and Commission on Central Charitable Endowments		
५. बेवारशी व सरकार जमा झालेल्या मालमत्तेची विक्री	...	0	--	--	5. Sale proceeds of unclaimed and Exchequered properties		
६. दंड	...	0	--	--	6. Fines		
७. संकीर्ण जमा रक्कम	...	0	--	--	7. Misc. receipts.		
एकूण	...	5904641	3543057	4090186	Total		

तक्ता -५
TABLE-V

(iv) Personnel Summary

(चार) कर्मचारी विषयक गोषवारा

अनुक्रमांक	Designation	वेतनमान Scale of Pay	पदसंख्या No. of Posts		पदनाम
			2021-2022	2022-2023	
1		2	3	4	5
Administrator General and Official Trustee					महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त
Gazetted (Group-A)					राजपत्रित (गट-अ)
Administrator General and Trustee.	... Level S-27 (118500-214100)	...	01	1	महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त
Assistant Director	... Level S-20 (56100-177500)	...	01	1	सहायक संचालक
Total			02	2	एकूण
Non-Gazetted (Group-B)					अराजपत्रित (गट-ब)
Suprentendent	... Level S-14 (38600-122800)	...	01	1	अधीक्षक
Assistant Account Officer Level S-15 (41800-132300)	...	01	1	सहायक लेखा अधिकारी
Stenographer (English) Lower Grade Level S-14 (38600-122800)	...	01	1	लघुलेखक
Total			03	3	एकूण
Non-Gazetted. (Group-C)					अराजपत्रित (गट-क)
Deputy Accountant Assistant	... Level S-13 (35400-112400)	...	01	1	उपलेखापाल
Clerk/Clerk-cum-typist	... Level S-8 (25500-81100)	...	06	6	सहायक
Driver	... Level S-6 (19900-63200)	...	10	5	लिपिक/लिपिक-टंकलेखक
	... Level S-6 (19900-63200)	...	01	1	वाहन चालक
Total ...			18	13	एकूण
Group-D					गट-ड
Daphtary	... Level S-3 (16600-52400)	...	01	1	दफ्तरी
Naik	... Level S-5 (16600-52400)	...	00	1	नाईक
Peon	... Level S-1 (15000-47600)	...	04	3	चपराशी
Total ...			06	5	एकूण
Grand Total...			29	23	एकूण बेरीज

९. मुंबईचे शेरीफ

(एक) प्रस्तावनात्मक

मुंबईचे शेरीफ : मुंबईच्या शेरीफांचे कार्यालय हे आदेशिका बजाविणारे आणि अंमलबजावणी करणारे खाते असून ते उच्च न्यायालय व शहर दिवाणी न्यायालय, मुंबई यांनी काढलेली समन्स, (आवाहन पत्रे) नोटिसा आणि अधिपत्रे बेलीफामार्फत बजावते आणि त्यांची अंमलबजावणी करते. डिक्रीधारकांनी दाखल केलेल्या हुकूमनाम्याची अंमलबजावणी करतांना स्थावर व जंगम मिळकत जप्त करून हुकूमनाम्यांची वसुली सार्वजनिक लिलाव करून करते. हे कार्यालय उच्च न्यायालयाने काढलेल्या आदेशिका यावर फी गोळा करते व उच्च न्यायालयाच्या हुकूमनाम्याच्या वसुलीवर वटणावळ वसूल करते.

याशिवाय नौअधिकरण क्षेत्राखाली शेरीफ, जहाजे व जहाजी

मालाला अटकाव करण्याच्या अधिपत्रांची अंमलबजावणी करतात व विक्रीची अधिपत्रे काढण्यात आली असतील तर ते जहाज किंवा जहाजीमाल यांचा शेरीफ लिलाव करतात. नौअधिकरण क्षेत्राखाली उच्च न्यायालयाने काढलेल्या आदेशिका यांची बजावणी त्यांच्याकडून केली जाते.

शेरीफ हे सार्वजनिक समारंभात कार्यशील असल्याने, जेव्हा जेव्हा शासनाकडून विनंती केली जाते, तेव्हा तेव्हा विशेष मान्यवर व्यक्तींचे विमानतळावर स्वागत करतात व निरोप देतात. मुंबईच्या जीवनातील सर्व क्षेत्रातील बहुसंख्य नागरिकांनी जर तशा प्रकारचे निवेदन दिल्यास, प्रमुख नागरिकांच्या झालेल्या निधनावद्दल शोक व्यक्त करण्यासाठी, मुंबईतील शहरवासियांच्या सार्वजनिक सभासुद्धा बोलावतात.

तक्ता-१
TABLE-I

(दोन) वित्तीय आवश्यकता
(II) Financial Requirements

(रुपये हजारत)
(Rs. in thousands)

1	2	3	4	5	(A) Activity Classification
...	---	---	---	---	...
...	---	---	---	---	...
एकूण (अ)	...	---	---	---	...
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण- ११३ (१) शेरिफ (२०१४०२७२)	(B) Objectwise Classification 113 -(1) Sherif of Mumbai (२०१४०२७२)
वेतन	17667	28272	24237	31099	Salaries
कंत्राटी सेवा	0	1	1	1	Contractual Services
इले. टेलि. व पाणी शुल्क	41	100	90	100	Telephone Charges
देशांतर्गत प्रवास खर्च	0	27	19	28	Domestic Travel Expenses
कार्यालयीन खर्च	139	350	245	350	Office Expenses
संगणकावरील खर्च	3	74	52	78	Computer Expenses
इतर प्रशासकीय खर्च	0	12	8	10	Other Administrative Expenses
लहान बांधकामे	0	1	1	1	Minor Works
...	17850	28837	24653	31667	...
एकूण (ब)	Total (B)

(१) मुंबईचे शरीफ, मुंबई

(तीन) —कार्यक्रम-कार्यभाराचा सारांश आणि आर्थिक गरजांचे स्पष्टीकरण

(अ) उच्च न्यायालय, मुंबई व नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई यांनी काढलेली समन्स (आवाहन पत्रे) नोटीसा आणि अधिपत्रे यांची केलेली बजावणी आणि अंमलबजावणी तसेच दाखल केलेल्या नौअधिकरण दाव्यांची आणि मिळकतीचे केलेले लिलाव यांची संख्या खालील तक्तेंत दर्शवितात.

शेरीफचे कार्यालय, उच्च न्यायालय व शहर दिवाणी न्यायालय, मुंबई यांनी काढलेली समन्स सूचना व अधिपत्रे बजावणे, स्थावर/जंगम मालमत्तेचे लिलाव करणे हे काम पहाते तसेच उच्च न्यायालयाच्या नियम व प्रपत्र (मूळशाखा) (१९५७ ची आवृत्ती) च्या प्रकरण २६ मध्ये विहित केलेली कर्तव्य पार पाडली जातात. कोणत्याही प्रकरणासाठी काल मर्यादा निश्चित केलेली नाही म्हणून प्रकरणाच्या निकालासंबंधी प्रमाणके ठरविता येत नाहीत. तथापि मुख्य बेलीफ व द्वितीय बेलीफ यांना दरमहा उच्च न्यायालयातील बाबीसंबंधी ५ जप्टीची अधिपत्रे व कब्जा प्रकरणी २ रिट तसेच शहर दिवाणी न्यायालयातील बाबीसंबंधी स्थावर व जंगम मिळकतीच्या जप्टीची १० अधिपत्रे बजावणीचे काम नेमून देण्यात येते. प्रत्येक बेलीफ सरासरी सुमारे ६० आदेशिका दर महिन्याला बजावतो.

(१) Sheriff of Mumbai(III) Programme Work-Load Summary and Explanation of Financial Requirements.

(A) The following table indicates the number of summons, notices and warrants issued by the High Court and the City Civil Court, Mumbai served and executed. Admirally suits filed and auctions of property made during respective years by the office of the Sheriff of Mumbai.

The Sheriff's Office does the work of executing summons, notice and warrants issued by the High Court and the City Civil Court, Mumbai conducting auction sale of immovable/ movable property and the duties anre prescribed in Chapter XXVI of the Rules and forms of the Mumbai High Court (original side) (1957 edition) and no specific time limit is fixed for any of these case. It is therefore not possible to fix norms on the basis of total numbers of cases. However, Head bailiff and 2nd Bailiff are assigned five warrants of Attachments and two Writs of Possession in High Court matters per month and 10 warrants of attachment of immovable and movable property in City Civil Court matters. Each Bailiff on an average serves about 60 processes per month.

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे						वर्षात आलेली प्रकरणे						एकूण Total						वर्षात बजावणी आणि अंमल- बजावणी केलेली प्रकरणे						वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे						Nature of Cased					
	2020		2021		2022		2020		2021		2022		2020		2021		2022		2020		2021		2022		2020		2021		2022							
	Cases pending at the beginning of the year		Cases pending at the beginning of the year		Cases pending at the beginning of the year		Cases received during the year		Cases received during the year		Cases received during the year		Cases served and excuted during the year		Cases served and excuted during the year		Cases served and excuted during the year		Cases pending at the end of the year		Cases pending at the end of the year		Cases pending at the end of the year		Cases pending at the end of the year		Cases pending at the end of the year		Cases pending at the end of the year			Cases pending at the end of the year				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)		
उच्च न्यायालय																																				
(अ) समन्स (आवाहन पत्रे) ...	508	54	705	228	3520	6386	736	3574	7091	682	3209	6985	54	365	106	54	365	106	54	365	106	54	365	106	54	365	106	54	365	106	54	365	106	54	365	106
(ब) नोटीसा ...	367	40	125	247	324	1036	614	364	1161	574	299	1075	40	65	86	40	65	86	40	65	86	40	65	86	40	65	86	40	65	86	40	65	86	40	65	86
(क) अधिपत्रे ...	537	170	124	187	315	806	724	485	930	554	398	804	170	87	126	170	87	126	170	87	126	170	87	126	170	87	126	170	87	126	170	87	126	170	87	126
(ड) नौअधिकरण दावे ...	23	16	20	36	29	27	59	45	47	43	25	47	16	20	0	16	20	0	16	20	0	16	20	0	16	20	0	16	20	0	16	20	0	16	20	0
(इ) लिलावाने विक्री ...	38	39	37	8	18	6	46	57	43	7	20	3	39	37	40	39	37	40	39	37	40	39	37	40	39	37	40	39	37	40	39	37	40	39	37	40

तक्ता -२-चावू
TABLE-II-Contd.

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे		वर्षात आलेली प्रकरणे		एकूण Total		वर्षात बजावणी आणि अंमल-बजावणी केलेली प्रकरणे		वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे		Nature of Cased					
	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021				
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
नगर दिवाणी न्यायालय																
(अ) समन्स (आवाहन पत्रे)	...	713	513	360	553	3087	6208	1066	3600	6568	753	3240	6138	513	360	430
(ब) नोटीस	...	705	499	113	284	400	1007	783	899	1120	490	786	1014	499	113	106
(क) अधिपत्रे	...	387	210	98	148	468	559	358	578	657	325	496	607	210	82	50
(ड) नौअधिकरण दावे	...	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	--	0	0	--	--
(इ) लिलावाने विक्री	...	16	16	0	0	0	0	16	16	5	0	5	16	16	5	5

तक्ता -३
TABLE-III

मुंबईचे शेरिफ, मुंबई

Sheriff of Mumbai

खालील तक्ता शेरिफ मुंबई यांचे २०२०-२०२१, २०२१-२०२२ व २०२२-२०२३, (३१-१२-२०२२ पर्यंत) या वर्षांचे उत्पन्न दर्शवितो.

उत्पन्नाची बाब	2020-2021		2021-2022		2022-2023		Item of income
	2	3	2	3	2	4	
1	2	3	2	3	2	4	
शेरिफच्या फी	...	55269	180408.50	282532	282532		Fees of the Sheriff
संकीर्ण जमा रकमा	...	0	0	0	0		Misc. Receipts
उच्च न्यायालयीन प्रकरणांमध्ये जमा करण्यात आलेली पौंडातील वटणावळ.	...	618421.52	1761067	26772266.12	26772266.12		Poundages collected in High Court cases.
एकूण	...	--	--	--	--		Total

The following table indicates the income of the Sheriff of Mumbai during the year 2020-2021, 2021-2022 and 2022-2023 (Upto 31-12-2022).

तक्ता -४
TABLE-IV

(iv) Personnel Summary

(चार) कर्मचारी विषयक गोषवारा

अनुक्रमांक Designation 1	वेतनमान Scale of Pay 2	पदसंख्या No. of Posts		पदनाम 5
		2020-2021 3	2021-2022 4	
8. SHERIFF OF MUMBAI				
8. SHERIFF				
Class-1 GAZETTED				
Deputy Sheriff of Mumbai Class-1	... 122700-180200 Interium on Basic	1	1	मुंबईचे शेरीफ, मुंबई
Class-II GAZETTED				
Section Officer-Class II	... S-15 (41800-132300)	1	1	शेरीफ
Total		02	02	वर्ग-अ राजपत्रित- मुंबईचे उपशेरीफ वर्ग-१ यांना प्रथम सहाय्यक प्रबंधक (First Asstt. Master) मुळ शाखा उच्च न्यायालय, मुंबई नुसार, वेतन श्रेणी लागू करण्यात आली. कक्ष अधिकारी
Non Gazetted. Class II.				
Accountant	... S-14 (38600-122800)	1	1	अराजपत्रित वर्ग दोन- नविन पद जी. आर. दिनांक २७/०६/२०१३ नुसार पद रिक्त
Non Gazetted. Class III.				
Head Clerk and Head Bailiff	... S-14 (38600-122800)	1	1	अराजपत्रित वर्ग तीन- मुख्य लिपिक आणि मुख्य बेलीफ
Steno-cum-Secretary	... S-15 (47600-151100)	1	1	लघुलेखक नि-सचिव
Book-Keeper, and Cashier	... S-8 (47600-81100)	1	1	बुक किपर व रोखपाल
Ilnd Bailiff cashier & Book keeper	... S-8 (25500-81100)	1	1	द्वितीय बेलीफ, रोखपाल व बुक किपर
Cashier Book keeper	... S-8 (25500-81100)	--	--	रोखपाल व बुक किपर.
3rd Bailiff and Clerk	... S-8 (25500-81100)	1	1	तिसरा बेलीफ
Bailiff & Clerk (a)	... S-6 (19900-63200)	1	1	(अ) बेलिफ व लिपीक (२४ वर्षे)
Bailiff & Clerk (b)	... S-6 (19900-63200)	18	19	(ब) बेलिफ व लिपीक-(कालबद्ध पदोन्नती १२ वर्षे)
Bailiff & Clerk (c)	... S-6 (19900-63200)	-	--	(क) बेलिफ व लिपीक
Bailiff & Clerk (d)	... S-6 (19900-63200)	-	--	(ड) बेलिफ व लिपीक (रिक्त)
Bailiff & Clerk (e)	... S-6 (19900-63200)	15(रिक्त)	--	(इ) बेलिफ व लिपीक
Total ...		39	39	एकूण
Class IV-				
Havaldar	... S-3 (16600-52400)	1	1	वर्ग चार- हवालदार-सेवाअंतर्गत सुधारित कालबद्ध पदोन्नती ३० वर्ष
Naik	... S-3 (16600-52400)	1	1	नाईक
Supervisor	... S-3 (16600-52400)	1	1	पर्यवेक्षक
Peon	... S-1 (15000-47600)	1	1	शिपाई-कालबद्ध पदोन्नती (१२ वर्षे)
Peon	... S-1 (15000-47600)	1	1	शिपाई
Peon	... S-1 (15000-47600)	1	1	शिपाई-अधिसंख्य अनुसूचित जमाती
Peon	... S-1 (15000-47600)	1	1	शिपाई-रिक्त
Total ...		7	7	एकूण
Grand Total ...		48	48	एकूण बेरीज

१०. विधी सल्लागार व समुपदेशी

(एक) प्रस्तावना :-

(अ) विधी अधिकारी-

(एक) शासनाचे विधी विषयक कामकाज चालविण्याकरिता, महाराष्ट्र विधी अधिकारी (नियुक्ती सेवेच्या शर्ती आणि परिश्रमिक) नियम, १९८४ आणि शासकीय विधी विषयक कामकाज चालविण्याबाबत आचरण नियम, १९८४ अन्वये खाली दर्शविल्याप्रमाणे विधी अधिकाऱ्यांची नियुक्ती केली जाते.

(दोन) विधी अधिकाऱ्याची नियुक्ती :- सर्व विधी अधिकाऱ्यांची नियुक्ती शासनाकडून केली जाते आणि शासनाची मर्जी असेपर्यंत ते आपले पद धारण करतात. मात्र उपरोक्त नियमा-नुसार महाअधिवक्ता यांच्या व्यतिरिक्त सर्व विधी अधिकाऱ्यांची नियुक्ती सर्वसाधारणपणे ३ वर्षांच्या मुदतीकरीता केली जाते. ते नियमित शासकीय कर्मचारी नाहीत. त्यांचे काम समाधानकारक आढळल्यास, त्यांची मुदत संपल्यानंतरही, त्यांची पुनर्नियुक्ती करण्यास ते पात्र ठरतात. मात्र वयाची ६२ वर्षे पूर्ण झाल्यानंतर, कोणत्याही विधी अधिकाऱ्यास, सर्वसाधारणपणे पदावर ठेवले जात नाही. जरी कोणत्याही विधी अधिकाऱ्याची नियुक्ती शासनाची मर्जी असेतोवर असली तरी नियम ३० (६) (अ) अन्वये त्यास १ महिन्याची सूचना देऊन त्याची सेवा समाप्त करता येते.

(तीन) महाअधिवक्ता व सहयोगी महाअधिवक्ता :- यांची नियुक्ती भारतीय संविधानाखाली राज्याकरिता केली जाते. त्यांची कर्तव्ये व अधिकार उपरोक्त नियमामध्ये नमूद केलेले आहेत.

(चार) सरकारी वकील उच्च न्यायालय -

(१) सरकारी वकील उच्च न्यायालय (मूळ शाखा) हे मूळ न्यायशाखेत सर्व प्रकारच्या दाखल केलेल्या प्रकरणाबाबत तसेच अपर सरकारी वकील उच्च न्यायालय (अपील शाखा) हे उच्च न्यायालयातील अपील शाखेतील रीट प्रकरणाबाबतचे शासनाच्या वतीने काम पहातात. सध्या उच्च न्यायालयात (मूळशाखा व अपील शाखा) एकूण ९७ सरकारी वकील कार्यरत आहेत.

उच्च न्यायालयातील रीट शाखेतील प्रकरणे चालविण्यासाठी सरकारी वकील, सहायक सरकारी वकील व सरकारी वकीलाचे मानसेवी सहायक या व्यतिरिक्त "अ" आणि "ब" अशी समुपदेशीची दोन तज्ञ मंडळे आहेत. कमीत कमी १५ वर्षे व्यवसाय करित असलेल्या व घटनात्मक प्रकरणाबाबत अनुभव असलेल्या वकीलांची "अ" तज्ञमंडळावर आणि कमीतकमी सात वर्षे व्यवसाय करित असलेल्या वकीलाची "ब" तज्ञमंडळावर नियुक्ती केली जाते.

(२) नगर दिवाणी व सत्र न्यायालय, मुंबई येथील दिवाणी दाव्यासंबंधीचे शासकीय-कामकाज हे सरकारी वकील, नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई हे सहायक सरकारी वकील आणि सत्र न्यायालयातील फौजदारी प्रकरणांचे कामकाज सरकारी अभियोक्ता वृहन्मुंबई, मुंबई हे अपर सरकारी अभियोक्ता यांच्या मदतीने करतात आणि लघुवाद न्यायालयातील कामकाज सरकारी वकील, लघुवाद न्यायालय हे पहातात. सध्या वरील कार्यालयात एकूण ४४ सरकारी अभियोक्ते कार्यरत आहेत.

(३) मुफसिल विभागात जिल्हा सरकारी वकील, हे सहायक सरकारी वकील व मानसेवी सहायक यांच्या मदतीने जिल्हातील दिवाणी दाव्यासंबंधीचे शासकीय काम पहातात. दुय्यम सरकारी वकील हे तालुका न्यायालयात शासकीय दाव्यासंबंधीचे काम पहातात.

(पाच) सरकारी अभियोक्ते -

(१) फौजदारी प्रक्रिया संहिता, १९७३ च्या कलम २४ अन्वये, उच्च न्यायालय किंवा जिल्हातील न्यायालये यामध्ये शासनाच्या वतीने फौजदारी प्रकरणे चालविण्याकरिता सरकारी अभियोक्ता किंवा अपर सरकारी अभियोक्ता राज्य शासनाला नियुक्त करता येतो. अशा तऱ्हेने नियुक्त केलेल्या वकिलाचा किमान ७ वर्षे व्यवसाय असला पाहिजे परंतु जिल्हा न्यायालयात जिल्हा दंडाधिकारी यांनी शासनाच्या मान्यतेने बनविलेल्या तज्ञ मंडळातील वकिलामधून यांची नियुक्ती होते. सध्या एकूण ३७५ सरकारी अभियोक्ते व अपर सरकारी अभियोक्ते कार्यरत आहेत.

(२) सरकारी अभियोक्ता, अपर सरकारी अभियोक्ता वृहन्मुंबई, मुंबई यांच्या व्यतिरिक्त महानगर दंडाधिकारी आणि सत्र न्यायालय, मुंबई यांच्या न्यायालयातील

कज्जांचे काम चालविण्यासाठी मुंबईमध्ये विशेष सरकारी अभियोक्तांची नियुक्ती करण्यासाठी एक मंडळ प्रस्थापित करण्यात आलेले आहे. विशेष सरकारी अभियोक्ता म्हणून मंडळावर वकिलाची केलेली नियुक्ती, फौजदारी प्रक्रिया संहितेच्या कलम २४ (८) अन्वये अधिसूचना काढून जाहीर करावी लागते.

(सहा) विशेष सरकारी अभियोक्ता/विशेष समुपदेशी-

महत्वाच्या कज्जांच्या बाबतीत, शासन त्या कज्जांची कामे चालविण्याकरिता विशेष सरकारी अभियोक्ते/विशेष समुपदेशी यांची नियुक्ती करते. त्यांना विशेष फी, म्हणून उपरोक्त नियमामध्ये विहित केलेल्या फी पेक्षा अधिक फी दिली जाते.

(सात) महाराष्ट्र शासनाचे सर्वोच्च न्यायालयातील शासकीय दाव्यासंबंधीचे कामकाज सरकारी वकील व अपर सरकारी वकील यांजकडून पाहिले जाते. त्याशिवाय तथे समुपदेशीची तज्ञमंडळे असून सर्वोच्च न्यायालयातील वरिष्ठ वकीलांकडून महाराष्ट्र शासनाची प्रकरणे त्या तज्ञमंडळातील समुपदेशीकडे सोपविली जातात.

(आठ) महाराष्ट्र शासनाचे प्रशासकीय न्यायाधिकरणातील दाव्यांचे काम मुख्य सादरकर्ता अधिकारी व सादरकर्ता अधिकारी पाहतात, सध्या एकूण ३ मुख्य सादरकर्ता अधिकारी हे व २१ सादरकर्ता अधिकारी कामकाज पाहतात.

महाराष्ट्र राज्य विधी सेवा प्राधिकरण-

भारतीय संविधानाच्या परिच्छेद क्र. ३९ अ च्या तरतूदीनुसार समान न्याय व विशेषतः आर्थिक व अन्य कारणांनी कोणत्याही नागरीकांस न्याय मिळण्याची संधी नाकारली जाणार नाही हे उद्दीष्ट लक्षात ठेऊन भारत सरकारने विधी सेवा प्राधिकरण अधिनियम १९८७ (१९८७ चा ३९) हे अधिनियम अंमलात आणून विधी सेवा प्राधिकरणाची नियुक्ती राज्य शासनास बंधनकारक केली. या अधिनियमाच्या कलम २८ अन्वये प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकाराचा वापर करून व मुंबई उच्च न्यायालयाच्या मुख्य न्यायमूर्तीशी विचारविनिमय करून महाराष्ट्र शासनाने महाराष्ट्र राज्य विधी सेवा प्राधिकरण नियम १९९८ हे नियम दिनांक १४ जानेवारी १९९८ पासून अंमलात आणले. त्यानुसार पूर्वीच्या महाराष्ट्र राज्य कायदेविषयक सहाय्य व सल्ला मंडळाऐवजी महाराष्ट्र राज्य विधी सेवा प्राधिकरण स्थापन करण्यात आले. राज्यातील आर्थिक दृष्ट्या दुर्बल तसेच सामाजिक दृष्ट्या मागासवर्गातील लोकांना कायदेविषयक सहाय्य व सल्ला देण्यासाठी सदर योजना शहरी व ग्रामीण अशा दोन्ही भागांना लागू करण्यात आली असून ती धर्मनिरपेक्ष व राजकारणापासून अलिप्त अशी आहे. या योजनेचे वैशिष्ट्य असे की, ती न्यायिक अधिकारी, वकील, समाजसेवक व शासकीय अधिकारी यांच्यामार्फत राबविली जाते. या योजनेची अंमलबजावणी कार्यक्षम होण्यासाठी सदर प्राधिकरणाने उच्च न्यायालय विधी सेवा समिती, मुंबई व त्यांच्या मुंबई उच्च न्यायालय खंडपीठ नागपूर व औरंगाबाद येथे उपसमित्या ३४ जिल्हा विधी सेवा प्राधिकरणे आणि ३०२ तालुका विधी सेवा समित्यांची निर्मिती केली आहे. राज्यात लोकन्यायालये भरविण्यासाठी कालबद्ध कार्यक्रम आखण्यात आला आहे. तसेच कायमस्वरूपी लोकन्यायालये स्थापन करण्यात आली आहेत. तुरुंगातील कैद्यांना कायद्याचा सल्ला मिळण्यासाठी तुरुंगामध्ये कायदा सहाय्य केंद्र स्थापण्यात आली आहेत. किरकोळ गुन्हातील आरोपींसाठी तुरुंगात न्यायालये स्थापन करण्यात आली आहेत. फौजदारी प्रक्रिया संहिता कलम १२५ खालील प्रलंबित प्रकरणांमध्ये तडजोडीसाठी जिल्हा व तालुका न्यायालयांमध्ये समुपदेशक केंद्रे स्थापन करण्यात आली आहेत. कायदा साक्षरता प्रसारासाठी चर्चासत्रे व शिबीरे भरविण्यात येतात तसेच वादमुक्त गाव योजना सुरु करण्यात आली आहे.

(४) महाराष्ट्र शासनाच्या सर्वोच्च न्यायालयातील कामकाजावर देखरेख करण्यासाठी तसेच, महाराष्ट्र शासनाच्या सर्वोच्च न्यायालयातील प्रकरणांसंबंधीच्या अभिलेखांची योग्य ती काळजी घेण्यासाठी महाराष्ट्र सदन नवी दिल्ली येथे "सरकारी वकील कार्यालय, विधी व न्याय विभाग, सर्वोच्च न्यायालय" या नावाने विधी कक्ष स्थापन करण्यात आला आहे.

(दोन) वित्तीय आवश्यकता

(II) Financial Requirements

तक्ता - १

TABLE-I

(रुपये हजारत)
(Rs. in thousands)

1	प्रत्यक्ष रकमा		अर्थसंकल्पीय अंदाज		अर्थसंकल्पीय अंदाज	
	2024-2022	2022-2023	2022-2023	2022-2023	2023-2024	2023-2024
	Actual 2021-2022	Budget Estimates 2022-2023	Revised Estimates 2022-2023	Budget Estimates 2023-2024		
	2	3	4	5		
(अ) कार्याचे वर्गीकरण		
११४-विधी व सल्लागार समुपदेशी	--	--	--	--		
एकूण (अ)	--	--	--	--		
११४-विधी व सल्लागार समुपदेशी						
शहर अधिकारी (२०१४०२९९)						
वेतन	264017	393349	322755	432684		
अतिकालीक भत्ता	72	315	143	315		
दुरुधनी विज व पाणी	1872	3985	1997	3985		
प्रवास खर्च	122	240	240	252		
कार्यालयीन खर्च	13780	14833	14833	15575		
व्यावसायिक सेवा	240787	250000	250000	300000		
लहान बांधकामे	0	0	30600	1		
प्रकाशने	576	250	250	250		
संगणकावरील खर्च	1290	1397	1397	1467		
कंत्राटी सेवा	20302	23850	23850	23850		
भाडेपट्टी व कर	32829	52065	52065	70550		
एकूण- (एक) ११४ (१)	575647	740284	698130	848929		
(भारत) २०१४०४३२	--	--	--	--		
११४ (दोन) मुफसल अधिकारी (२०१४०३०५)						
वेतन	142391	185355	176087	203891		
माजुरी	0	1	1	1		
अतिकालीक भत्ता	4	12	3	13		
दुरुधनी, वीज पाणी शुल्क	727	1628	912	1628		
कंत्राटी सेवा	0	250	252	250		
प्रवास खर्च	35	587	232	616		
कार्यालयीन खर्च	2342	5992	2714	6292		
भाडेपट्टी व कर	0	1	1	1		
प्रकाशने	148	440	204	440		
संगणक खर्च	230	927	543	973		
व्यावसायिक सेवा	193969	210000	210000	210000		
जाहीरात व प्रसिध्दी	0	0	0	1		
एकूण (११४) (२)	339846	405193	390922	424106		
११४ (II) मुफसल अधिकारी (20140305)						
Salaries.						
Wages						
O.T.						
Telephone, Ele.						
Contractual Services						
Domestic Travel Expense.						
Office Expenses						
Rent, Rents of Taxes						
Publication						
Computer Expenses						
Professional Services.						
Advertising & publicity						
Total -- 114 (I)						
Total -- (B)						

११४(तीन) महाराष्ट्र राज्य विधी सेवा प्राधिकरण (२०१४०३१४)

वेतन	210372	327000	337000	400000
अतिकालीन भत्ता	73	300	240	315
दुरध्वनी, वीज व पाणी	2128	2000	2000	2000
प्रवास खर्च	711	1121	3321	3000
कार्यालयीन खर्च	9664	10915	10915	50000
भाडेपट्टी व कर	907	2200	1980	2200
प्रकाशने	0	50	35	420
संगणकावरील खर्च	182	312	25312	350
कंत्राटी सेवा	8676	10000	10000	70000
जाहिरात व प्रसिध्दी	0	500	350	9345
लहान बांधकामे	0	1	1	20000
व्यावसायिक सेवा	737	2500	2125	110000
एकूण ११४ (३)	233450	356899	393279	667630

14 (iii) Maharashtra State legal Services Authority (20140314)

... Salaries				
... O. T.				
... Tel. Ele.				
... Travel Expenses				
... Office Expenses				
... Rent, Rate & Taxes.				
... Publication				
... Computer Expenses				
... Coractual Services				
... Advertising & Publicity				
... Minor Works				
... Professional Services				
... Total 114 (iii)				

(अ) कार्याचे वर्गीकरण

(A) Activity Classification
११४(चार) महाराष्ट्र राज्य विधी आयोग ...	--	--	--	--
एकूण (अ)	--	--	--	--

(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण
११४ (०४) महाराष्ट्र विधी आयोग
(२०१४०३१२)

(A) Objectwise Classification
वेतन	0	1	1	1
अतिकालिक भत्ता	0	1	1	1
दुरध्वनी, वीज व पाणी	0	1	1	1
प्रवास खर्च	0	1	1	1
कार्यालयीन खर्च	0	1	1	1
भाडे, पट्टी व कर	0	1	1	1
प्रकाशने	0	1	1	1
इतर खर्च	0	1	1	1
व्या. वि. से.	0	1	1	1
संगणक	0	1	1	1
एकूण (ब)	0	10	10	10

११४ (पाच) कोर्ट फी स्टॅम्प खरेदी (२०१४०४१२)

कार्यालयीन खर्च	422	610	549	641
एकूण ११४ (५)	--	--	--	--
भारित	--	--	--	--
एकूण (ब) दत्तमत	--	--	--	--

14 (V) Purchase of Court fee stamps (20140412).

Office Expenses				
Total 114 (V)				
Charged				
Total (B) Voted				

तक्ता-१
TABLE-I

(दोन) वित्तीय आवश्यकता

(II) Financial Requirements

(रुपये हजारत)
(Rs. in thousands)

	1	2	3	4	5
		प्रत्यक्ष रकमा २०२१-२०२२ Actuals 2021-2022	अर्थसंकल्प २०२२-२०२३ Budget Estimates 2022-2023	सुधारलेले अंदाज २०२२-२०२३ Revised Estimates 2022-2023	अर्थसंकल्प २०२३-२०२४ Budget Estimates 2023-2024
(क) वित्तीय व्यवस्थेची साधने.					
मागणी क्रमांक जे-१					
२०१४ न्यायदान (दत्तमत)	...	-	-	-	-
एकूण (क) (दत्तमत)	...	-	-	-	-
(अ) कार्याचे वर्गीकरण					
८००-इतर खर्च	...	--	--	--	--
एकूण (अ)	...	--	--	--	--
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण					
(००)(०२) न्यायदानात अधिक सुधारणा करण्यासाठी					
१३व्या वित्त आयोगाच्या शिफारशीनुसार अनुदान (२०१४ ०४५९)					
वेतन	...	०	०	०	०
कंत्राटी सेवा	...	०	०	०	०
दूरध्वनी, वीज व पाणी शुल्क	...	०	०	०	०
प्रवास खर्च	...	०	०	०	०
कार्यालयीन खर्च	...	६६४०८	७५०००	७५०००	७५०००
व्यावसायिक सेवा	...	१९३०६	०	०	०
इतर	...	०	०	०	०
प्रदाने	...	०	०	०	०
प्रकाशने	...	०	०	०	०
संगणकावरील खर्च	...	२१३००	३२५६००	३२५६००	३२५६००
भाडे पट्टी व कर	...	०	०	०	०
जाहिरिती व प्रसिध्दी	...	५३१०	०	०	०
लहान बांधकामे	...	०	०	०	०
एकूण (ब)	...	११३३२४	४०६६००	४०६६००	४०६६००
(क) वित्तीय व्यवस्थेची साधने-					
मागणी क्रमांक-जे-१ दत्तमत	...	--	--	--	--
२०१४, न्यायदान (दत्तमत)	...	--	--	--	--
एकूण (क) (दत्तमत)	...	--	--	--	--
C - Sources of Finance					
Demand No. J- 1.					
... Administration of Justice	...	-	-	-	-
... Total (C)	...	-	-	-	-
(A) Activity Classification					
... 114-Legal Advisor Counsel	...	--	--	--	--
... Total (A)	...	--	--	--	--
(B) Objectwise Classification					
(00)(02) 13th Finance Commission Grants for					
improving delivery of Justice (2014 0459)					
... Salaries	...	०	०	०	०
... Contractual Services	...	०	०	०	०
... Telephone	...	०	०	०	०
... Travel Expenses	...	०	०	०	०
... Office Expenses	...	६६४०८	७५०००	७५०००	७५०००
... Payment for profes	...	१९३०६	०	०	०
Professional Services.	...	०	०	०	०
... Other	...	०	०	०	०
... Publication	...	०	०	०	०
... Computer Expenses	...	२१३००	३२५६००	३२५६००	३२५६००
... Rent, Rates and Taxes	...	०	०	०	०
... Other Administrative Exp.	...	५३१०	०	०	०
... Minor Works	...	०	०	०	०
... Total (B)	...	११३३२४	४०६६००	४०६६००	४०६६००
C-Source of Finance					
... Demand No. J-1.	...	--	--	--	--
2014, Administration of Justice.	...	--	--	--	--
... Total (C)	...	--	--	--	--

TABLE-II Chart of the various Law Officers in the State :-

क्रमांक	विधी अधिकाऱ्याचे पदनाम	Sr. No.	Designation of Law Officer	Number of Posts
१	२	१	२	पदसंख्या
	उच्च न्यायालय, मुंबई		High Court, Mumbai	
१.	महा-अधिवक्ता, महाराष्ट्र राज्य मुंबई	1.	The Advocate General, Maharashtra State, Mumbai	1
२.	सहायोगी महा-अधिवक्ता, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई	2.	The Associate Advocate General, Maharashtra State, Mumbai	...
३.	महा-अधिवक्ता, यांचे मानसेवी सहाय्यक, मुंबई	3.	The Hon. Assistant to Advocate General, Mumbai	...
४.	सरकारी वकील आणि सरकारी अभियोक्ता, उच्च न्यायालय, (अ. शा.) मुंबई	4.	The Government Pleader and Public Prosecutor, High Court, (A. S.) Mumbai	1
५.	अतिरिक्त सरकारी वकील आणि अतिरिक्त सरकारी अभियोक्ता, उच्च न्यायालय, (अ. शा.) मुंबई	5.	The Additional Government Pleader and Additional Public Prosecutor, High Court, (A. S.) Mumbai	8
६.	अतिरिक्त सरकारी वकील आणि अतिरिक्त सरकारी अभियोक्ते, उच्च न्यायालय, (अ. शा.) मुंबई.	6.	The Assistant Government Pleader and Additional Public Prosecutors, High Court, (A. S.) Mumbai	39
७.	सरकारी वकील आणि सरकारी अभियोक्ते यांचे मानसेवी सहाय्यक, उच्च न्यायालय, मुंबई	7.	The Hon. Assistant to the Government Pleader and Public Prosecutors, High Court, Mumbai	...
८.	सरकारी वकील, उच्च न्यायालय (मूळ शाखा), मुंबई	8.	The Government Pleader, High Court, (Original Side) Mumbai	1
९.	अतिरिक्त सरकारी वकील (मुळ शाखा) मुंबई.	9.	The Add Govt. pleader (o.s) Mumbai	5
१०.	सरकारी वकील आणि सरकारी अभियोक्ता, उच्च न्यायालय अपील शाखा (रिट सेल) मुंबई	10.	The Government Pleader and Public Prosecutor, High Court, Appellate side (Write Cell) Mumbai	1
११.	सहाय्यक सरकारी वकील, उच्च न्यायालय (मूळ शाखा), मुंबई	11.	The Assistant Government Pleader, High Court, (Original Side) Mumbai	24
१२.	अतिरिक्त सरकारी वकील, व अतिरिक्त सरकारी अभियोक्ता उच्च न्यायालय (अपील शाखा), मुंबई...	12.	The Additional Government Pleader, High Court, (Appellate Side) Mumbai	7
१३.	सहाय्यक सरकारी वकील, व अतिरिक्त सरकारी अभियोक्ता उच्च न्यायालय (अपील शाखा), (रिट शाखा) मुंबई	13.	The Assistant Government Pleader, High Court, (Appellate Side) (Writ cell) Mumbai	2
१४.	'अ' मंडळ समुपदेशी, उच्च न्यायालय, मुंबई	14.	'A' Panel Council, High Court Mumbai	44
१५.	'ब' मंडळ समुपदेशी, उच्च न्यायालय, मुंबई	15.	'B' Panel Council, High Court Mumbai	10
१६.	विशेष समुपदेशी, उच्च न्यायालय, मुंबई	16.	SPI Council High Court Mumbai.	39
	नागपूर येथील उच्च न्यायालयाचे न्यायपीठ		High Court Bench at Nagpur	
१७.	सरकारी वकील आणि सरकारी अभियोक्ता, उच्च न्यायालय, नागपूर	17.	The Government Pleader and Public Prosecutor, High Court, Nagapur	1
१८.	अतिरिक्त सरकारी वकील आणि अतिरिक्त सरकारी अभियोक्ता, उच्च न्यायालय, नागपूर	18.	The Additional Government Pleaders and Additional Public Prosecutors, High Court, Nagapur.	7
१९.	सहाय्यक सरकारी वकील आणि अपर सरकारी अभियोक्ते, उच्च न्यायालय, नागपूर	19.	The Assistant Government Pleader and Additional Public Prosecutors, High Court, Nagpur.	44
२०.	'अ' मंडळ समुपदेशी, उच्च न्यायालय, नागपूर	20.	'A' Panel Council, High Court, Nagpur	23
२१.	'ब' मंडळ समुपदेशी, उच्च न्यायालय, नागपूर	21.	'B' Panel Council, High Court Nagpur	...
	औरंगाबाद येथील उच्च न्यायालयाचे न्यायपीठ		High Court Bench at Aurangabad	
२२.	सरकारी वकील आणि सरकारी अभियोक्ता, उच्च न्यायालय, औरंगाबाद	22.	The Government Pleader and Public Prosecutors, High Court, Aurangabad	1
२३.	अतिरिक्त सरकारी वकील आणि अतिरिक्त सरकारी अभियोक्ता, उच्च न्यायालय, औरंगाबाद	23.	The Additional Government Pleaders and Additional Public Prosecutors, High Court, Aurangabad.	04
२४.	सहाय्यक सरकारी वकील आणि सहाय्यक सरकारी अभियोक्ता, उच्च न्यायालय, औरंगाबाद	24.	The Assistant Government Pleaders and Assistant Public Prosecutors, High Court, Aurangabad.	44
२५.	सरकारी वकीलांचे मानसेवी सहाय्यक, उच्च न्यायालय, औरंगाबाद	25.	The Hon. Assistant to the Government Pleader, High Court, Aurangabad	...
२६.	'अ' मंडळ समुपदेशी, उच्च न्यायालय, औरंगाबाद	26.	'A' Panel Council, High Court Aurangabad	16
२७.	'ब' मंडळ समुपदेशी, उच्च न्यायालय, औरंगाबाद	27.	'B' Panel Council, High Court Aurangabad	...

क्रमंक	विधी अधिकाऱ्याचे पदनाम	Sr. No.	Designation of Law Officer	Number of Posts
१	२	१	२	पदसंख्या
	सत्र न्यायालय, मुंबई		Sessions Court, Mumbai	
२८.	बृहन्मुंबईकरिता सरकारी अभियोक्ता	...	The Public Prosecutor for Greater Mumbai	...
२९.	बृहन्मुंबईकरिता अतिरिक्त सरकारी अभियोक्ता	...	The Public Additional Prosecutor for Greater Mumbai	...
३०.	मुंबईतील विशेष अभियोक्त्यांचे मंडळ (सत्र न्यायालय आणि महानगर दंडाधिकारी न्यायालये यांच्याकरिता).	...	A Panel of Special Prosecutors in Mumbai (For Session Court and Courts of Metropolitan Magistrates).	...
	नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई		City Civil Court, Mumbai	
३१.	सरकारी वकील, नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई	...	The Government Pleader, City Civil Court, Mumbai	...
३२.	अतिरिक्त सरकारी वकील, नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई	...	The Additional Government Pleader City Civil Court, Mumbai	...
३३.	सहायक सरकारी वकील, नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई	...	The Assistant Government Pleader City Civil Court, Mumbai	...
	लघुवाद न्यायालय, मुंबई		Small Cause Court, Mumbai	
३४.	सरकारी वकील, लघुवाद न्यायालय, मुंबई (बांद्रा)	...	The Government Pleader, Small Cause Court, Mumbai (Bandra)	...
३५.	सहायक सरकारी वकील, लघुवाद न्यायालय, मुंबई (बांद्रा)	...	The Assistant Government Pleaders, Small Cause Court, Mumbai (Bandra)	...
	मुफसल न्यायालय		Mofussil Court	
३६.	प्रत्येक जिल्हाच्या मुख्यालयातील जिल्हा सरकारी वकील व सरकारी अभियोक्ते, सहायक सरकारी वकील व अपर सरकारी अभियोक्ते आणि जिल्हा सरकारी वकील व सरकारी अभियोक्ते यांचे मानसेवी सहायक.	...	District Government Pleaders and Public Prosecutors' Assistant Government Pleaders and Additional Public Prosecutors and Hon. Assistant to the District Government Pleader and Public Prosecutors at Head quarter of each District.	...
३७.	दुय्यम सरकारी वकील (प्रत्येक तालुक्याच्या ठिकाणी एक)	...	Subordinate Government Pleaders (One at each Taluka Place)	...
३८.	विशेष वकील, महाराष्ट्र महसूल न्यायाधिकरण, पुणे, नागपूर, कोल्हापूर व औरंगाबाद	...	Special Government Pleader, Maharashtra Revenue Tribunal, Pune, Nagpur, Kolhapur and Aurangabad.	...
	महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण		Maharashtra Administrative Tribunal	
३९.	मुख्य सादरकर्ता अधिकारी, महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण, मुंबई	...	Chief Presenting Officer, Maharashtra Administrative Tribunal, Mumbai	1
४०.	ब मंडळ सादरकर्ता अधिकारी	...	'B' Panel Presenting Officer	...
४१.	मुख्य सादरकर्ता अधिकारी, महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण, औरंगाबाद	...	Chief Presenting Officer, Maharashtra Administrative Tribunal, Aurangabad	1
४२.	ब मंडळ सादरकर्ता अधिकारी	...	'B' Panel Presenting Officer	...
४३.	मुख्य सादरकर्ता अधिकारी, महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण, नागपूर	...	Chief Presenting Officer, Maharashtra Administrative Tribunal, Nagpur	1
४४.	ब मंडळ सादरकर्ता अधिकारी	...	'B' Panel Presenting Officer	...
४५.	सी.बी.आय. न्यायालय (केंद्रिय गुन्हे अन्वेषण विशेष न्यायालये)	...	C.B.I. Court.	...
४६.	ग्राम न्यायालय	...	Gram Court.	...

तक्ता -३ (एक)
TABLE-III (i)

(तीन) कार्यक्रम कार्यभाराचा सांश आणि गरजांचे स्पष्टीकरण-

शासनाच्या वतीने महाअधिवक्ता, यांनी २०१८, २०१९, २०२० मध्ये चालविलेली प्रकरणे पुढील तक्त्यात दर्शविली आहेत.

(III) Programme work Load Summary and Explanation of Financial Requirements.

The following Table indicates the number of cases conducted by the Advocate General during 2018, 2019, and 2020.

अ. क्र. Sr. No.	वर्ष Year	उच्च न्यायालय High Court	सर्वोच्च न्यायालय Supreme court
		दिवानी Civil	फौजदारी Criminal
1	2	3	4
2	2021	146	0
3	2022	--	--
1	2020	215	0
2	2021	146	0
3	2022	--	--

तक्ता -३ (दोन)
TABLE-III (ii)

सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, मुंबई

शासनाच्या वतीने ज्यामध्ये संबंधित वर्षात वकील, उच्च न्यायालय, मुंबई, हजर झाले अशा (दिवानी आणि फौजदारी) प्रकरणांची संख्या पुढील तक्त्यामध्ये दर्शविली आहे.

शासकीय अभियोगावर देखरेख ठेवणे हे विधि अधिकाऱ्यांचे काम असून ते राज्यातील सर्व न्यायालयातील प्रत्येक दिवशी सुनावणीसाठी निश्चित केलेल्या प्रकरणावर अवलंबून असते हे काम अत्यंत तांत्रिक व अस्थिर असल्याने प्रकरणे निकालात काढण्यासाठी प्रमाणके ठरविता येत नाहीत.

The Government Pleader, High Court Mumbai

The following table indicates the cases (Civil and Criminal) in which the Government Pleader, High Court, Mumbai has put in his appearance on behalf of Government during the respective years.

The work of Law Officers is to look after the Government litigation and it depends on the cases fixed for hearing on each day in all the Courts in the State. The work is highly technical and fluctuating and hence no norms of disposal can be fixed for them.

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे		वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे		एकूण Total		वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे		वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे		Nature of Cases				
	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
१. दिवाणी ...	48712	48711	48753	186	213	382	48898	48924	49135	187	171	272	48711	48753	48863
२. फौजदारी ...	136242	148489	156459	15142	14801	16527	151384	163290	172986	2895	6831	6886	148489	156459	166100
	184954	197200	20542	15328	15014	16909	200282	212214	222121	3082	7002	7158	197200	205212	214963

तक्ता -३ (तीन)
TABLE-III (iii)

The following Table indicates the number of applications made for certified copies of the judgment in Civil, Criminal Cases and number of copies purchased by the Government Pleader, High Court, Mumbai.

दिवानी आणि फौजदारी कज्जांच्या निकालपत्रांच्या सही शिक्क्यांच्या नकलासाठी केलेल्या अर्जांची संख्या आणि सरकारी वकील, उच्च न्यायालय मुंबई यांनी खरेदी केलेल्या नकलांची संख्या पुढे दिलेल्या तक्त्यामध्ये दर्शविली आहे.

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षांमध्ये खरेदी केलेल्या सही शिक्क्यांच्या नकला							Nature of Cases
	सही शिक्क्यांच्या नकलाकरिता अर्ज Application for copies				Certified copies purchased during the year			
	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	
1	2	3	4	5	6	7		
१. दिवाणी ...	100	--	--	167	--	--		(i) Civil Cases
२. फौजदारी ...	13	--	--	13	--	--		(ii) Criminal Cases
	113	--	--	180	--	--		

तक्ता -३ (चार)
TABLE-III (iv)

The following table indicates the number of opinion given by the Government Pleader, High Court, Mumbai for going in appeal and contempt matters.

अपिलात जाण्याच्या कामात आणि बेअदबीच्या कामात सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, मुंबई यांनी दिलेल्या अभिप्रायाची संख्या पुढील तक्त्यात दर्शविली आहे.

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे		वर्षात नवीन आलेली प्रकरणे		एकूण		वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे		वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे		Nature of Cases				
	Cases pending at the beginning of the year		Cases instituted during the year		Total		Cases disposed of during the year		Cases pending at the end of the year						
	2020	2021	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
१. दिवाणी ...	0	--	--	0	--	--	0	--	--	0	--	--	0	--	--
२. फौजदारी ...	0	--	--	35	--	--	35	--	--	35	--	--	0	--	--
	0	--	--	35	--	--	35	--	--	35	--	--	0	--	--

तक्ता - ४
TABLE-IV

The Government Pleader, High Court, (Original Side), Mumbai

The following table indicates the writ petitions instituted and disposed off by the Government Pleader, High Court, Original Side Mumbai on behalf of Government in the High Court, (Original Side).

सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, (मूळ शाखा) मुंबई

सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, (मूळ शाखा) मुंबई यांनी शासनाच्या वतीने उच्च न्यायालय, मूळ शाखा मुंबईमध्ये दाखल केलेली व निकालात काढलेली प्रकरणे खालील तक्त्यात दाखविण्यात आलेली आहेत.

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे				वर्षात नवीन आलेली प्रकरणे				वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे				वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे				Nature of Cases
	Cases pending at the beginning of the year		Cases instituted during the year		Cases pending at the end of the year		Cases disposed during the year		Cases pending at the end of the year		Cases pending at the end of the year		Cases pending at the end of the year				
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16		
१. रिट विनंती अर्ज व अपिले ...	22307	23365	24544	1312	1520	2122	23619	24885	26666	254	341	1010	23365	24544	25656	Writ Petitions and Appeals	
२. दिवाणी दावे व इतर प्रकरणे...	3447	3537	3612	114	110	163	3561	3647	3775	24	35	52	3537	3612	3723	(Civil Suits and other matters and appeals.	
३. विक्रीकरासंबंधीची प्रकरणे ...	1992	1983	1987	17	4	16	2009	1987	2003	26	0	127	1983	1987	1876	Sales Tax matters.	
एकूण ...	27746	28885	30143	1443	1634	2301	29189	30519	32444	304	376	1189	28885	30143	31255	Total	

तक्ता - ५
TABLE-V

The Government Pleader and Public Prosecutor, High Court, Appellate side (Writ Cell), Mumbai.

The following table indicates the writ petitions instituted and disposed off by the Additional Government Pleader High Court, (Appellante Side) Mumbai on behalf of Government in the High Court, (Appellate Side).

सरकारी वकील, आणि सरकारी अभियोक्ता, उच्च न्यायालय, अपील शाखा, (रिट सेल) मुंबई

सरकारी वकील, आणि सरकारी अभियोक्ता उच्च न्यायालय, अपील शाखा (रिट सेल)मुंबई यांनी शासनाच्यावतीने उच्च न्यायालय, अपील न्यायशाखा, मुंबई यामध्ये रिटससाठी दाखल केलेले व निकालात काढलेले विनंती अर्ज पुढील तक्त्यात दर्शविले आहेत.

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे				वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे				वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे				वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे				Nature of Cases
	Cases pending at the beginning of the year		Cases instituted during the year		Cases pending at the end of the year		Cases disposed during the year		Cases pending at the end of the year		Cases pending at the end of the year		Cases pending at the end of the year				
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16		
अपिल न्यायशाखा...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Writ Petitions on Appellate side High Court.
उच्च न्यायालयामधील रिटससाठी अर्ज	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

तक्ता -६
TABLE-VI

सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, नागपूर

Government Pleader, High Court, Nagpur

The following table indicates the cases (Civil and Criminal) and Writ Petitions instituted and disposed off by the Government Pleader, High Court, Nagpur and Aurangabad on behalf of Government on the appellate side, High Court Bench at Nagpur and Aurangabad.

—सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, नागपूर व औरंगाबाद यांनी संबंधित वर्षामध्ये उच्च न्यायालय नागपूर व औरंगाबाद न्यायापीठ येथे शासनाच्या वतीने दाखल केलेली आणि निकालाला काढलेली फौजदारी व दिवाणी प्रकरणे आणि रिट अर्ज पुढील तक्त्यात दर्शविली आहेत.

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे		वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे		वर्षात निकालाला काढलेली प्रकरणे		वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे		Nature of Cased						
	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021							
	2022	2022	2022	2022	2022	2022	2022	2022							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
१. फौजदारी प्रकरणे	9475	11661	14267	6438	7831	8224	15913	19492	22491	4252	5225	6300	11661	14267	16191
२. दिवाणी प्रकरणे	9863	9965	10328	483	733	500	10345	10698	10828	380	370	340	9965	10328	10489
३. किरकोळ प्रकरणे	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	--	--

अपिल न्यायशाखा...	30834	32082	29671	5234	5263	9928	36068	37345	31599	3986	7674	7454	32082	29671	24145
उच्च न्यायालयामधील रिटससाठी अर्ज															

तक्ता -७
TABLE-VII

सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, औरंगाबाद

Government Pleader, High Court, Aurangabad

१. फौजदारी प्रकरणे	4990	5914	--	3899	3929	--	8889	9843	--	2975	3618	--	5914	6225	--
२. दिवाणी प्रकरणे	4297	4275	--	78	152	--	4375	4427	--	100	156	--	4275	4271	--
३. किरकोळ प्रकरणे	0	0	--	0	1	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--
उच्च न्यायालयामधील रिटससाठी अर्ज	0	0	--	0	1	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--

Writ Petitions on Appellate side

Writ Petitions on Appellate side

तक्ता -८

TABLE-VIII

सरकारी अभियोक्ता मुंबई यांनी शासनाच्या वतीने सन २०२०, २०२१ व २०२२ मध्ये दाखल केलेली आणि निकालात काढलेली फौजदारी प्रकरणे पुढील तक्त्यात दर्शविली आहेत.

The following indicates the numbers of different types of criminal cases filed and defended by the Government on which the District Government Pleaders and Public Prosecutors have put in their appearance on the behalf of the Government during the year from 2020,2021 & 2022.

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the year			वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे Cases instituted during the year			एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year			Nature of Cases
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	
१. फौजदारी अपील...	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	Criminal Appeals
	15442	16884	18714	2858	4087	4481	18300	20771	23195	1416	2257	3519	16884	18714	19876	
२. फौजदारी फेरतपासणी अर्ज	3201	3574	3457	13194	19026	22132	16395	22600	25589	12821	19143	21666	3574	3457	3923	Criminal Revision, Applications.
एकूण ...	18643	20458	22171	16052	23113	26613	34695	43571	48784	14237	21400	24985	20458	22171	23799	Total

तक्ता - ९ (i)
TABLE-IX

The Government Pleader, Small Causes Court, Mumbai.

सरकारी वकील, लघुवाद न्यायालय, मुंबई.

The following table indicates the number of different types of Cases filed and defended by Government in which the Government Pleader, Small Causes Court, Mumbai has put in the appearance on behalf of Government during the year 2020, 2021 and 2022.

खालील तक्ता सरकारी वकील लघुवाद न्यायालय, मुंबई यानी २०२०, २०२१ व २०२२ मध्ये शासनातर्फे लढविलेल्या व निकालात निघालेल्या प्रकरणांची संख्या दाखवितो.

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the year			वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे Cases filed and defended during the year			एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year			Nature of Cases
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	
१. फौजदारी प्रकरणे	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	Criminal Cases Civil Cases
२. दिवाणी प्रकरणे	२८३८९	२८४९३	२८६९१	२३४२	४६२७	५६०६	३०७३१	३३०८०	३४२९७	२२७८	४३८९	६२३७	२८४५३	२८६९१	२८०६०	
एकूण	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

158

तक्ता - ९ (i)
TABLE-IX (i)

सरकारी वकील कार्यालय, (महाराष्ट्र राज्य), नवी दिल्ली.

Office of the Government Pleader (Maharashtra state), New Delhi.

त्या त्या वर्षात दाखल करण्यात आलेली व निकालात काढलेली सर्वोच्च न्यायालयातील महाराष्ट्र शासनाशी संबंधित असलेल्या दिवाणी, फौजदारी, रिट याचिका, विशेष परवानगी याचिका व संकिर्ण प्रकरणाबद्दलची माहिती खालील तक्त्यात दर्शविण्यात आली आहे.

The following table indicates the Civil Criminal, Writ Petitions spl. Leave Petitions and Miscellaneous matters concerning Maharashtra Government in the Supreme Court, New Delhi received and disposed of during the respective years.

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the year			वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे Cases filed and defended during the year			एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year			Nature of Cases
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	
१. फौजदारी प्रकरणे	०	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	१६	--	--	Criminal Cases Civil Cases
२. दिवाणी प्रकरणे	०	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	७७	--	--	
एकूण	०	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	९३	--	--	--

सरकारी वकील, नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई

The Government Pleader, City Civil Court, Mumbai

खालील तक्ता नगर दिवाणी न्यायालयात दाखल झालेली व सरकारी वकील, नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई यांनी शासनार्फे लढविलेली नागरिकत्वासंबंधी व इतर दिवाणी प्रकरणे दर्शवितो.

The following table indicates the Citizenship suit and other City Civil Suit filed in the Mumbai City Civil Court in which the Government Pleader, City Civil Court Mumbai has put in his appearance on behalf of Government.

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे		वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे		वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे		वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे		Nature of Cases						
	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
	Cases pending at the beginning of the year		Cases instituted during the year		Cases disposed during the year		Cases pending at the end of the year								
	7886	7959	8047	126	220	141	8012	8179	8238	46	82	83	7966	8097	8155
१. नागरिकत्वाबाबतचे दावे	44	48	43	6	4	19	50	52	62	2	9	2	48	43	60
२. किरकोळ अपील	7930	8007	8140	132	224	160	8062	8231	8300	48	91	85	8014	8140	8215
एकूण :															

दिवाणी दावे आणि कामे

१. नागरिकत्वाबाबतचे दावे 7886 7959 8047 126 220 141 8012 8179 8238 46 82 83 7966 8097 8155 Civil Suits and Matters
 २. किरकोळ अपील 44 48 43 6 4 19 50 52 62 2 9 2 48 43 60 Citizenship Suit
 ३. किरकोळ अपील 7930 8007 8140 132 224 160 8062 8231 8300 48 91 85 8014 8140 8215 Miscellaneous Appeals.

एकूण :

Total

जिल्हा सरकारी वकील व सरकारी अभियोक्ते

—२०२०, २०२१ व २०२२ चा वर्षांमध्ये दिवशी-च फौजदारी स्वरुपाची दाखल झालेली आणि शासनाच्यावतीने जिल्हा सरकारी वकील आणि सरकारी अभियोक्ते यांनी निकालात काढलेली प्रकरणे खालील तक्त्यात दर्शविली आहेत.

District Govt. Pleader and Proceutors.

The following tables indicate the number of different types of Civil and Criminal Cases filed and defended by the Government in which the District Government Pleaders and Public Prosecutors have put in their appearances on behalf of Government during the years 2020, 2021 and 2022.

प्रकरणांचे स्वरुप	वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे		वर्षात निकाली काढलेली प्रकरणे		एकूण		शासनाच्या बाजूने लागलेली प्रकरणे		शासनाच्या विरोधात लागलेली प्रकरणे		Nature of Cases				
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020		2021	2022		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
(१) जिल्हा : अहमदनगर															
...	8210	9089	9691	2726	2374	3418	109136	11463	13109	1847	1722	2758	9089	9691	10351
...	5187	5408	5500	441	233	460	5628	5641	5960	220	141	313	5408	5500	5647
...	13397	14497	15191	3167	2607	3878	16564	17104	19069	2067	1913	3071	14497	15191	15998
(२) जिल्हा : अकोला															
...	5	17	21	689	981	730	--	--	--	8	145	45	681	836	685
...	15	22	34	5263	821	612	--	--	--	4	87	428	5259	734	184
...	20	39	55	5952	1802	1342	--	--	--	12	232	473	5940	1570	869
(३) जिल्हा : अमरावती															
...	11183	11981	12449	3720	3631	3952	14903	15612	16401	2922	3163	3180	11981	12449	13221
...	6171	6166	6202	183	251	310	6354	6417	6572	188	215	443	6166	6202	6069
...	17354	18147	18651	3903	3882	4262	21257	22029	22913	3110	3378	3623	18147	18651	19290
(४) जिल्हा : औरंगाबाद															
...	3899	3929	4375	2975	3618	4345	--	--	--	605	723	1040	2370	2895	3305
...	78	152	212	100	156	260	--	--	--	32	60	63	68	96	197
...	3977	4081	4987	3075	3774	4605	--	--	--	637	783	1103	2438	2991	3502

(५) जिल्हा : बीड	...	2783	3180	3445	2327	2455	3239	--	--	667	792	826	1660	1663	2413	...	(5) District : BEED	Criminal Cases
फौजदारी प्रकरणे	...	808	893	702	328	435	1059	--	--	82	202	284	246	233	775	...		Civil Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	3591	4073	4147	2655	2890	4298	--	--	749	994	1110	1906	1896	3188	...		Total
एकूण	...	116	162	261	209	45	831	--	--	20	6	187	189	39	644	...	(6) District : BHANDARA	Criminal Cases
फौजदारी प्रकरणे	...	37	80	93	40	90	115	--	--	18	21	44	22	42	31	...		Civil Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	153	242	354	249	135	946	--	--	38	27	236	211	81	675	...		Total
एकूण	...	805	820	860	207	212	220	--	--	47	40	70	160	172	150	...	(7) District : BULDHANA	Criminal Cases
फौजदारी प्रकरणे	...	285	290	320	105	110	151	--	--	50	50	47	55	60	104	...		Civil Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	1090	1110	--	312	322	--	--	--	97	90	--	215	232	--	...		Total
एकूण	...	299	381	414	72	173	197	--	--	25	42	37	47	131	160	...	(8) District : CHANDRAPUR	Criminal Cases
फौजदारी प्रकरणे	...	49	53	95	40	112	82	--	--	33	103	66	7	9	16	...		Civil Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	348	434	509	112	285	279	--	--	58	145	103	54	140	176	...		Total
एकूण	...	1583	1821	1932	1349	1874	1466	--	--	332	570	446	1017	1304	1520	...	(9) District : DHULE	Criminal Cases
फौजदारी प्रकरणे	...	56	228	179	112	242	545	--	--	32	80	64	80	162	481	...		Civil Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	1639	2049	2111	1461	2116	2511	--	--	364	650	510	1097	1466	2001	...		Total
एकूण	...	7063	7759	8475	3327	3916	4155	10390	11675	12628	2631	3202	3838	7759	8790	...	(10) District : JALGAON	Criminal Cases
फौजदारी प्रकरणे	...	2360	2461	2442	115	222	750	2475	2683	3192	14	241	749	2461	2443	...		Civil Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	9514	10255	10990	3900	4504	5000	13414	14759	15990	3159	3769	4630	10255	11360	...		Total
एकूण	...	1181	1703	2645	1957	1544	2476	--	--	716	336	314	1241	1208	2162	...	(11) District : JALNA	Criminal Cases
फौजदारी प्रकरणे	...	199	359	346	160	245	337	--	--	11	9	19	149	236	318	...		Civil Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	1380	2062	2991	2117	1789	2813	--	--	727	345	333	1390	1444	2480	...		Total
एकूण		

तक्ता - ११ चावू
Table -- XI -Contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
(१२)	जिल्हा : कोल्हापूर
	फौजदारी प्रकरणे	1953	2168	2212	1699	1651	1732	--	--	290	376	476	1409	1275	1256
	दिवाणी प्रकरणे	199	369	501	214	330	471	--	--	187	285	410	27	45	61
	एकूण	2152	2537	2713	1913	1981	2203	--	--	477	661	886	1436	1320	1317
(१३)	जिल्हा : नागपूर
	फौजदारी प्रकरणे	2197	4550	4670	2197	4050	4250	--	--	1245	1613	1745	952	2437	2505
	दिवाणी प्रकरणे	199	467	633	418	392	276	--	--	238	240	165	180	152	111
	एकूण	2396	5017	5303	2615	4442	4526	--	--	1483	1853	1910	1132	2589	2616
(१४)	जिल्हा : नांदेड
	फौजदारी प्रकरणे	2790	3181	3486	1047	1212	1419	3837	4393	4905	656	907	1101	3181	3486
	दिवाणी प्रकरणे	3028	2947	3069	546	826	852	3574	3823	3921	577	754	2997	3069	3164
	एकूण	5818	6178	6555	1593	2038	2271	7411	8216	8826	1233	1661	6178	6555	6968
(१५)	जिल्हा : नाशिक
	फौजदारी प्रकरणे	4816	5481	6049	4059	4700	5628	--	--	590	1119	1444	3496	3581	4184
	दिवाणी प्रकरणे	1652	402	388	102	224	419	--	--	62	158	348	40	66	71
	एकूण	6468	5883	6437	4161	4924	6047	--	--	652	1277	1792	3536	3647	4255
(१६)	जिल्हा : उस्मानाबाद
	फौजदारी प्रकरणे	5127	5634	6041	1176	1844	1811	6303	7478	7852	669	1437	1431	5634	8041
	दिवाणी प्रकरणे	11924	12565	13597	1283	1763	5351	13207	14328	18948	642	731	1840	12565	13547
	एकूण	17051	18199	19638	2454	367	7162	19510	21806	26800	1311	2168	3271	18199	19638
(१७)	जिल्हा : लातूर
	फौजदारी प्रकरणे	2101	2146	2439	1256	1969	2123	3357	4115	4562	1211	1676	1991	2146	2434
	दिवाणी प्रकरणे	8661	9003	8926	1026	997	1025	9687	10000	9951	684	1074	1191	9003	8976
	एकूण	10762	11149	8926	2282	2966	3148	13044	14115	14513	1825	2750	3182	11149	11365

(१८)	जिल्हा : परभणी	(१८)	District : PARBHANI																
	फौजदारी प्रकरणे	...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Criminal Cses			
	दिवाणी प्रकरणे	...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Civil Cases			
	एकूण	...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Total			
(१९)	जिल्हा : पुणे	(१९)	District : PUNE																
	फौजदारी प्रकरणे	...	7567	12198	12821	6251	10578	11891	--	--	2012	2935	3168	4239	7643	8723	...	Criminal Cases	
	दिवाणी प्रकरणे	...	34	53	68	9	21	15	--	--	8	17	14	1	4	1	...	Civil Cases	
	एकूण	...	0	0	0	0	0	0	--	--	0	0	0	0	0	0	...	Total	
(२०)	जिल्हा : रायगड, अलिबाग	(२०)	District: RAIGAD -ALBAG																
	फौजदारी प्रकरणे	...	3110	3303	4002	1306	2049	2718	4424	5352	673	1121	0	1350	2406	4002	4324	...	Criminal Cases
	दिवाणी प्रकरणे	...	6735	6914	8067	318	1811	2374	7053	8725	10441	139	658	1214	6914	8067	9147	...	Civil Cases
	एकूण	...	9843	10217	12069	1624	3860	5052	11477	14077	17171	1260	2008	3100	10214	12069	13471	...	Total
(२१)	जिल्हा : रत्नागिरी	(२१)	District : RATNAGIRI																
	फौजदारी प्रकरणे	...	0	0	0	0	0	0	--	--	0	0	0	0	0	0	0	...	Criminal Cases
	दिवाणी प्रकरणे	...	0	0	0	0	0	0	--	--	0	0	0	0	0	0	0	...	Civil Cases
	एकूण	...	0	0	0	0	0	0	--	--	0	0	0	0	0	0	0	...	Total
(२२)	जिल्हा : सांगली	(२२)	District : SANGLI																
	फौजदारी प्रकरणे	...	2986	3122	1748	629	620	2256	4674	3742	4004	1688	1994	2277	2486	1748	1727	...	Criminal Cases
	दिवाणी प्रकरणे	...	801	835	905	104	184	122	912	1714	1027	111	114	188	801	905	839	...	Civil Cases
	एकूण	...	3787	3957	2653	733	804	2378	5586	4761	5031	1799	2108	2465	3787	2653	2566	...	Total
(२३)	जिल्हा : सातारा	(२३)	District : SATARA																
	फौजदारी प्रकरणे	...	1136	1207	1427	639	1244	1386	--	--	258	556	295	381	688	1041	...	Criminal Cases	
	दिवाणी प्रकरणे	...	113	214	369	41	103	152	--	--	34	31	97	7	72	55	...	Civil Cases	
	एकूण	...	1249	1421	1796	680	1347	1538	--	--	292	587	392	388	760	1146	...	Total	
(२४)	जिल्हा : सिंधुदुर्ग	(२४)	District : SINDHUDURG																
	फौजदारी प्रकरणे	...	383	440	520	358	410	347	741	850	867	301	330	284	440	520	583	...	Criminal Cases
	दिवाणी प्रकरणे	...	435	459	461	34	18	107	489	477	568	30	16	29	499	461	539	...	Civil Cases
	एकूण	...	818	899	981	412	428	454	1230	1327	1435	331	346	313	899	981	1122	...	Total

तक्ता - ११ चालू
Table--XI-Contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16						
(२५)	जिल्हा : सोलापूर	...	4470	5771	2295	3574	4377	5375	--	--	1010	1501	1745	2564	2876	3630	...	(25) District : SOLAPUR	...	Criminal Cases	
	फौजदारी प्रकरणे	...	693	966	1484	355	330	987	--	--	248	128	240	107	202	697	Civil Cases	
	एकूण	...	5163	6737	7079	3929	4707	6362	--	--	1258	1629	2035	2671	3078	4327	Total	
(२६)	जिल्हा : ठाणे	...	6705	13612	12254	4762	8282	8818	--	--	2225	3785	4954	2394	4497	3864	...	(26) District : THANE	...	Criminal Cases	
	फौजदारी प्रकरणे	...	167	376	483	7	60	200	--	--	3	25	159	4	5	41	Civil Cases	
	एकूण	...	6872	13988	12737	4769	8342	9018	--	--	2228	3810	5113	2398	4502	3904	Total	
(२७)	जिल्हा : वर्धा	...	2512	2617	2494	971	802	1042	3483	3419	3541	866	920	943	2617	2499	2598	...	(27) District : WARDHA	...	Criminal Cases
	फौजदारी प्रकरणे	...	2546	2597	2569	121	137	181	2667	2734	2750	70	145	233	2597	2569	2517	Civil Case
	एकूण	...	5058	1214	5068	1092	939	1223	6150	6153	6291	936	1085	1176	5214	5068	5175	Total
(२८)	जिल्हा : यवतमाळ	...	4180	4484	4675	436	1131	1412	5116	5615	6087	622	940	1264	4484	4675	4823	...	(28) District : YAWATMAL	...	Criminal Cases
	फौजदारी प्रकरणे	...	5899	5472	6004	569	430	731	6468	6402	6755	496	398	662	5972	6004	6073	Civil Cases
	एकूण	...	10079	10456	10679	505	1561	2143	11584	12617	12822	1118	1330	1926	10456	18679	10895	Total
(२९)	जिल्हा : गडचिरोली	...	1074	778	982	1011	706	989	--	--	192	139	129	819	567	594	...	(29) District : GADCHIROLI	...	Criminal Cases	
	फौजदारी प्रकरणे	...	301	37	41	211	35	57	--	--	5	10	30	206	25	32	Civil Cases	
	एकूण	...	1375	815	1023	1222	741	1046	--	--	197	149	159	1025	592	626	Total	
(३०)	जिल्हा : नंदुरबार	...	349	393	428	291	330	381	--	--	68	105	1042	223	225	252	...	(30) District : NANDURBAR	...	Criminal Cases	
	फौजदारी प्रकरणे	...	8	120	103	0	18	111	--	--	0	9	0	0	9	81	Civil Cases	
	एकूण	...	357	513	531	52	348	442	--	--	68	114	1042	223	234	333	Total	
(३१)	जिल्हा : गोंदिया	...	1700	1802	2849	1199	1446	3166	--	--	81	372	--	390	475	2001	...	(31) District : Gondia	...	Criminal Cases	
	फौजदारी प्रकरणे	...	442	452	73	97	93	72	--	--	8	10	--	29	71	0	Civil Cases	
	एकूण	...	2142	2254	2922	1296	1539	3238	--	--	89	382	--	419	546	2001	Total	
(३२)	जिल्हा : वाशिम	...	375	263	1415	121	765	1421	--	--	50	580	11	41	185	104	...	(32) District : Wasim	...	Criminal Cases	
	फौजदारी प्रकरणे	...	120	2574	1996	160	2566	1220	--	--	55	2130	45	105	436	135	Civil Cases	
	एकूण	...	495	2857	3411	281	3331	2641	--	--	135	2710	56	146	621	239	Total	

तक्ता - १२
TABLE--XII

खालील तक्ता सरकारी वकीलांनी शासनाच्या वतीने २०२०, २०२१ व २०२२ मध्ये लढविलेल्या दिवाणी व फौजदारी दाव्यांमध्ये शासनाच्या बाजूने व शासनाच्या विरुद्ध निर्णय झालेल्या दाव्यांची माहिती दर्शवितो. The following table indicates the No. of Civil Cases and Criminal Cases in which the Government Pleaders appeared on behalf of Government and the No. of Cases decided in favour and against of Government in 2020, 2021 and 2022.

कार्यालय	दाखल झालेली प्रकरणे			निकालात काढलेले दावे			शासनाच्या बाजूने निर्णय लागलेले दावे			शासनाच्या विरुद्ध निर्णय लागलेले दावे		
	Cases filed			Cases disposed			Cases decided in favour of Govt.			Cases decided against Govt.		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
१. महाअधिवक्ता, मुंबई	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
२. सहयोगी महाअधिवक्ता, मुंबई	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
३. सरकारी वकील.	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
उच्च न्यायालय, मुंबई.												
४. सरकारी वकील,	1443	1654	2301	304	376	1189	301	370	1181	3	6	8
उच्च न्यायालय, (मूल शाखा) मुंबई.												
५. सरकारी वकील, व सरकारी अभियोक्ता, उच्च न्यायालय, अपील शाखा (रिट सेल) मुंबई.	15328	15014	16691	3082	7002	7158	994	4189	3978	2088	2813	3180
६. सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, नागपूर.	5234	5263	9428	3986	7674	7454	2049	4731	5137	1937	2443	2317
७. सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, औरंगाबाद.	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
८. मुख्य सादरकर्ता अधिकारी, मुंबई	1238	1753	2207	377	465	765	237	358	445	593	532	721
नागपूर	987	1166	1263	434	524	943	326	439	589	108	85	354
औरंगाबाद	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
९. सरकारी अभियोक्ता, ब्रम्हंई मुंबई.	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
१०. सरकारी वकील, नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई.	132	224	259	48	91	94	46	91	1	2	0	0
११. सरकारी वकील, लघुवाद न्यायालय, मुंबई.	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
१२. सर्व जिल्हा सरकारी वकील व सरकारी अभियोक्ते.	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

तक्ता - १२ चावू ..
TABLE-- XII Continuu.

खालील तक्ता सरकारी वकीलांनी शासनाच्या वतीने २०२०, २०२१ व २०२२ मध्ये लढविलेल्या दिवाणी व फौजदारी दाव्यामध्ये शासनाच्या बाजूने व शासनाच्या विरुद्ध निर्णय झालेल्या दाव्यांची माहिती दर्शवितो. The following table indicates the No. of Civil Cases and Criminal Cases in which the Government Pleaders appeared on behalf of Government and the No. of Cases decided in favour and against of Government in 2020, 2021 and 2022.

कार्यालय	दाखल झालेली प्रकरणे				निकालात काढलेले दावे				शासनाच्या बाजूने निर्णय लागलेले दावे				शासनाच्या विरुद्ध निर्णय लागलेले दावे			
	Cases filed				Cases disposed				Cases decided in favour of Govt.				Cases decided against Govt.			
	2020	2021	2022		2020	2021	2022		2020	2021	2022		2020	2021	2022	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
१२. सर्व जिल्हा सरकारी वकील सरकारी	441	233	460	320	141	313	93	110	211	127	31	102	12. All District Govt. Pleaders and Public Prosecutors.			
अभियोक्ते, अहमदनगर																
अकोला	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Public Prosecutors.			
अमरावती	3903	3882	4262	3110	3378	3623	767	1066	1241	2343	2312	2582	Akola			
औरंगाबाद	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Amravti			
बिड	3591	4073	4147	2655	2890	4298	744	994	1110	1906	1846	3188	Aurangabad			
भंडारा	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Beed			
चंद्रपूर	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Bhandara			
जळगाव	3900	4504	5060	2909	3769	4630	809	1192	1457	2100	2134	2397	Chandrapur			
धुळे	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Jalgaon			
बुलढाणा	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Dhule			
जालना	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Buldhana			
कोल्हापूर	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Jalna			
नागपूर	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Kolhapur			
नाशिक	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Nagpur			
उस्मानाबाद	2459	3607	7162	1311	2168	3271	289	432	469	1022	1736	2802	Nasik			
नांदेड	1543	2038	2271	1233	1661	1858	536	581	690	697	1080	1091	Usmanabad			
परभणी	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Nanded			
लातूर	2282	2966	3148	1895	2750	3182	453	435	1226	1442	1815	1956	Parbhani			
पुणे	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Latur			
सांगली	733	804	2378	1799	3108	2465	611	701	719	1188	1407	1746	Pune			
सातारा	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Sangli			
सिंधुदुर्ग-ओरस	412	428	456	331	346	313	146	131	76	185	215	237	Satara			
रायगड	1624	3860	5102	1260	2008	3700	549	480	1147	711	1528	2553	Sindhurg-Oras			
रत्नागिरी	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Ahemadnagar			
ठाणे	6872	13988	12737	4769	8342	9018	2228	3840	5113	2398	4502	3905	Ratnagiri			
यवतमाळ	1505	1561	2143	1108	1339	1426	90	145	329	1028	1143	1597	Thane			
वर्धा	1092	939	1223	936	1085	1176	365	309	486	571	748	690	Yavatmal			
एकूण	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Vardha			
													Total			

तक्ता-१४
TABLE - XIV

(IV) Personnel Summary

(चार) कर्मचारी विषयक

गोषवारा	Designation	Scale of Pay/वेतनमान	No. of posts/पदसंख्या		पदनाम	
			2021-2022	2022-2023		
1	2		3	4	1	
9. LEGAL ADVISERS AND COUNSELS					९-विधि सल्लागार व समुपदेशी	
Gazetted-					राजपत्रित -	
Advocate General	...	--	...	1	1	महाअधिवक्ता
Associate Advocate General	...	--	...	--	--	सहयोगी महाअधिवक्ता
Government Pleader, High Court, Mumbai	...	--	...	1	1	सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, मुंबई
Public Prosecutor, Greater, Mumbai	...	--	...	1	1	सरकारी अभियोक्ता, बृहन्मुंबई.
Chief Presenting Officer-MAT (Mumbai, A'bad, & Nagpur)	...	--	...	3	3	मुख्य सादरकर्ता अधिकारी (म. प्र. न्या.) मुंबई, औरंगाबाद व नागपूर
Government Pleader, City Civil Court, Mumbai.	...	--	...	1	1	सरकारी वकील, शहर दिवाणी न्यायालय, मुंबई
Government Pleader, Small Causes, Court.	...	--	...	1	1	सरकारी वकील, लघुवाद न्यायालय
Public Prosecutor High Court, Mumbai.	...	--	...	1	1	अपर सरकारी वकील, आणि अति., सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, नागपूर
Government Pleader, High Court, Nagpur	...	--	...	1	1	सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, औरंगाबाद
Government Pleader, High Court, Aurangabad5--	...	--	...	1	1	आस्थापना अधिकारी
District Government Pleader	...	--	...	30	30	जिल्हा सरकारी वकील
Government Pleaders	...	--	...	5	5	आस्थापना अधिकारी
Establishment Officer	...	44900-142400	...	5	5	
Total-Gazetted	55	55	एकूण-राजपत्रित
Non-Gazetted, Class III-					अराजपत्रित, वर्ग तीन-	
Accountant	...	9300-34800-G.P. 4300	...	4	4	लेखापाल
Superintendent	...	38600-122800	...	31	31	अधीक्षक
Assistant Superintendent	...	38600-122800	...	1	1	सहा. अधीक्षक
Librarian	...	29200-92300	...	2	2	ग्रंथपाल
Supervisory Senior Clerk	...	29200-92300	...	35	35	पर्यवेक्षक वरिष्ठ लिपिक
Senior Clerk	...	29200-92300	...	18	18	वरिष्ठ लिपिक
Stenographer (Higher Grade)	...	41800-132300	...	30	30	लघुलेखक (उ. श्रेणी)
Stenographer (Lower Grade)	...	38600-122800	...	37	37	लघुलेखक (नि. श्रेणी)
Clerk-Typist	...	19900-63200	...	191	191	लिपिक-टंकलेखक
Clerk	...	19900-63200	...	8	8	लिपिक
Steno-Typist	...	19900-63200	...	9	9	लघु टंकलेखन
Typist	...	15008-47600	...	6	6	टंकलेखन
Driver	...	(Spl. pay Rs. 80)P. 2400	...	2	2	चालक
...	...	19900-63200	...			
Total-Class III			...	376	376	एकूण, वर्ग तीन
Class IV-					वर्ग चार-	
Book Binder	...	19900-63200	...	--	--	पुस्तक बांधणीकार
Machine Operator	...	19900-63200	...	--	--	मशिन ऑपरेटर
Naik	...	19900-63200	...	--	--	नाईक
Filer	...	19900-63200	...	--	--	फाईलकरी
Peon	...	19900-63200	...	--	--	शिपाई
Sweeper	...	19900-63200	...	--	--	सफाईगार
Total Class IV			...	--	--	एकूण-वर्ग चार
Grand Total			...	--	--	एकूण बेरीज

धर्मादाय संघटनेच्या रचनेचा तक्ता
CHART OF THE CHARITY ORGANISATION

धर्मादाय संघटनेच्या रचनेचा तक्ता
Chart of the Charity Organisation

धर्मादाय आयुक्त
CHARITY COMMISSIONER

9	8	7	6	5	4	3	2	1	99
मुख्यालय/H.O.	गृह-सुबई/Gr.Mumbai	रायगड/Raigad	नाशिक/Nashik	औरंगाबाद/Aurangabad	पुणे/Pune	अमरावती/Amravati	कोल्हापूर/Kolhapur	नागपूर/Nagpur	
धर्मादाय सह आयुक्त	धर्मादाय सह आयुक्त	सहायक धर्मादाय आयुक्त	धर्मादाय सह आयुक्त	धर्मादाय सह आयुक्त	धर्मादाय सह आयुक्त	धर्मादाय सह आयुक्त	धर्मादाय सह आयुक्त	धर्मादाय सह आयुक्त	
Jt.Charity Commissioner	Jt.Charity Commissioner	Asstt.Charity Commissioner	Jt.Charity Commissioner	Jt.Charity Commissioner	Jt.Charity Commissioner	Jt.Charity Commissioner	Jt.Charity Commissioner	Jt.Charity Commissioner	
धर्मादाय उप आयुक्त	धर्मादाय उप आयुक्त	धर्मादाय उप आयुक्त	धर्मादाय उप आयुक्त	धर्मादाय उप आयुक्त	धर्मादाय उप आयुक्त	धर्मादाय उप आयुक्त	धर्मादाय उप आयुक्त	धर्मादाय उप आयुक्त	
Dy.Charity Commissioner	Dy.Charity Commissioner	Asstt.Charity Commissioner	Dy.Charity Commissioner	Dy.Charity Commissioner	Dy.Charity Commissioner	Dy.Charity Commissioner	Dy.Charity Commissioner	Dy.Charity Commissioner	
सहायक धर्मादाय आयुक्त	सहायक धर्मादाय आयुक्त	सहायक धर्मादाय आयुक्त	सहायक धर्मादाय आयुक्त	सहायक धर्मादाय आयुक्त	सहायक धर्मादाय आयुक्त	सहायक धर्मादाय आयुक्त	सहायक धर्मादाय आयुक्त	सहायक धर्मादाय आयुक्त	
Asstt.Charity Commissioner	Asstt.Charity Commissioner	Asstt.Charity Commissioner	Asstt.Charity Commissioner	Asstt.Charity Commissioner	Asstt.Charity Commissioner	Asstt.Charity Commissioner	Asstt.Charity Commissioner	Asstt.Charity Commissioner	
सचिव, देवस्थान व्यवस्थापन समिती, कोल्हापूर/Secretary, Devsthan Management Committee, Kolhapur	सहायक लेखा संचालक Asstt. Director of Accounts		जळगांव/Jalgaon सहायक धर्मादाय आयुक्त Asstt. Charity Commissioner	जालना/Jalna सहायक धर्मादाय आयुक्त Asstt. Charity Commissioner	अहमदनगर/Ahamadnagar सहायक धर्मादाय आयुक्त Asstt. Charity Commissioner	अकोला/Akola सहायक धर्मादाय आयुक्त Asstt. Charity Commissioner	सांगली/Sangali सहायक धर्मादाय आयुक्त Asstt. Charity Commissioner	भंडारा/Bhandara सहायक धर्मादाय आयुक्त Asstt. Charity Commissioner	

११. धर्मादाय संघटना

प्रस्तावना :

(१) धर्मादाय संघटना, धर्मादाय आयुक्त यांच्या प्रशासनाखाली महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्त व्यवस्था अधिनियम १९५० कार्यान्वित करण्याकरिता निर्माण केलेली आहे. या अधिनियमाद्वारे राज्यामधील सार्वजनिक न्यास, संस्था नोंदणी अधिनियम १८६० प्रमाणे नोंद झालेल्या सार्वजनिक संस्था किंवा धार्मिक संस्था किंवा दोन्हीसह संस्था यावर नियंत्रण ठेवले जाते. महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्त व्यवस्था अधिनियम १९५० अन्वये धर्मादाय आयुक्त हे धर्मादाय संघटनेचे प्रमुख असून एक निगम आहेत. कायद्यातील न्यायिक कार्यविषयक ठराविक तरतुदी व्यतिरिक्त धर्मादाय आयुक्तांना न्यासाचे पर्यवेक्षण व विनियोजन ही सर्वसाधारण कर्तव्ये तसेच काही न्यायिक कर्तव्य, विशेषतः अधिनियमामध्ये तरतूद केल्याप्रमाणे बजवावी लागतात. धर्मादाय आयुक्त व त्यांचे अधिकारी यांना कायद्यान्वये अशा प्रशासकीय व न्यायिक कार्याबाबत कार्यवाही करावी लागते. त्या खेरीज धर्मादाय संघटनेचा प्रमुख या नात्याने व महाराष्ट्र राज्यातील सर्व सार्वजनिक न्यासांचा पालक व परिरक्षक म्हणून शासकीय कर्तव्य पार पाडीत असतात. अशा तऱ्हेने धर्मादाय आयुक्तांना चौकशी प्राधिकारी तसेच न्यायिक किंवा न्यायिकवत प्राधिकारी म्हणून काम करावे लागते,

(२) धर्मादाय आयुक्तांना, धर्मादाय सह-आयुक्त, धर्मादाय उप-आयुक्त व सहायक धर्मादाय आयुक्त हे न्यायिक कार्यात, न्यायिकवत व प्रशासकीय कार्यात मदत करतात तसेच लेखा संचालक व सहायक लेखा संचालक प्रशासकीय व लेखा विषयक कामात व संघटनेचे नियंत्रण करण्यात मदत करतात.

(३) धर्मादाय आयुक्तांना एखाद्या न्यासाचे काही व्यक्तीकडून विश्वासघाताने, गैरविनियोगामुळे, अपहारामुळे अगर निष्फळाळीपणामुळे नुकसान झाले त्यासाठी विश्वस्तांना जबाबदार धरण्याचे किंवा तात्पुरते बडतर्फ करण्याचे व नवीन विश्वस्त नेमण्याचे अधिकार आहेत. तसेच न्यासांची योजना तयार करणे, मनाई हुकूम देणे. अपीलांची सुनावणी करणे पुनरीक्षण अर्जांचा विचार करणे इत्यादी अधिकार आहेत. त्यांच्या न्यायिकवत व प्रशासकीय कर्तव्यामध्ये न्यास निधीची गुंतवणूक करण्यास परवानगी देणे, न्यासाच्या मालमतेचे संरक्षण करणे, विश्वस्तांना कर्ज उभारण्याची व घेण्याची परवानगी देणे, न्यासाच्या हिशेबाचे खास परीक्षण करण्याचे आदेश देणे. न्यासाचे प्रशासन योग्य व्हावे म्हणून आदेश देणे, देण्याचे अधिकार अगर न्यासाचे संरक्षण अथवा त्याच्या मालमतेचे संरक्षण करणे, एखाद्या न्यासाच्या कामकाजाबाबत चौकशी सुरु करणे, न्यासाच्या विश्वस्ता विरुद्ध अथवा संबंधित व्यक्तीविरुद्ध फौजदारी फिर्याद दाखल करणे अथवा अशी फिर्याद दाखल करण्यास मंजुरी देणे व विश्वस्तांना याबाबत जिल्हा न्यायालयामध्ये फिर्याद नोंदविण्यास मान्यता देणे इत्यादी कामाचा समावेश होतो. धर्मादाय आयुक्तांना पंढरपूर मंदिराविषयी जी तात्पुरती समिती आहे त्यावर ही देखरेख ठेवावी लागते. तसेच ते देवस्थान व्यवस्थापन समिती, पश्चिम महाराष्ट्र, कोल्हापूर यांच्या कामकाजावर देखरेख ठेवतात.

(४) धर्मादाय आयुक्त हे संस्था नोंदणी अधिनियम १८६० अनुसार संस्था निबंधक सुध्दा आहेत व त्या अधिनियमाखाली नोंदणी झालेल्या संस्थांच्या कामकाजावर ते देखरेख ठेवतात.

(५) सार्वजनिक न्यासाना मार्गदर्शन व्हावे व चांगली सेवा उपलब्ध व्हावी तसेच धर्मादाय संघटनेचे कामकाज सुरळीत चालावे म्हणून धर्मादाय संघटनेची दिनांक १३-१-२००० पासून पुनर्रचना करण्यात आली असून ३६ सार्वजनिक प्रादेशिक कार्यालये स्थापन झालेली आहेत. धर्मादाय सहआयुक्त,

उप धर्मादाय आयुक्त आणि सहायक धर्मादाय आयुक्त हे महाराष्ट्र सार्वजनिक न्यास अधिनियम १९५० अन्वये अथवा शासनाने अधिनियमान्वये प्रदान केलेल्या अधिकारानुसार आपली कामे व कर्तव्ये पार पाडतात.

(६) उपरोक्त अधिनियमानुसार लावण्यात येणाऱ्या फी आणि इतर प्रशासकीय खर्चासाठी सार्वजनिक न्यासाकडून घेण्यात येणारी फी, इतर वर्गणी, अधिनियमानुसार होणारी वसुली इ. माध्यमातून निर्माण होणाऱ्या निधीचा वापर शासनाने अथवा स्थानिक प्राधिकरणांनी दिलेल्या वर्गणीतून स्थापन करण्यात आलेल्या सार्वजनिक न्यासाच्या कामकाजाकरीता होणारा खर्च भागविण्याकरीता धर्मादाय आयुक्त आणि त्यांचा कर्मचारी वर्ग यांचे वेतन आणि भत्ते याकरिता शासनाने केलेल्या खर्चाची प्रतिपूर्ती करण्याकरीता व या अधिनियमातील तरतुदीची अंमलबजावणी करण्यासाठी करण्यात येते. परंतु महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्त व्यवस्था अधिनियम १९५० चे कलम ४१ क अंतर्गत P.I.L. ४०-२००७ मध्ये दि. २५-९-२००९ रोजी मा. उच्च न्यायालयच्या आदेशान्वये २% अंशदान /फी वसुलीस स्थगिती देण्यात आली. सध्या सार्वजनिक न्यास प्रशासन निधीतील रक्कम दिवसेंदिवस मी होत असल्याने भविष्यात कर्मचारी तेतन/भत्ते इतर खर्चाच्या दृष्टीने अंशदान पुन्हा सुरु करण्यात करता मा. उच्च न्यायालय (मुंबई) येथे Civil Application दखल करण्यात आली आहे.

(७) महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्त संस्था, १९५० ने हैद्राबाद धर्मादाय दाननिधी विनियम, १३४९ फसली निरसित केले असून ह्या धर्मादाय-दान निधीपैकी बहुतेक सार्वजनिक न्यास म्हणून नोंदले गेले आहेत. तथापि एखाद्या समितीकडे त्यांचे व्यवस्थापन सोपविण्याची योजना धर्मादाय आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य मुंबई यांनी तयार करेपर्यंत ह्या सर्व धर्मादाय दाननिधीचे व्यवस्थापन महसूल प्रशासनामार्फत चालू राहिल.

(८) धर्मादाय संघटनेच्या प्रादेशिक कार्यालयांसाठी जागा उपलब्ध करून घेण्याची कार्यवाही :- त्यामध्ये सद्यस्थितीत भाडेतत्वावर कार्यरत असलेली जिल्ह्यांची कार्यालय १५ आहेत. प्रशासकीय/शासकीय इमारतीत कार्यरत असलेल्या जिल्ह्यांची संख्या २ आहे. कार्यालयासाठी जागा प्राप्त होऊन ताबा घेतलेले जिल्ह्यांची संख्या १७ आहे. स्वःची व भाड्याची इमारत असलेले जिल्ह्यांची संख्या ४ आहे. राज्यातील सर्व जिल्हा कार्यालयांकरिता जागांची सद्यस्थिती दर्शविणारा तक्ता सोबत जोडण्यात आला आहे. (परिशिष्ट-अ)

धर्मादाय संघटनेच्या अधिनस्त कार्यालयासाठी जागा प्राप्त करण्यासाठी १२ जिल्ह्यांचे प्रस्ताव महसूल विभागाकडे प्रलंबित आहे. नागपूर, पुणे, अकोला, कोल्हापूर, या कार्यालयांची जागा पुरेशी आहे. अहमदनगर, औरंगाबाद, कार्यालयाचे नवीन इमारतीचे बांधकाम पूर्ण झाले असून, सदर इमारतीत दैनंदिन कामकाज सुरु झाले आहे. जालना, यवतमाळ, सोलापूर सातारा, कार्यालयाच्या बांधकाम सुरु आहे. पालघर कार्यालयासाठी भाड्यांची जागा ताब्यात घेतली असून पालघर कार्यालय कार्यान्वित झाले आहे. मुंबई कार्यालय हे मुख्यालय इमारतीत कार्यरत असून, सध्या मुख्यालयाचा इमारतीचे Structural audit करण्यात आलेले असून, सदरची इमारत बांधकाम सरचना धोकादायक असल्याने ती लवकरात-लवकर रिक्त करणार आहे, सदरच्या कार्यालयासाठी सास्मिरा हि इमारत भाडे तत्वावर घेण्यात आली आहे.

(९) रुग्णालय योजना :- नोंदणीकृत न्यासाद्वारे संचालित रुग्णालयांतर्फे निर्धन व दुर्बल घटकातील रुग्णांना अनुक्रमे मोफत व सवलतीच्या दराने वैद्यकीय उपचार.

महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्त व्यवस्था अधिनियम १९५० चे कलम ४१ क क अंतर्गत मा. उच्च न्यायालय, मुंबई यांनी रिट याचिका (पीआयएल) क्रमांक ३१३२/०४ मध्ये निर्धन व दुर्बल घटकांतील रुग्णांना अनुक्रमे मोफत व सवलतीच्या दराने धर्मादाय रुग्णालय/वैद्यकीय केंद्र येथे वैद्यकीय उपचार मिळण्याकरिता मंजूर केलेली योजना दिनांक १ सप्टेंबर २००६ पासून अंमलात आली आहे. या योजनेनुसार खालीलप्रमाणे रुग्ण सवलतीस पात्र आहेत.

निर्धन रुग्ण :- ज्यांची वार्षिक उत्पन्नाची मर्यादा रुपये ८५,००० इतकी आहे, त्यांना धर्मादाय रुग्णालयात / वैद्यकीय केंद्रात पुर्णपणे मोफत उपचारांची सोय आहेत.

दुर्बल घटकातील रुग्ण :- ज्यांची वार्षिक उत्पन्नाची मर्यादा रुपये १,६०,००० इतकी आहे, त्यांना धर्मादाय रुग्णालयात / वैद्यकीय केंद्रात सवलतीच्या दराने वैद्यकीय उपचार उपलब्ध आहेत.

परिशिष्ट ब मध्ये सदर योजनेच्या लाभार्थीची माहिती देण्यात आली आहे. दि. २४-८-२०१५ रोजी मा. मुख्यमंत्री महोदय यांच्या हस्ते योजनेची माहिती व योजनेचा माहिती व योजनेच्या लाभ जास्तीत जास्त लाभार्थ्यांना मिळण्यासाठी धर्मादाय आयुक्त कार्यालयाच्या ई-गव्हर्नन्स कार्यक्रमांतर्गत रुग्णालय मोड्यूल गो-लाइव्ह करण्यात आलेले आहे, जेणेकरुण सर्वसामान्य जनतेस धर्मादाय रुग्णालयांची आवश्यक ती माहिती सहजपणे उपलब्ध होऊ शकते. सदर मोड्यूलवरून राखीव खाटापैकी किती खाटा उपलब्ध आहेत, संपर्क व्यक्तीचे, संपर्क क्रमांक वगैरे अशा प्रकारची आवश्यक माहिती मिळू शकते.

विधि व न्याय विभागाच्या दिनांक २७-१-२०१६ रोजीच्या शासन निर्णयानुसार, योजनेची माहिती व योजनेच्या लाभ जास्तीत जास्त लाभार्थ्यांना मिळण्यासाठी धर्मादाय आयुक्त कार्यालयांतर्गत ई-गव्हर्नन्स कार्यक्रमांतर्गत सुरु करण्यात आलेल्या रुग्णालय मोड्यूलचे संनियंत्रण करण्यास व धर्मादाय रुग्णालयमध्ये आरोग्य सेवकांची नेमणूक करण्यास राज्य आरोग्य हमी सोयायटीस (राजीव गांधी जीवनदायी आरोग्य योजना सोसायटी) प्राधिकृत केले. त्यानुसार प्रथम टप्प्यात मुंबई जिल्ह्यातील एकुण २५ धर्मादाय रुग्णालयात, पुणे जिल्ह्यातील एकुण ८ धर्मादाय रुग्णालयात व नासिक जिल्ह्यातील रुग्णालयात व नासिक जिल्ह्यातील ०३ धर्मादाय रुग्णालयात धर्मादाय आरोग्य सेवकाची नियुक्ती केली आहे.

Real time basis वर खाटांच्या उपलब्धतेची माहिती प्राप्त होण्यासाठी पथदर्शी प्रकल्प म्हणून मुंबई जिल्ह्याती खालील महानगरपालिका व शासकीय रुग्णालयात स्मार्ट टीव्ही लावण्यात आले आहेत.

१) सेन्ट जॉर्ज रुग्णालय २) सायन ऑस्पिटल ३) के. इ. एम. रुग्णालय ४) नायर ऑस्पिटल ५) जे. जे. हॉस्पिटल

त्याप्रमाणे महाराष्ट्र शासनाचे दि.६/६/२०१८ रोजीच्या पत्रानुसार राज्यातील १९ जिल्ह्यातील शासकीय/महानगरपालिका रुग्णालयात २५ व मा. मुख्यमंत्री सहायता कक्ष मंत्रालय मुंबई येथे १ याप्रमाणे एकुण २६ ठिकाणी स्मार्ट टीव्ही स्थापित करण्यात आले. १) शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, अकोला. २) जिल्हा स्त्री रुग्णालय, अकोला. ३) जिल्हा सामान्य रुग्णालय अमरावती ४) जिल्हा स्त्रि रुग्णालय अमरावती. ५) जिल्हा सामान्य रुग्णालय, जालना ६) शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालय, नागपूर. ७) सुपर स्पेशलिटी रुग्णालय नागपूर, ८) जिल्हा सामान्य, वाशीम ९) जिल्हा सामान्य रुग्णालय, गडविरोली. १०) जिल्हा सामान्य रुग्णालय वर्धा, ११) वसंतराव नाईक शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालय, यवतमाळ १२) जिल्हा सामान्य रुग्णालय, जळगाव. १३) जिल्हा सामान्य रुग्णालय, बुलढाणा. १४) शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व सर्वोपचार रुग्णालय, लातूर १५) ससून सर्वोपचार रुग्णालय, पुणे. १६) जिल्हा सामान्य, रुग्णालय पुणे १७) पुणे मनपा दवाखाना, पुणे. १८) जिल्हा सामान्य रुग्णालय, उस्मानाबाद. १९) जिल्हा सामान्य रुग्णालय,

परभणी २०) जिल्हा सामान्य रुग्णालय, नासिक. २१) सामान्य रुग्णालय, मालेगाव २२) जिल्हा सामान्य रुग्णालय, हिंगोली. २३) शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालय, (ओ.पी.डी. विभाग) औरंगाबाद. २४) शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालय, औरंगाबाद. २५) जिल्हा सामान्य रुग्णालय, नांदेड. २६) मा. मुख्यामंत्री वैद्यकीय सहायता कक्ष मंत्रालय मुंबई. या २६ ठिकाणी स्मार्ट टीव्ही स्थापित करण्यात आले आहेत.

महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्तव्यवस्था (सुधारणा) अधिनियमाचे अंतर्गत महाराष्ट्र शासन राजपत्र असाधारण भाग चार क्र. ४ खालीलप्रमाणे सुधारणा केली आहे.

महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्तव्यवस्था सुधारणा २०१९ अधिनियम यामध्ये सुधारणा करण्याकरिता अधिनियम.

१. या अधिनियमास, महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्तव्यवस्था (सुधारणा) अधिनियम, २०१९ असे संक्षिप्त नाव म्हणावे.

महाराष्ट्र शासन राजपत्र असाधारण भाग चार, जून २९, २०१९/ आषाढ ८, शके १९४९.

२. महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्तव्यवस्था अधिनियम, याच्या कलम ४१ अ अ मध्ये,

(क) पोट-कलम १ मध्ये

(एक) खंड (ब) मध्ये “ज्याच्यावर उपचार” या मजकुरानंतर “(नेत्रांतर्गत (इंद्रा ऑक्युलर) शस्त्रक्रिया यांसह)” हा मजकूर समाविष्ट करण्यात येईल;

(दोन) खंड (क) मध्ये, “उपचार करुन घेण्यासाठी” हा मजकूर समाविष्ट करण्यात येईल;

(तीन) परंतूकानंतर, पुढील परंतुक जादा दाखल करण्यात येईल :

“परंतू आणखी असे की, जेथे केंद्र किंवा राज्य शासन किंवा राज्य शासन किंवा इतर कोणतीही संस्था यांच्याकडून प्राप्त होणाऱ्या सहाय्यातून व अनुदानातून वैद्यकीय केंद्रात एखाद्या व्यक्तीवर नेत्रांतर्गत (इंद्रा ऑक्युलर) शस्त्रक्रिया करण्यात आली असेल त्याबाबतीत, अशी शस्त्रक्रिया करुन घेण्याच्या व्यक्तीची, खंड (ब) किंवा, यथास्थिती, खंड (क) च्या प्रयोजनासाठी लाभार्थी म्हणून गणना करण्यात येणार नाही”;

(ख) पोट-कलम (५) मध्ये “किंवा नेत्रांतर्गत (इंद्रा ऑक्युलर) शस्त्रक्रिया” हा मजकूर वगळण्यात येईल.

मा. धर्मादाय आयुक्त यांच्याद्वारे नानावटी रुग्णालयास अचानक भेट देऊन रुग्णालयातील त्रुटीबाबत विश्वस्तावर फौजदारी गुन्हा दाखल करुन रु. ५ लाख इतक्या रकमेचा दंड मुख्यमंत्री सहायता निधीमध्ये जमा करण्यात आला आहे. “धर्मादाय रुग्णालये गरीब रुग्णांच्या दारी” ह्या विशेष अभियानाद्वारे दि. ४-११-२०१७ व दि. ३-१२-२०१७ रोजी मुंबई व महाराष्ट्रतील झोपडपट्टी व फुटपाथ वरील ६७००० गरीब रुग्णांच्या आरोग्याची मोफत तपासणी करण्यात आली.

(१०) **ई-गव्हर्नस प्रकल्प :-** धर्मादाय संघटनेचे मुख्यालय व त्याच्या अधिनस्त कार्यालयामध्ये ई गव्हर्नस ॲप्लिकेशन ची अंमलबजावणी करणे करिता निविदा प्रक्रिये द्वारे न्यूनतम निविदाकर (L1) म्हणून प्राप्त झालेल्या M/S Mastek Ltd. म्हणून या संस्थेची System Integretor म्हणून निवड करण्यात आलेली आहे. धर्मदाय संघटनेच्या सर्व कार्यालयातील ई गव्हर्नस ॲप्लिकेशनची अंमलबजावणी करण्याकरिता येणाऱ्या रु. ३,१२,२६,०५९/- (सेवा करासहित) रुपये तीन कोटी बारा लाख सव्वीस हजार एकोणसाठ फक्त) इतक्या खर्चास सार्वजनिक न्यास प्रशासन निधितून

भागविण्यात मान्यता मिळाली आहे. मा. उच्च न्यायालय, मुंबई येथील रिट पिटीशन (IPL) क्र. ३१३२/२००४ मधील दि. १७-८-२००६ व दि. १५-४-२०१५ रोजीचे आदेशाप्रमाणे मुजूर योजनेनुसार हॉस्पिटल करिता मॉडेल बनविण्यात आलेले आहे. धर्मदाय संघटनेच्या सदर संकेत स्थळावरील हॉस्पिटल मॉडेलचे मा. मुख्यमंत्री महोदयांच्या हस्ते दि. २६-८-२०१५ रोजी उदघाटन करण्यात आले.

धर्मादाय संघटनेचे स्वतंत्र **Softwar विकसित (e-governante project)** करण्यातचे काम आता पूर्ण झाले आहे. आता मे मारटेक लिलि यांचेकडून सॉफ्टवेअर सिवमुरिटी ऑडिटरकरिता पाठविण्यात आलेले आहे सदर सिक्स्युरिटी ऑडिटचे सर्टिफिकेट प्राप्त झाल्यानंतर महाराष्ट्र शासनाच्या स्टेट डेटा सेंटर येथे सर्व्हर वर डिफ्लाय केले जातील फेब्रुवारी, २०१६ च्या पहिल्या आठवड्यामध्ये गोलाईव्ह होणे अपेक्षित आहे.

शासन निर्णय क्रमांक :- LNJD/D१७०११/१०/२०१४Desk १७, दि. २१/८/२०१४ अन्वये धर्मादाय संघटनेचे मुख्यालय व त्याच्या अधिनस्त असलेल्या कार्यालयामधील अभिलेखांचे स्कॅनिंग व डिजिटायझेशन करण्याकरिता निविदा प्रक्रियेद्वारे न्यूनतम निविदाकार (L1) असलेल्या M/s karve Data Management Service या संस्थेची निवड करण्यात आलेली आहे, त्याच्या कामाचा तपशिल परिशिष्ट क मध्ये देण्यात आलेला आहे.

११) **नवीन ७७३ पदांना मंजूरी** - महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्त व्यवस्था अधिनियम १९५० व नियम १९५१ तसेच संस्था नोंदणी कायदा १८६० अंतर्गत कामकाज करणेकरिता व प्रशासन प्रभावी व गतिमान करण्यासाठी शासनाने शासन निर्णय क्रमांक - सीएचए-२०११/८२१/प्र.क्र.९३/का-१ दिनांक १४ मार्च २०१२ अन्वये ७७३ नविन पदांची निर्माती केली असून त्यापैकी ४०४ पदांची भरती करण्यात आलेली आहे व उर्वरित पदांची भरतीची प्रक्रिया सुरु आहे.

(१२) धर्मादाय संघटनेतील गट ब अराजपात्रत व गट क संवर्गातील अधिक्षक/जनसंकर्य अधिकारी, लेखापाल/निरीक्षक/न्याय लिपिक, वरिष्ठ लिपिक/अभिलेखापाल, लिपिक टंकलेखक या संवर्गातील पदांचे सेवाप्रवेश नियम शासनाच्या दि. १७/११/२०१२ रोजीच्या अधिसूचनेनुसार तयार करण्यात आले आहेत. सदर अधिसूचनेनुसार वरील सर्व पदांवर पदोन्नती आणि नामनिर्देशनाने नियुक्त होणाऱ्या कर्मचाऱ्यांना विहित केलेली विभागीय परीक्षा उत्तीर्ण होणे आवश्यक असल्याने सामायिक परीक्षेची नियमावली शासनाने मान्य करून त्याबाबतची धिसूचना क्रमांक सीएचए-२०१४/६३९/प्र.क्र.११५/कार्य.१, दि. ०३/१२/२०१५ रोजी निर्गमित करण्यात आली असून त्यानुसार दि. २१/०२/२०१६ रोजी प्रथम सामायिक विभागीय परीक्षा आयोजित करण्यात आलेली आहे.

(१३) कायद्यातील तांत्रिक बाबींच्या माहिती अभावी विश्वस्तांवर कोणतेही तांत्रिक गुन्हे दाखल होऊ नयेत या कारणास्तव तसेच महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्त व्यवस्था अधिनियम, १९५० कायद्यातील महत्वाच्या बाबी विश्वस्तांना अवगत करून देणे याकरिता सन २०१५ मध्ये विश्वस्त संस्था तंटामुक्त व्हावा म्हणून सोलापूर, औरंगाबाद अहमदनगर, सातारा तसेच बारामती येथे कार्यशाळा आयोजित करण्यात आल्या होत्या, यामध्ये मा. धर्मादाय आयुक्तांनी विश्वस्तांना मार्गदर्शन केले बारामती येथील कार्यशाळेमध्ये मा. शरद पवार साहेब उपस्थित होते. आणि औरंगाबाद येथील कार्यशाळेत मा. न्यायमूर्ती के. यु. चांदीवाल होते.

(१४) सहधर्मादाय आयुक्त कार्यालय, औरंगाबाद येथील कार्यालयीन इमारतीच्या उदघाटन प्रसंगी मा. मुख्यमंत्री महोदय, मा. मुख्य न्यायमूर्ती आणि मा. विधानसभा अध्यक्ष यांच्याशी झालेल्या चर्चेनुसार तसेच मा. मुख्य सचिव कार्यालयातून प्राप्त झालेल्या आदेशानुसार मा. धर्मादाय आयुक्तांनी महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्त व्यवस्था अधिनियम, १९५० च्या कलम २२ या कलमांतर्गत (३) (A) व (३) (AA) या पोटकलमांचा अंतर्भाव करण्याचे तसेच वरील अधिनियमातील कलम ३६ A मध्ये काही दुरुस्ती करण्याचे प्रस्तावित केले आहे.

(१५) दिनांक १२/१२/२०१५ रोजी राष्ट्रीय महालोक अदालत आयोजित करण्यात आली होती त्यामध्ये ठेवण्यात आलेल्या एकुण ११६७ प्रकरणपैकी २३० प्रकरणे निकाली काढण्यात आली.

(१६) धर्मादाय कार्यालयात प्राप्त होणाऱ्या अवादातील बदल अर्जाचा त्वरित निपटारा व्हावा म्हणून विशेष उपक्रम (Special drive) घेण्यात आला. त्यामध्ये राज्यात एकूण २५००० अर्ज निकाली काढण्यात आले.

(१७) पंढरपूर मंदिरे अधिनियम, १९७३, च्या तरतुदीनुसार पंढरपूर येथील श्री विठ्ठल रुक्मिणी मंदिराचा कारभार दि.२६.२.१९८५ पासून श्री विठ्ठल रुक्मिणी मंदिरे समिती, पंढरपूरकडे शासनामार्फत सोपविण्यात आलेला आहे. तथापि, मा. सर्वोच्च न्यायालयाने दि. १५-१-२०१४ रोजी अंतिम निर्णय दिल्यामुळे मंदिरातील बडवे, उत्पात व इतर यांचे अधिकार नष्ट झालेले आहेत आणि पंढरपूर मंदिरे अधिनियमानुसार श्री विठ्ठल रुक्मिणी मंदिरे समितीकडे या मंदिराचे संपूर्ण व्यवस्थापन आलेले आहे त्यानुसार मंदिरे समितीमार्फत वारकऱ्यांसाठी विविध प्रकारच्या सोयी-सुविधा खालीलप्रमाणे पुरविण्यात येत आहेत.

श्री संत ज्ञानेश्वर दर्शनमंडप :- भाविकांच्या दर्शनाची सोय सुलभ पध्दतीने व्हावी व भाविकांना दर्शन घेताना कमीतकमी वेळेत व शिस्तबद्ध पध्दतीने दर्शन व्हावे या हेतूने पाच मजली श्री संत ज्ञानेश्वर दर्शनमंडप १९८७ साली भाविकांसाठी तयार केला. त्यासाठी अंदाजे रु. २ कोटी ६५ लाख खर्च झाले. त्यामध्ये मंदिराच्या सोयीसाठी फोटो स्टॉल, चप्पल स्टॉल स्टॅंड, मोबाइल लॉकर्स सुविधा, स्कॅनर मशिन इत्यादी बाबी उपलब्ध करण्यात आलेल्या आहेत. यात्रा कालावधीत आषाढी, कार्तिकी, माघ चैत्र दर्शनासाठी रांग मंदिरा पासु ७ ते ८ किलो मिटर लांब जाते. त्यासाठी मंदिरापासून ते गोपाळपूर रस्त्या पर्यंत भाविकांचे ऊन, वारा, पाऊस, इत्यादी पासून संरक्षण व्हावे म्हणून बारकेटीग व दर्शनबारीसाठी पत्राशेड उभारले जातात. दर्शनरांगेमध्ये व दर्शन मंडपात भाविकासाठी पिण्याच्या पाण्याची सोय, स्वच्छतागृहे तसेच त्याठिकाणची साफसफाई वेळोवेळी केली जाते. तसेच बारी येणाऱ्या स्त्री भाविकांचे लहान पर्स स्कॅनर मशिनद्वारे तपासणी केली जाते.

बुंदी लाडूप्रसाद :- मंदिर समितीच्या वतीने दि. २२-३-१९८५ पासून गुढी पाडव्याचे मुहुर्तावर मार्फत बुंदीचा लाडू प्रसाद म्हणून अल्पदरात भाविकांना वितरण करणेचे काम चालू केले. मंदिराच्या परिसरामध्ये दोन ठिकाणी लाडू प्रसाद विक्री केंद्र चालू आहेत. भाविकांच्या मागणीनुसार प्रति लाडू पॅकेट (२ नग) पंधरा रुपये या दराने मंदिर समितीचे वतीने पुरवठा केला जातो. तसेच यात्रा कालावधीत आषाढी, कार्तिकी, माघ, चैत्र इ. यात्रा कालावधीमध्ये लाडूप्रसाद विक्रीचे जादा स्टॉल उभारले जातात. तसेच प्रति लाडू पॅकेट (२ नग) रु. १०/- देणगी मुल्य आकारून एकादशी दिवशी राजगिरा लाडूप्रसाद भाविकांना उपलब्ध करून देण्यात येतो.

गोशाळा :- मंदिर समितीचे वतीने गोशाळा सन १९९० पासून सुरू करण्यात आली असून त्यामध्ये लहान मोठी गाई, वासरे, खोंडे इत्यादी मिळून १३२ जनावरे आहेत दुभत्या गाईची संख्या सर्वसाधारण २० असून सद्य परिस्थितीतला ७५ लिटर दुध प्राप्त होते. त्या दुधाचा वापर श्री विठ्ठल व रुक्मिणी यांचे नित्योपचारात अभिषेक व महानैवेद्य व उर्वरित दुध अन्नछत्र येथे वापरण्यात येते गोशाळेतील जनावरांना सकस आहार मंदिर समिती मार्फत योग्य रितीने पुरवला जातो. तसेच गोशाळेसाठी भाविकांकडून पशुखाद्या योजने साठी देणगी स्विकारली जाते. तसेच भाविकांकडून मोफत चारा प्राप्त झालेस तो ही स्विकारला जातो. गोशाळेतील जनावरांची स्वच्छता व आरोग्य विषयक बाबी कडे तसेच लसीकरण इत्यादी बाबतची दक्षता कटाक्ष रितीने घेतली जाते व वेळोवेळी जनावरांची पशुवैद्यकीय अधिकारी यांचे मार्फत तपासणी केली जाते व वार्षिक निविदा काढून जनावरांसाठी वार्षिक कडबा खरेदी केला जातो.

अन्नछत्र :- मंदिर समितीचे वतीने भाविकांसाठी दिनांक २०/३/१९९६ अन्नछत्र सुरु करण्यात आले असून सदरचे अन्नछत्र पूर्ण वर्ष भर भाविकांसाठी उपलब्ध असून दररोज सर्व साधारण पणे १००० ते ११०० भाविक विनामुल्य सदर प्रसादाचा लाभ घेतात भाविकांना पोट भर प्रसादाचा लाभ दिला जातो. अन्नछत्रासाठी अंदाजे २२ लाख रुपये वार्षिक खर्च होतात. तेथे स्वच्छता, भाविकांच्या पिण्याच्या पाण्याची सोय व स्वच्छता गृहाची व्यवस्था नितनेटकेपणे ठेवली जाते. भाविकांकडून अन्नदानासाठी अन्नछत्र वाढदिवस योजना मंदिर समिती मार्फत राबविली जाते त्याचा प्रचंड प्रतिसाद भाविकांकडून मंदिर समितीस मिळत आहे तसेच धान्य रुपाणे अन्नछत्रासाठी देणगी स्विकारली जाते.त्यासाठी ही भाविकांकडून चांगली प्रतिसाद मिळत आहे.

श्री संत तुकाराम भवन :- मंदिरातील परंपरेनुसार धार्मिक कार्यक्रम पार पाठण्याचे हेतूने मंदिरा लगत श्री जगद्गुरु संत तुकाराम महाराज भवन या नावाने इमारत समितीचे वतीने बांधण्यात आली असून त्याचे उद्घाटन दि. ७-७-२००६ रोजी करण्यात आले. त्या ठिकाणी सामाजिक, धार्मिक, आध्यात्मिक भजन, किर्तन, प्रवचन इत्यादी कार्यक्रम करण्यात येतात तसेच संत साहित्याचा आभ्यास भाविकांना व्हावा या हेतूने त्याठिकाणी संत साहित्य ग्रंथालय व वाचनालय सुरु करण्यात आलेले आहे. तसेच आषाढी, कार्तिकी, माघ, चैत्र इ. यात्रा कालावधीमध्ये मंदिराच्या सेवेसाठी येणारे स्वयंसेवक, कमांडो, तसेच पोलिस नियंत्रण कक्ष इत्यादी लोकांची सर्व साधारण ५०० ते ६०० लोकांची निवासाची सोय केली जाते.

भक्तनिवास :- १) मंदिर समितीचे वतीने भाविकांचे सोयीसाठी महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळ (एमटीडीसी) यांचे कडील वार्षिक रक्कम रु.८ लाख या भाडे तत्वावर सदरची इमारत समितीचे वतीने चालविण्यास सन १९९५ पासून घेतली असून तेथे भाविकांना अल्प दराने निवासाची सोय करण्यात येते. भाविकांना स्नान करणेकामी सौर उर्जेद्वारे गरम पाण्याची सोय करण्यात आलेली आहे. निवासाची सोय करून देण्यात येते. तसेच भाविकांना स्वच्छता व पिण्याच्या पाण्याची सोय उत्तम रितीने करण्यात आलेली आहे. भाविकांना स्नान करणेकामी सौर उर्जेद्वारे गरम पाण्याची सोय करण्यात आलेली आहे.

सर्व नं. ५९ मध्ये वेदांत फौंडेशन यांचे वतीने बांधकाम करून ३० खोल्याचे अद्यावत स्वरूपाचे भक्तनिवास सन २०११ पासून भाविकांसाठी मंदिर समितीचे वतीने उपलब्ध झालेले असून तेथे भाविकांना अल्प दरात निवासाची सोय करून देण्यात येते तसेच भाविकांना स्वच्छता व पिण्याच्या पाण्याची सोय उत्तम रितीने करण्यात आलेली आहे. भाविकांना स्नान करणेकामी सौर उर्जेद्वारे गरम पाण्याची सोय करण्यात आलेली आहे.

सर्व नं. ५९ मध्ये व्हिडिओकॉन पा. लि. (शेठ नंदलाजी धूत) यांचे वतीने ३४ खोल्यांचे अद्यावत स्वरूपाचे भक्तनिवास सन २०१२ पासून भाविकांसाठी मंदिर समितीचे वतीने उपलब्ध झालेले असून तेथे भाविकांना अल्प दरात निवासाची सोय करून देण्यात येते तसेच भाविकांना स्वच्छता व पिण्याच्या पाण्याची सोय उत्तम रितीने करण्यात आलेली आहे. भाविकांना स्नान करणेकामी सौर उर्जेद्वारे गरम पाण्याची सोय करण्यात आलेली आहे. तसेच भाविकांसाठी उपहार गृहाची सोय करण्यात आलेली आहे.

समितीच्या वतीने सर्व नं. ५९ मध्ये नवीन अद्यावत ३०० खोल्यांचे भक्तनिवास बांधकाम सुरु करण्यात आले आहे. सदरचे बांधकाम अंतिम टप्प्यावर आहे.

चप्पल स्टॅंड :- भाविकांसाठी चप्पल स्टॅंडची मोफत सोय श्री. संत ज्ञानेश्वर दर्शनमंडपात करण्यात आलेली आहे.

पिण्याच्या पाण्याची सोय :- मंदिर समितीचे वतीने मंदिर व मंदिराच्या परिसरात भाविकांसाठी पिण्याच्या पाण्याची सोय केली जात होती. तथापी भाविकांना शुध्द व थंड पाणी चांगल्या रितीने मिळावे या हेतूने समितीचे वतीने उत्तरद्वार, नामदेव पायरी, संत तुकाराम भवन या तीनही ठिकाणी वॉटर प्युअरी फायर प्लॅन्ट बसवून शुध्द पाण्याची सोय बाराही महिने

केलेली आहे. त्याचा भाविक उत्तम रितीने लाभ घेत असून भाविकांतून समाधान व्यक्त होत आहे. तसेच श्री. विठ्ठल रुक्मिणीच्या दर्शनाला येणाऱ्या भाविकांना शुध्द पिण्याचे पाणी उपलब्ध करून देण्याच्या दृष्टीने पंढरपूर शहरातील खालील ठिकाणे निश्चित करून, सदर ठिकाणी ए.टी.एम. बसविण्यात आले आहे. त्यामधून रक्कम रु. १/- प्रमाणे एक लिटर मिन्नरल पाणी उपलब्ध करून देण्यात येते.

- १) तहसिल कार्यालय
- २) नवीन एस.टी. बसस्थानक
- ३) प्रदक्षिणा मार्ग, काळ मारुती शेजारी, नगर पश्चिम शाळा नं. ६ गेट शेजारी
- ४) महाद्वार पोलीस चौकी जवळ. ५) महात्मा फुले पुतळ्याशेजारी, संतपेट.

सी. सी. टी. व्ही :- मंदिर समितीचे वतीने मंदिरातील अंतर्गत सुरक्षा व हालचाली तसेच मंदिरा बाहेरील परिसरातील सुरक्षा व हालचाली च्या दृष्टीने समितीचे वतीने कायम स्वरूपी ६४ कॅमेऱ्याची सोय व यात्रा कालावधी मध्ये जादा ३० कॅमेऱ्याची सोय करण्यात येत, त्याचे सर्व नियंत्रण समितीचे कार्यालयात कंट्रोल रूम द्वारे केले जाते. त्याचा सर्व साधारण पणे २३ दिवस डाटा पाहण्यासाठी उपलब्ध होतो.

वॉकी टॉकी :- मंदिर समितीचे वतीने व सुरक्षेच्या दृष्टीने सर्व सुरक्षा कर्मचारी यांना २० वॉकी टॉकी देण्यात आलेल्या आहेत त्यासाठी दोन बेस स्टेशन बसविण्यात आलेले आहेत. भाविकांना यात्रा कालावधी व इतर वेळी दर्शन सुलभ व्हावे व दर्शन रांगेची व्यवस्था नित नेटकेपणे रहावी यासाठी वॉकी टॉकीचा उपयोग चांगल्या पध्दतीने होते.

ऑनलाईन दर्शन व्यवस्था :- मंदिर समितीचे वतीने भाविकांच्या सोयीसाठी व सुलभ दर्शन होणेच्या दृष्टीने भाविकांचा बहुमुल्य वेळ दर्शन रांगेत तासनंतास उभा राहून वेळ जात होता. याची दखल घेवून ऑनलाईन दर्शन व्यवस्था श्री विठ्ठल रुक्मिणी मंदिर समितीचे वतीने www.vitthalrukminimandir.org ही वेबसाईट सन २०१३ पासून सुरु करण्यात आले असून यात्रा कालावधीत व इतर सर्व दिवशी भाविक ऑनलाईन दर्शन बुकींग करून दर्शनाचा लाभ घेतात. त्यासाठी मंदिर समितीचे वतीने स्वतंत्र दर्शन रांगेची व्यवस्था केलेली आहे.

ऑनलाईन डोनेशन व्यवस्था :- मंदिर समितीचे वतीने जे भाविक पंढरपूर येथे यंयू शकत नाहीत व त्यांची मंदिर समिती देणगी देण्याची इच्छा आहे. व मंदिरातील विविध योजनांमध्ये देणगी देण्यास इच्छुक आहेत. अशा भाविकांना ऑनलाईन डोनेशन व्यवस्था www.vitthalrukminimandir.org ह्या वेबसाईटवर सुरु करण्यात आलेली आहे.

देणगी :- मंदिर समितीचे वतीने भाविकांकडून येणाऱ्या सोन, चांदी, रोख रक्कम, भेट वस्तु स्वरूपात येणाऱ्या देणगी बाबत समितीचे वतीने भाविकांना त्याची रितसर पावती देण्यात येते व त्या भाविकांचा मानसन्मान केला जातो. तसेच सोने व चांदी याची नोंद रजिस्टरला घेण्यात येते व ते सुरक्षित पणे खजिन्यात ठेवण्यात येते त्याच प्रमाणे रोख स्वरूपात आलेली देणगी रक्कमेची भाविकांना रितसर पावती देवून त्या रकमेचा भरणा बँकेत केला जातो.

हुंडीपेटी (देणगी पेटी) :- मंदिर समितीच्या वतीने मंदिरामध्ये श्री विठ्ठल रुक्मिणी गाभारा व इतर परिवार देवतांच्या ठिकाणी ठेवण्यात आलेल्या दान पेट्याची मोजदाद ही विधी व न्याय खाते यांचे सूचनेप्रमाणे प्रति आठवड्याला मोजणी करण्यात येवून सदरची रक्कम त्याच दिवशी बँकेत भरली जाते. तसेच श्री विठ्ठल व रुक्मिणी गाभार्यातील (पायावरील) दान येणाऱ्या देणगी पेट्याची मोजदाद दररोज करून ती बँकेत भरण्यात येते.

मंदिरातील नित्यांपचार :- मा. सर्वोच्च न्यायालय दिल्ली यांचे कडील दिनांक १५-१-२०१४ चे निकालाप्रमाणे मंदिराचा संपूर्ण ताबा मंदिर समितीने

घेतलेला असून त्याची अमलबजावणी दिनांक १७-१-२०१४ चे मध्यरात्री पासून करण्यात आलेली असून मंदिरामध्ये बडवे / उत्पात यांचा व सेवाधारी

यांचा कोणताही हक्क अधिकार राहिलेला नाही. त्या दिवसापासून देवाचे गाभाऱ्यामध्ये अथवा यजमानकृत्य करणेस त्यांना मज्जाव करण्यात आलेला असून त्याप्रमाणे बडवे / उत्पात यांचा व सेवाधारी यांचा अडथळा ही राहिलेला नाही. मंदिर समिती अधिनियम १९७३ चे नियमाप्रमाणे व त्यातील तरतुदी प्रमाणे श्री विठ्ठल रुक्मिणी यांचे नित्योपचार व पारंपारिक सण व उत्सव पूर्व परंपरेनुसार त्याच तोलामोलाने व रित रिवाजानुसार साजरे केले जातात व ते करणेचे कार्यवाही मंदिर समिती कटाक्षाने दक्षता घेत आहे. पंढरपूर वासियांना प्रातःकाळी ५.३० ते ६.०० वाजता दर्शन व्यवस्था (चार वाऱ्यांचे वेळी दशमी, एकादशी व द्वादशी हे दिवस व शुध्द एकादशी, गोकुळ अष्टमी, शिवरात्री हे दिवस सोडून)

मंदिर सुरक्षा :-

१) अंतर्गत सुरक्षा व्यवस्था :- मंदिर समितीचे वतीने अंतर्गत सुरक्षेसाठी माजी सैनिक यांची नेमणूक करण्यात आलेली आहे व स्त्री सुरक्षा कर्मचारी म्हणून होमगार्ड यांची नेमणूक करण्यात आलेली आहे.

२) बाह्य सुरक्षा व्यवस्था :- मंदिर सुरक्षेसाठी श्री. विठ्ठल रुक्मिणी मंदिर सुरक्षा पोलीस निरीक्षक १ उपपोलीस निरीक्षक २ व पोलीस सुरक्षा कर्मचारी २८ असे एकूण ३१ कर्मचारी मंदिर सुरक्षेसाठी आहेत.

दुष्काळ ग्रस्तांना मदत :- मंदिर समितीचे वतीने महाराष्ट्रामध्ये सन २०१३ व २०१७ मध्ये पडलेल्या भिषण दुष्काळ परिस्थिती मध्ये दुष्काळ ग्रस्तांना मदत व्हावी या हेतूने शासन मान्यतेनुसार मंदिर समितीचे वतीने तीन कोटी रुपयाचा निधी मा. मुख्यमंत्री सहाय्यत निधी देण्यात आला आहे.

शौचालय व वृक्षारोपण निधी :- मा. जिल्हाधिकारी, सोलापूर यांनी मुंबई उच्च न्यायालयाच्या आदेशानुसार शौचालय व वृक्षारोपणासाठी निधी देणबाबत कळविले होते. त्याप्रमाणे ५० लाख शौचालयासाठी व २.५० लाख वृक्षारोपणासाठी देण्यात आलेले आहेत.

केरळ राज्यामध्ये झालेल्या अतिवृष्टीमुळे पुरपरिस्थिती निर्माण झाली होती. तेथील पुरग्रस्तांच्या मदतीसाठी मानवतावादी भुमिकेतून व सामाजिक उत्तरदायित्व म्हणून "Chif Minister Kerala Flood Relief Fund" यासाठी रु. २५/- लाख इतका निधी देण्यात आला आहे.

पंढरपूरामत मयत झालेल्या भविकाचे शव/प्रेत त्याच्या मुळ गावी पोहोच करणेकामी रक्कम रु. १०,०००/- रुग्णवाहिका भाडे देण्याचा निर्णय घेतला आहे.

गोशाळेतील खोंडे गरजू व आत्महत्याग्रस्त शेतकऱ्यांना मोफत पाळावयास दिली.

दि. १४/०२/२०१९ रोजी पुलगामा, जमू काश्मीरमध्ये शहिद झालेल्या महाराष्ट्र राज्यतील दोन भारतीय जवानांच्या कुटुंबीयांना मंदिर समितीमार्फत प्रत्येकी रक्कम रु. १०/- लाख प्रमाणे एकूण रक्कम रु. २०/- लाख मदत दिली.

महाराष्ट्र राज्यातील सांगली जिल्ह्याला यावर्षी झालेल्या अतिवृष्टीमुळे मोठ्या प्रमाणात पूर आला होता. सदर सांगली व सोलापूर जिल्ह्यातील पुरग्रस्त मयत नागरिकांचे वारसांना व सांगली जिल्ह्यातील ०५ पुरग्रस्त गावांना मंदिर समितीमार्फत खालीलप्रमाणे मदत देण्यात आली.

सांगली जिल्ह्यातील ०५ पुरग्रस्त गाव दत्तक घेवून त्यांना प्रत्येक रु.५.००/- लक्ष प्रमाणे रु. २५.००/- लक्ष निधी देण्याचा निर्णय घेतला.

सांगली जिल्ह्यातील पुरग्रस्त मयत २० नागरिकांना वारसांना प्रत्येक २.००/- लक्ष प्रमाणे रु.४०.००/- लक्ष मदत दिली. सोलापूर जिल्ह्यातील पुरग्रस्त

मयत ०३ नागरिकांच्या वारसांना प्रत्येक रु २.००/-लक्ष प्रमाणे रु.६.००/- लक्ष देण्याचा निर्णय घेतला.

सांगली जिल्ह्यातील पुरग्रस्तांना ५००० साड्या व १०००० बुंदी लाडूप्रसाद देण्यात आला.

पंढरपूर शहर व परिसरातील पुरग्रस्त नागरिकांना भोजन, किरण माल, निवास व्यवस्था, दुध इ. प्रकारची मदत दिली.

स्कायवॉक :- दर्शनरांगेतील भाविकांचे ऊन व पावसांपासून संरक्षण करणेकामी दर्शनमंडप पूर्वगेट ते कासार घाट (२४० मी.) पर्यंत स्कायवॉक करण्यात आलेला आहे. तसेच कासार घाट ते पत्राशेड पर्यंत स्कायवॉक लवकरच ई निविदा प्रक्रिया राबवून पूर्ण करण्यात येत आहे.

उड्डाणपूल व्यवस्था :- यात्रेनिमित्त दर्शनरांग व्यवस्थेसाठी बॅरेकेटींग कामे करण्यात येतात. दर्शन रांगेच्या मार्गावर तात्पुरते उड्डाणपूल बसविणे आलेले आहेत.

वैद्यकिय सुविधा :- दर्शनमंडप येथे बीबीजी यांचेमार्फत आजारी भाविकांसाठी मोफत सुविधा उपलब्ध करून देण्यात येत आहे. तसेच मंदिर परिसरामध्ये १ अद्यावत रुग्णवाहिका मंदिर समितीकडून ठेवण्यात आली आहे.

आपत्कालीन व्यवस्था :- मंदिर, मंदिर परिसर, दर्शनमंडप, संत तुकाराम भवन व भक्तनिवासे येथे आपत्कालीन व्यवस्थेसाठी अद्यावत सिझफायर यंत्रणा कार्यान्वीत करण्यात आलेली आहे.

वायरलेस यंत्रणा :- मंदिर परिसर व दर्शनरांगेमध्ये तात्काळ संपर्कासाठी २५ वायरलेस सेटचा वापर करण्यात येत आहे. सदरची यंत्रणा तपासणी व वेळोवेळी दुरुस्तीकामी माहितगार तंत्रज्ञाची पूर्णवेळ नेमणूक करण्यात आलेली आहे. तसेच मंदिर समिती मार्फत वायरलेस यंत्रणा यात्रा कालावधीत जिल्हा प्रशासनाच्या उपलब्ध करून देण्यात येत आहे.

एल. सी.डी. स्किन :- श्री. विठ्ठल रुक्मिणीचे भाविकांना लाईव्ह दर्शन देण्यासाठी दर्शनमंडपात भाविकांना एल.सी.डी. स्किन बसविण्यात आलेल्या आहेत.

मेटल डिटेक्टर व बॅग स्कॅनर मशिन :-

सुरक्षेच्या दृष्टीने दर्शनरांगेतील भाविकांची दर्शनमंडप व नामदेव पायरी येथे मेटल डिटेक्टरद्वारे तपासणी करून सोडण्यात येतात. तसेच त्यांचेकडील बॅग, पर्स, मोबाईल इ. वस्तु बॅग स्कॅनर मशिनद्वारे तपासणी करण्यात येते.

विमा पॉलीसी :-

श्री. विठ्ठल रुक्मिणीच्या दर्शनासाठी आलेल्या भाविकांसाठी मंदिर समितीच्या वतीने खालीलप्रमाणे विमा उतरविण्यात आलेला आहे. त्यासाठी मंदिर समितीच्या वतीने रु. ७,००,०००/- इतका प्रिमीयम खर्च केलेला आहे. सन २०१८-१९ मध्ये भाविकांना सदर पॉलीसी लाभ झालेला आहे.

१. अपघाताने मृत्यु झाल्यास (२५ भाविक X रु. २,००,०००/-)

— रु. ५०,००,०००/-

२. अपघाताने दोन अवयव निकामी झाल्यास (२५ भाविक X रु. १,००,०००/-)

— रु. २५,००,०००/-

३. अपघाताने एक अवयव निकामी झाल्यास (२५ भाविक X रु. ५०,०००/-)

— रु. १२,५०,०००/-

४. अपघाताने दवाखाना खर्च (२५ भाविक X रु. २५,०००/-)

— रु. ६,२५,०००/-

देणगीदार भाविकांना आशिर्वादाचा एसएमएस देणेबाबत :-

श्री. विठ्ठल रुक्मिणी मंदीरे समितीस देणगी देणाऱ्या भाविकांच्या देणगी झाल्यास व आशिर्वादाचा एसएमएस देण्याची सुविधा उपलब्ध करून देण्यात आली आहे.

श्रीच्या लाईव्ह दर्शनाबाबत :-

यात्रेनिमित्त येणाऱ्या भाविकांची गर्दी मोठ्या प्रमाणावर असते. गर्दी होवून दर्शन रांग ही दर्शन मंडपाचे बाहेर पत्राशेड ते गोपाळपूर -राझंगी येथे जाण्याची शक्यता असल्याने पत्राशेड येथे मोठे एलईडी स्क्रीन बसवून भाविकांना श्रीचे लाईव्ह देण्यात येते. तसेच जियो टिव्ही यांना थेट प्रक्षेपणाचे हक्क दिले असल्याने, भाविकांना घरबसल्या जियो टिव्ही डिश टिव्हीवर श्रीचे थेट लाईव्ह दर्शन मिळणार आहे.

चौकशी कक्ष :- श्री विठ्ठल रुक्मिणीच्या दर्शनाला येणाऱ्या भाविकांना मंदिराचे माहिती, देणगी व्यवस्था, दर्शन व्यवस्था, पुजा भक्तनिवास व इतर अनुषंगीक माहिती देण्यासाठी दर्शनमंडप येथे चौकशी कक्ष उभारण्यात आला आहे. त्यामध्ये मराठी, इंग्रजी, कन्नड व तेलगु भाषा अवगत असलेले कर्मचारी नियुक्त करण्यात आलेली आहे.

“Devotees Counting Machine” श्री विठ्ठल रुक्मिणीच्या दर्शनासाठी दररोज हजारो भाविक येतात. सदरच्या भाविकांनी पदस्पर्शदर्शन व मुखदर्शन घेतलेल्या भाविकांची संख्या निश्चित करणे आवश्यक असते. तसेच दर्शनमंडप व दर्शनातिलील भाविकांची संख्या निश्चित झाल्यास पृढील योग्य ते नियोजन करण्यास मदत होणार असल्याने “Devotees Counting Machine” खरेदी करून पदस्पर्शदर्शन रागेत विठ्ठल गाभारा व दर्शनमंडप पूर्वेत येथे बसविण्यात आलेल्या आहेत.

जनहित याची का. ०८/२०१२ मध्ये मुंबई उच्च न्यायालयाच्या निर्देशानुसार मंदिर समिती मार्फत पंढरपूरातील मठांमध्ये १००० शौचालये बांधण्याचे प्रस्तावित केलेले होते. त्याप्रमाणे उपलब्ध झालेल्या यादीप्रमाणे पंढरपूर शहर व परिसरातील ३१५ मठांचा सर्वे करण्यात आला आहे. त्यापैकी १६० मठांमध्ये १३८४ शौचालये बांधण्यास मंजुरी देण्यात आलेली होती. आतापर्यंत सदर शौचालयाचे कामासाठी एकूण रक्कम रु. १,५८,८२,३९३/- खर्च झालेला आहे. सदर शौचालये बांधकामाची तपशिल खालीलप्रमाणे आहे.

अ.	तपशिल	एकूण	
		मठ	शौचालये
१.	शौचालये बांधकाम पूर्ण झालेले	१४७	१२६५
२.	शौचालये बांधकाम सुरू असलेले	०६	५९
३.	शौचालये बांधकाम सुरू होणेवर	०७	६०
	एकूण	१६०	१३८४

तसेच समितीचा सन २०१७ - १८ व सन २०१८-१९ या आर्थिक वर्षाचा जमाखर्च खालीलप्रमाणे आहे.

अ. क्र.	सन	उत्पन्न (रु.)	खर्च (रु.)	शिल्लक (रु.)
१.	२०१७ ते २०१८	२६,५६,१०,०१४.७५	१८,४४,६३,४६१.६७	१५,११,४६,५५३.०८
२.	२०१८ ते २०१९	३१,६७,२६,८८७.०६	१३,९७३३,८४८.०२	१७,६९,९२,२३९.०४
३.	२०१९ एप्रिल ते ऑक्टोबर २०१९)	१७,०२,६२,९१३.३७	१३,६२,९४,२३६.३२	३,४०,४,६७८.०५

श्री. विठ्ठल रुक्मिणी भक्तनिवास :-

पंढरपूर शहरात सर्व्हे नं. ५९ येथे श्री. विठ्ठल रुक्मिणी मंदीरे समिती, पंढरपूरच्या वतीने भाविकांच्या सोईसाठी ३०० खोल्यांचे अद्यावत स्वरूपाचे श्री विठ्ठल रुक्मिणी भक्तनिवास बांधकाम करणेत आले आले आहे. सदर भक्तनिवास इमारतीमध्ये ६ विंग तयार करण्यात आल्या असून, त्यामध्ये डि विंग सर्वसामान्य भाविकांसाठी करण्यात आला आहे. या डि विंगचा लोकार्पण सोहळा मा. मुख्यामंत्री महोदय, महाराष्ट्र राज्य यांचे शुभहस्ते सोमवार दि. १७/१२/२०१८ रोजी संपन्न झाला. सदरचे भक्तनिवास भाविकांना लवकरच उपलब्ध करून देण्यात येत आहे. या भक्तीनिवामध्ये मिन्नरल वॉटर, गरम पाणी, कन्टींग, लिफ्ट, अपंग भाविकांसाठी रम्प इ. सोयी उपलब्ध आहेत.

परिशिष्ट ‘क’

शासन निर्णय क्र. LNJD/D १७०११/१०/२०१४/ Desk- १७ नुसार धर्मादाय संघटनेचे स्वतंत्र संगणक प्रणाली विकसीत करण्यात आलेली आहे. धर्मादाय संघटनेचे संकेतस्थळ स्टेट डेटा सेंटर, नविन प्रशासकीय भवन येथे डिप्लॉय करण्यात आलेले आहे. धर्मादाय संघटनेचे संकेतस्थळ charity.maharashtra.gov.in असे आहे. सदर संकेतस्थळावरून नविन संस्था नोंदणी, न्यास नोंदणी, ४१-सी नुसार वर्गणी गोळा करण्याची परवानगी, न्यासांचे हिशोबपत्रक दाखल करणे. न्यासाचे अंदाजपत्रक दाखल करणे, बदल अर्ज दाखल करणे. न्यास अथवा रुग्णालयाबाबत तक्रार दाखल करणे. तसेच न्यासांचे रुग्णालयाबद्दल real time basis वर माहिती नागरिकांना मिळते. न्यास/संस्था नोंदणी करीता ऑनलाईन फी भरणे अशा अनेक सेवा सुरू करण्यात आलेल्या आहेत. संस्था नोंदणी व न्यास नोंदणी ऑनलाईन करण्याच्या अर्जदारास त्यांचे नोंदणीचे प्रमाणपत्र अधिकाऱ्यांच्या डिजिटल सिग्नेचरने त्यांच्या ईमेलद्वारे पाठविले जाते. याशिवाय धर्मादाय संघटनेतील अधिकाऱ्यांनी केलेल्या आदेशाची प्रत संकेतस्थळावर अपलोड करण्यात येते.

संगणक प्रणालीबाबत धर्मादाय संघटनेतील कर्मचाऱ्यांना प्रशिक्षण देण्यात आलेले असून न्यासाचे विश्वस्तांकरीता कार्यशाळा आयोजित करण्यात येणार आहेत जेणेकरून सर्व विश्वस्त सदर संगणक प्रणाली जलद गतीने वापरू शकतील.

शासन निर्णय क्र. LNJD/D १७०११/१०/२०१४/Desk- १७ नुसार धर्मादाय संघटनेच्या अभिलेखांचे डिजिटायझेशन करणे चा दुसरा प्रकल्प सुरू आहे. सदर प्रकल्पांतर्गत मे. कार्वी डेटा मॅनेजमेंट लि. या संस्थेने धर्मादाय संघटनेच्या अभिलेखांचे स्कॅनिंग केलेले आहे. सदर स्कॅनिंग केलेले अभिलेख संकेतस्थळावर अपलोड करण्यात आलेले आहे जेणेकरून सर्व न्यासांना तसेच न्यासांच्या लाभार्थीना त्यांचे अभिलेख पाहता येतील.

शासनाच्या निर्देशानुसार धर्मादाय संघटनेचे संकेतस्थळ व संगणक प्रणाली स्टेट डेटा सेंटरवरून क्लॉऊड सिस्टमवर नेणेबाबत काम चालू आहे. सदर क्लॉऊड सिस्टम करीता रु. १६.२४.८३६/- + १८% जी.एस.टी. प्रती वर्ष असा खर्च येणार आहे.

परिशिष्ट - अ

धर्मादाय संघटनेच्या प्रादेशिक कार्यालयांच्या जागा उपलब्धतेबाबतची सद्यस्थिती

जागेच्या मालकीबाबत				
अं.क्र.	स्वतःची	भाड्याची	प्रशासकीय	स्वतःची/भाड्याची
१	रायगड	मुख्यालय	सिंधुदुर्ग	सांगली
२	पुणे	बृहन्मुंबई	गडचिरोली	सातारा
३	जालना	जळगाव	बुलडाणा	अमरावती
४	सोलापूर	नंदुरबार	गोंदिया	
५	कोल्हापूर	लातूर	यवतमाळ	
६	रत्नागिरी	बीड	अहमदनगर	
७	धुळे	नांदेड	पालघर	
८	नाशिक	परभणी		
९	उस्मानाबाद	हिंगोली		
१०	औरंगाबाद	यवतमाळ		
११	अकोला	वाशिम		
१२	नागपूर	भंडारा		
१३	चंद्रपुर	वर्धा		
१४		अमरावती		
१५		ठाणे		
१६				
१७				

एकुण ३७ कार्यालयाची स्थिती वरीलप्रमाणे असून अमरावती, सातारा, सांगली, कार्यालयास स्वतःची व भाड्याची इमारत आहे. मुख्यालय व मुंबई कार्यालय हे एकत्रित आयुक्त भवनाच्या भाड्याच्या इमारतीत आहे. तसेच मुंबई उपनगर जिल्ह्याचे कामकाज मुंबई कार्यालयातून केले जाते.

स्वतःची इमारत असलेले जिल्हे	: १३
भाड्याची इमारत असलेले जिल्हे	: १४
प्रशासकीय इमारतीत असलेले जिल्हे	: १०
स्वतःची भाड्याची इमारत असलेले जिल्हे	: ०३

परिशिष्ट - ब

अ.क्र.	जिल्हा	जाने. २०२० ते डिसें. २०२० एकूण लाभार्थी रुग्ण संख्या	जाने. २०२१ ते डिसें. २०२१ एकूण लाभार्थी रुग्ण संख्या	जाने. २०२२ ते डिसें. २०२२ एकूण लाभार्थी रुग्ण संख्या
१.	मुंबई	१९९३०	२२५०८	२११६०
२.	ठाणे	१४५७३	८७४०	१४८६९
३.	पालघर	१३४२	२०२७	१००२
४.	रायगड	१००१	७२५	२४१५
५.	नाशिक	३९४८	५२७८	५९८८
६.	धुळे	८९५	२१४६	२४३२
७.	नंदुरबार	५६३	६८१	३२६३
८.	जळगांव	६४८	११९५	९००
९.	नागपुर	१२८९१	१६९१५	३०९८९
१०.	चंद्रपुर	२०८	२५३	१५४
११.	भंडारा	२५९	२५२	१२२
१२.	गोंदिया	३८	३५	१२
१३.	वर्धा	१९९६५	२५७०३	३३६१२
१४.	गडचिरोली	३७८	३६४	३९२
१५.	अमरावती	२२४७	४५९३	५५९५
१६.	अकोला	१५२४	२००९	३८५६
१७.	वाशिम	९०६१	५४	२८
१८.	यवतमाळ	१०५५	१०९१	१२९१
१९.	बुलढाणा	१४	६६३१	५६११
२०.	औरंगाबाद	५०४५	४७८३	६६३१
२१.	परभणी	१९३०	३१०२	३१४९
२२.	हिंगोली	०	०	०
२३.	नांदेड	२३	६९	२३१
२४.	जालना	१४७९	१९७७	१५५५
२५.	लातूर	४१४	६८०	६१२
२६.	बीड	१६६७	२६३०	२२९४
२७.	सोलापूर	४४६३	२९०४	४४१९
२८.	उस्मानाबाद	२३१	२४३	२६४
२९.	कोल्हापूर	१४४१	१७२५	२३३८
३०.	रत्नागिरी	१८७६	२८३०	२५६४
३१.	सिंधुदुर्ग	१२७७	१६६३	१५२०
३२.	सांगली	१८३७	२८४७	४५०७
३३.	पुणे	३७८५४	५१३९७	७५४३२
३४.	अहमदनगर	९०४७	५७०१	१५७६०५
३५.	सातारा	२२२२	१२५४	३६१३
	एकूण	१६१३४६	१८०२२२	३९३९०६

न्यास नोंदणी माहिती

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा District	वर्षाच्या आरंभी नोंद झालेले Registered at the beginning of the year			वर्षात नोंद झालेले Registered during the year			वर्षाच्या अखेरीस नोंद झालेले Total at the end of the year		
		2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	GB.R.	111146	114930	119703	3784	3563	1880	1149930	118493	121583
2.	Thane	51562	54944	1270	3382	973	1271	54944	55917	2541
3.	Raigad	16696	17199	17602	503	403	402	17100	17602	18004
4.	Palghar	0	0	145	0	145	12608	0	145	12753
5.	Nashik	21774	23389	23958	1615	569	603	23389	23958	24561
6.	Jalgaon	22336	22709	23229	464	520	768	22800	23229	23997
7.	Dhule	11596	11596	11745	172	149	233	11596	11745	11978
8.	Nandurbar	5672	5946	0	274	192	235	5946	6138	235
9.	Pune	61261	63382	66176	2121	1692	1911	63382	65074	68087
10.	Ahmadnagar	23947	24711	22843	764	729	643	24711	25440	23486
11.	Satara	21048	21480	21754	432	177	314	21480	21754	22068
12.	Kolhapur	41383	42049	42389	666	340	395	42049	42389	42784
13.	Sangli	23398	23462	23809	64	347	292	23462	23809	24101
14.	Ratnagiri	7169	7699	7866	196	167	123	7365	7866	7989
15.	Sindhudurga	5850	5976	6139	126	163	134	5976	6139	6273
16.	Aurangabad	30989	31678	32031	689	353	603	31678	32031	32634
17.	Jalna	14942	15107	15107	165	153	152	15107	15260	15259
18.	Parbhani	16843	17090	17207	247	123	181	17090	17213	17388
19.	Nanded	22418	22959	23278	541	319	1064	22959	23278	24342
20.	Hingoli	0	0	0	0	0	0	0	0	0
21.	Amravati	21285	21942	0	657	851	0	21942	22793	0
22.	Akola	42281	24682	23916	401	289	263	42682	24971	24179
23.	Buldhana	17799	18056	1873	257	323	160	18056	18379	18873
24.	Yavatmal	21034	21448	0	414	878	0	21448	22326	0
25.	Washim	10497	10627	0	130	61	0	10627	10688	0
26.	Nagpur	41080	42654	42947	1570	293	100	42654	42947	43047
27.	Wardha	9877	10013	10299	136	286	168	10013	10299	10467
28.	Bhandara	9811	9888	10020	77	132	123	9888	10020	10143
29.	Chandrapur	14726	15275	15040	399	16	214	15175	15340	15554
30.	Gadchiroli	7442	7456	7579	89	14	76	7442	7456	7579
31.	Gondia	9018	9126	9222	108	96	142	9126	9222	9364
32.	Latur	25120	25665	25995	545	330	391	25665	25995	26386
33.	Solapur	28831	29980	30511	1149	531	976	29980	30511	31487
34.	Osmanabad	16536	16718	17013	182	295	116	16718	17013	17129
35.	Beed	27193	27905	28318	712	413	378	27905	28318	28696
	Total	811960	817741	698984	23031	15885	26919	835285	833758	742967

संस्था नोंदणी अधिनियम

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा District	वर्षाच्या आरंभी नोंद झालेले Registered at the beginning of the year			वर्षात नोंद झालेले Registered during the year			वर्षाच्या अखेरीस नोंद झालेले Total at the end of the year		
		2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	GB.R.	79659	80642	82511	983	1869	2014	80642	82511	84525
2.	Thane	43156	102	43150	573	1011	1456	43729	1113	11646
3.	Raigad	14140	14448	14801	308	353	408	14448	14801	15209
4.	Palghar	94	534	1164	440	630	804	534	1164	1968
5.	Nashik	20775	21435	22072	660	637	649	21435	22072	22721
6.	Jalgaon	21322	21862	22343	345	481	548	21667	22343	22891
7.	Dhule	16025	16213	16399	188	186	282	16213	16399	16681
8.	Nandurbar	201	184	172	184	172	147	184	172	147
9.	Pune	57495	58755	60366	1260	1611	2040	58755	60366	62406
10.	Ahmadnagar	688653	689691	23940	3127	1038	622	691780	692818	24561
11.	Satara	16968	17150	17391	36	241	398	17104	17391	17789
12.	Kolhapur	37698	38200	38682	502	482	570	38200	38682	39252
13.	Sangli	18567	18790	24101	223	207	234	18790	18997	24335
14.	Ratnagiri	6123	6246	6369	123	123	197	6246	6369	6566
15.	Sindhudurg	5976	6139	6273	163	134	124	6139	6273	6397
16.	Aurangabad	26542	27044	27620	502	576	646	27044	27620	28266
17.	Jalna	12834	13029	13214	195	205	213	13029	13234	13447
18.	Parbhani	485	638	213	148	211	213	638	774	530
19.	Nanded	23570	24015	24437	445	422	458	24015	24437	24895
20.	Hingoli	485	638	298	153	136	232	638	774	530
21.	Amravati	21278	28637	29195	624	506	554	21902	29195	29749
22.	Akola	23102	20503	20769	281	304	429	23383	20807	21197
23.	Buldhana	18848	18713	18873	265	160	187	18713	18873	19260
24.	Yavatmal	20154	20544	20939	390	395	465	20544	20939	21404
25.	Washim	11002	11243	11501	241	266	323	11243	11243	11832
26.	Nagpur	40686	41114	41114	428	327	626	41114	41114	37485
27.	Wardha	9217	9364	9365	147	101	155	9364	9465	9620
28.	Bhandara	9618	9682	9822	64	140	276	9682	9822	10698
29.	Chandrapur	15019	15143	15397	124	254	105	15143	15397	15702
30.	Gadchiroli	7308	7431	7414	46	123	122	7308	7431	7536
31.	Gondia	9642	9728	9870	86	142	181	9728	9870	10051
32.	Latur	27515	27910	28272	395	362	104	27910	28272	28676
33.	Solapur	9819	10430	11051	611	621	812	10430	11051	11863
34.	Osmanabad	13403	13583	13782	180	199	229	13583	13782	11011
35.	Beed	27256	27685	28078	429	393	514	27685	28078	28592
	Total	1354635	1327465	720958	14869	15018	180171	1168962	1343988	734511

TABLE - 3

		2016								
कार्यालय		न्यास नोंदणी माहिती				संस्था नोंदणी अधिनियम				
		आरंभी नोंद 2020	वर्षात नोंद 2021		वर्षाचे अखेरीस 2022	आरंभी नोंद 2020	वर्षात नोंद 2021		वर्षाचे अखेरीस 2022	
1.	G.B.R	118466	119703	121583	1237	1880	4910	119703	121583	126493
2.	Thane	54944	1270	43240	973	1271	1283	55917	2541	44523
3.	Raigad	17199	17602	17975	403	402	771	17602	18004	18746
4.	Palghar	0	0	13150	0	0	963	0	0	14113
5.	Nashik	23389	23958	24561	569	603	709	23958	24561	25270
6.	Jalgaon	22709	23229	23997	520	768	670	23229	23997	24667
7.	Dhule	11596	11745	11978	149	233	255	11745	11978	12233
8.	Nandurbar	5672	5946	6494	5672	6494	148	5946	6494	6642
9.	Pune	65074	66176	68087	1102	1911	4931	66176	68087	73018
10.	Ahmadnagar	24711	22843	23486	729	643	767	25440	23486	24253
11.	Satara	21480	21754	22068	177	314	349	21657	22068	22417
12.	Kolhapur	42049	42389	42784	340	395	652	42389	42784	43436
13.	Sangali	23462	23809	18997	347	292	210	23809	24101	19207
14.	Ratnagiri	7699	7866	7989	167	123	1137	7866	7989	9126
15.	Sindhudurga	5976	6139	6273	163	134	124	6139	6273	6397
16.	Aurangabad	31678	32031	32634	353	603	487	32031	32634	33121
17.	Jalna	15107	15107	15259	153	152	248	15260	15259	15507
18.	Prabhani	17090	17207	17388	123	181	200	17213	17388	17589
19.	Nanded	22959	23278	24342	319	1064	489	23278	24342	24831
20.	Hingoli	7435	7506	7804	71	152	232	7506	7658	7801
21.	Amravati	22793	28584	29234	705	650	149	23498	29234	29683
22.	Akola	24682	23916	23916	289	263	263	24971	24179	24179
23.	Buldhana	18499	18722	19157	223	435	276	18722	19157	19433
24.	Yavatmal	22326	22742	23173	416	431	605	22742	23173	23778
25.	Washim	11558	11572	12211	14	639	451	11572	12211	12662
26.	Nagpur	42654	42947	42460	293	100	190	42947	43047	42670
27.	Wardha	9217	9364	10861	147	101	264	9364	9465	11125
28.	Bhandara	9888	10020	10143	132	123	60	10020	10143	10203
29.	Chandrapur	15175	15340	15554	165	214	377	15340	15554	15931
30.	Gadchiroli	7456	7579	7579	14	76	76	7442	7456	7579
31.	Gondia	9126	9222	9364	96	142	131	9222	9364	9495
32.	Latur	25665	25995	26386	330	391	440	25995	26386	26826
33.	Solapur	29980	30511	31487	531	976	1469	30511	31481	32956
34.	Osmanabad	16718	17013	17129	295	116	280	17013	17129	17409
35.	Beed	27905	28696	28696	413	378	630	28318	28696	29326
Total		832337	791781	857439	17630	22650	25496	844541	807908	882648

(दोन) वित्तीय आवश्यकता

(II) Financial Requirement

तक्ता - १
TABLE--I

प्रत्यक्ष खर्च २०२०-२०२१ अर्थसंकल्प २०२१-२०२२ सुधारित अंदाज २०२१-२०२२ अर्थसंकल्प २०२२-२०२३
Actuals 2020-2021 Budget Estimates 2021-2022 Revised Estimates 2021-2022 Budget Estimates 2022-2023

1	2	3	4	5
(अ) कार्याचे वर्गीकरण - धर्मादाय संघटना	...	--	--	--
एकूण (अ)	...	--	--	...
(ब) उद्दीष्टवार वर्गीकरण - ८०० (एक) धर्मादाय आयुक्त इतर खर्च (२०७००४४९)
(१) वेतन	60222	84361	81814	92797
(२) अतिकालीक भत्ता	13	70	29	70
(३) दुरुधनी, विज व पाणी शुल्क	1351	3200	2817	3200
(४) कंत्राटी सेवा	1255	630	1662	1662
(५) प्रवास खर्च	153	300	240	315
(६) कार्यालयीन खर्च	1433	1505	1355	1580
(७) भाडे पट्टी व कर	40969	48144	88767	81969
(८) संगणकावरील खर्च	256	368	294	386
(९) इतर खर्च	0	100	63	54
(१०) पेट्रोल तेल व वंगण	0	1	1	1
(११) लहान बांधकामे	0	1	1	1
एकूण ८०० (१)	105652	138680	177043	182035
८०० (दोन) संस्था नोंदणी अधिनियम, १८६० ची अंमलबजावणी (२०७००४५२)
वेतन	4457	5624	5391	5806
कार्यालयीन खर्च	0	0	0	0
एकूण ८०० (२)	4457	5624	5391	5806
(A) Activity Classification. Charity Organisation	...	--	--	...
Total (A)	...	--	--	...
(B) Objectwise Classification Other expenditure 800 (I) Charity Commissioner (20700441)
(i) Salaries
(ii) O. T.
(iii) Telephone Charges
(vi) Contract Services
(iv) Travel Expenses
(v) Office Expenses
(vi) Rent & Taxes
(vii) Computer Expenses.
(viii) Other Charges.
(viii) Petrol, Oil & Lubricant
(viii) Minor works
Total 800 (I)
800 (II) Administration of Societies Registration Act, 1860 (20700452)
Salaries
Office Expenses
Total 800 - (II)

1	2	3	4	5
				800 (III) Regional Officers of Charity Commissioner (20700461)
८०० (तीन) धर्मादाय आयुक्तांची विभागीय कार्यालये (२०७००४६१)				
०१ वेतन	700233	953911	906215	1049302 ... Salaries
०२ अतिकालीक भत्ता	83	127	50	133 ... Overtime
०३ टेलीफोन वीज व पाणी शुल्क	3473	4600	4541	4600 ... Telephone Charges
०४ कंत्राटी सेवा	413	221	3292	221 ... Contract Service
०५ प्रवास खर्च	2904	8861	4816	9304 ... Travel Expenses
०६ कार्यालयीन खर्च	12198	14833	14833	15575 ... Office Expenses
०७ भाडे, पट्टी व कर	7698	8500	11313	9000 ... Rent. Rates and Taxes
०८ संगणकावरील खर्च	148	708	708	743 ... Computer Expenses
९ मजुरी	30	139	50	146 ... Wages
१० पेट्रोल, तेल व वंगण	0	1	1	1 ... Petrol, Oil, Lubricants
११ लहान बांधकामे	0	1	1	1 ... Minor Works
१२ इतर खर्च	0	1	1	1 ... Other Charges
एकूण ८०० (३)	727170	991903	945821	1089027 ... Total 800 (III)
एकूण (ब)	837279	1136207	1128255	Total 800 (III)
(क) वित्तीय व्यवस्थेची साधने मागणी क्रमांक जे-२				Total (B)
२०७० इतर प्रशासकीय सेवा	837279	1136207	1128255	(C) Source of finance Demand No. J-2
				2070 Other Administrative Services.

तक्ता - १
TABLE-I

(दोन) वित्तीय आवश्यकता (रु. हजारत)
(II) Financial Requirements (Rs. in thousands)

1	2	3	4	5	6	7
	प्रत्यक्ष रकमा २०२०-२०२१	अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२१-२०२२	सुधारलेले अंदाज २०२१-२०२२	अर्थसंकल्प २०२२-२०२३		
(अ) कार्याचे वर्गीकरण सामाजिक सुरक्षा व कल्याण						
एकूण (अ)
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण ६०-इतर सामाजिक सुरक्षा व कल्याण कार्यक्रम १०४-डेव संलग्न विमा योजना ००(०१)-डेव संलग्न विमा योजनेनुसार प्रदाने (२२३५०६१४) भारित ५०-इतर खर्च	480	700	700	1000		
एकूण	480	700	700	1000		
००(०२)-डेव संलग्न विमा योजनेनुसार प्रदाने (२२३५०६२३)दत्तमत						
५०-इतर खर्च	3990	4000	4000	5000		
एकूण	3990	4000	4000	5000		
एकूण (ब)	4470	4700	4700	6000		
२२३५ - सामाजिक सुरक्षा व कल्याण भारित	480	700	700	1000		
दत्तमत	3990	4000	4000	5000		
एकूण (क)	4470	4700	4700	6000		

TABLE-II

तक्ता-२

खालील तक्ते धर्मादाय आयुक्त व त्यांच्या अधिपत्याखालील न्यायिक कामे, न्यायिकवत कामे, दावे (दिवाणी), सांविधिक व प्रशासकीय कामे दर्शवितात.

प्रकरणांचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the Year			वर्षात आलेली प्रकरणे Cases instituted during the year.		
	2020 2	2021 3	2022 4	2020 5	2021 6	2022 7
कार्यालय : धर्मादाय आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य मुंबई						
न्यायिक कामे ...	901	--	--	334	--	--
न्यायिकवत कामे ...	0	--	--	0	--	--
दावे (दिवाणी) ...	842	--	--	36	--	--
सांविधिक ...	0	--	--	888	--	--
प्रशासकीय ...	319	--	--	870	--	--
एकूण ...	2062	--	--	2128	--	--
कार्यालय : १. धर्मादाय सह आयुक्त, पुणे -						
न्यायिक कामे ...	10387	18175	15933	2130	9506	11764
न्यायिकवत कामे ...	0	371	440	0	590	487
दावे (दिवाणी) ...	0	0	-	0	0	-
सांविधिक ...	197	227	1394	0	5411	5689
प्रशासकीय ...	437	54	18	0	157	75
एकूण ...	10387	18827	17785	2130	16014	18015
कार्यालय : २. धर्मादाय सह आयुक्त, नागपूर						
न्यायिक कामे ...	1796	1991	1849	1010	1315	2655
न्यायिकवत कामे ...	25475	29094	22955	1905	6518	9320
दावे (दिवाणी) ...	0	0	0	0	41	0
सांविधिक ...	26880	30555	1115	3203	5245	298
प्रशासकीय ...	1137	2008	2341	61	667	7348
एकूण ...	55288	63648	28260	6179	13786	19642
कार्यालय : ३. धर्मादाय, सह आयुक्त, औरंगाबाद						
न्यायिक कामे ...	4583	5583	5270	3482	4994	6472
न्यायिकवत कामे ...	1553	1505	4628	287	5652	6534
दावे (दिवाणी) ...	78	63	8	17	15	78
सांविधिक ...	128	404	1280	2983	5504	5520
प्रशासकीय ...	112	147	122	1279	1758	5702
एकूण ...	6454	7702	11310	8048	17923	22311
कार्यालय : ४. धर्मादाय, सह आयुक्त, लातूर						
न्यायिक कामे ...	3518	4075	3689	3507	3771	6091
न्यायिकवत कामे ...	185	200	180	56	29	63
दावे (दिवाणी) ...	6	0	2	19	31	74
सांविधिक ...	72	77	97	1358	1858	2350
प्रशासकीय ...	314	74	35	465	759	593
एकूण ...	4095	4426	4803	5405	6448	9171

२-चालू

II--Contd.

The following table indicates the details Judicial, Quasi Judicial Litigation (Civil), Statutory and Administrative work of Charity Commissioner and offices under their control.

एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year			Nature of Cases	
2020 8	2021 9	2022 10	2020 11	2021 12	2022 13	2020 14	2021 15	2022 16	17	
Office : Charity Commissioner, (M.S.) Mumbai.										
1235	--	--	318	--	--	917	--	--	...	Judicial Work
0	--	--	0	--	--	0	--	--	...	Quasi Judicial
878		--	4	--	--	874	--	--	...	Litigation
888	--	--	830	--	--	58	--	--	...	Statutory work
1189	--	--	600	--	--	589	--	--	...	Administrative
4190	--	--	1752	--	--	2438	--	--	...	Total
Office : (1) Joint Charity Commissioner, Pune.-										
12517	28031	27697	1942	12098	12343	10575	15433	15354	...	Judicial Work
0	961	927	0	521	419	0	440	508	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	-	-	0	0	0	...	Litigation
0	5038	7083	0	4344	6781	0	1394	302	...	Statutory work
0	261	13	0	193	84	0	18	9	...	Administrative
12517	34841	35800	1942	17056	14627	10575	17785	16173	...	Total
Office : (2) Joint Charity Commissioner, Nagpur.										
2806	3306	4504	802	1040	1370	2004	2266	3134	...	Judicial Work
27380	35612	32275	1459	1966	3060	25921	33646	29215	...	Quasi Judicial
0	41	0	0	23	0	0	18	0	...	Litigation
30083	35800	1413	2693	3947	256	27390	31853	1157	...	Statutory work
1198	2675	9710	24	327	6763	1174	2348	2947	...	Administrative
61467	77434	47902	4978	7303	11444	56489	70131	36453	...	Total
Office : (3) Joint Charity Commissioner, Aurangabad.										
8065	10577	11742	2482	5307	6260	5583	5270	5482	...	Judicial Work
1840	7157	11167	335	2529	3559	1505	4628	7608	...	Quasi Judicial
95	78	86	32	70	9	63	8	77	...	Litigation
3111	5908	6800	2707	4628	5675	404	1280	1125	...	Statutory work
1391	1905	3826	1244	1781	3718	147	124	108	...	Administrative
14502	25625	33621	6800	14315	19221	7702	11310	14400	...	Total
Office : (4) Joint Charity Commissioner, Latur.										
7025	7846	9780	2950	4157	6099	4075	3689	3681	...	Judicial Work
241	229	243	41	49	126	200	180	717	...	Quasi Judicial
25	31	76	25	29	75	0	2	1	...	Litigation
1430	1935	2446	1353	1838	2173	77	97	274	...	Statutory work
779	833	628	705	798	602	74	35	26	...	Administrative
9500	10874	13174	5074	6871	9075	4426	4003	4099	...	Total

	1	2	3	4	5	6	7
कार्यालय : ५. धर्मादाय सह आयुक्त, कोल्हापूर.-							
न्यायिक कामे	...	2790	2520	2832	3266	4050	2930
न्यायिकवत कामे	...	9680	140	246	4259	401	747
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	381	11	10	2073	0	3835
प्रशासकीय	...	1	264	0	888	498	1336
एकूण	...	12852	2935	3088	10486	4949	8898
कार्यालय : ६. धर्मादाय सह आयुक्त, अमरावती.-							
न्यायिक कामे	...	7953	6903	7613	1397	2721	2762
न्यायिकवत कामे	...	5989	6398	5214	1374	4619	12173
दावे (दिवाणी)	...	227	270	0	114	609	0
सांविधिक	...	65	330	169	2035	0	4018
प्रशासकीय	...	10	19	926	32	3210	682
एकूण	...	14244	13920	13922	4952	11154	19635
कार्यालय : ७. धर्मादाय सह आयुक्त, नाशिक							
न्यायिक कामे	...	7480	7980	--	1711	2744	--
न्यायिकवत कामे	...	845	873	--	88	102	--
दावे (दिवाणी)	...	200	191	--	5	11	--
सांविधिक	...	203	226	--	2248	3481	--
प्रशासकीय	...	37	20	--	1350	20	--
एकूण	...	8765	9290	--	5402	6358	--
कार्यालय : ९. बृहन्मुंबई कार्यालय, मुंबई -							
न्यायिक कामे	...	12664	12976	17962	4747	13283	14039
न्यायिकवत कामे	...	794	843	1248	239	633	858
दावे (दिवाणी)	...	98	112	137	20	31	23
सांविधिक	...	6274	5321	3046	6592	10967	14324
प्रशासकीय	...	6561	5719	3558	23499	40175	50012
एकूण	...	26391	24971	25151	35097	93600	116418
कार्यालय : २. ठाणे विभाग, ठाणे.-							
न्यायिक कामे	...	4682	3969	--	2191	4796	--
न्यायिकवत कामे	...	617	422	--	85	160	--
दावे (दिवाणी)	...	65	34	--	0	0	--
सांविधिक	...	2708	0	--	715	2952	--
प्रशासकीय	...	3618	1000	--	306	442	--
एकूण	...	11690	5425	--	3297	8350	--
कार्यालय : ३. जळगाव विभाग, जळगाव.-							
न्यायिक कामे	...	6359	4333	4207	1742	2531	2911
न्यायिकवत कामे	...	27556	4262	1751	38740	14128	13953
दावे (दिवाणी)	...	318	304	129	46	15	0
सांविधिक	...	3466	481	181	1150	1150	0
प्रशासकीय	...	58	253	228	450	77	147
एकूण	...	37757	9633	6486	42128	17901	17061

२-चालू
II--Contd.

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Office : (5) Joint Charity Commissioner, Kolhapur.-										
6056	6570	5762	1689	2391	2473	4367	4179	3289	...	Judicial Work
13939	541	1214	3458	481	447	10481	60	520	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
2454	11	3845	1474	1	2994	980	10	851	...	Statutory work
889	762	1336	826	518	1286	63	244	50	...	Administrative
23338	7884	12157	7447	3391	7250	15891	4493	4710	...	Total
Office : (6) Joint Charity Commissioner, Amravati.-										
9350	9624	10475	2447	2011	6987	6903	7613	3388	...	Judicial Work
7363	11097	17387	965	5803	12796	6398	5214	4541	...	Quasi Judicial
341	-	-	69	-	0	272	0	-	...	Litigation (Civil)
2100	939	4187	1770	63	3641	330	169	546	...	Statutory work
42	3229	1608	23	2303	1426	19	926	172	...	Administrative
19196	25081	33537	5274	10887	24860	13922	14194	8697	...	Total
Office : (7) Joint Charity Commissioner, Nasik.-										
9191	10724	--	1211	3396	--	7980	7328	--	...	Judicial Work
933	975	--	60	72	--	873	903	--	...	Quasi Judicial
205	202	--	14	27	--	191	175	--	...	Litigation (Civil)
2451	3707	--	2225	3360	--	226	347	--	...	Statutory work
1387	1467	--	1367	1449	--	20	18	--	...	Administrative
14467	17075	--	4877	8304	--	9290	8771	--	...	Total
Office : (1) Greater Mumbai Office, Mumbai.-										
17411	26259	32001	4435	8297	11269	12976	17962	20732	...	Judicial Work
1033	1476	2106	190	228	278	843	1248	1828	...	Quasi Judicial
118	143	160	6	6	6	112	137	154	...	Litigation (Civil)
12866	16288	17370	7545	13242	16044	5321	3046	726	...	Statutory work
30060	45894	53570	24313	42510	51148	5747	3558	1520	...	Administrative
61488	118571	142364	36489	92794	116707	24999	25951	24960	...	Total
Office : (2) Thane Region, Thane.-										
6873	8765	--	1703	5241	--	5170	3524	--	...	Judicial Work
702	582	--	17	46	--	685	536	--	...	Quasi Judicial
65	34	--	0	0	--	65	34	--	...	Litigation (Civil)
3423	2952	--	612	2493	--	2811	459	--	...	Statutory work
3924	1442	--	288	337	--	3636	1105	--	...	Administrative
14987	13775	--	2620	8117	--	12367	5658	--	...	Total
Office : (3) Jalgaon Region, Jalgaon.-										
8101	6864	7118	1480	2657	4263	4333	4207	2885	...	Judicial Work
66296	18390	15704	40750	16639	4824	25546	1751	5880	...	Quasi Judicial
364	319	129	97	190	0	267	129	129	...	Litigation (Civil)
4316	1631	181	1000	1450	0	3616	181	215	...	Statutory work
508	330	415	250	112	200	258	218	--	...	Administrative
79585	27534	23547	43577	21048	14281	34020	6486	9280	...	Total

	1	2	3	4	5	6	7
कार्यालय : ४. चंद्रपूर विभाग, चंद्रपूर.-							
न्यायिक कामे	...	155	260	283	476	994	881
न्यायिकवत कामे	...	2655	2755	3618	2132	3124	3789
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	16	232	279	23	2434	3342
प्रशासकीय	...	246	22	28	1807	41	462
एकूण	...	3072	3269	4206	4438	6593	8474
कार्यालय : ५. अकोला विभाग, अकोला. -							
न्यायिक कामे	...	3217	3406	3137	1491	2292	2796
न्यायिकवत कामे	...	106	127	--	48	492	--
दावे (दिवाणी)	...	0	0	--	0	0	--
सांविधिक	...	291	428	--	1488	1942	--
प्रशासकीय	...	30	40	--	300	251	--
एकूण	...	3644	4001	3137	3327	4977	2796
कार्यालय : ६. रत्नागिरी विभाग, रत्नागिरी.-							
न्यायिक कामे	...	1787	1854	2036	503	529	969
न्यायिकवत कामे	...	293	304	318	21	77	78
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	207	367	700	499	357	18
प्रशासकीय	...	141	109	215	245	311	643
एकूण	...	2428	2634	3269	1268	1274	1708
कार्यालय : ७. सांगली विभाग, सांगली.-							
न्यायिक कामे	...	3088	3426	2825	897	797	1005
न्यायिकवत कामे	...	9943	9706	10867	2601	1882	6073
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	3292	3398	3343	1398	797	619
प्रशासकीय	...	1894	1906	2148	551	1835	3586
एकूण	...	18217	18436	19183	5447	5311	11283
कार्यालय : ८. परभणी विभाग, परभणी.-							
न्यायिक कामे	...	3490	2373	1763	1919	2282	2013
न्यायिकवत कामे	...	278	212	158	47	30	93
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	19	28	66	1204	1467	1484
प्रशासकीय	...	2	6	2	359	150	134
एकूण	...	3789	2619	--	3529	3929	--

२-चालू
II--Contd.

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Office : (4) Chandrapur Region, Chandrapur—										
631	1254	1164	371	971	818	260	283	346	...	Judicial Work
4787	5879	7405	2032	2263	2815	2755	3616	4590	--	... Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
39	2666	3621	17	2387	3264	22	279	357	...	Statutory work
2053	63	440	1821	35	366	232	28	724	...	Administrative
7510	9862	12680	4241	5656	7263	3072	4206	5417	...	Total
Office : (5) Akola Region, Akola—										
4708	5698	5509	1301	2561	2815	3407	3137	3298	...	Judicial Work
154	619	--	32	500	--	122	119	--	...	Quasi Judicial
0	0	--	0	0	--	0	0	--	...	Litigation (Civil)
1779	2370	--	1186	1407	--	593	963	--	...	Statutory work
330	291	--	298	260	--	32	31	--	...	Administrative
6971	8978	5509	2817	4728	2815	4154	4250	3298	...	Total
Office : (6) Ratnagiri Region, Ratnagiri—										
2290	2383	3005	436	347	713	1854	2036	2292	...	Judicial Work
314	381	396	0	63	68	314	318	328	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
706	724	798	339	24	3	367	700	--	...	Statutory work
386	420	858	277	205	417	109	215	--	...	Administrative
3696	3908	4977	1052	639	1201	2644	3269	3006	...	Total
Office : (7) Sangli Region, Sangli—										
3985	4223	3830	559	1398	905	3426	282	2925	...	Judicial Work
12544	11588	16940	2838	721	4362	9706	1080	12578	--	... Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
4690	4195	3962	1292	852	637	3398	3343	3325	...	Statutory work
2445	3741	5734	539	1593	4208	1906	2148	1526	...	Administrative
23664	23747	30466	5228	4564	10112	18436	6853	20354	...	Total
Office : (8) Parbhani Region, Parbhani—										
5409	4655	3776	2916	2892	2649	2493	1763	1127	...	Judicial Work
325	242	251	113	84	63	212	158	188	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	--	...	Litigation (Civil)
1223	1495	1555	1195	1401	1421	28	66	134	...	Statutory work
361	156	136	355	154	136	6	2	0	...	Administrative
7318	6548	--	4579	4531	--	2739	1989	--	...	Total

	1	2	3	4	5	6	7
कार्यालय : ९. सोलापूर विभाग, सोलापूर—							
न्यायिक कामे	...	2671	3388	4381	2119	3600	2813
न्यायिकवत कामे	...	577	558	786	45	325	1874
दावे(दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	239	182	821	1549	3071	3085
प्रशासकीय	...	40	47	31	347	227	313
एकूण	...	3527	4175	6019	4060	7223	8085
कार्यालय : १०. सातारा विभाग, सातारा—							
न्यायिक कामे	...	3046	2912	2311	838	1697	2465
न्यायिकवत कामे	...	5454	4360	5597	1045	1313	1978
दावे(दिवाणी)	...	0	22	25	0	3	4
सांविधिक	...	111	295	321	559	1354	2046
प्रशासकीय	...	586	47	7	499	915	1058
एकूण	...	9492	7636	8261	2941	5282	7551
कार्यालय : ११. अहमदनगर विभाग, अहमदनगर—							
न्यायिक कामे	...	--	643	520	--	750	702
न्यायिकवतकामे	...	--	--	--	--	--	--
दावे (दिवाणी)	...	--	--	--	--	--	--
सांविधिक	...	--	--	--	--	--	--
प्रशासकीय	...	--	--	--	--	--	--
एकूण	...	--	643	520	2990	750	702
कार्यालय : १२. धुळे विभाग, धुळे—							
न्यायिक कामे	...	1243	1371	883	481	1465	1559
न्यायिकवतकामे	...	169	179	159	37	66	147
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	1025	268	693	839	1435	1887
प्रशासकीय	...	2727	2690	2700	84	860	940
एकूण	...	5164	4508	3917	1441	3826	4504
कार्यालय : १३. गडचिरोली विभाग, गडचिरोली.-							
न्यायिक कामे	...	193	170	47	254	851	232
न्यायिकवतकामे	...	19	1	10	7	70	60
दावे (दिवाणी)	...	14	16	0	7	9	0
सांविधिक	...	58	70	70	299	524	232
प्रशासकीय	...	9	10	10	73	75	04
एकूण	...	293	267	137	640	1529	1028

२-चालू
II--Contd.

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Office : (9) Solapur Region, Solapur—										
5057	6988	7194	1669	2607	2641	3121	4381	4553	...	Judicial Work
622	883	2660	64	97	1959	558	786	701	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
1788	3253	3906	1606	2432	1066	182	821	2840	...	Statutory work
387	274	344	340	243	319	47	31	25	...	Administrative
7854	11398	14104	3679	5379	5985	3908	6019	8119	...	Total
Office : (10) Satara Region, Satara—										
3756	4609	4776	844	2298	2384	2912	2311	2392	...	Judicial Work
6769	5673	7575	409	76	594	4360	5597	6996	...	Quasi Judicial
0	25	29	0	0	2	25	25	27	...	Litigation (Civil)
813	1649	2367	518	1328	2209	321	321	158	...	Statutory work
1095	962	1065	1048	955	1050	7	7	15	...	Administrative
1233	12918	15812	4819	4657	6244	8261	8261	9568	...	Total
Office : (11) Ahmednagar Region, Ahmednagar—										
--	1393	1222	--	873	817	2102	405	--	...	Judicial Work
--	--	--	--	--	--	213	--	--	...	Quasi Judicial
--	--	--	--	--	--	0	--	--	...	Litigation (Civil)
--	--	--	--	--	--	353	--	--	...	Statutory work
--	--	--	--	--	--	1828	--	--	...	Administrative
--	1393	1222	--	873	817	4496	405	--	...	Total
Office : (12) Dhule Region, Dhule—										
1724	2836	2442	353	1953	1720	1371	883	722	...	Judicial Work
206	245	306	26	86	108	180	159	198	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
1107	1703	2580	839	1010	2415	268	693	165	...	Statutory work
2811	3550	3640	1121	850	3441	1690	2700	194	...	Administrative
5848	8334	8421	2339	3899	7143	3509	4435	1278	...	Total
Office : (1--3) Gadchiroli Region, Gadchiroli—										
447	1021	279	447	946	230	170	75	44	...	Judicial Work
26	71	70	69	25	64	1	2	6	...	Quasi Judicial
21	20	0	3	5	0	18	16	6	...	Litigation (Civil)
386	594	802	328	473	742	58	121	60	...	Statutory work
82	85	14	55	60	13	27	25	1	...	Administrative
962	1791	1165	902	1509	1049	274	239	116	...	Total

1	2	3	4	5	6	7	
कार्यालय : १४. रायगड विभाग, रायगड—							
न्यायिक कामे	...	872	1079	1128	1410	1591	1963
न्यायिकवत कामे	...	1401	1834	1869	1544	53	82
दावे(दिवाणी)	...	37	37	37	0	0	0
सांविधिक	...	11	100	82	722	1167	1842
प्रशासकीय	...	278	350	306	4803	6324	8104
एकूण	...	2599	3400	3422	8479	9135	11991
कार्यालय : १५. सिंधुदुर्ग विभाग, सिंधुदुर्ग—							
न्यायिककामे	...	576	437	419	437	409	720
न्यायिकवत कामे	...	724	1035	1035	21	35	740
दावे(दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	1389	198	194	1560	14	2315
प्रशासकीय	...	1337	1260	147	2021	1419	6882
एकूण	...	4026	2930	1850	4039	1877	10657
कार्यालय : १६. जालना विभाग, जालना—							
न्यायिककामे	...	1145	1311	907	866	968	4329
न्यायिकवत कामे	...	177	87	95	72	80	308
दावे(दिवाणी)	...	0	0	1	0	0	--
सांविधिक	...	160	228	127	1022	1309	2121
प्रशासकीय	...	2174	2174	106	691	982	1978
एकूण	...	3656	3800	1235	2651	3339	8736
कार्यालय : १७. नांदेड विभाग, नांदेड—							
न्यायिककामे	...	259	239	1248	160	6199	53
न्यायिकवत कामे	...	3812	3969	394	4433	4753	5575
दावे(दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	95	163	146	1977	2504	2500
प्रशासकीय	...	7	82	127	415	112	210
एकूण	...	4173	4453	5540	6985	13568	8338
कार्यालय : १८. बीड विभाग, बीड—							
न्यायिककामे	...	805	1005	816	3688	4737	7878
न्यायिकवत कामे	...	151	151	179	43	82	64
दावे(दिवाणी)	...	18	13	18	15	5	2
सांविधिक	...	330	192	176	216	3008	3880
प्रशासकीय	...	25	15	20	2635	476	895
एकूण	...	1329	1376	1209	6597	8308	12719

२-चालू
II--Contd.

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Office : (14) Raigad Region, Raigad.-										
2382	2670	3091	1303	1719	1758	1079	951	1138	...	Judicial Work
2945	1887	1951	1383	18	14	1562	1869	1937	...	Quasi Judicial
37	37	37	0	0	0	37	37	31	...	Litigation (Civil)
733	1264	1924	633	1182	1669	100	82	255	...	Statutory work
5081	6674	8410	4731	6368	7951	350	306	458	...	Administrative
11178	12532	15413	8050	9287	11393	3128	3245	3825	...	Total
Office : (15) Sindhudurg Region, Sindhudurg.-										
1013	846	1139	383	427	604	630	419	535	...	Judicial Work
745	1070	1775	31	35	604	714	1035	1171	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
2949	212	2514	2315	13	25	634	199	2489	...	Statutory work
3358	2679	1370	2112	2482	0	1246	197	1370	...	Administrative
8065	4807	6798	4841	2957	1233	3224	1850	5565	...	Total
Office : (16) Jalna Region, Jalna.-										
2011	2279	5236	520	1372	4196	1491	907	1040	...	Judicial Work
249	167	403	162	95	85	87	72	318	...	Quasi Judicial
0	0	--	0	0	--	0	0	0	...	Litigation (Civil)
1182	1537	2278	954	1410	2112	228	127	166	...	Statutory work
2865	3156	2084	691	3050	2022	2174	106	62	...	Administrative
6307	7139	10001	2327	5927	8415	3980	1212	1586	...	Total
Office : (17) Nanded Region, Nanded.-										
419	6438	1301	180	5190	70	239	1248	1231	...	Judicial Work
8245	8722	9544	4276	4753	6397	3969	3969	3147	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
2072	2667	2696	1909	2471	2340	163	196	356	...	Statutory work
422	194	337	340	67	217	82	127	120	...	Administrative
11158	18021	13878	6705	12481	9024	4453	5540	4854	...	Total
Office : (18) Beed Region, Beed.-										
4493	5739	8694	3488	4923	7639	1005	816	1055	...	Judicial Work
194	233	243	43	54	83	151	179	160	...	Quasi Judicial
33	18	20	20	0	0	13	18	20	...	Litigation (Civil)
2646	3200	4056	2454	3024	3900	192	176	156	...	Statutory work
2660	491	915	2645	471	885	15	20	30	...	Administrative
10026	9681	13428	8650	8472	12507	1376	1209	1421	...	Total

1	2	3	4	5	6	7	
कार्यालय : १९. उस्मानाबाद विभाग, उस्मानाबाद.-							
न्यायिककामे	...	1434	1437	1421	1965	1828	2572
न्यायिकवतकामे	...	213	170	175	10	12	11
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	367	437	465	1726	944	1880
प्रशासकीय	...	130	182	13	471	509	843
एकूण	...	2214	2386	2074	3390	3418	5306
कार्यालय : २०. बुलढाणा विभाग, बुलढाणा. -Office : (20) Buldhana Div. Buldhana.-							
न्यायिककामे	...	10319	9869	8736	1230	1209	1591
न्यायिकवतकामे	...	425	384	303	29	41	67
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	0	0	0	0	0	0
प्रशासकीय	...	1	0	0	1	0	0
एकूण	...	10745	10253	1259	1260	1250	1658
कार्यालय : २१. यवतमाळ विभाग, यवतमाळ.-							
न्यायिक कामे	...	1332	1502	897	875	994	1020
न्यायिकवत कामे	...	2692	2738	241	3480	4641	4845
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	94	122	44	49	575	81
प्रशासकीय	...	10	25	459	405	2573	3039
एकूण	...	4128	4387	1646	4809	8783	8985
कार्यालय : २२. वर्धा विभाग, वर्धा.-							
न्यायिक कामे	...	2211	2213	2186	503	503	524
न्यायिकवत कामे	...	1834	2011	96	1306	1332	2038
दावे (दिवाणी)	...	0	0	15	0	0	--
सांविधिक	...	2683	2707	266	1333	922	201
प्रशासकीय	...	73	76	143	169	948	1660
एकूण	...	6801	7007	2706	3311	3705	4423
कार्यालय : २३. भंडारा विभाग, भंडारा.-							
न्यायिक कामे	...	745	618	573	890	379	494
न्यायिकवत कामे	...	50	56	7018	2	1172	2277
दावे (दिवाणी)	...	0	--	44	0	0	26
सांविधिक	...	72	--	0	569	132	243
प्रशासकीय	...	6	--	155	5	0	1212
एकूण	...	873	671	7795	1466	1623	4252
कार्यालय : २४. गोंदिया विभाग, गोंदिया.-							
न्यायिक कामे	...	146	151	185	216	485	577
न्यायिकवत कामे	...	11655	12391	22455	2200	11069	2259
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	27	20	7	8	10	7
प्रशासकीय	...	149	167	275	806	1487	1643
एकूण	...	11977	12729	22647	3230	13051	2773

२-चालू
II--Contd.

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Office : (19) Osmanabad Div. Osmanabad.-									
3399	3265	3993	1962	1844	2597	1437	1421	1396	... Judicial Work
207	182	186	7	7	34	170	175	152	... Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	... Litigation (Civil)
2093	1381	2345	1656	784	2143	597	465	202	... Statutory work
601	691	856	419	678	846	182	13	10	... Administrative
5588	5804	7380	3202	3730	5620	2386	2074	1760	... Total
Office : (20) Buldhana Div. Buldhana.-									
11549	11078	10327	1733	2342	1737	9869	8736	8590	... Judicial Work
454	425	370	56	122	139	398	303	231	... Quasi Judicial
0	0	0	0	0	--	0	0	--	... Litigation (Civil)
0	0	0	0	0	--	0	0	--	... Statutory work
2	0	0	1	0	--	1	0	--	... Administrative
12005	11503	10647	1790	2464	1876	10268	9039	8821	... Total
Office : (21) Yavatmal Div. Yavatmal.-									
2207	2496	1917	705	943	993	1502	1553	924	... Judicial Work
6172	7679	5086	3434	4648	4850	2738	2731	236	... Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	... Litigation (Civil)
143	697	130	21	564	51	122	133	79	... Statutory work
415	2898	3498	390	2361	3258	25	237	240	... Administrative
8937	13770	10631	4550	8516	9152	4387	4654	1479	... Total
Office : (22) Wardha Div. Wardha.-									
2592	2716	2710	379	526	574	2213	2190	2141	... Judicial Work
3140	3343	2134	1129	1276	852	2011	2067	1282	... Quasi Judicial
0	0	152	0	0	0	0	0	15	... Litigation (Civil)
4016	3629	4671	1309	469	135	2707	3160	332	... Statutory work
239	1024	1803	166	881	1494	76	143	309	... Administrative
9987	10712	7129	2983	3152	3050	7007	7560	4079	... Total
Office : (23) Bhandara Div. Bhandara.-									
1635	917	1067	953	374	426	682	623	641	... Judicial Work
52	1168	9295	6	455	1552	46	213	7743	... Quasi Judicial
0	0	75	0	0	34	0	--	41	... Litigation (Civil)
641	132	273	558	132	128	83	--	115	... Statutory work
11	--	1367	7	0	1279	4	--	88	... Administrative
2339	2297	12047	1524	1461	3411	815	836	8628	... Total
Office : (24) Gondia, Div. Gondia.-									
362	636	692	211	451	511	151	185	181	... Judicial Work
13855	23460	24714	1464	1005	1991	12391	22455	22723	... Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	... Litigation (Civil)
35	30	14	15	23	13	20	7	1	... Statutory work
955	1654	1918	788	1379	1777	167	275	141	... Administrative
15207	25780	25420	2478	2858	2515	12729	22922	22905	... Total

	1	2	3	4	5	6	7
कार्यालय : २५. नंदुरबार विभाग, नंदुरबार .-							
न्यायिक कामे	...	205	--	--	863	--	--
न्यायिकवत कामे	...	29	--	--	8	--	--
दावे (दिवाणी)	...	0	--	--	0	--	--
सांविधिक	...	63	--	--	434	--	--
प्रशासकीय	...	0	--	--	0	--	--
एकूण	...	297	--	--	1305	--	--
कार्यालय : २६. हिंगोली विभाग, हिंगोली. -							
न्यायिक कामे	...	579	624	760	587	1290	383
न्यायिकवत कामे	...	0	--	110	0	--	32
दावे (दिवाणी)	...	0	--	--	0	--	--
सांविधिक	...	0	--	--	0	--	--
प्रशासकीय	...	0	--	--	0	--	--
एकूण	...	579	624	870	587	1290	415
कार्यालय : २७. वाशिम विभाग, वाशिम.-							
न्यायिक कामे	...	0	--	--	0	--	--
न्यायिकवत कामे	...	1058	--	--	816	--	--
दावे (दिवाणी)	...	0	--	--	0	--	--
सांविधिक	...	0	--	--	0	--	--
प्रशासकीय	...	130	--	--	0	--	--
एकूण	...	1188	--	--	816	--	--
कार्यालय : २८. पालघर विभाग, पालघर.-							
न्यायिक कामे	...	0	--	--	--	--	4237
न्यायिकवत कामे	...	0	--	--	--	--	100
दावे (दिवाणी)	...	0	--	--	--	--	0
सांविधिक	...	0	--	--	--	--	1288
प्रशासकीय	...	0	--	--	--	--	260
एकूण	...	0	--	--	--	--	5885

२-चालू
II--Contd.

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Office : (25) Nandurbar Div. Nandurbar-										
1068	--	--	387	--	--	681	--	--	...	Judicial Work
37	--	--	10	--	--	27	--	--	...	Quasi Judicial
0	--	--	0	--	--	0	--	--	...	Litigation (Civil)
497	--	--	417	--	--	80	--	--	...	Statutory work
0	--	--	0	--	--	0	--	--	...	Administrative
1602	--	--	2635	814	--	788	--	--	...	Total
Office : (26) Hingoli Div. Hingoli-										
1166	2273	1143	542	922	383	749	1117	760	...	Judicial Work
0	--	142	0	--	23	0	--	119	...	Quasi Judicial
0	--	--	0	--	--	0	--	--	...	Litigation (Civil)
0	--	--	0	--	--	0	--	--	...	Statutory work
0	--	--	0	--	--	0	--	--	...	Administrative
1166	2273	1285	542	922	406	749	1117	879	...	Total
Office : (27) Washim Div. Washim-										
0	--	--	0	--	--	0	--	--	...	Judicial Work
1874	--	--	538	--	--	1036	--	--	...	Quasi Judicial
0	--	--	0	--	--	0	--	--	...	Litigation (Civil)
0	--	--	0	--	--	0	--	--	...	Statutory work
0	--	--	130	--	--	0	--	--	...	Administrative
1874	--	--	668	--	--	1036	--	--	...	Total
Office : (28) Palghar Div. Palghar-										
--	--	4237	--	--	1807	--	--	2430	...	Judicial Work
--	--	100	--	--	35	--	--	65	...	Quasi Judicial
--	--	0	--	--	0	--	--	0	...	Litigation (Civil)
--	--	1288	--	--	1070	--	--	218	...	Statutory work
--	--	260	--	--	260	--	--	0	...	Administrative
--	--	5885	--	--	3172	--	--	2713	...	Total

तक्ता ३
TABLE-III

खालील तक्ता मुंबई सार्वजनिक विश्वस्त व्यवस्था अधिनियम, १९५० व संस्था नोंदणी अधिनियम, १८६० खाली नोंद झालेल्या सार्वजनिक न्यासांची संख्या दर्शवितो. The following Table indicates the number of Trusts and Societies registered under the Mumbai Public Trusts Act, 1950, and the Societies Registration Act, 1860 during the respective years.

I	वर्षाच्या आरंभी नोंद झालेले Registered at the beginning of the year			वर्षात नोंद झालेले Registered during the year			वर्षाच्या अखेरीस नोंद झालेले Total at the end of the year					
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022			
१. सार्वजनिक न्यास	..	832337	791781	853439	17630	22650	25496	844541	807908	882648	...	1. Public Trusts
२. संस्था	..	1354635	1327465	720958	14869	15018	18037	1368962	1343988	734511	...	2. Societies
एकूण	..	2186972	2114248	1578397	32499	37668	43533	2213503	2151896	1617159	...	Total

तक्ता - ४ (भाग-१)
TABLE-IV (Part-I)

खालील तक्ता सार्वजनिक न्यास प्रशासन निधीमध्ये जमा झालेले अंशदान व इतर जमा तसेच धर्मादाय आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांनी केलेला खर्च व गुंतवणूक दर्शवितो.

Following table indicates the amount received towards contribution other receipts and Expenditure incurred and investments made by the Charity Commissioner, Maharashtra State, Mumbai out of Public Trusts Administration Fund.

(१) जमा

(I) Receipts

बाबी 1	2020-2021 2	2021-2022 3	2022-2023 4	Items
	Rs.	Rs.	Rs.	
१. आरंभीची शिल्लक ...	9562691.64	19469961.73	10243085.17	.. 1. Opening Balance
२. नोंदणी फी ...	104259	80344	93608	.. 2. Registration Fees
३. अंशदान ...	229797	25	1506	.. 3. Contribution
४. तपासणी फी ...	3509	3228	5283	.. 4. Inspection Fees
५. धर्मादाय आयुक्तांनी दाव्यामध्ये ... केलेल्या खर्चाची वसुली व इतर	334450	482200	712000	.. 5. Commissioner's Costs and
६. सार्वजनिक न्यास प्रशासन ... निधीच्या गुंतवणुकीवरील व्याज	25959912	53409	1298782	.. Administration Fund Investments.
७. कोर्ट फी स्टॅम्पबद्दल अनुदान ...	0	0	--	.. 7. Grant-in Aid for Court Fee Stamps and other Receipts.
८. निर्देशिका विक्री ...	0	500	--	.. 8. Sales of Directory
९. संकीर्ण जमा ...	10729677	12044631	52285717.15	.. 9. Misc. Receipts
१०. मुदत ठेव ...	678200030	681348213	76640880	.. 10.Fixed Deposit
११. आयकर परतावा ...	16450	10681	0	.. 11.(A) Refund of Income Tax
१२. (अ) प्रोसेस फी ...	1085470	776852	960980	.. 12.(A) Process Fees
(ब) इतर संकीर्ण ...	21141141	18313697	1065502.3	.. (B) Other Fees
१३. वरळी येथील इमारतीचे भाडे ...	13995	336345	0	.. 13.Compensation from Worli property
१४. न्यायालयीन फी ...	3391596	3801218	7703934.41	.. 14.Judicial Fee
दंड ...	0	286076	79301	.. 14.Certified Fee
१५. नक्कल फी ...	6772732	4418639	5656369	.. 14.Certified Fee
एकूण बेरीज ...	757105511	741346703.6	156702938	.. Grand Total

तक्ता - ४ (भाग-२)
TABLE-IV (Part-II)

(२) खर्च

(II) Expenditure

बाबी 1	2020-2021 2	2021-2022 3	2022-2023 4	Items
	Rs.	Rs.	Rs.	
१. अधिनियमाच्या कलम ६ (ब) ... खाली धर्मादाय संघटनेवरील खर्च शासनास परत.	23933192	0	0	1. Reimbursement of Cost on Charity Organisation under section 6 (B) of the Act.
२. निवृत्ती वेतन वर्गणी ...	23040180	3019032	3019032	2. Pension Contribution
३. गणक यंत्राची खरेदी ...	3141	319955	319955	3. Purchase of Calculator
४. आयकर ...	1328133	2040256	2040256	4. Incom Tax
५. फर्निचरची खरेदी ...	582341	25355	25355	5. Purchase of Furniture
६. बँक कमिशन ...	0	238948	238948	6. Bank Commission etc.
७. अंतर्गत दूरध्वनी ...	373299	243046	177779	7. Intercom Telephone
८. झेरॉक्स मशीनची खरेदी ...	59617	117000	117000	8. Purchase of Xerox Machine
९. सार्वजनिक न्यास निर्देशिका छपाई	0	0	0	9. Printing of Directory of Public Trusts.
१०. सरकारी वकील फी ...	0	0	0	10. Payment of Government Pleaders
११. (अ) स्थावर मिल्कतीवरील ... खर्च (कर, किरकोळ दुरुस्ती, सेवा शुल्क इत्यादी)	34232569	34017934	107218	11. (A) Expenditure on maintenance of immovable property, (Taxes & other Misc. Charges.)
(ब) कार्यकारी अभियंता (इमारत) यांना दिलेला बांधकामाचा खर्च	244040	0	0	(B) Payment to Ex-Engineer towards costs of construction of building.
(क) कार्यालयासाठी जागेची खरेदी	1600	85335700	85335700	(C) Purchase of office premises
१२. इमारत दुरुस्ती व घसारा निधी...	80000	0	0	12. Building repairs Fund and Depreciation Fund.
१३. विशेष विवरणपत्र छपाई ...	30000	18000	18000	13. Printing of Special forms
१४. टपाल तिकीट खर्च ...	56515	42426	82924	14. Post Stamp Fee
१५. लेखा परीक्षा फी ...	33831	142510	142510	15. Audit Fee
१६. वाहन खरेदी ...	42181	2836899	2836899	16. Purchase of Vehicles
१७. वाहनावरील खर्च (दुरुस्ती, पेट्रोल वगैरे)	217834	1005260	1005260	17. Maintenance of Vehicles
१८. इतर संकीर्ण ...	1525762	1423066.76	8943093.3	18. Other Miscellaneous
१९. वीज व पाणी वापर ...	1184940	1009498	1112503	19. Electricity and Water Consumption
२०. अंशदान परतावा ...	0	55620	55620	20. Refund of Contribution
२१. स्टेशनरी व संबंधित खर्च ...	507031	357240	832158	21. Stationary
२२. फॅक्स मशीन ...	75000	26631	26631	22. Fax Machine
२३. जल शितक यंत्र ...	15464	0	0	23. Water Cooler
२४. पेस्ट कंट्रोल ...	19000	0	0	24. Pest Control
२५. उदवाहन खर्च ...	0	0	0	25. Lift
२६. वातानुकूल यंत्र दुरुस्ती ...	73500	20185	20185	26. A. C. Expenses.
२७. संगणक ...	1250588	1219120	322000	27. Computer.
२८. रिसोग्राफ ...	5000	0	0	28. Resograph.
२९. इतर खर्च ...	745677	0	0	29. Other Expenditure
एकूण ...	162602543	161784169.8	106779026.3	Total

तक्ता -४ (भाग-३)
TABLE-IV (Part-III)

(दोन) गुंतवणूक

(II) Investments

अतिरिक्त रकमेची गुंतवणूक	2020-2021	2021-2022	2022-2023	Surplus Money Invested
1	2	3	4	5
१. रोखे ...	--	--	--	Public Securities
२. बँकेतील अल्प मुदतीच्या ठेवी रोख ...	585402705	1170805410	452696357	Short Term Deposits Nationalised/Scheduled Banks
३. वर्ष अखेरीस रोख व बँकेतील शिल्लक. ...	7307950.46	6078151.2	27073371.61	Cash and Bank Balances at the end of the year.
एकूण ...	592710655.46	1176883561.2	479769728.6	Total

तक्ता -५
TABLE-V

खालील तक्ता धर्मादाय आयुक्त यांजकडून कोर्ट फी स्टॅम्पद्वारे वसूल झालेली रक्कम दाखवितो.

The following table indicates the amount realised by the Charity Organisation on account of Court Fee Stamps.

वर्ष Year	मुंबई सार्वजनिक विश्वस्तव्यवस्था अधिनियम, १९५० खाली न्यायालय फीमुळे जमा झालेली रक्कम Credit for the Court Fee Stamps received under the Mumbai Public Trust Act, 1950
1	2
2020-2021	...
2021-2022	...
2022-20223	...
Total	...

तक्ता -६
TABLE-VI

खालील तक्ता संस्था नोंदणी अधिनियम, १८६० खाली संस्थांकडून प्राप्त झालेल्या उत्पन्नाचा तपशील दर्शवितो.

The following table indicates the income received from the societies under the societies Registration Act, 1860.

बाब	2020-2021	2021-2022	2022-2023	Item
1	2	3	4	5
१. नोंदणी फी ...	511925	698637	1246934	Registration Fees
२. इतर ...	1020468	789754	789754	Other Receipts
एकूण ...	1532393	1488391	2036688	Total

तक्ता -७
TABLE-VII

(IV) Personnel Summary

(चार) कर्मचारी विषयक गोषवारा

Designation	वेतनमान Scale of Pay	पदसंख्या No. of Posts		पदनाम
		2021-2022 3 2023S	2022- 4	
1	2	3	4	5
9. CHARITY ORGANISATION				
Gazetted-				९.-धर्मादाय संघटना
	Rs.			राजपत्रित-
Charity Commissioner	... S-29 (131100-216600)	01	01	धर्मादाय आयुक्त
Judicial Officer pay				
Non Judicial Officer pay				
Joint Charity Commissioner	... S-25 (78800-209200)	10	10	धर्मादाय सहआयुक्त
Judicial Officer pay				
Non Judicial Officer pay				
Deputy Charity Commissioner	... S-23 (67700-208700)	17	17	धर्मादाय उप आयुक्त
Judicial Officer pay				
Non Judicial Officer pay				
Director of Accounts	... S-23 (67700-208700)	01	01	लेखा संचालक
Assistant Director of Accounts	... S-20 (56100-177500)	02	02	सहाय्यक लेखा संचालक
Assistant Charity Commissioner	... S-18 (49100155800)	78	78	सहाय्यक धर्मादाय आयुक्त
Judicial Officer pay				
Non Judicial Officer pay				
Assistant Charity Commissioner (Hosp)...		04	04	सहाय्यक धर्मादाय आयुक्त (रुग्णालय)
Judicial Officer pay				
Non Judicial Officer pay				
Secretary Devasthan Management	..	01	01	सचिव, देवस्थान व्यवस्थापन समिती
Committee, Kolhapur.				कोल्हापूर
				एकूण
	Total	...	114	114
Non-Gazetted Class II-				
				अराजपत्रित, वर्ग दोन-
Personal Asst.	... S-16 (449000-142400)	02	2	स्विय सहाय्यक
Legal Assistant	... S-15 (41800-132300)	03	3	विधी सहाय्यक
Administrative Officer	... S-15 (41800-132300)	36	36	प्रशासकीय अधिकारी
Stenographer (Higher Grade)	... S-15 (41800-132300)	09	9	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)
Assistant Account Officert	... S-15 (41800-132300)	05	5	सहाय्यक लेखा अधिकारी
Stenographer (Lower Grade)	... S-14 (38600-122800)	98	98	लघुलेखक (निम्न श्रेणी)
Public Relations Officer	... S-14 (38600-122800)	09	9	जनसंपर्क अधिकारी
Superintendent	... S-14 (38600-122800)	90	90	अधीक्षक
Civil Engineer	... S-14 (38600-122800)	02	02	स्थापत्य अभियंता
System Administrator	... S-14 (38600-122800)	10	10	सिस्टीम अॅडमिनिस्ट्रेशन
	Total	...	263	263
				एकूण

तक्ता -७
TABLE-VII

(IV) Personnel Summary

(चार) कर्मचारी विषयक गोषवारा

Designation 1	वेतनमान Scale of Pay 2	पदसंख्या No. of Posts		पदनाम 5
		2021-2022 3	2022-2022 4	
Charity Organisation				
Class III-				
Accountant	... S-13 (35400-112400)	140	140	लेखापाल
Inspector	... S-13 (35400-112400)	242	242	निरीक्षक
Bench Clerk	... S-13 (35400-112400)	07	07	शिरस्तेदार
Judicial Clerk	... S-13 (35400-112400)	28	28	न्यायलिपिक
Senior Clerk	... S-8 (25500-81100)	175	175	वरिष्ठ लिपिक
Record Keeper	... S-8 (25500-81100)	36	36	अभिलेखापाल
Clerk-cum-typist	... S-6 (19900-63200)	368	368	लिपिक नि टंकलेखक
Typist	... S-6 (19900-63200)	39	39	टंकलेखक
Steno Typist	... S-8 (25500-81100)	07	07	लघु टंकलेखक
Telephone Operator	... S-7 (21700-69100)	08	08	दूरध्वनिचालक
Driver	... S-6 (19900-63200)	26	26	वाहन चालक
Total		1076	1076	एकूण
Class IV				
Process Server	... S-6 (19900-63200)	60	60	आदेशिकावाहक
Liftman	... S-3 (16600-52400)	01	01	उदवाहन चालक
Daftari	... S-3 (16600-52400)	59	59	दफतरी
Naik	... S-3 (16600-52400)	15	15	नाईक
Peon	... S-1 (15000-47600)	182	182	चपराशी
Watchman	... S-1 (15000-47600)	50	50	पहारेकरी
Sweeper	... S-1 (15000-47600)	38	38	सफाईगार
Total		405	405	एकूण
Grand Total		1858	1858	एकूण बेरीज

१२. धर्मादाय दाननिधी

(एक) प्रस्तावनात्मक :-

(अ) हैदराबाद दाननिधी विनियम व नियम, १३४९ फसली अन्वये दिलेल्या अधिकारानुसार विभागीय आयुक्त, औरंगाबाद विभाग, हे मराठवाडा विभागातील धार्मिक व धर्मादाय न्यास जे शासनात निहित आहेत किंवा ज्यांची व्यवस्था शासनाकडे निहित केलेली आहे अशा न्यासाचे अभिरक्षक म्हणून काम करतात. उपरोक्त विनियम व नियमाखाली आयुक्त खालील बाबी संबंधी मान्यता देतात.

- (१) देवस्थान समितीची स्थापना करणे व समिती रद्द करणे.
- (२) धार्मिक व धर्मादाय संस्थांच्या इमारतींचे बांधकाम व दुरुस्तीच्या रुपये १०,००० पर्यंतच्या खर्चाचा अंदाज.
- (३) न्यास शिलकेतून रुपये ५,००० पर्यंत खर्च.
- (४) शासनाच्या देखरेखीखाली असलेल्या दाननिधीचा वार्षिक अर्थसंकल्प.
- (५) न्याय शिलकेतून रुपये २,५०० पर्यंत अनिवार्य खर्च.

(६) कमाल रुपये ३०० वेतनापर्यंत आस्थापनेवर नेमणूक करणे.

(७) लिलाव.

शासकीय नियंत्रणाखाली असलेल्या संस्थांच्या खर्चावर लक्ष ठेवणे आणि मागणी रक्कम गोळा करण्याच्या कामावर लक्ष ठेवणे हे यांचे मुख्य काम आहे. याशिवाय मुस्लिम संस्थांच्या वक्फ मंडळाच्या २/३ कर्जाऊ रकमेचा भरणा करण्याबाबत व वक्फ मंडळाला शे. ८ टक्के भरणा करण्याबाबत होत असलेल्या कामावर जिल्हाधिकार्यांच्या मार्फत देखरेख केली जाते.

मुंबई सार्वजनिक विश्वस्त संस्था अधिनियम, १९५० ने हैद्राबाद धर्मादाय दाननिधी विनियम, १३४९ फसली निरसित केले असून ह्या धर्मादाय निधीपैकी बहुतेक सार्वजनिक न्यास म्हणून नोंदले गेले आहेत. तथापि एखाद्या समितीकडे त्यांचे व्यवस्थापन सोपविण्याची योजना धर्मादाय आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य मुंबई यांनी तयार करेपर्यंत ह्या सर्व धर्मादाय दाननिधींचे व्यवस्थापन महसूल प्रशासनामार्फत चालू राहिल.

तक्ता -१
TABLE-I

(दोन) वित्तीय आवश्यकता
(II) Financial Requirements
(रु. हजारत)
(Rs. in thousands)

	प्रत्यक्ष रकमा २०२१-२०२२ Actuals 2021-2022	अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२२-२०२३ Budget Estimates 2022-2023	सुधारलेले अंदाज २०२२-२०२३ Revised Estimates 2022-2023	अर्थसंकल्प २०२३-२०२४ Budget Estimates 2023-2024
1	2	3	4	5
(अ) कार्याचे वर्गीकरण				
१०२ धार्मिक व धर्मादाननिधी	-	-	-	-
अधिनियमाची अंमलबजावणी				
एकूण (अ)	-	-	-	-
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण				
१०२ (एक) आयुक्त औरंगाबाद विभाग- (२२५००१२९)				
वेतन	५५११	६५२१	६१९५	७१७३
दुरुध्वनी, वीज व पाणी	०	५	५	५
प्रवास खर्च	६	३०	२१	३२
कार्यालयीन खर्च	३१	६६	४६	६९
भाडे पट्टी व कर	०	०	०	१
संगणक	४	२५	१८	२६
कंत्राटी सेवा	०	१	१	१
एकूण (एक)	५५२२	६६४८	६२८६	७३०७
एकूण (ब)				
(क) वित्तीय व्यवस्थेची साधने				
मागणी क्र. जे-२				
२२५० इतर सामाजिक सेवा	-	-	-	-
एकूण (क)				
कुल (क)				
कुल (क)				
C-Source of Finance				
Demand No. J-2				
2250 Other Social Services				

तक्ता-२
TABLE-II

Charitable Endowments

धर्मादाय दाननिधी

खालील तक्ता संबंधीत वर्षातील मराठवाडा विभागातील धर्मादाय दाननिधीची एकूण संख्या, यांचे उत्पन्न, खर्च, केलेली गुंतवणूक व वर्ष अखेरीस असलेली शिल्लक दर्शवितो. (३१-१२-२०१९ पर्यंत).

The following table indicates the No. of Charitable Endowments Marathwada Region their income, expenditure, investments made and the amount in balance with them during the respective years. (31-12-2019).

जिल्ह्याचे नाव	वर्षाच्या आरंभी खाती असलेली शिल्लक Balance of the Credit at the beginning of the year	वर्षातील उत्पन्न Income during the year								एकूण Total	Name of District
		2020-2021		2022-2023		2020-2021		2022-2023			
		upto Dec. 2018	upto Dec. 2018	upto Dec. 2018	upto Dec. 2018	upto Dec. 2018	upto Dec. 2018	upto Dec. 2018	upto Dec. 2018		
१. औरंगाबाद	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	१. Aurangabad
२. जालना	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	२. Jalna
३. बीड	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	३. Beed
४. परभणी	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	४. Parbhani
५. हिंगोली	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	५. Hingoli
६. नांदेड	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	६. Nanded
७. उस्मानाबाद	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	७. Osmanabad
८. लातूर	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	८. Latur
एकूण	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	Total

तक्ता-२-चालू
TABLE-II--Contd.

जिल्ह्याचे नाव	वर्षातील खर्च Expenditure during the year				जादा उत्पन्न Surplus Income				केलेली गुंतवणूक Investment made				वर्षाच्या अखेरीस असलेली शिल्लक Balance out standing at the end of the year				Name of District
	2020-2021		2022-2023		2020-2021		2022-2023		2020-2021		2022-2023		2020-2021		2022-2023		
	upto Dec. 2018	upto Dec. 2018	upto Dec. 2018	upto Dec. 2018	upto Dec. 2018	upto Dec. 2018	upto Dec. 2018	upto Dec. 2018	upto Dec. 2018	upto Dec. 2018	upto Dec. 2018	upto Dec. 2018	upto Dec. 2018	upto Dec. 2018	upto Dec. 2018	upto Dec. 2018	
१. औरंगाबाद	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	०	०	--	१. Aurangabad
२. जालना	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	०	०	--	२. Jalna
३. बीड	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	०	०	--	३. Beed
४. परभणी	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	०	०	--	४. Parbhani
५. हिंगोली	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	०	०	--	५. Hingoli
६. नांदेड	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	०	०	--	६. Nanded
७. उस्मानाबाद	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	०	०	--	७. Osmanabad
८. लातूर	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	०	०	--	८. Latur
एकूण	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	०	०	--	Total

तक्ता

TABLE

(१) धर्मादाय निधी

(तीन) कार्यक्रम कार्यभाराचा सारांश व आर्थिक गरजाचे स्पष्टीकरण :-

खालील तक्ता आयुक्त, औरंगाबाद विभाग, औरंगाबाद यांच्या कार्यालयामध्ये २०२०-२०२१, २०२१-२०२२, २०२२-२०२३ (३१-१२-२०२२ पर्यंत) या वर्ष अखेरीस नोंद असलेल्या एकूण धर्मादाय दाननिधी आणि त्यांच्या मालकीची मिळकत (घरे व जमिनी) दर्शवितो. तक्ता क्रमांक २ ते ५ यामध्ये नमूद केलेल्या कामांचे स्वरूप लक्षात घेता या कार्यालयाकरिता निकालात काढावयाच्या प्रकरणाबाबत काही प्रमाणके ठरविणे शक्य नाही.

जिल्ह्याचे नाव	दाननिधी पुस्तकांत नोंदलेल्या धर्मादाय दाननिधीची (देवस्थाने) संख्या No. of Charitable Endowments (Devasthans) registered in the endowment register	मिळकतीची No. of Houses					
					संख्या/in Nos.		
		२०२०-२०२१	२०२१-२०२२	२०२२-२०२३	२०२०-२०२१	२०२१-२०२२	२०२२-२०२३
१	२	३	४	५	६	७	
१. औरंगाबाद	...	०	०	--	०	०	--
२. जालना	...	०	०	--	०	०	--
३. बीड	...	०	०	--	०	०	--
४. नांदेड	...	०	०	--	०	०	--
५. परभणी	...	०	०	--	०	०	--
६. हिंगोली	...	०	०	--	०	०	--
७. उस्मानाबाद	...	०	०	--	०	०	--
८. लातूर	...	०	०	--	०	०	--
एकूण	...	०	०	--	०	०	--

तक्ता

TABLE

खालील तक्ता २०२०-२०२१, २०२१-२०२२, २०२२-२०२३ (३१-१२-२०२२ पर्यंत) झालेल्या देवस्थानांच्या जत्रांची संख्या व जत्रांवर झालेला खर्च व वसूल झालेली जमा रक्कम दर्शवितो.

जिल्ह्याचे नाव	झालेल्या जत्रांची संख्या No. of fairs held			
	२०२०-२०२१	२०२१-२०२२	२०२२-२०२३	
१	२	३	४	
१. औरंगाबाद	...	०	०	--
२. जालना	...	०	०	--
३. बीड	...	०	०	--
४. परभणी	...	०	०	--
५. हिंगोली	...	०	०	--
६. नांदेड	...	०	०	--
७. उस्मानाबाद	...	०	०	--
८. लातूर	...	०	०	--
एकूण	...	०	०	--

-३

--III

(1) Charitable Endowments

(III) Programms work-load Summary and Explanation of Financial Requirements

The following table indicates the number of Charitable Endowments shown as resistered in the Commissioner, Aurangabad Division, Aurangabad by the end of the year 2020-2021, 2021-2022 and 2022-2023 (upto 31-12-2022) and the property (Houses and Lands) owned by them. Looking to the nature of work mentioned in Tables Nos. 2 to 5 below, it is not possible to fix any norms of disposal.

संख्या Proprties			जमिनी Landed हेक्टर्स/Hectares			किंमत रुपये/Cost in Rs. (रुपये हजारत) (Rs. in thousand)			Name of the District
2020-2021	2021-2022	2022-2023	2020-2021	2021-2022	2022-2023	2020-2021	2021-2022	2022-2023	
8	9	10	11	12	13	14	15	16	
0	0	--	0	0	--	0	0	--	... Aurangabad
0	0	--	0	0	--	0	0	--	... Jalna
0	0	--	0	0	--	0	0	--	... Beed
0	0	--	0	0	--	0	0	--	... Nanded
0	0	--	0	0	--	0	0	--	... Parbhani
0	0	--	0	0	--	0	0	--	... Hingoli
0	0	--	0	0	--	0	0	--	... Osmanabad
0	0	--	0	0	--	0	0	--	... Latur
0	0	--	0	0	--	0	0	--	... Total

-४

--IV

The following table indicates the number of Fairs Devsthans held, expenditure incurred and receipts on account of Fairs during the year 2020-2021, 2021-2022 and 2022-2023 (upto 31-12-2022).

झालेला खर्च (हजारत) Expenditure incurred			वसुल झालेली जमा (हजारत) Receipts realised			Name of the District
2020-2021	2021-2022	2022-2023	2020-2021	2021-2022	2022-2023	
5	6	7	8	9	10	
0	0	--	0	0	--	... Aurangabad
0	0	--	0	0	--	... Jalna
0	0	--	0	0	--	... Beed
0	0	--	0	0	--	... Parbhani
0	0	--	0	0	--	... Hingoli
0	0	--	0	0	--	... Nanded
0	0	--	0	0	--	... Osmanabad
0	0	--	0	0	--	... Latur
0	0	--	0	0	--	... Total

तक्ता-५
TABLE-V

(३) खालील तक्ता मराठवाडा विभागातील धर्मादाय निधी संबंधी जिल्हाधिकार्यांनी २०२०, २०२१ व २०२२ साली केलेले काम दर्शवितो. (3) The following table indicates the work done by the Collector relating to the Charitable endowments in the Marathwada Region during the years 2020, 2021 and 2022.

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे			वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे			Name of Cases		
	Cases pending at the beginning of the year			Cases received during the year			Cases disposed during the year			Cases pending at the end of the year					
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1. Scrutiny of budget estimate of endowment institution.															
१. दाननिधी संस्थेच्या अर्थसंकल्पाची छाननी करणे.	...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
औरंगाबाद	...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
जालना	...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
बीड	...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
परभणी	...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
नांदेड	...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
उस्मानाबाद	...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
लातूर	...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
एकूण	...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Payment of amount of Wakf Board of the Muslim Institution.															
२. मुस्लीम संस्थेच्या वकफ बोर्डाची रक्कम प्रदान करणे.	...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
औरंगाबाद	...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
जालना	...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
बीड	...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
परभणी	...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
नांदेड	...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
उस्मानाबाद	...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
लातूर	...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
एकूण	...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. Watching of amount of Endowment Institution in the separate PLA account with the individual khatahs of institution.															
३. संस्थेच्या व्यक्तीगत खात्याबरोबर वेगळ्या वैयक्तिक लेखावही खात्यातील दाननिधीच्या रकमेची देखरेख करणे.	...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
औरंगाबाद	...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
जालना	...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
बीड	...	7	8	8	0	0	7	8	8	2	0	0	5	8	8
परभणी	...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
नांदेड	...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
उस्मानाबाद	...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
लातूर	...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
एकूण	...	7	8	8	0	0	7	8	8	2	0	0	5	8	8

तक्ता-६
TABLE-VI

(IV) Personnel Summary

(चार) कर्मचारी विषयक गोषवारा

Designation	वेतनमान Scale of Pay	पदसंख्या No. of Posts		पदनाम	
		2020-2021 3	2021-2022 4		
1	2			1	
1. CHARITABLE ENDOWMENTS					
१-धर्मादाय दाननिधी					
<u>Gazetted--</u>	9300 – 34800 + 4600	...	0	0	<u>राजपत्रित-</u>
<u>Non-Gazetted Class III--</u>					<u>अराजपत्रित, वर्ग तीन-</u>
Endowment Superintendnt ...	9300 – 34800 + 4300	...	0	0	दाननिधी अधिक्षक
Clerk ...	5200 – 20200 + 1900	...	0	0	लिपिक
	Total	...	0	0	एकूण
<u>Non-Gazetted Class IV--</u>					<u>अराजपत्रित, वर्ग चार-</u>
Peon ...	4440 – 7440 + 1300	...	0	0	शिपाई
	Total	...	0	0	एकूण
	Grand Total	...	0	0	एकूण बेरीज

१३. निबंधक, भागीदारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई

प्रस्तावना :-

१९३२ पूर्वी भारतीय करार अधिनियम १८७२ (अधिनियम - १८७२) चे कलम २३९ ते २६६ हे भारतीय भागीदारीशी संबंधित होते. त्यातील तरतुदी या पुरेशा प्रमाणात नसल्यामुळे जलद व आवश्यक कार्यवाही कायद्याच्या दृष्टिकोनातून होत नव्हती म्हणून स्वतंत्र भारतीय भागीदारी अधिनियम १९३२ तयार करण्याची आवश्यकता होती. त्यातूनच भारतीय भागीदारी अधिनियम १९३२ (अधिनियम क्र. ९/१९३२) निर्माण झाला. हा कायदा इंग्रजी भागीदारी अधिनियम १८९० च्या आधारावर तयार करण्यात आला आहे.

२. भारतीय भागीदारी अधिनियम १९३२ हा केंद्रशासनाचा कायदा आहे. भारतीय भागीदारी अधिनियम १९३२ हा अधिनियम १९५८ पर्यंत केंद्र शासनाच्या अखत्यारीत होता. त्यावेळी निबंधक भागीदारी व निबंधक कंपनी या पदावर एकच व्यक्ती काम करीत होती. कारण ह्या दोन्ही कायद्याची अंमलबजावणी केंद्र शासन करत होते.

३. दुसऱ्या महायुद्धानंतर आणि स्वातंत्र्यानंतर भारताची औद्योगिक वाढ फार मोठ्या प्रमाणात झाली. त्यातूनच खाजगी औद्योगिक वाढ व सार्वजनिक क्षेत्रात फार मोठे उद्योगधंदे उभारले जाऊ लागले. बदलत्या परिस्थितीत सामोरे जाण्यासाठी १९१३ चा कंपनी अधिनियम रद्द करून त्याऐवजी संसदेने कंपनी अधिनियम १९५६ हा केंद्र शासनाच्या अंमलबजावणीसाठी ठेवण्यात आला. तर भारतीय भागीदारी अधिनियम १९३२ च्या अंमलबजावणीसाठी राज्य शासनाकडे पाठविण्यात आला.

४. निबंधक भागीदारी संस्था मुंबई यांनी सुचविल्याप्रमाणे महाराष्ट्र शासनाने सदर बाब कायदा आयोगाकडे सोपविली. बॅ. राजा एस. भोसले यांच्या अध्यक्षतेखालील कायदा आयोगाने भारतीय भागीदारी कायद्यात काही दुरुस्त्या सुचविल्या. भारतीय भागीदारी कायद्यात १९८४ साली सुधारणा करून तो १ जानेवारी १९८५ पासून अंमलात आणला. भारतीय भागीदारी कायद्यात दुरुस्त्या करणारे महाराष्ट्र हे भारतातील पहिले राज्य आहे.

५. निबंधक, भागीदारी संस्था, हे राज्यभर कार्यक्षेत्र असणारे विभाग प्रमुख आहेत. सहायक निबंधक भागीदारी संस्था यांची तीन कार्यालये अनुक्रमे पुणे, नागपूर व औरंगाबाद येथे कार्यरत आहेत. या सर्व विभागीय कार्यालयाचे प्रशासकीय असणे अर्थसंकल्पीय नियंत्रण निबंधक भागीदारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांच्याकडे आहे.

६. निबंधक भागीदारी संस्था, यांची मुंबई व्यापारेत्तर महामंडळ अधिनियम १९५९ ची अंमलबजावणी करण्यासाठी निबंधक व्यापारेत्तर महामंडळ म्हणून सुध्दा नेमणूक केली आहे. मुंबई व्यापारेत्तर महामंडळ अधिनियम हे कंपनी कायद्याच्या कलम २६ चे प्रतिबिंब आहे. महामंडळ हे मुख्यतः वाणिज्य व उद्योग विकासाचे कार्य करते.

कामाचे स्वरूप

१) भारतीय भागीदारी नियम १९३२ ची अंमलबजावणी

२) मुंबई व्यापारेत्तर प्रत्येकी अधिनियम १९५९ ची अंमलबजावणी

७. मुंबई व पुणे कार्यालयात दररोज नोंदणीसाठी ४० ते ५० प्रकरणे येत असतात. तसेच घटनेतील बदलासाठी २० ते ३० प्रकरणे येत असतात. तसेच या विभागात निरीक्षणासाठी येणाऱ्या अभ्यागतांना भागीदारी संस्थेची नोंदणी झाली आहे की नाही याची माहिती दिली जाते व तसेच त्याबाबतचे अभिलेख निरीक्षणासाठी उपलब्ध करून दिले जातात. मुंबई व पुणे कार्यालयात दररोज प्रत्येकी अंदाजे १५ ते २० अर्ज निरीक्षणासाठी

प्राप्त होतात. त्याचप्रमाणे प्रमाणित प्रती १० ते १५ निर्गमित केल्या जातात. नागपूर व औरंगाबाद कार्यालयात त्या तुलनेने कमी अर्ज प्राप्त होतात.

८. भागीदारी संस्थेच्या नवीन नोंदणी प्रकरणात भारतीय (सुधारीत) कायदा २०१८ मधील ५६ (ब) कलमनुसार जर भागीदारी संस्थेने नोंदणी प्रकरण निबंधक कार्यालयाकडे दाखल करण्यास विलंब केला तर प्रत्येक वर्षासाठी किंवा त्याच्या भागासाठी रु. १०००/- (रु. एक हजार फक्त) दराने दंड प्रदान करून भागीदारी संस्थेची नोंदणी करून घेता येईल. तसेच भारतीय भागीदारी अधिनियमाच्या कलम ६०, ६१, ६२ व ६३ मधील तरतुदीनुसार भागीदारी संस्थेच्या घटनेतील बदलाची प्रकरणे ९० दिवसात या कार्यालयात दाखल न केल्यास अधिनियमातील कलम-६९ (अ) नुसार विलंबाकरीता प्रत्येक वर्षासाठी किंवा त्यांच्या भागासाठी रु. २०००/- (रु. दोन हजार फक्त) दराने दंड प्रदान केल्यावर संस्थेच्या अभिलेखामध्ये योग्य बदल करता येईल.

९. या भागीदारी संस्थांच्या नोंदणी व घटनेतील बदलासाठी विहिती नमुन्यातील अर्ज सादर करणे आवश्यक आहे नोंदणीसाठी नमुना “अ” व घटनेतील बदलासाठी नमुना “ब” “क” “ड” “ई” “फ” भरून विहित शुल्क अदा करावे लागते, निबंधकांच्या कार्यालयावर होणाऱ्या एकूण खर्चाचा विचार करून व त्यानुसार महसुली उत्पन्नात वाढ होण्याच्या दृष्टीने शासनाला भारतीय भागीदारी कायदा, १९३२ अन्वये शुल्का मध्ये मध्ये सुधारणा करण्याचे अधिकार आहेत. त्यानुसार विधी व न्याय विभागाने दि. १०.०२.२०१४ च्या अधिसूचनेव्दारे, दिनांक १२-०२-२०१४ रोजी प्रसिध्द करण्यात आलेल्या महाराष्ट्र शासन राजपत्र असाधारण भाग-४ अ मध्ये भारतीय भागीदारी अधिनियमान्वये दाखल करण्यात येणाऱ्या निरनिराळ्या कामाच्या शुल्कामध्ये वाढ केली आहे.

कर्मचारीवृंद

१०. निबंधक भागीदारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई हे विभाग प्रमुख असून त्यांच्या अधिपत्याखाली सहायक निबंधक भागीदारी संस्था, पुणे. नागपूर व औरंगाबाद ही कार्यालये आहेत, मुंबई कार्यालयात एकूण ४२+१ (अधिसंख्या)= ४४ कर्मचारीवृंद असून पुणे. नागपूर व औरंगाबाद या कार्यालयात अनुक्रमे १३+१ (अधिसंख्या)= १४, ९ व ७ कर्मचारीवृंद आहे. शासन निर्णय, विधि व न्याय विभाग, दि.१३/१२/२०१९ च्या सुधारित आकृतीबंधानुसार एकूण ७२+२ (अधिसंख्या)= ७४ पदांचा आकृतीबंध मंजूर करण्यात आला आहे. विवरणपत्र ‘अ’ मध्ये देण्यात येत आहे.

११. निबंधक भागीदारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई या विभागाचे वार्षिक उत्पन्न अंदाजे रु. १,४८,००,०००/- एवढे असून खर्च अंदाजे रु. ३,५३,००,०००/- इतका आहे.

संगणकीकरण :

१२ या विभागाच्या भागीदारी संस्थांच्या नवीन नोंदणी बाबतचे संगणकीकरण पूर्ण झालेले असून भागीदारी संस्थेच्या नवीन नोंदणीची ऑनलाईन प्रक्रिया दि. २१-२-२०१३ रोजी सुरु झालेली आहे. तसेच ऑनलाईन नांदणी प्रक्रिया करून नोंदणी झालेल्या भागीदारीच्या घटनेतील बदलाची नोंद ऑनलाईन प्रक्रियेने करण्यात येते. महाराष्ट्रात आतापर्यंत सुमारे ४१९५४ भागीदारी संस्थांची ऑनलाईन नोंदणी झालेली आहे. तसेच सर्व प्रकारचे शुल्क ऑनलाईन पद्धतीने स्विकारणे अनिवार्य आहे.

तक्ता-१
TABLE-I

(दोन) वित्तीय आवश्यकता
(II) Financial Requirements

(रुपये हजारत)
(Rs. in thousands)

प्रत्यक्ष रकमा २०२१-२०२२ Actuals 2021-2022	अर्थसंकल्प २०२२-२०२३ Budget Estimates 2022-2023		सुधारित अंदाज २०२२-२०२३ Revised Estimates 2022-2023		अर्थसंकल्प २०२३-२०२४ Budget Estimates 2023-2024	
	योजनेतर योजनांतर्गत Non-Plan 2	एकूण Total 3	योजनेतर योजनांतर्गत Non-Plan 4	एकूण Total 5	योजनेतर योजनांतर्गत Non-Plan 5	एकूण Total
१						
(अ) कार्याचे वर्गीकरण-						
२००-निबंधक भागीदारी संस्था, मुंबई...	--	--	--	--	--	--
एकूण (अ)	--	--	--	--	--	--
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण-						
२००-निबंधक भागीदारी संस्था, मुंबई, पुणे, नागपूर व औरंगाबाद. (३४७१००८४)	३७७६४	४२९४९	४४८६८	४५४८५	४५४८५	४५४८५
वेतन	०	१०	१	१०	१०	१०
अतिकालिक भत्ता	२६८	३७०	३३३	३७०	३७०	३७०
दुरुवनी, वीज व पाणी	८	४१	२९	४३	४३	४३
प्रवास खर्च	८०३	१११५	६०७	८५५	८५५	८५५
कार्यालयीन खर्च	११९६	१८६५	१२५३	१४६५	१४६५	१४६५
माडे पट्टी व कर	१७८	३२०	१९३	३३६	३३६	३३६
संगणकावरील खर्च	०	१	१	१	१	१
लहान बांधकामे	०	२०००	१	१०००	१०००	१०००
कंत्राटी सेवा						
एकूण (ब)	४०२१७	४८६७१	४७२८६	४९५६५	४९५६५	४९५६५
(क) वित्तीय व्यवस्थेची साधने-						
मागणी क्र. जे-२						
प्रधान शीर्ष						
३४७१-इतर सर्वसाधारण						
आर्थिक सेवा						
एकूण मागणी क्र. जे-२	--	--	--	--	--	--

(A) Activity Classification

200-Registrar of Firms, Mumbai
Total (A)

(B) Objectwise Classification

200-Registrar of Firms, Mumbai,
Pune, Nagpur and Aurangabad.
(34750084).
Salaries
O.T.
Telephone Charges
Travel Expenses
Office Expenses
Rent, Rates and Taxes
Computer Expenses
Minor Works
Contract Basis
Total (B)

(C) Sources of Finance

Demand No. J-2
Major Head
3475-Other General
Economic Services.
Total Demand No. J-2

तक्ता-२
TABLE-II

(तीन) कार्यक्रम कार्यभाराचा सारांश व आर्थिक गरजांचे स्पष्टीकरण:-

खालील तक्ता भारतीय भागीदारी संस्था अधिनियम, १९३२ अन्वये नोंदणी केलेल्या संस्था, अभिलिखित नोटीसा दिल्या गेलेल्या प्रमाणित प्रती व देण्यात आलेल्या अभिलेख आणि व्यापारेत्तर महामंडळे अधिनियम, १९५९ अन्वये नोंदणी केलेल्या संस्था दर्शवितो.

(III) Programme work load Summary and explanation of financial requirements.

The following table indicates the number of firm registered No. of Notices recorded. No. of Certified Copies issued and Inspection of Records granted under the Indian Partnership Act, 1932 and the Non-Trading Corporation Act, 1959.

कार्यालयाचे नाव	नोंदणी केलेल्या भागीदारी संस्था	अभिलिखित नोटीसा	दिल्या गेलेल्या प्रमाणित प्रती	देण्यात आलेले अभिलेख	नोंदणी करण्यात आलेली व्यापारेत्तर महामंडळे	Name of the Office
1	Firms Registered	Notices recorded	Certified copies issued	Inspection of records granted	Non-Trading Corporations registered	1
१. निबंधक, भागीदारी संस्था, मुंबई.						1. Registrar of Firms, Mumbai.
२०२०	2398	613	384	1258	0	... 2020
२०२१	1355	294	638	692	0	... 2021
२०२२	1238	1694	577	2241	...	2022
२. सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, पुणे.						2. Assistant Registrar of Firms, Pune.
२०२०	238	204	674	503	0	... 2020
२०२१	624	392	1080	681	0	... 2021
२०२२	784	502	1611	637	...	2021
३. सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, नागपूर.						3. Assistant Registrar of Firms, Nagpur.
२०२०	708	310	1158	89	0	... 2020
२०२१	951	430	1540	147	0	... 2021
२०२२	1132	507	1845	135	...	2022
४. सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, औरंगाबाद.						4. Assistant Registrar of Firms, Aurangabad.
२०२०	909	508	1290	52	0	... 2020
२०२१	1293	353	1650	46	0	... 2021
२०२२	992	317	1129	37	...	2022

तक्ता-३
TABLE-III

(तीन) कार्यक्रम कार्यभाराचा सारांश व आर्थिक गरजांचे स्पष्टीकरण:-

खालील तक्ता संस्था नोंदणी व व्यापारेत्तर महामंडळे नोंदणीबाबतच्या कामाबाबत निबंधक भागीदारी संस्था, मुंबई, पुणे, नागपूर व औरंगाबाद यांचे उत्पन्न दर्शवितो.(आकडे हजारात)

(III) Programme work load Summary and explanation of financial requirements.

The following table indicates the income realised on account of work done by the Registrar of Firms, Mumbai, Pune, Nagpur and Aurangabad for Registration of firms and Non-Trading Corporation(Rs.InThousand)

कार्यालयाचे नाव	2020-2021	2021-2022	2022-2023	Name of the Office
1	2	3	4	
१. निबंधक, भागीदारी संस्था, मुंबई.	21228895	35913762	32762541	... Registrar of Firms, Mumbai.
२. सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, नागपूर.	5202390	6846618	5515580	... Assistant Registrar of Firms, Nagpur.
३. सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, औरंगाबाद.	6868991.5	8064030	6037652	... Assistant Registrar of Firms, Aurangabad.
४. सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, पुणे.	21270267.6	26154938	19867479	... Assistant Registrar of Firms, Pune.
एकूण ...	54570544.1	76979348	64183251	... Total

खालील तक्ता निबंधक, भागीदारी संस्था यांच्याकडे नोंदणीसाठी आलेले अर्ज अभिलिखित करावयाच्या नोटीसा व प्रमाणित प्रतीसाठी व अभिलेख निरीक्षणासाठी करण्यात आलेले अर्ज दर्शवितो.

निबंधक, भागीदारी संस्था

TABLE

प्रकरणांचे स्वरुप	प्रमाणके काही असल्यास त्याप्रमाणे निकालात काढावयाची प्रकरणे As per norms if any, No. of cases to be disposed of	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the year			वर्षात दाखल झालेली प्रकरणे Cases received during the year		
		2020 3	2021 4	2022 5	2020 6	2021 7	2022 8
1	2						
१. भागीदारी संस्था, अधिनियमाखाली नोंदणी करण्यासाठी अर्ज.							
(अ) निबंधक, भागीदारी संस्था, मुंबई.	15000	37697	26725	27251	5212	6963	34661
(ब) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, पुणे.	5000	43580	48843	53369	6567	8271	8186
(क) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, नागपूर.	2500	63	168	159	1732	2105	2199
(ड) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, औरंगाबाद.	2000	299	673	623	2425	3119	2831
२. अभिलिखित करावयाच्या नोटीसा-							
(अ) निबंधक, भागीदारी संस्था, मुंबई.	9000	10644	5968	6505	3071	4889	5725
(ब) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, पुणे.	3000	19243	20185	20839	2274	3226	3318
(क) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, नागपूर.	1500	26	100	31	731	911	980
(ड) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, औरंगाबाद.	500	289	304	697	1098	1229	1037
३. प्रमाणित प्रतीसाठी व अभिलेख निरीक्षणासाठी अर्ज-							
(अ) निबंधक, भागीदारी संस्था, मुंबई.	1500	8448	43	0	1685	1976	2818
(ब) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, पुणे.	9000	2516	63	2506	1177	408	947
(क) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, नागपूर.	4500	3	4	1	1158	1540	205
(ड) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, औरंगाबाद.	800	1	0	1	107	136	113
४. व्यापारेत्तर महामंडळे, अधिनियमाखाली नोंदणी अर्ज-							
(अ) निबंधक, भागीदारी संस्था, मुंबई.	20	0	0	--	0	0	--
(ब) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, पुणे.	0	0	0	--	0	0	--
(क) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, नागपूर.	0	0	0	--	0	0	--
(ड) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, औरंगाबाद.	0	0	0	--	0	0	--
५. व्यापारेत्तर महामंडळांच्या आर्थिक विवरण पत्राची (ताळेबंद, विवरणपत्र इत्यादी) सुरक्षा.							
(अ) निबंधक, भागीदारी संस्था, मुंबई.	60	112	148	175	17	27	22
(ब) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, पुणे.	0	0	0	0	0	0	0

The following table indicates the number of applications. Notices and applications for certified copies received in the office of the Registrar of Firms.

--IV

Registrar of Firms

एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year			Nature of Cases
2020 9	2021 10	2022 11	2020 12	2021 13	2022 14	2020 15	2021 16	2022 17	1
1. Applications for Registration under the partnership Act, 1932.									
42409	33688	61912	7959	6437	6587	26725	27251	55325	(1) Registrar of Firms, Mumbai
50147	57114	61555	1304	3745	3186	48843	53369	58369	(2) Assistant Registrar of Firms, Pune.
1795	2273	2348	1627	2114	2319	168	159	39	(3) Assistant Registrar of Firms, Nagpur.
2724	3792	3454	2051	3169	2591	673	623	863	(4) Assistant Registrar of Firms, Aurangabad.
2. Notices to be recorded.									
9602	10857	12230	3634	4352	5632	5968	6505	6598	(1) Registrar of Firms, Mumbai.
21517	23411	24157	1332	2572	2738	20185	20839	21419	(2) Assistant Registrar of Firms, Pune.
787	1011	687	687	980	993	100	31	18	(3) Assistant Registrar of Firms, Nagpur.
1387	1533	1734	1083	836	843	304	697	891	(4) Assistant Registrar of Firms, Aurangabad.
3. Applications for Certified Copies and Inspection of Records.									
10734	1976	2818	10691	1976	2818	43	0	0	(1) Registrar of Firms, Mumbai.
3555	2786	3453	3492	280	962	63	2506	2491	(2) Assistant Registrar of Firms, Pune.
1161	1544	206	1157	1543	203	4	1	3	(3) Assistant Registrar of Firms, Nagpur.
108	136	114	108	135	113	0	1	1	(4) Assistant Registrar of Firms, Aurangabad.
4. Application's for Registration under Non-Trading Corporations Act, 1959.									
0	0	--	0	0	--	0	0	--	(1) Registrar of Firms, Mumbai.
0	0	--	0	0	--	0	0	--	(2) Assistant Registrar of Firms, Pune.
0	0	--	0	0	--	0	0	--	(3) Registrar of Firms, Nagpur.
0	0	--	0	0	--	0	0	--	(4) Registrar of Firms, Aurangabad.
5. Security of Annual returns (balance-sheets, statements etc.) in respect of Non-Trading Corporations.									
152	175	197	4	0	0	148	175	197	(1) Registrar of Firms, Mumbai.
0	0	0	0	0	0	0	0	0	(2) Assistant Registrar of Firms, Pune.

तक्ता-५
TABLE--V

(IV) Personnel Summary

(चार) कर्मचारी विषयक गोषवारा

Designation	वेतनमान Scale of Pay	पदसंख्या No. of Posts		पदनाम	
		2020-2021 3	2021-2022 4		
1	2	3	4	1	
11. REGISTRAR OF FIRMS					
११-निबंधक, भागीदारी संस्था					
<u>Gazetted--</u>		Rs.		<u>राजपत्रित-</u>	
Registrar of Firms, Mumbai ...	S-25 : 78800-209200	...	1	1	निबंधक, भागीदारी संस्था, मुंबई
Deputy Registrar of Firms ...	S-23 : 37700-208700	...	1	4	उपनिबंधक, भागीदारी संस्था
Assistant Registrar of Firms ...	S-15 : 41800-132300	...	7	4	सहाय्यक निबंधक, भागीदारी संस्था
Asst. A/cs Officer (M. F. A. S.) ...	S-15 : 41800-132300	...	2	1	सहा. लेखा अधिकारी (एम.एफ.ए.एस.)
Total Gazetted		...	11	10	एकूण-राजपत्रित
<u>Non-Gazetted, Class III--</u>					
<u>अराजपत्रित-वर्ग तीन-</u>					
Superintendent ...	S-14 : 38600-122800	...	2	2	अधिक्षक
Stenographer (L. G.) ...	S-14 : 38600-122800	...	1	1	लघुलेखक (निम्न श्रेणी)
Total Non-Gazetted		...	3	3	एकूण-राजपत्रित
Total Class II					एकूण-वर्ग दोन
Head Clerk ...	S-13 : 35400-112400	...	7	4	प्रमुख लिपिक
Senior Clerk ...	S-8 : 25500-81100	...	20	6	वरिष्ठ लिपिक
Clerk/Typist ...	S-6 : 19900-63200	...	30	19	लिपिक/टंकलेखक
Driver ...	S-6 : 19900-63200	...	1	1	वाहन चालक
Total Class III		...	48	30	एकूण-वर्ग तीन
<u>Non-Gazetted Class IV--</u>					
<u>अराजपत्रित-वर्ग चार</u>					
Daftary ...	S-3 : 16600-52400	...	1	1	दफ्तरी
Peon ...	S-1 : 15000-47600	...	10	4	चपराशी
Sweeper ...	S-1 : 15000-47600	...	1	1	सफाई कामगार
Class IV Total		...	12	6	एकूण-वर्ग चार
Grand Total		...	74	49	एकूण बेरीज

शासन निर्णय, विधि व न्याय विभाग क्रमांक :- आयपीए-२११६/प्र.क्र.३७/का.एक, दि. १३.१२.२०१९ चे

विवरण - अ - १

निबंधक भागीदारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई कार्यालयाच्या अधिपत्याखाली असलेल्या पुणे,
नागपूर व औरंगाबाद कार्यालयातील पदांची आढाव्याअंती सुधारित स्थिती (आकृतीबंध)

सहायक निबंधक भागीदारी संस्था, नागपूर कार्यालय

अ. क्र.	पदनाम	वेतनश्रेणी (रुपये)	पद		आढाव्यानंतर मंजूर पदांची संख्या
			पद	पद	
	गट-ब (राजपत्रित)				
१.	सहायक निबंधक	S-१५ : ४१८००-१३२३००	—	१	१
	गट-ब (अराजपत्रित)				
	गट-क (वर्ग-३)				
२.	प्रमुख लिपिक	S-१३ : ३५४००-११२४००	१	—	१
३.	वरिष्ठ लिपिक	S-८ : २५५००-८११००	—	१	१
४.	लिपिक-टंकलेखक	S-६ : १९९००-६३२००	१	३	४
	गट-ड (वर्ग-४)				
५.	शिपाई	S-१ : १५०००-४७६००	—	२	२
	एकूण		२	७	९

शासन निर्णय, विधि व न्याय विभाग क्रमांक :- आयपीए-२११६/प्र.क्र.३७/का.एक, दि. १३.१२.२०१९ चे

विवरण - अ - १

निबंधक भागीदारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई कार्यालयाच्या अधिपत्याखाली असलेल्या पुणे, नागपूर व औरंगाबाद कार्यालयातील पदांची आढाव्याअंती सुधारित स्थिती (आकृतीबंध)

सहायक निबंधक भागीदारी संस्था, औरंगाबाद कार्यालय

अ. क्र.	पदनाम	वेतनश्रेणी (रुपये)	पद		आढाव्यानंतर मंजूर पदांची संख्या
			पद	पद	
	गट-ब (राजपत्रित)				
१.	सहायक निबंधक	S-१५ : ४१८००-१३२३००	—	१	१
	गट-ब (अराजपत्रित)				
	गट-क (वर्ग-३)				
२.	प्रमुख लिपिक	S-१३ : ३५४००-११२४००	—	१	१
३.	वरिष्ठ लिपिक	S-८ : २५५००-८११००	—	१	१
४.	लिपिक-टंकलेखक	S-६ : १९९००-६३२००	—	२	२
	गट-ड (वर्ग-४)				
५.	शिपाई	S-१ : १५०००-४७६००	—	२	२
	एकूण		—	७	७

१४. महाराष्ट्र राज्य विधी आयोग

प्रचलित कायद्यांमध्ये बदलत्या परिस्थितीचा विचार करुन योग्य त्या सुधारणा शासनास सुचवून त्याचा दर्जा सुधारण्यासाठी शासनाने दिनांक ३० सप्टेंबर, १९९६ च्या शासन निर्णयान्वये महाराष्ट्र राज्य विधी आयोगाची स्थापना केली होती. त्यानंतर आयोगाची मुदत वेळोवेळी वाढविण्यात आली. सन २०११ मध्ये महाराष्ट्र राज्य विधी आयोगाच्या पुर्नगठनाबाबतचा प्रस्ताव शासनाच्या विचारधीन होता. सदर प्रस्तावावर शासनाने सध्याचा आयोग बरखास्त करावा व पारदर्शक प्रक्रियेमार्फत नवीन आयोग स्थापन करावा असा निर्णय घेतला.

सदर निर्णयास अनुलक्षून दिनांक १२ ऑक्टोबर, २०११ च्या शासन निर्णयान्वये महाराष्ट्र राज्य विधी आयोग दिनांक १३ ऑक्टोबर, २०११ पासून बरखास्त करण्यात आला आहे. आयोगातील कर्मचारीवृंदाची पदे ही कंत्राटी पध्दतीने ठराविक कालावधीसाठी भरण्यात आलेली असल्यामुळे आयोगाच्या बरखास्तीबरोबरच आयोगातील कर्मचाऱ्यांच्या सेवा आपोआप संपुष्टात आल्या आहेत. सध्या नवीन विधी आयोग पारदर्शक पध्दतीने स्थापन करणेबाबत या विभागाकडून कार्यवाही करण्यात येत आहे.

१५. महिलांचे सक्षमीकरण

आजगायत महिला अत्याचाराची प्रकरणे चालविणेसाठी राज्यात एकूण २७ विशेष न्यायालये स्थापन करण्यात आली आहेत, ती खालीलप्रमाणे

अ) दि. १६.०८.१९९६ च्या शासन निर्णयान्वये राज्यात अहमदनगर, अकोला, अमरावती, औरंगाबाद, बुलढाणा, बीड, जळगांव, नागपूर व यवतमाळ येथे प्रत्येकी १ याप्रमाणे ९ विशेष न्यायालये स्थापन करण्यात आली आहेत.

ब) दि. ०६.०५.१९९८ च्या शासन निर्णयान्वये राज्यात ठाणे, पुणे व कोल्हापूर येथे विशेष न्यायालये स्थापन करण्यात आली आहेत.

क) दि. ३०.११.२००७ च्या शासन निर्णयान्वये मुंबई येथे १ विशेष न्यायालय स्थापन करण्यात आले आहे.

ड) दि. १७.०१.२०१४ च्या शासन निर्णयान्वये राज्यात बृहन्मुंबई, भंडारा, चंद्रपूर, धुळे, जालना, लातूर, नांदेड, नाशिक, उस्मानाबाद, परभणी, सांगली, सातारा, सोलापूर, वर्धा येथे प्रत्येकी १ याप्रमाणे १४ विशेष न्यायालये स्थापन करण्यात आली आहेत.

15.Strengthening of Women

Total 27 special courts have been established, to deal with the offences related to Atrocities on women. These are as follows -

A. vide G.R. Dated 16/8/1996 one Special Court each in 9 District has been setablished :-

Ahmadnagar. Akola, Amravati, Aurangtabad, Buldhana Beed, Jalgaon, Nagpur & Yawatmal.

B. Vide G.R. Dated 6/5/1998 Special Courts have been established at Thane, Pune & Kolhapur in dthe state.

C. Vide G.R. Dated one special court has been established at Mumbai.

D. Vide G.R. dated 17/1/2014 -14 special courts have been established in the state. One in Nashik, Osmanabad, Parbhani, Sangli, Solapur, Vardha.
